Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Anker, C. J.; ved C.J. Anker.
Titel | Title:	Norske frivillige i de danske forsvarskrige fra 1848-50 og i 64
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kristiania : Th. Steen, 1887
Fysiske størrelse | Physical extent:	271 s., [2] tav.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130019377920

Norske frivillige

danske forsvarskrige fra 1840–50

er.

1ste hefte.

INDHOLD.

I. Forord.

II. Personalia om 93 norske frivillige:

Andersen, A. E., deltog 1864.
Andersen, T. A., 1864.
Anker, C. C., 1848 og 49.
Balling, O. P. H., 1848, 49 og 50.
Bentzen, C. M., 1848 og 49.
Bentzen, O. J., 1848, 49 og 50.
Bergh, O. J. I., 1850.
de Besche, J. G., 1849.
Blom, H. Ø., 1848.
Brodersen, N., 1864.
Bruun, C., 1864.
Budde, C. P., 1850.
Budtz, C. L., 1848.
Bülow, J. C., 1864.
Christophersen, A., 1848.
Conradi, J. G., 1864.
Dahm, E., 1864.
Danckertsen, J. W. K., 1848.
d'Unker, C. H. L., 1848 og 49.
Dunker, N. G. C., 1848.
Ellefsen, W. T., 1848.
Erlandsen, R. E., 1848.
Flood, J. M., 1864.
Fredriksen, H. C., 1864.
Gade, H. A., 1864.
Giebelhausen, F. V., 1864.
Gjertsen, G. T., 1848.
Grønn, A. F. S., 1850.
Gulbrandsen, G., 1840 og 49.
Haasle, J., 1848.
Hagemann, B. H., 1849.
Hall, M. B., 1849.
Harboe, L. J. T., 1848.
Heiberg, G. S., 1850.
Helvig, A. O., 1864.
Heramb, A., 1864.
Hiort, N. H., 1848, 49, 50 og 64.
Hjort, H. J. L., 1849.
Hjort, J. S. A., 1864.
Holmsen, H. V., 1848.
Holst, A., 1850.
Holst, C. H., 1848 og 49.
Holtermann, A. E. B., 1850.
Horn, J., 1864.
Hornemann, C. L., 1849.
Huusher, T. G. F. V., 1848, 49, 50 og 64.
Johannesen, C. J. A., 1864.
Juell, C. C., 1848, 49, 50 og 64.
Jæger, N. J., 1850.
Kahrs, C. O. H., 1864.
Kierulf, C. T., 1849.
Knudsen, J. F. E., 1848.
Koren, C. G. M., 1864.
Krohg, G. A., 1848.
Lange, J. C. V., 1848, 49 og 50.
Lundh, K. J., 1864.
Løvenskiold, L. H. S., 1848.
Mamen, G. V., 1848 og 49.
Martens, D. G., 1864.
Meidell, L. M. H., 1849.
Mogstad, H. B., 1864.

BIBLIOTHECA REGIA HAVNIENSIS

Oberst **Carsten Christian Anker,**
kommandant i Fredriksstad fæstning.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

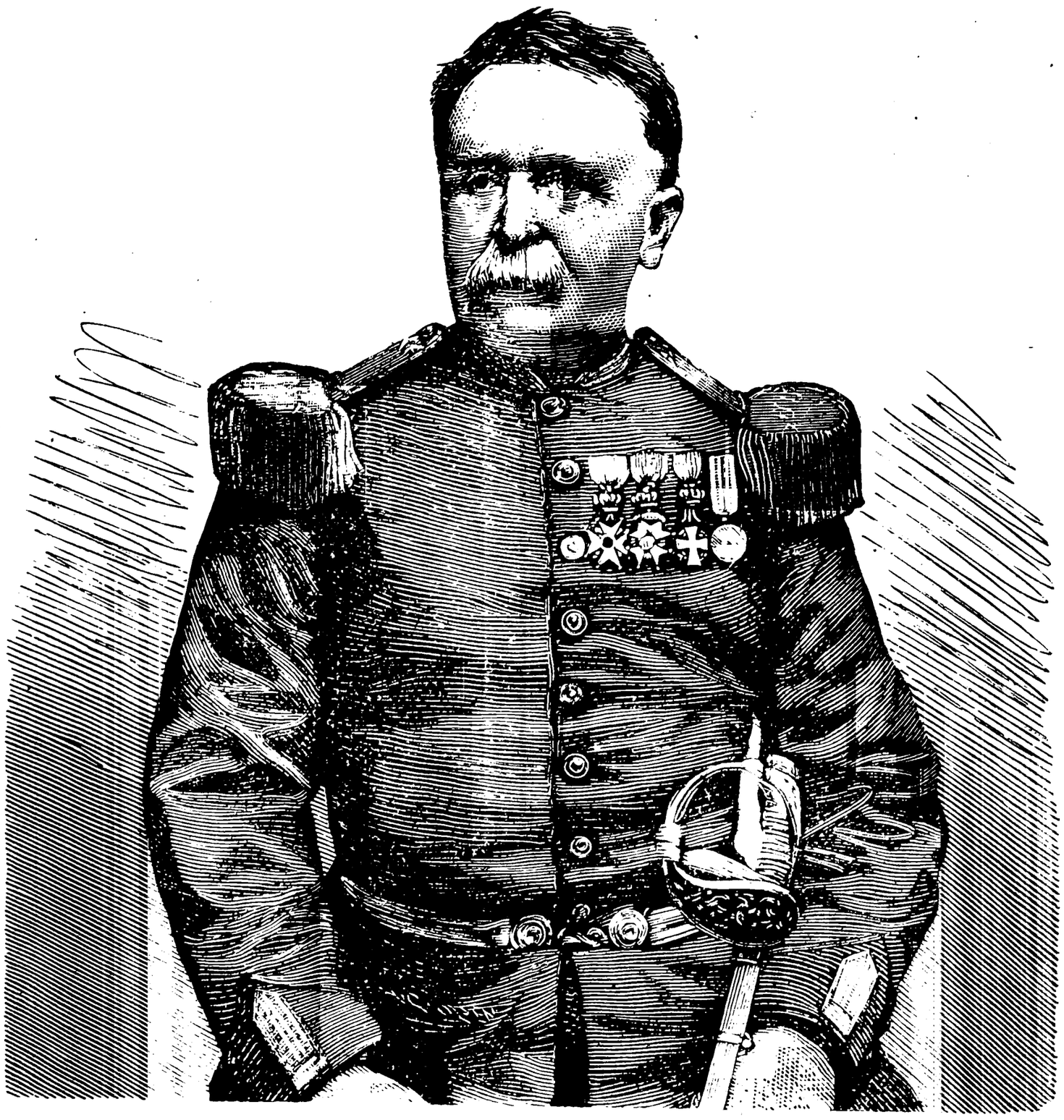

Oberstløjtnant **Hans Jacob Rye**,
chef for Valders bataljon.

Norske frivillige

i de

danske forsvarskrige fra 1848—50 og i 64

ved

C. J. Anker.

Med 2 portræter.

Kristiania.

Th. Steens Forlagsexpedition.

1887.

Eftertryk tillades kun efter overenskomst med forfatter og forlægger.

Det Steenske bogtrykkeri.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Til

veteranerne:

Carsten Christian Anker,

kommandant i Fredriksstad fæstning,

og

Hans Jacob Rye,

chef for Valders bataljon,

på deres 50årige embedsjubilæum i oktober 1887

høiagtelsesfuldt

fra

udgiveren.

I.

Forord.

Udgiveren antager, at det vil være af interesse for samtid og eftertid, at der nu — inden det bliver for sent — optegnes noget om de kjække landsmænd, der har havt hjertelag og mod til i gjerning at vise, at de var villige til at vove livet for Danmarks sag. Jeg har derfor følt mig opfordret til at lægge min beskedne mindekrans om den ideelle stræben, der besjælede dem i hine skjæbnesvangre tider.

Imidlertid må jeg beklage, at de biografiske fakta, som jeg har samlet om norske frivillige i de sidste danske forsvarskrige ikke er så fuldstændige, som jeg havde ønsket; thi der er flere, som jeg, trods en udstrakt korrespondance, ikke har fået nærmere rede på, dels afdøde og udvandrede, dels med ukjendt opholdssted.

Om 93 frivillige har jeg samlet mere eller mindre fuldstændige data, hvilke nu vil blive meddelte i 3 hefter. Skulde oplysninger om flere erholdes tidsnok, vil de tilligemed en fortegnelse over de frivillige, som jeg kun kjender af navn, — fortiden 119, — blive indtagne i sidste hefte.

Sluttelig er det mig en kjær pligt at frembære min bedste tak til hver især af dem, der har bistået mig med oplysninger.

Kristiania i mai 1887.

C. J. Anker.

II.

Personalia

om

93 norske frivillige.

Andersen, Albert Emil, f. på Fredrikshald d. 9/6 1840, er søn af organist dersteds, senere på Mos: Hans Peter Andersen (f. 1807, † 1855) og hustru Karen Marie, f. Svendsen, (f. 1809, † 1884). Han blev 1872 g. på Mos m. Maren Sophie Andersdatter (f. 1847). De har 2 døtre og 5 sønner, hvoraf 1 par tvillinger.

Om sit ophold i den danske krig, under hvilken han skal have vist sig særdeles kjæk og årvågen samt i høi grad pligtopfyldende, har han bl. a. meddelt følgende:

«Som frivillig deltog jeg i krigen 1864 og opholdt mig nogen tid i Kjøbenhavn, inden jeg i de første dage af mai blev sendt over til Als, hvor jeg blev ansat som konstabel i 6te fæstningskompani, chef kaptein Hertell. Fienden havde forskanset sig på Dyppel på den anden side af sundet, jeg blev brugt til at gjøre vagt i vore batterier på denne side sundet. Af og til sendte Preusserne os nogle granater, men vi havde også flere gange våbenhvile. Natten til d. 29de juni var jeg just på post i Møllerskansen ved Sønderborg. Den talte 4 stykr. 84℔dige glatløbede kanoner. 2 danske soldater og jeg havde førstevagt, klokken var mellem 12 og 1, da kom der pludselig fra alle de fiendtlige batterier en frygtelig granatregn fra Dyppel. Jeg skyndte mig da at melde vor skansekommandør, der havde lagt sig til at hvile nede i ammunitionskammeret, hvad der var på færde. Derefter bad jeg min løitnant, som var en svensk frivillig ved navn O. M. W. Philp, om jeg måtte blive placeret ved en af de kanoner, som skulde i ilden. Jeg blev da posteret ved 2den kanon, hvor jeg blev under hele kampen. Uagtet granaterne næsten tilintetgjorde

skansen, kom dog ingen af os tilskade. Henimod morgenen fik vi ordre til så hurtigt som muligt at forlade batteriet, men jeg trådte hen til min løitnant og bad ham tillade mig fremdeles at fyre, hvilket han afslog, da fienden allerede var rundt omkring os. En svensk korporal C. R. Gullberg og jeg fornaglede da kanonerne, medens løitnanten og mandskabet retirerede. Vor chef, kaptein Hertell, kom nu hen til os og spurgte, hvad vor hensigt var, hvortil vi svarede, at vi vilde se at komme hen for at hjælpe på en anden skanse. Han klappede os da på skulderen, bad os være forsigtige og forlod os. Det var med bevæget hjerte, at vi sneg os fra vor skanse igjennem Sønderborg, som var skudt i brand, idet vi havde til hensigt at søge hen til kirkebatteriet. Men oppe i byen blev vi overrumplede af nogle Preussere; vi flygtede, men de satte efter og gav os den ene salve efter den anden, så kuglerne sang om os. Tilsidst måtte vi give os og blev da venligt behandlede af de samme Preussere, som havde forfulgt os. På denne måde blev korporal Gullberg og jeg tyske fanger. Vi fulgtes ad til Flensborg, hvor vi blev indkvarterede i hver vor kirke. Vi var mange fanger og laa 14 dage i byen Schweidnitz, da blev vi flyttede til byen Znaim i Østerrige, hvor vi var i 4 uger. I preussisk fangenskab havde vi endel arbeide og dårlig levemåde; men i Østerrige fik vi intet arbeide, men levede godt, var på bal og koncert, som blev arrangeret for os fanger. Da krigen var endt, kom vi efter 6 ugers fangenskab igjen til Kjøbenhavn, hvor min chef sendte mig en attest af følgende indhold:

«Norsk Frivillig, Albert Emil Andersen, har gjort Tjeneste i den danske Armee fra d. 1ste Mai og indtil han d. 29de Juni ved Erobringen af Als faldt i preussisk Fangenskab.

Hr. Andersen har altid (opført sig) til sine Foresattes fulde Tilfredshed og viist sig som en flink og paalidelig Mand, der med Iver og Flid varetog de Pligter, der paahvilede ham som Soldat.

Da Fienden d. 29de Juni angreb Als, var Andersen ansat som Constabel paa Møllebatteriet ved Sønderborg og udviste

han under den temmelig heftige Artillerikamp, der den Dag fandt Sted ved Sønderborg, særdeles Mod og Raskhed, — saa Compagniet har havt al Grund til at være vel fornøiet med Constabel Andersen i den Tid, han har gjort Tjeneste i den danske Armee.

Middelfart paa Fyen den 5te Oktober 1864.

Hertell,
Artillericaptain»».

Sidst i august 1864 vendte Andersen tilbage til Mos, hvor han lever som malermester.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Andersen, Truls Andreas, der var født d. 20/3 1836 i Nordrehoug, og som faldt 1867 i Mexiko, var søn af politibetjent John Andersen og hustru Inger, f. Trulsen.

Andersen tog artium — dimitteret fra Nissens skole — i august 1855 med laudabilis, 2den examen i december 1856 og studerede medicin. I 1864 trådte han som frivillig i dansk tjeneste, blev d. 23de marts ansat som menig ved 4de komp. af det Aarøeske streifkorps, hvor han avancerede først til sergeant og d. 20de juni[1]) til sekondløitnant. Hans kompanichef var premierløitnant N. C. Esmann.

Anker, Carsten Christian, født i Kjøbenhavn d. 8/1 1817, er søn af generalmajor Erik Anker (f. 8/8 1785 og død som kommandant på Kongsvinger 25/8 1858) og hustru Betsy, f. Sneedorff (f. i Kjøbenhavn 19/9 1790, † i Kristiania 12/3 1875). Han blev d. 16/10 1862 — altså for snart 25 år siden — gift på Engelholm i Sjælland med etatsråd B. Wolffs datter, Marie Elisabeth (f. 4/8 1839).

Da Anker var nogle måneder gammel, fulgte han med sine forældre op til Norge på en dansk fregat, på hvilken Frederik VI. havde tilbudt dem at gjøre reisen, da de forlod

---

[1]) Se: Det Aarøeske streifkorps i 1864 af N. C. Esmann, s. 27.

admiral Sneedorffs hjem på det danske søkadetakademi på Amalienborg slot for at bosætte sig hos gamle statsråd Carsten Anker på Eidsvold. Allerede som barn viste Anker den mest afgjorte lyst til fare, eventyr og idrætter. Således stillede han sig engang, kun fire år gammel, på post udenfor sine forældres bolig, bevæbnet med en pistol i den hensigt at stå der natten over. Hans fader lod ham postere en tid for at se, hvor længe han holdt ud, men da time efter time gik og gutten fremdeles stod der, blev han hentet ind. Da han var 5 år gammel, morede han sig en vakker dag med at spadsere oppe i tagrenden rundt Eidsvoldsbygningen.

I 1827 kom han i huset hos ritmester Thesen på Østaas på Toten, hvor han undervistes til kadet. Fra 1831 til 37 gjennemgik han krigsskolen og boede da en tid hos senere generalmajor Glad. Trods de utallige spilloper, hvori han som kadet var den livsglade og energiske helt, forblev han dog altid både sine foresattes og kammeraters yndling. Han var så åben, tillidsfuld og grei og dertil så kvik og morsom, at det var umuligt at blive vred på ham. Men munter var han tilgavns og mange ting havde han for.

Omtrent 20 år gammel blev Anker officer med anciennitet fra $^{13}/_{10}$ 1837, altsaa snart for 50 år siden. Sin første garnisonstid tilbragte han i Bergen; — endnu skal der findes nogle i denne by, som erindrer et og andet originalt træk af hans liv på den tid.

Han blev sekondløitnant i Bergenske brigade d. $^{20}/_{2}$ 1838, men da hans hu fra smågut af havde stået til kavalleriet, søgte han sig over til dette våben, hvor han blev ansat d. $^{23}/_{11}$ 1839 som surnummerær og d. $^{21}/_{1}$ 1840 som virkelig sekondløitnant. — D. $^{21}/_{4}$ 1839 blev han ordonantsofficer hos kong Carl Johan og gjorde samme år tjeneste som sådan under den alderstegne konges sidste ophold i Norge.

Fra januar 1846 erholdt Anker tilladelse til at deltage i det franske felttog i Afrika, hvor han gjorde tjeneste til udgangen af det påfølgende år. Under denne tid var han adjutant hos den ædle og geniale general Cavaignac, der

senere var præsident i den franske republik, og som viste Anker megen sympati og venskab lige til sin død.

Da Anker en aften vendte tilbage til leiren ved Løvebelden efterat have frembragt den første ordre, som generalen havde sendt ham med, stod denne og ventede på ham tæt ved vagtilden, der var omgiven med mandshøie tornebuske. Anker lod da sin hest, der var af bedste sort, sætte over tornebusken, parerede dyret på haserne 6—8 skridt fra generalen og meldte sig for ham. Anker troede på sin chefs udtryksfulde ansigt at se, at han ikke syntes rigtig om denne manøvre, men generalen sagde ikke andet til ham end: «*Mais, mon cher, vous montez donc mieux que les Arabes, vous!*»

Engang var Anker indbuden til middag hos 2det Zuavregiments officerer og begav sig derhen tilhest, da han netop var på hjemveien fra en lang ridetur, der havde forsinket ham lidt. Det hastede altså og han kom i strygende galop til det sted, hvor officererne stod sultne og måske noget grætne og ventede på ham. Nu vilde uheldet, at jordbunden netop her var noget slibrig, fordi en vandledning var sprungen i grunden, hvorfor Ankers hest gled til siden med alle fire ben på engang og lå pladask på jorden, medens rytteren selv var heldig nok til at komme stående ned på sine fødder noget foran hesten med tøilerne i hånden og i rigtig front mod sine værter. Uden at dreie hovedet efter hesten tog han strax sin kepi af for de franske officerer og sagde i en munter tone: «*Pardon, messieurs!*» — Der blev stor jubel og han blev båret i triumf ind i messen. Næste morgen kjendte general Cavaignac alt historien og sagde til Anker, at når han var en sådan «*diable en quatre*» til at ride, så skulde han nok skaffe ham noget at ride efter. Og han holdt ord.

At Anker også 33 og 35 år senere, i sit 63de og 65de år ikke var så dårlig rytter endda, viste terrængridningen på Gardermoen d. 7de august 1879, da han i trav og i ulændt terræng red $10^1/_2$ kilometer i $26^1/_3$ minut samt vædderidtet dersteds d. 18de august 1881, da han kom ind som no. 1

efter at have tilbagelagt 10¹/₁₀ kilometer i 27 min. og 22 sek. Han har selv erklæret, at et så hensynsløst ridt som det sidstnævnte har han i sit lange rytterliv aldrig før udført[1]).

Men tilbage til Algier: Under sit ophold der deltog han i mange træfninger og razziaer, hvor det ofte gik blodigt til. Engang blev han uventet overfaldt af en fiende, der skjult bag et klippestykke pludselig kastede sig bagpå ham for at støde sin dolk i ham. Efter nogen brydning lykkedes det Anker at få knegtens hoved under sin venstre arm, hvorved han holdt ham fast og afvæbnede ham.

Anker deltog også i denne tid i flere løve- og tigerjagter, som oftest sammen med daværende major, den senere så sørgelig bekjendte marschal Bazaine.

Sidst i 1847 erholdt Anker fra kong Louis Philip æreslegionens ridderkors tilligemed tilbud om fast ansættelse i det franske kavalleri med udsigt til godt avancement, hvilket tilbud Anker afslog.

Efter sin hjemkomst til Norge blev han ansat ved den daværende norske kavalleriafdeling i Stokholm, hvor han gjorde tjeneste indtil den første slesvigske krig brød ud 1848. Han søgte sig da strax som frivillig ind i dansk krigstjeneste og blev ansat som adjutant hos oberst Juell, der kommanderede 1ste kavalleribrigade. Under en rekognosering ved Beck var Anker så heldig selv at gribe de 3 første fiender, som det år toges tilfange. D. 5te november erholdt han Danebrogsordenen, idet kong Frederik VII. tog sit kors af brystet og fæstede på hans. Det påfølgende år drog han atter til Danmark og blev våren 1849 ansat ved hovedkvarteret i Sønderborg hos general v. Krogh; men kort tid efter søgte han sig tilbage til sin gamle plads ved kavalleribrigaden.

Foruden i endel mindre træfninger deltog Anker også i slagene ved Moi og Kolding — april 49 — og ved Frederits 6te juli. Ved Kolding hændte det ham, medens han stod ved siden af sin hest og støttede den ene hånd mod sadelen, at

---

[1]) Se rytterkalender for 1881, s. 60, 74 og 75.

en fiendtlig kugle borede sig ind i forsvitselen netop i åbningen mellem hans pege- og tommelfinger uden at skade hverken ham eller hesten.

Da udgiveren nogle dage efter slaget ved Frederits med de norske søkadetter var gået iland fra korvetten Ellida i Assens på Fyen og i kirken dersteds talte med en af de der indlagte sårede danske underofficerer, der kjendte Anker, bemærkede denne, at den norske kavalleriofficer vistnok havde havt en anstrængende dag, thi han havde seet ham, da slaget var endt, ligge og sove på valpladsen med hovedet støttet mod en falden krigsmands knæ.

Efterat Anker høsten 1849 havde besøgt sine forældre på Storhammer ved Mjøsen blev han og et par andre norske kavalleriofficerer beordret til om vinteren at gjennemgå en huggeskole i Aarhus[1]). Året efter ledede han en sådan i Kristiania, hvor den danske huggemethode, der endnu benyttes hos os, for første gang blev indøvet.

Han blev premierløitnant ved Eidsbergske eskadron d. 13/10 1851. I 1853 var han på en søtur til Nordishavet med marinekaptein van Kervel og skjød på denne reise 380 sælhunde. Han blev officer af æreslegionen i august 1856 efter at have været ansat som opvartende kavaljer hos den såmeget omtalte prins Jerome Napoleon under dennes ophold i Kristiania. Den 28/6 s. år var han bleven tjenestegjørende kammerherre hos daværende vicekonge, kronprins Carl, fra hvilken stilling han tog afsked i 1859. D. 27/12 1856 blev han ritmester i armeen og d. 28/5 1861 chef for Vardalske eskadron, blev forsat til chef for Ullensakerske eskadron d. 24/9 1864, til chef for Stangeske eskadron d. 6/7 1867; erholdt derefter Totenske eskadron.

Som før antydet har Anker altid været og er endnu trods sine 70 år en ivrig jæger. Således var han under vinteren 1860—61, da han boede hos sin ven Nils Messelt i Storelvedalen, så heldig på én dag at skyde 3 bjørne på

---

[1]) Skolens chef var Christian Wegener, nu afskediget oberst.

Rognvolafjeld. Denne begivenhed blev pudsigt nok et par måneder efter fortalt udgiveren på boulevarden i Paris af en fransk officer, der kjendte Anker fra Afrika, og som havde læst en notits herom i en engelsk avis.

Da Anker i 62 var bleven gift, bosatte han og hans hustru sig på Lillehammer, hvor de boede til våren 67, da de flyttede til en liden eiendomsgård Bilerud på Toten, hvor de indrettede sig et hyggeligt og gjæstfrit hjem. 1882 flyttede de til Fredriksstad.

D. 3/5 1870 fik Anker Sværdordenen, d. 3/7 71 blev han oberstløitnant og chef for Trondhjemske ridende jægerkorps, d. 13/6 74 blev han forsat til chef for Oplandske korps, som hans fader i sin tid havde havt, d. 7/9 75 blev han Olafsridder og i 76 fik han den danske erindringsmedalje. D. 3/12 1881 blev han oberst og kommandant i Fredriksstad.

Idet udgiveren beklager ikke at kunne tilveiebringe flere træk af Ankers interessante oplevelser, må det være tilladt ligeud at anføre om ham, at han er en riddersmand, der ikke kjender smålige hensyn og at han altid går den lige vei. Af sine brigadekammerater har han under sin lange tjenestetid været anseet for at være en typus på en ægte kavalleriofficer. Det er også en kjendt sag mellem dem, at han besidder en særegen gave til uden at lægge an derpå, blot ved sin personlighed at henføre sine underordnede og vinde deres tillid. Han forstår som få at være ung med de unge og at være en glad kammerat med sine undermænd. Han betragter dem alle, hver især, som sine personlige venner og omgåes med dem som om de var hans nærmeste slægtninge. Men vel at mærke alt dette kun udenfor tjenesten. I tjenesten er han udelukkende chef — chef fra sporen til hatten.

Sommeren 1881 besluttede officererne af Oplandske korps at lade deres chefs portræt male for at ophænges i messelokalet på Gardermoen, hvilket skede det påfølgende år.

Anm. Foranstående skildring er i det væsentlige hentet fra en af udgiveren forfattet biografi af oberst Anker, trykt i Underofficersbladet for 1/1 1880.

Balling, Ole Peter Hansen, født i Kristiania d. 23/4 1823, er søn af skomagermester Johan Frederik Hansen på Ringerike († 1831) og hustru Karen († 1861), der i 1833 blev omgift med skomager Jørgen Balling.

O. P. H. Balling blev gift: 1) 1852 i Danmark m. Marie Rantzou, der døde 1854 i barselseng tilligemed sit førstefødte barn. 2) 1859 i New-York m. Christine Zündorff. De har 1 søn og 2 døtre.

Da Balling var 15 år gammel, gik han 1838 i malerlære i Kristiania, aflagde 3 år efter svendeprøven og reiste derefter til Berlin, hvor han opholdt sig en tid for at uddanne sig som historie- og portrætmaler. Våren 1847 tog han til Kjøbenhavn, hvor han ernærede sig af sin kunst og tillige var elev af kunstakademiet dersteds. Da krigen i 48 brød ud, gik han som frivillig menig ind i 10de bataljon, hvis chef var major Ræder. Han antog nu sin stedfaders navn, Balling, «fordi der ved afdelingen var så mange, der hed Hansen». — Den 9de april stod han som vedet sammen med Leopold Løvenskiold ved Gravensten og deltog samme dag i fægtningen ved Bau. Han var også med i affærerne ved Dyppel d. 28de mai, da han blev underofficer og den 5te juni, da han blev vidne til, at Løvenskiold faldt tæt ved ham. Derefter blev Balling sendt til Kjøbenhavn, hvor han efter 6 ugers forløb bestod en officersprøve, og blev ansat som sekondløitnant i den danske armé. Han blev nu stående 8 år i dansk tjeneste, deltog i krigen både i 1849, da han avancerede til premierløitnant og i 1850, da han deltog i Idstedslaget, blev forsat til 2det forstærkningsjægerkorps, hvor han gjorde tjeneste, til krigen var endt. I 1856 tog han afsked, drog til Nordamerika og bosatte sig i New-York, hvor han havde sit hjem i omtrent 19 år. Da borgerkrigen udbrød, erholdt han den 1ste april 1861 ansættelse i nordstaternes hær og kommanderede som kaptein et skandinavisk kompani, derefter som oberstløitnant det 145de regiment «New-York volunteers», der stod under general Grants, for en tid under general Burnsides overkommando. Under en rekognoscering erholdt

Balling et skudsår i høire skulder. Han tog afsked fra krigstjenesten d. 24/1 1863, men vedblev at følge nordarméen som tegner og maler. Under Richmonds beleiring var han i 5 uger general Grants gjæst og gjorde i denne tid forstudier til et stort billede, der fremstillede Grant og hans generaler og som han senere udførte til krigsministeriet i Washington.

I 1875 reiste han tilbage til Norge, hvor han efter privat bestilling malede portræter af de 4 konger af vort nuværende kongehus samt af 30 norske søofficerer til marinens billedgalleri på Carl Johansværns værft. I juli 1878 fornyede han sit bekjendtskab med general Grant, som da reiste her i landet med sin gemalinde, idet Balling ledsagede dem fra Horten til Kristiania. I 1879 forlod han med sin familie atter fædrelandet og tog påny ophold i New-York, hvor han leverede portræter af general Sedgevick til kadetakademiet i Westpoint, af generalerne Thomas og Reynolds til byen Filadelfia og af admiral Farragut m. fl.

I 1882 flyttede han til byen Mexiko, hvor han fremdeles opholder sig.

Bentzen, Carl Michael, f. i Skien d. 25/6 1830, er søn af postmester i Skien, senere i Trondhjem Peter Bentzen (f. 15/3 1794, † 17/2 1847) og Louise Augusta, f. Juell (f. 5/12 1804, † 28/10 1866)[1]. G. 1) d. 1/5 1860 m. Anna Stabell, datter af pastor P. U. Stabell i Edø, (hun var født d. 22/1 1835 og døde i Flakstad i Lofoten (Nordland) d. 26/3 1873). De har havt 7 børn. 2) d. 27/4 1875 m. Elise Johanne Øverland, (f. 21/7 1885, † i Kristiania 6/12 1885), datter af maskinist O. Øverland i Kristianssund (N.) 3 børn.

Efterat C. M. Bentzen året efter faderens død havde gjennemgået Trondhjems latinskole, reiste han ikke, som faderen ønskede, til Kristiania for der at underkaste sig examen artium, men drog ved udbruddet af den dansk-tyske krig

---

[1]) Se stamtavle over familien Juell, Mos 1879, s. 6 og 29.

våren 1848 til Danmark for — 18 år gammel — at stille sig i de danske rækker.

Ved juletider 1849 kom han tilbage til Norge og bosatte sig året efter i Nordland, hvor han i 1855 blev ansat som politiofficiant og fra 1859 som opsynsbetjent ved lofotfiskeriet, fungerede som sådan i 19 år, helt til 1878. I 1856 var han bleven konstitueret lensmand i Hammerø, fungerede efterhånden som lensmand i Hemnæs, Ofoten, Øxnæs og Flakstad. På sidstnævnte sted var han ansat fra d. 23/4 1864 til d. 12/11 1880, da han tog afsted. Fra 1880 til 85 opholdt han sig som kasserer og bogholder ved en større forretning i Kristianssund (N.). Våren 1885 bosatte han sig i Kristiania, og åbnede en agenturforretning, som han fremdeles bestyrer.

Om C. M. Bentzens ophold i Danmark kan meddeles følgende: Da han i mai 1848 var kommen til Kjøbenhavn, gjennemgik han en kommandoskole, der stod under oberst Grums bestyrelse og under generalmajor St. Aubains inspektion. — Omkring 1ste juni aflagde han faneeden og afreiste i midten af måneden på dampskibet «Mercator,» der var leiet i England til transport af tropper, fra Sjælland. Dennegang gik dampskibet først til nordpynten af Fyen, hvor endel tropper blev landsatte ved Strib; derfra gik det til Als, hvor 10de lette infanteri-bataljon, ved hvis 4de kompani Bentzen var ansat, steg iland ved Høibro på øens sydøstlige side.

Herfra marscheredes til Sønderborg, hvor bataljonen var indkvarteret på slottet og i løbet af sommeren blev anvendt til garnisonstjeneste i byen. Hans kompanichef var kaptein Falkenskjold, bataljonschefen var oberstløitnant Ræder, divisionschefen, generalmajor Bülow.

I nogen alvorligere affære deltog han ikke det år, dog var han med i nogle udfald mod den ganske nær posterede fiende. Bentzen, der skjød godt, blev ansat som skarpskytter ved sit kompani og erholdt således taprifle udleveret, medens de andre soldater havde glatløbede geværer. Istedetfor skuldergehæng havde Bentzen anskaffet sig livbælte, hvori de tunge ammunitionsvædsker og den svære og skarpslebne hirschfænger

var anbragt. Ved Præsentationen for major Ræder, tog denne meget venligt imod sin unge landsmand, dreiede ham rundt, glædede sig over hans udrustning og sagde: «*Sapermento!* sådan skulde alle mine soldater i 10de lette se ud!»

En anden gang, da han var beordret til ordonants hos chefen og meldte sig netop som der skulde spises middag, sagde denne til ham: «Kast nu af Dem den der dyrendalen og sæt Dem tilbords med os», hvorpå Bentzen måtte tage plads ved bordet måske til forbauselse for adjutanten. I oktober tog han afsked fra tjenesten og opholdt sig vinteren over i Kjøbenhavn.

I mai 1849 gik han påny ind i arméen, blev ansat ved samme afdeling som i det foregående år; kaptein Cattala, en alvorlig og sindig mand, var nu hans kompanichef. Otte dage efter sin ankomst til bataljonen blev han korporal og 8 dage derefter kommandersergeant.

Der forefaldt imidlertid intet på Als, men desto mere ved Frederits. Den 1ste eller 2den juli spurgte oberstløitnant Ræder Bentzen, om han havde lyst til at tage over til Frederits for at deltage i et påtænkt større udfald. «Vi ligger jo her i dødvandet», sagde han, «men jeg tænker nok, jeg kan skaffe Dem og nogle andre permission til at være med. Husk på, at det indtil videre er en hemmelighed!» — Bentzen var mere end villig; de udtagne, nogle og 30 frivillige nordmænd og svensker, ligeså. De sendtes derpå over til Frederits med «Maagen» og meldte sig til tjeneste. Bentzen blev ansat ved 2det jægerkorps og, såvidt han nu erindrer, ved kaptein Junghans' kompani. Han deltog i det store udfald natten mellem d. 5te og 6te juli. Glanspunktet af hans bedrifter hin nat var stormningen omkr. kl. 5 om morgenen af et fiendtligt batteri, der lå forskandset omtrent 1/2 mils vei vest for byen. Da han i skytterkjæden rykkede frem mod batteriet, faldt hans pelotonschef ved hans side og selv erholdt han et streifskud i høire læg, men uagtet der samlede sig blod i støvlen, mærkede han dog intet til såret før kl. 8 om morgenen, altså efter at slaget var endt. — Da han

efter stormen var kommen over graven op på batteriets brystværn, deltog han i nedhugningen af de fiendtlige artillerister og bidrog sit til at forjage besætningen, hvilket først lykkedes efter et særdeles hårdnakket håndgemeng.

Et par dage efter vendte Bentzen og de andre norske frivillige tilbage til Als, hvorpå han, da våbenstilstanden var afsluttet, atter forlod den danske hær.

Ved sin afreise meddeltes han af sin kompanichef en bevidnelse, hvori der bl. a. hedder:

«Da Frivillig ved 10de lette Infanteri-Bataillons 4de Kompagni, Carl Michael Bentzen, nu agter at tage Afsked fra Arméen, meddeles ham herved det Vidnesbyrd, at han har været tapper i Felten, at han har været en god Kammerat og at han tilfulde har opfyldt alle sine Pligter. Herren følge hans Veie!

Sønderborg paa Als, August 1849.

Cattala».

Da Bentzen i september s. år passerede Korsør og tilligemed en anden norsk frivillig blev indkvarteret hos etatsråd Rambusch, tog denne meget venligt imod dem med de ord: «De skal få det dyrebareste værelse i mit hus», hvorpå han fulgte dem ind i det værelse, hvor Leopold Løvenskiold havde overnattet, da han året iforveien fra Kjøbenhavn reiste til arméen.

Bentzen, Ole Juell, var f. i Skien d. 11/2 1818, døde i Nordamerika d. 11/11 1886 og var broder til den nærmest foregående C. M. Bentzen[1]). Han blev g. 1851 i München m. bayersk buråchef A. Auers datter, Sophie. De har kun et barn, en datter, der er lærerinde i forældrenes pensionat.

Han opholdt sig i Danmark vinteren mellem 1847 og 48, meldte sig som frivillig, strax krigen udbrød og blev ansat som menig ved samme afdeling som broderen, nemlig ved 4de kompani af 10de lette infanteri-bataljon. Han var med i

---

[1]) Se stamtavlen Juell, Mos 1879, s. 29.

affærerne ved Bau, Dyppel og ved Slesvig by, efter den sidstnævnte træfning avancerede han til korporal.

Det følgende år blev han sergeant og deltog i slaget ved Frederits. I august måned 1849 tog han afsked fra dansk krigstjeneste og erholdt ved den anledning sekondløitnants grad. I 1850 trådte han påny ind i arméen, var med i slaget ved Idsted og Øvre Stolk d. 24de og 25de juli og tog påny afsked samme års høst. Umiddelbart derefter drog han til München, hvorfra han i 1852 vendte tilbage til Norge og bosatte sig i Vesteraalen. 10 år senere vendte han tilbage til München. Ved den dansk-tyske krigs udbrud 1864 var han i Kjøbenhavn og tog nu for 4de gang som frivillig ansættelse i den danske armé. Han deltog i tilbagetoget fra Danevirke i begyndelsen af februar samt i slaget vad Sankelmark sø d. 6te i samme måned. Derefter gjorde han tjeneste på Als indtil øens erobring d. 29de juni, hvorpå han for sidste gang tog afsked fra dansk tjeneste og vendte tilbage til Norge. Her opholdt han sig, indtil han i 1879 flyttede til England, hvor han sammen med sin hustru har bestyret et pensionat for børn i Coventry.

I de senere år var O. J. Bentzens helbred meget nedbrudt, dog bevarede han sin åndsfriskhed til sin død.

Bergh, Carl Johan Irgens, f. i Drammen d. 21/11 1819, er søn af kjøbmand P. G. Bergh og hustru Caroline Johanne, f. Cappelen. Han blev gift i Hof d. 25/9 1846 m. sognepræst P. H. Hallings datter Julie Augusta. De har havt 4 børn.

Bergh blev student 1839, tog 2den examen 1840 og medicinsk embedsexamen 1844. Han praktiserede 1 år i Hitterdal og 4 år i Hof i Jarlsberg.

I 1850 gik han som frivillig militærlæge til Danmark og fungerede 1/2 år som lasaretlæge i Slesvig by. Siden har han været bosat i Drammen.

I 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje. Se Norges Læger af F. Kiær, s. 24.

Besche, Johan Gerhard de, er født på Kongsberg d. 31/5 1821 og døde i Kristiania nat til d. 20/2 1875. Han var søn af kjøbmand, senere overtoldbetjent Joachim Christopher de Besche og hustru Elisabeth Birgitte, f. Bergh († 1853). Han blev d. 14/3 1845 gift med Cathrine Marie Hviid (f. i Kristiania d. 8/11 1824 og død sammesteds d. 19/7 1879) og var bosat i Kristiania fra 1846 til sin død. De har havt 6 sønner og 2 døtre.

J. G. de Besche blev student 1839, tog 2den examen 1840 og medicinsk embedsexamen 1843. Han blev eskadronskirurg 1846 og fulgte i 1848 de norske tropper til Skåne. I 1849 deltog han som frivillig læge i det Slesvigske felttog og var ansat som ambulancelæge ved 2den infanteribrigade. Fra august 1849 til juni 1850 gjorde han tjeneste ved de norske tropper i Slesvig. D. 30/4 1850 blev han korpslæge ved Oplandske ridende jægerkorps, blev livmedikus d. 18/6 1857, 1ste livmedikus 1862 men erholdt 7 år efter på ansøgning nådigst afsked fra denne stilling d. 30/3 1869. Han var medicinalrevisor fra 1853—67 og var i 1854 og 55 medlem af en i Stokholm nedsat svensk-norsk lægekommission, og har udgivet mange videnskabelige afhandlinger. Fra 1863 var han eier af Morgenbladet.

De Besche blev r. D. o. 1849, danebrogsmand september 1856, r. W. o. desember s. år, r. N. o. og k. W. o. 1858 samt r. St. O. o. 1860.

Se Norges Læger, s. 26 og J. B. Halvorsen: Norsk Forfatter-Lexikon, I., s. 247.

Han var en ædel karakter, en udmærket kammerat, tjenstvillig mod enhver og godgjørende mod de trængende, — desuden arbeidsom og virkelysten.

Blom, Hans Ørn, der var f. på Ræggestad ved Holmestrand i Vaale d. 22/12 1817 og som døde i Kristiania d. 11/5 1885, var søn af amtmand Gustav Peter Blom (f. 4/7 1785, † 28/10 1869) og 2den hustru Valborg Marie, f. Ørn (f. 1783, † 18/3 1859), der var fra Skien. Ugift.

H. Ø. Blom tog, dimitteret fra Skiens skole, artium 1835 med laud, 2den examen 1836 og juridisk embedsexamen 1843. Fra 1854 var han fuldmægtig på et amtskontor og tog 1856 bevilling som underretssagfører. Fra 1858 var han ansat som kopist i finantsdepartementet, fra hvilken stilling han d. 15/1 1866 fik afsked med pension. Han var filolog, literat og digter.

I mai 1848 drog Blom sammen med Leopold Løvenskiold, nuværende oberst Gjertsen og flere til Kjøbenhavn, gjennemgik der en kommandoskole og blev ansat ved 2den reservebataljons 4de kompani. Bataljonschefen var major Schouw, kompanichefen kaptein Middelboe.

Blom deltog i affærerne i Sundeved d. 28de mai og 5te juni. I september kom han tilbage igjen til Norge.

Se J. B. Halvorsen: Forfatterlexikon, I., s. 365.

Brodersen, Nikolai, er født i Bergen 1834, blev d. 23/3 1864 ansat ved det Aarøeske streifkorps, hvor han gjorde tjeneste til d. 31/8 s. år. Han var dengang guldsmedsvend og har siden altid faret rastløs om i fremmede lande, så det er ikke godt at vide, hvor han nu færdes. Doktor Oscar Nissen har om Brodersen velvilligen meddelt udgiveren bl. a. følgende:

Brodersens befatning med guldsmedhåndværket har vistnok mere bestået i at søge arbeide end i at modtage; thi han havde gesellens reiselyst i sig. Han var altid i glimrende humør og så elskværdig, at det var umuligt at blive sint på ham for alvor, ikke engang når han havde tømt et glas mere end strengt taget nødvendigt. I kompaniet var han uundværlig, ja uerstattelig; thi han var i bunden en kjernekarl, som alle holdt af. I sit ydre var han ulænkelig og uordentlig, livbæltet var altid for vidt, halsbindet var altid væk, kort, han var i høieste grad umilitær i sin form. Det var en frugtesløs kamp at forsøge at få orden på ham, han fik derfor også tilsidst gjøre hvad han vilde, — man måtte trøste sig med, at hans knapper altid var så blanke og fine!

En dag — det var den 17de april — medens kompaniet lå 1 mils vei fra Assens og ventede på skumringen for at fare over sundet og overrumple den fiendtlige strandvagt i Sønderballe på Slesvigs kyst, havde mandskabet spleiset sammen til en forfærdelig drik, som de kaldte «Rampus». Denne steg måske Brodersen til hovedet, ialfald kom han i håndgemæng med en svensk frivillig Carl Anderson, der lignede Brodersen i meget, kun ikke i elskværdighed; thi den egenskab manglede han ganske. Det gjorde et pinligt indtryk, fortæller Oscar Nissen, at høre Anderson, der også havde smagt på Rampusen, råbe høit: «Vent du bare, til vi kommer ud, så skal jeg sende dig en kugle i ryggen!» Thi alle troede ham god for at holde ord. Men det gik imidlertid ganske anderledes: det blev Anderson og ikke Brodersen, der fik kugle i ryggen og det samme nat.

Expeditionen var gjort, nogle fiendtlige ulaner var tagne og kompaniet skulde igjen over til Fyen. De 30 dragoner, som var med, red foran, — da høres pludselig en geværsalve, dragonerne vender om i karrière og den kjække løitnant Bauman råber: «Tilbage, folk! raskt! der er infanteri så langt, vi kan se». — Så lød der endnu et par salver og så fo'r kompaniet i springmarsch mod kysten til bådene, — det var næsten 1 mil. En østerrigsk afdeling, der var på gjennemmarsch til Dyppel, kom til, opfattede øieblikkelig situationen og skyndte sig en snarvei til kysten, så de danske ved ankomsten dertil blev modtagne med skud. At komme hen over stranden til bådene i sluttet trop var umuligt. Der blev derfor givet ordre til, at to og to skulde springe over for at give så lidet og uroligt mål som muligt for fiendens kugler. Nissen sprang frem og tog dækning bag en optrukket båd, men denne blev snart gjennemhullet, hvorpå han ilte ud i vandet og derfra til transportbåden, der lå med landgangen nedfiret for at tage folkene op. De fleste kom ombord, Brodersen var blandt de første. Han træder da frem for sin kompanichef, den svenske premierløitnant Raab, og siger på sit bergensiske sprog: «Å, vil hr. løitnanten tage mit gevær?» «Hvad er det nu Brodersen vil da?» spurgte Raab. «Jo,

sagen er», svarede Brodersen, «at Anderson netop fik en kugle og bad mig ikke at lade ham blive liggende på stranden». «Brodersen får ikke lov til nu at udsætte sit liv til ingen nytte», svarede Raab. «Jeg har lovet det», sagde Brodersen og gik roligt fra borde.

Det lykkedes ham også med stort besvær at få baxet kammeraten op på sin ryg, hvorpå han vendte tilbage med sin byrde. Anderson levede, da Brodersen fik ham på ryggen, thi han havde takket for hjælpen, men da de kom ombord, var han vandret heden[1]), thi underveis havde flere kugler boret sig ind i hans ryg. Brodersen derimod var uskadt; thi Andersons legeme havde dækket ham som et skjold.

Fra den stund var Brodersen korpsets erklærede yndling og der var ikke én, der misundte ham, da han d. 27de juni fik danebrogsmændenes hæderstegn for sin vakre dåd.

I 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Når han med års mellemrum viser sig her hjemme, besøger han dr. Nissen og siger da gjerne til denne: «Kjære dig, skjænd ikke på mig, jeg kan jo godt holde op at drive om, ser du, men rigtignok ikke før — imorgen!»

Bruun, Christopher Arnt, f. i Kristiania d. 23/9 1839, er søn af overretsprokurator Johan Petter Bruun og Hansine Nicoline Sybille Juliane, f. Stenersen. Han er siden 1/7 1872 g. m. Kari Olafsdatter Skar (f. 21/8 1851). Hun er datter af Olav Thorsteinsøn Skar og Mari Skar.

Bruun tog 1856, 17 år gammel, artium med laud, dimitteret fra Lillehammer latinskole, og teologisk embedsexamen i juni 1862 ligeledes med laud.

Hans forældre opholdt sig i Rom fra høsten 1863 til våren 1865. Fra denne by drog den unge Bruun våren 1864 i den dansk-tyske krig. Han reiste opom Kristiania og holdt i studentersamfundet d. 2den april en ildnende tale, som vakte

---

[1]) Se: Krigen i 1864 og de Faldnes Minde af Cohen, s. 170.

stor opmærksomhed. Han fremholdt nemlig, at det var en æressag for studenterne — idéens mænd — at vise nationen, at tiden nu var kommen til at indfri de løfter, som under studentertogene høitidelig var givne: i farens stund at værne om Danevirke. Dagen efter reiste han til Kjøbenhavn for tilligemed student Oscar Nissen at træde ind i de danske geledder.

Christopher Bruun var en af de første nordmænd, som søgte at overføre den danske folkehøiskole i Grundtvigiansk ånd fra Danmark til Norge. Høsten 1867 oprettede han en folkehøiskole i Sell i Gudbrandsdalen; i 1871 flyttede han skolen til Vonheim i Gausdal, hvor han fremdeles virker som lærer, medens hans svoger, Mathias Skar, har overtaget ledelsen af samme.

Efterat Bruun gjennem sin undervisende virksomhed havde lært den norske bonde nærmere at kjende, holdt han i begyndelsen af 1870 i Kristiania en række opsigtvækkende foredrag om Jaabæksbevægelsen, folkehøiskolen og målsagen. 1878 udgav han: «Folkelige Grundtanker», hvori han går i rette med flere forhold ved universitetet og ved den høiere almendannelse. Vinteren 1880—81 holdt han i Kristiania og 1882 i Bergen endel foredrag om det hellige ords forkyndelse og om den moderne kultur. I 1884 begyndte han udgivelsen af et blad: «For frisindet Kristendom».

Christopher Bruun er kjendt som en alvorlig personlighed med ideel stræben efter at udforske sandheden og efter at gjøre retfærdigheden fyldest.

Altid slagfærdig er det ham en tilfredsstillelse — en nødvendighed at bryde landser på de kristelige, folkelige, nationale og frisindede enemærker.

Se: «Menneskevennen» for 15/11 1885, hvori der under mærket E. M. findes en kort biografi af Chr. Bruun, samt J. B. Halvorsens forfatterlexikon, s. 491—94.

Om sin deltagelse i feltlivet har hr. Bruun velvilligen meddelt bl. a. følgende:

«Jeg kom til den danske hær ved Sønderborg i april

1864, nogle faa dage før Dyppels fald. Jeg blev indskreven som menig ved 10de regiments 1ste kompani, hvis chef var nordmanden løitnant Huusher. Derfra søgte jeg mig til kaptein Aarøe's streifkorps, hvortil jeg kom den 10de mai, altså to dage før våbenhvilen d. 12te mai. Da der omtrent 3 uger efter tabet af Als påny blev våbenhvile d. 20de juli, søgte jeg afsked fra hæren og dimitteredes d. 8de august. Det var nemlig den almindelige mening i min afdeling, at modstanden var opgiven, hvilket da også viste sig at holde stik.

Jeg lå et døgn i løbegravene ved Dyppel og en dag ved brohovedet ved Als sund. På det sidste sted faldt der nogle og på det første sted mange granater; jeg blev ikke såret, men adskillige af mine kompanikammerater blev rammede, da de lå i løbegravene.

Noget af særlig interesse oplevede jeg ikke, undtagen at jeg fik gjøre den opdagelse, at soldaterne i mit kompani var faste i den tro, at de høistkommanderende var forrædere og når jeg sagde, at de ikke var det, vilde soldaterne ikke tro mig. Jeg er vis på, at denne mening var almindelig i mit kompani og jeg tror den var det også i andre afdelinger.

Soldaterne lod sig skyde i løbegravene med stor ro; der kunde været gjort gode soldater af dem. Men der var ikke gnist af håb hos dem om seir. Hos en underofficer af 10de regiment fandt jeg stort fædrelandssind og militær æresfølelse, men hos soldaterne ikke så meget deraf. Enkelte, som kunde tysk, talte aldeles åbenlyst om, at de kunde have lagt sig igjen i veigrøften på tilbagetoget fra Danevirke, «så havde jeg nu siddet hjemme og havt det godt, fordi jeg kan tysk og så var jeg ikke bleven krigsfange, men var bleven regnet for en tydsker».

Når dette blev udtalt uden sky, var der ingen, der påtalte det; jeg klagede derover til den nævnte patriotiske underofficer, men han sagde, at der var for mange, som tænkte slig, til at han kunde gjøre noget derved.

Men som sagt rædde var de ikke. De bar sine sår, selv om disse var dødelige, med stor ro. Jeg tror ikke, jeg

hørte en dansk mand klage for et sår. Heller ikke så jeg en eneste dansk soldat ræd, men derimod nok andre, som var skammelig rædde.

Den ædleste, kjækkeste og stauteste krigerskikkelse, jeg nogensinde har seet, var en svensk løitnant Bjørk. Det var en nydelse at høre hans mandige røst, der taltes også meget om hans forvovne mod. Vor bataljonschef, kaptein Vaupell, gav også indtryk af at være en modig og fædrelandssindet mand, men hans forsøg på at påkalde militær æresfølelse hos sine soldater, gik — for manges vedkommende — hen over deres hoveder. Regimentschefen var ikke likt af gutterne. — Det var en yderst sørgelig krig».

Midt i april, — allerede dagen efter at Christopher Bruun var bleven indskreven som soldat i 10de regiments 1ste kompani, hvor der var 3 nordmænd og 16 til 18 svensker, kom han for alvor i ilden. Regimentet lå i brohovedet ved Als sund, bag Dyppelskandserne ligeoverfor Sønderborg, og rykkede den omhandlede dag i mørkningen ud i løbegravene for at gjøre tjeneste der i et døgn. På veien faldt der nogle granater ned i kompaniet, en 2—3 mand blev sårede og endel forvirring opstod i gelederne. En af de sårede lå på marken og råbte efter vand. Bruun, der var ganske «fersk» i tjenesten, vidste ikke, om han skulde yde hjælp eller ei, men da forklarede kommandersergeanten, «at han nok skulde lære dem, der stod og trykkede!» Da kompaniet kom ud i løbegravene, blev Bruun tilligemed nogle andre sat på post for at iagttage granaterne og råbe: Dæk! når de kom i retning mod kompaniet.

Efter hvad et øienvidne har berettet udgiveren, stod Bruun ganske rolig på sin post uden spor af kanonfeber, men med fuld nydelse af «det stolte syn at se granaterne trække hen over himmelen i store, elegante buer», og når han dukkede sig for disse, da var det i samme stemning som den, hvori en smågut heldigen bøier sig undaf for en snebal. Den påfølgende nat kom en gammel korporal, — han havde været med i 48, — ind fra sin lyttepost og forlangte at få 2 mand

med sig ud igjen på post. Der blev da spurgt, om nogen frivillig vilde melde sig, men ingen svarede. Bruun, der værkede efter «at tage alting med», tænkte imidlertid, at den gamle gråskjæg ikke vilde have med sig en sådan uprøvet nykomling som han, hvorfor han heller ikke sagde fra. Men da der så atter var gået en liden stund uden at nogen meldte sig, — trådte han freidigt frem. Om de vilde tage tiltakke med en rekrut? Strax derpå meldte der sig også en ung svensk mand, som kammeraterne havde brugt at hakke på. Posten, som de nu indtog, var lidt lei; thi kuglerne fra den nærmeste fiendtlige kanon slog ned lige ved poststedet og det næsten i samme øieblik som blinket observeredes, medens de andre kanoner som oftest gav god tid til at finde dækning. Da han var bleven afløst, gik hans kompanichef, nordmanden Huusher, hen til ham og sagde: «Nu forstår jeg, hvorfor De ikke er ræd, min kjære Bruun, — De har det moralske mod».

Den, der har seet Bruun på post i kugleregnen, kan ikke glemme ham. Han stod der med livbæltet lidt på skjæve og iført en norsk randsel, der nægtede den derpå anbragte danske kappe at føie sig efter pakningsreglerne! Men hans holdning og mine var ligeså uanfægtet og mimikløs som sad han ved sit skriverbord i dybeste fred.

Budde, Christopher Peter, f. på Andebo præstegård d. 28/7 1825, er søn af sognepræst Christen Schmidt Budde († 18/5 1830) og Anna Cathrine, f. Suenson († 31/3 1859). Han blev gift i Kristianssund d. 3/10 1861 m. Laura Mathilde Dahl (f. 6/3 1839). Hun er datter af kjøbmand Hans Herlof Dahl og Lydia, f. Angell. De har 1 søn (f. 1872).

Budde blev student 1842, tog medicinsk embedsexamen marts 1850 med laud og deltog s. år som frivillig læge i den dansk-tyske krig. I 1853 var han overlæge ved ambulancen under koleraepidemien i Kristiania. Fra 1855 foretog han en stipendiereise på 2½ år til forskjellige lande. Han blev i 1858 ansat

ved rigshospitalet i Kristiania, blev politilæge sammesteds d. 1/1 1864, livmedikus d. 25/9 1868. — R. W. o. 8/3 1869, r. N. o. 23/11 1871, erholdt dansk erindringsmedalje 1876, r. St. O. o. 4/4 1881, k. W. o. 1ste kl. 1/12 1884.

Om sit ophold i Danmark har dr. Budde godhedsfuld meddelt følgende:

«Jeg afreiste fra Kristiania d. 26/7 1850 og fik, da Helsingør passeredes, besked om slaget ved Slesvig. I Kjøbenhavn tildeltes jeg ansættelse ved lasaretterne i Slesvig by, hvortil jeg ankom d. 31te juli.

Jeg gjorde først tjeneste ved Bishofshof lazaret til d. 7de august, da jeg forflyttedes til 1ste brigade, oberst Krabbe, for at tjenestegjøre som underlæge ved brigadeambulancen, der lå i Cosel præstegård, medens brigadens hovedkvarter var i Kockendorff. Nogle uger efter flyttedes ambulancen til Lille Brodersby.

Henimod middag d. 12te september hørte vi til vor store glæde, — thi vi var alle som én kjed af det ørkesløse liv, vi førte, — at der lød skud på skud fra syd. Vi erfarede derpå snart, at fienden med 5 bataljoner havde gjennembrudt de danske forposter ved Østerby og nu trængte stærkt på for at forcere overgangen ved Midsunde.

Ambulancen fik ordre til at etablere sig i en lade tæt ved pontonbroen over Slien. Kampen trak sig stadig nordover og de danske tropper retirerede forbi os, så der tilsidst kun var ganske få danske tropper mellem ambulancen og den mod den anden bred af Slien fremrykkende fiende. Denne tog stilling med halvandet batteri artilleri ligeoverfor os. Vistnok havde vi heist vort ambulanceflag, men både de danskes og fiendens kugler gik lige over vore hoveder og mange af dem slog ned ganske nær os. Imidlertid ankom der mange sårede, så vi læger fik nok at varetage og vidste nu kun liden besked om detaljerne i kampens gang. Omsider fik vi ordre til at gå tilbage fra vor udsatte stilling og måtte da med vore, på høvogne anbragte sårede — skridt for skridt — trække os hen til Brodersby. Det var en pinlig for-

nemmelse at have de fiendtlige, uafladelig skydende kanoner i vor ryg og dog ikke kunne retirere med vore syge uden i den langsomste marsch. Efterhånden stilnede dog kampen af og endte omtrent kl. 8 aften. Antallet af sårede og døde angaves at være 140».

Se J. B. Halvorsen: «Norsk Forfatter-Lexikon», I, s. 507 og Norges Læger, s. 62.

Budtz, Christian Ludvig, var f. d. 2/12 1819 og døde ved Eidsvold bad d. 20/7 1852. Han var søn af sorenskriver i Søndhordland Johan Andreas Budtz og hustru Caroline, f. Bauert. Ugift.

Dimitteret fra Skiens lærde skole tog Budtz examen artium 1840, 2den examen 1841 og juridisk embedsexamen 1845. Samme år deltog han i det norske studentermøde i Kjøbenhavn og aflagde der — begeistret ved Carl Plougs ildnende tale — løfte om i farens stund at komme Danmark til hjælp.

Midt i mai 1848 drog han derfor derned sammen med endel andre landsmænd og deltog i kampen. Efter sin hjemkomst til Norge om høsten s. år blev han ansat som kopist i finantsdepartementet.

Efter enstemmig udtalelse af nogle af de kammerater, der stod kandidat Budtz nær, må han have besiddet en sjelden ædel karakter og havt et særdeles varmt hjertelag, hvilket viste sig ved, at han altid var hjælpsom mod trængende venner og opofrende mod fattige. Han havde gode evner og besad et fint musikalsk øre. Når dertil kommer, at hans ydre fremtræden var bramfri og beskeden og at han tillige var en ivrig sportsmand, så kan man godt forstå, at han må have været en vindende og afholdt personlighed.

Bülow, John Clay, f. i Drammen d. 2/3 1833, er søn af skibsreder, forhenværende løitnant Ludvig Wilhelm Bülow

og hustru Annette Sofie Edel, datter af general v. Bülow i Aalborg. Han blev 1870 gift med Anna S. D. Jenssen, (f. 31/7 1841), datter af kandidat L. Jenssen til Banheim. De har 3 sønner og 2 døtre.

J. C. Bülow uddannede sig fra ungdommen af som landmand og blev i 1869 ansat som skovinspektør og godsforvalter under de Angellske stiftelser i det Trondhjemske, hvilken stilling han fremdeles indehar. Han er bosat i Selbo.

I midten af april 1864 kom Bülow til Als og var således vidne til Dyppelskansernes fald. Fra den 23de s. m. blev han ansat som menig i 5te infanteri-regiments 3die kompani, chef kaptein Klüver. Den 15de juni blev han korporal.

Da de danske geværer som bekjendt ikke kunde række over Als sund, blev Preusserne så dristige, at de sjelden dækkede sig, når de fyrede. Men Bülow benyttede sin egen bagladningsrifle, hvorfor han af sin slægtning, brigadechefen af samme navn, fik lov til imellem at operere en smule på egen hånd. Det lykkedes ham også ved nogle velrettede skud at vise fienden, hvad et tidsmæssigt våben kunde udrette. Således nedskjød han d. 25de juni på 10 à 1200 alens afstand en fiendtlig officer, der stod på en skanse tætved Sandberg skov. Til gjengjæld blev der strax affyret 6 granatskud mod ham, men da han lå vel dækket, blev han usåret, kun dygtig tildænget med jord. Tilstede ved denne anledning var blandt andre brigadechefens ordonantsofficer, løitnant Dinesen, og løitnant Petersen. Samme dag fyrede han også på en fiendtlig stab, der ganske rolig red parallelt med den danske linie. Dennegang traf han vistnok ikke, men opnåede dog, at de inspicerende herrer satte afsted i galop. Også ved denne leilighed sendtes nogle granater forgjæves efter ham.

Om de danske soldater har hr. Bülow i et brev til udgiveren udtalt, «at han jævnlig havde anledning til at iagttage, at de var venlige og hjælpsomme mod hverandre indbyrdes, at de var lydige mod deres overordnede og at de sjelden knurrede over deres hårde skjæbne, men var modige og tålmodige».

Han hørte også en høiere fransk officer udtale sig i samme retning med det tillæg, «at ikke mange franske soldater havde fundet sig i at stå således udsat uden at have anledning til at forsvare sig». — «Af fritænkere», skriver hr. Bülow, «fandtes der naturligvis enkelte dér som andetsteds, men de afgav kun et dårligt stof til soldat. Den gamle sandhed gjorde sig gjældende også i Danmark, at jo bedre kristen, jo bedre soldat, såvel i medgang som i modgang».

Fra d. 26de august erholdt Bülow ifølge andragende afsked fra dansk krigstjeneste, hvorpå han tildeltes følgende bevidnelse:

John Clay Bülow af Drammen i Norge har tjent den Kongelige Danske Armees 5te Infanteriregiments 3die Kompagni som frivillig Menig fra d. 23de April til d. 14de Juni og som Korporal fra d. 15de Juni til d. 25de August d. A. og i denne Tid bestandig vist sig til Regimentets fuldkomne Tilfredshed, saavel i Fægtningen som under andre Feltforhold.

Odense d. 27de August 1864.

A. S. Myhre,
Oberstlieutenant og Kommandør
for det 5te Infanteriregiment.

Han erholdt erindringsmedaljen 1876[1]).

Christoffersen, Andreas, f. på Vældre på Hedemarken d. 25/9 1821, er søn af gårdbruger Christoffer Åndersen (f. 1769, † 1875) og hustru Berthe Nilsdatter (f. 1776, † 1873). Han blev 1852 gift i Kristiania m. Petronelle Olsen (f. 27/1 1833); de har havt 5 sønner og 7 døtre.

Christoffersen gik i 1848 som frivillig i dansk krigstjeneste og gjorde tjeneste først som riffelskytte derefter som herregårdsskytte.

Han lever som bundtmager i Kristiania.

[1]) I sine «Berättelser fra 1864» siger A. W. Møller om ham s. 133: «Bülow deltog med utmärkelse i striden å Als d. 29de juni».

Conradi, Johan Gottfried, født i Trygstad d. 24/7 1835, er søn af professor med. A. C. Conradi (f. i Tønsberg d. 1/6 1809, † på Madeira d. 31/10 1868) og hustru Gormine Sophie, f. Gorm (f. i Horsens d. 26/2 1810, † i Kristiania d. 9/11 1883). Han blev gift i Kristianssand d. 8/5 1876 m. Mette Amalie Vilhelmine Kirsebom (f. 16/5 1854), datter af grosserer, stadshauptmand og konsul Gabriel Bloch Kirsebom (f. 11/7 1815) og Franciska Birgitte, f. Bock, (f. i Flensborg d. 25/4 1822). De har 2 sønner og 1 datter.

J. G. Conradi blev student 1853, tog 2den examen 1854 og med. embedsexamen 1861 i december med laud. Efter at have i et par år gjort tjeneste ved rigshospitalet i Kristiania blev han høsten 1863 ansat som reservelæge ved Kristiania sygehus. I 1864 fra marts til juli deltog han som frivillig læge i den dansk-tyske krig og blev den 15/7 s. år danebrogsridder. I 1865 og 66 foretog han en videnskabelig reise til flere af Europas hovedstæder. Fra d. 1/10 1866 fungerede han i 3 år som reservelæge ved fødselsstiftelsen i Kristiania og har siden høsten 1869 været privat praktiserende læge i hovedstaden. I 1871 besøgte han på sin videnskabs vegne Storbritanien og Holland, i 1874 Sverige, i 1876 Danmark og Tyskland og i 1881 England og Nordamerika.

Efterat Conradi var kommen til Kjøbenhavn d. 11/3 1864 og havde meldt sig til tjeneste, blev han fra d. 15de s. m. ansat i Frederits som læge ved 3die armedivisions 1ste linie. Han overvar forpostfægtningen d. 17de marts og fik derefter tilsyn med 3 lasareter, hvoraf det ene lå i den del af fæstningen, som under bombardementet d. 20de og 21de var mest udsat. Dette lasaret blev tilligemed de omliggende huse allerede inden udløbet af den første dag forvandlet til en rygende grushob. Det lykkedes dog at fjerne de syge og sårede samt at redde størsteparten af inventariet, under hvilket arbeide en ambulancesoldat blev skudt.

Efter bombardementet benyttedes Conradi gjentagne gange til at medfølge de syge og sårede, der overførtes til Fyen. Den 11te april blev han ansat ved ambulancen i Sønderborg

og beordredes i slutningen af måneden at gå med sårede fra Hørup havn til Kjøbenhavn. Nogle dage efter at være kommen tilbage til Als beordredes han til Faaborg, i de sidste dage af mai til Odense, Nyborg og derfra til Fredrikshavn, hvorefter han tildeltes bestyrelsen af et feltlasaret i Hjallerup kro, der ligger nord for Aalborg. Den 24de juni fik han ordre til at bryde op med lasaretet over Fredrikshavn til Nyborg, hvor han i de sidste dage af måneden erholdt meddelelse om, at de fremmede læger skulde dimitteres fra dansk krigstjeneste.

Se J. B. Halvorsen: Norsk Forfatter-Lexikon, II., s. 65 og Norges Læger, s. 81.

Dahm, Edvard, født i Oddernæs d. 26/1 1836, er søn af proprietær Albrecht D. (antagelig f. 1786, † 1862) og hustru Cathrine, f. Olrog (f. 1796, † 1865). Han blev d. 24/11 1868 g. m. Ninna Gram, (f. 15/7 1839), datter af generalmajor J. G. B. Gram og Frederike S. M., f. Stabell. De har 2 døtre.

Dahm blev 1855 student fra Kristianssands skole, tog 2den examen 1856 og medicinsk embedsexamen d. 20/5 1864. Nogle uger efter reiste han til Danmark, hvor han i begyndelsen af juli blev ansat på Fyen som underlæge ved 3die divisions ambulance under divisionslæge I. H. Pape.

Fra d. 1/1 1865 blev han ansat ved Gaustad sindssygeasyl, men fra 1866 har han praktiseret i Kristianssand, hvor han noget senere blev ansat som fattiglæge. Har ikke hidtil meldt sig til erindringsmedaljen. Se Norges Læger, s. 87.

Danckertsen[1]**, Johan Weiner Krohn,** var født i Bergen d. 11/4 1824, døde i Kristiania d. 21/11 1883 og var søn af dansk generalkonsul i Bergen Danchert D. (f. 21/4 1792, † i

[1]) I de senere år skrev han sit navn med ck; tidligere med ch.

Neapel 6/5 1832) og hustru Karen Marie, f. Krohn (f. i Bergen 13/2 1801, † i Kristiania 17/1 1870). Han blev gift i Kristiania d. 10/10 1855 m. Jonette Dorothea Gade (f. i Bergen 31/10 1834, † i Kristiania 6/10 1882). Hun var søster til kabinetskammerherre H. A. Gade (se ham). Konferer J. B. Halvorsens Forfatter-Lexikon, s. 129.

Joh. Danckertsen blev kadet d. 1/1 1841, surnummerær sekondløitnant i Bergenske infanteribrigade d. 14/3 1846 m. ancien. fra 28/12 1845, deltog i den dansk-tyske krig fra d. 23/5 til 1/10 1848, blev r. D. o. 9/12 s. år, virkelig sekondløitnant i 1ste Akershusiske infanteribrigade d. 17/11 1849, forsat af interimsregjeringen til 2den brigade d. 11/1 1853 (approberet af kongen d. 16/4 s. år). Af vinteren 1853—54 tilbragte han 6 måneder i Stokholm som elev af det gymnastiske centralinstitut dersteds, hvis afgangsexamen han underkastede sig. Blev premierløitnant d. 23/6 1854, var garnisonsadjutant ved Akershus fæstning fra d. 12/7 1857 til d. 26/11 1863, ansat ved Modumske kompani fra 19/11 1863, kammerherre ved det norske hof d. 15/2 1865, kaptein og chef for Buskeruds landværnsdivision d. 12/7 1866, chef for Hallingdals bataljons 4de kompani d. 8/9 1869, gjennemgik en skydeskole i Fredriksstad fra 12/4 til 11/5 1871, var kommanderet til Stokholm med kroningsregalierne i anledning af kong Carl d. 15des bisættelse d. 8/10 1872, chef for bataljonens 2det kompani d. 28/3 1874, erholdt den danske erindringsmedalje 1876, blev chef for 3die kompani af samme bataljon d. 15/2 1877.

På grund af tiltagende sygelighed, der også tærede på hans sjælskræfter og på hans før så glade sindsstemning, udtrådte han surnummerær af brigaden d. 9/6 1883.

Om Danckertsens deltagelse i den dansk-tyske krig kan berettes følgende:

Allerede i april 1848 ilede han til Kjøbenhavn, hvor han og løitnant Lorentz Harboe i deres iver efter at komme i felten må have henvendt sig direkte til den svensk-norske minister dersteds om ansættelse i den danske armé. Thi i en

skrivelse fra den norske armékommando af 26de april, undertegnet F. C. Wedel-Jarlsberg, meddeles ham, at en sådan «Fremgangsmaade er aldeles udenfor den brugelige og foreskrevne Form og at det ene havde været rigtigt, om DHr. i den anførte Anledning havde henvendt sig gjennem Deres militære Foresatte». Hvorhos de begge pålægges at afvente h. m. Kongens officielle bestemmelse om det vil blive dem tilladt eller forbudt at indtræde i dansk krigstjeneste.

Under $^{2}/_{5}$ modtog Danckertsen en skrivelse fra den danske krigsminister, hans excellence Tscherning, hvori: «Hr. Lieutenanten og Deres Collega tillades at gjennemgaa Øvelserne i den under Major v. Paludans Commando staaende Exerceerskole heri Staden».

Under exercerskolen indløb H. M. Kongens tilladelse i følgende skrivelse fra udenrigsministeren til den svensk-norske gesandt i Kjøbenhavn:

Apostille.

Stockholm den 11 Maj 1848.

Till Envoyéen, Hr. Baron Lagerheim.

Jag anser mig böra underrätta Herr Baron, att Lieutenanterne i Kongl. Norska Arméen, Danchertsen och Harboe, til följd af deras genom Herr Baron insända underdånigaste ansökan erhållit Kongl. Majts Nådiga tillstånd att gå i Dansk krigstjenst, likasom Lieutenanten Carsten Anker, hvilken nu med ångfartyget öfver Ystad till Köpenhamn afgår.

Ut in litteris.

Stjerneld.

Den 23de mai blev Danckertsen ansat ved 10de linjebataljons 3die kompani og deltog med hæder i affærerne ved Nybøl og Dyppel, hvilket noksom fremgår af nedenanførte 3 bevidnelser fra hans kompanichef og bataljonschef samt fra generalmajor Schleppegrell:

Secondlieutenant J. W. K. Danchertsen af den norske Armee kom til Tjeneste ved den 10de Linie Bataillons 3die Compagnie d. 23 Mai d. A. og har ved Samme forrettet Tje-

neste til Dato. I ovennævnte Tid har han ved enhver Leilighed viist sig som en duelig og tjenstivrig Officeer.

Han har bivaanet Affairerne d. 28 Mai ved Nypel og ved Dyppel d. 5 Juni og i samme ført sin Afdeling med megen Kyndighed og Tapperhed.

Hvilket jeg med Fornøielse som hans forrige Compagnichef bevidner.

Husby i Nørrejylland 1ste October 1848.

Holm,
Major i 10de Linie-Bataillon.

Fra
Den 10de Linie-Bataillon.

Secondlieutenant i den kongelige norske Armee: J. W. K. Danchertsen har under Krigen med Tydskland tjent i den danske Armees 10de Linie-Bataillon fra 24de Mai til 1ste October 1848 og i denne Tid med Ære deeltaget i Slagene ved Sundeved den 28de Mai og 5te Juni d. A.

Idet Herr Lieutenanten ifølge Ansøgning og Krigsministeriel Resolution af 27de September d. A. atter afgaaer fra den danske Armee er det mig en kjær Pligt at bevidne, at Lieutenant Danchertsen saavel i Kampen som under alle andre Forhold: i Bivouac, paa Forpost, paa Marche eller i den indre Tjeneste etc. altid har deelt Vee og Vel med sine Camerater af Bataillonen og forrettet de ham paalagte Hværv med Tapperhed, Kyndighed og Iver.

Bataillonen udtaler derfor med Fornøielse sin bedste Taksigelse for Herr Lieutenantens store og hengivne Tjeneste og beklager oprigtig at maatte skilles fra en Camerat, som den havde ønsket endnu længe at have beholdt og talt imellem sine bedste og dygtigste Officeerer.

Stabsqvarteret Palsgaard den 1ste October 1848.

Ræder,
Major og Commandeur for den
10de Linie-Bataillon.

Till Herr Secondlieutenant Danchertsen af den Kongelige norske Armee.

Lieutenant Danchertsen af den Kongelige norske Armee har under den nu tilendebragte Campagne været ansat som Lieutenant i 10de Linieinfanterie-Bataillon, som henhører under det af mig commanderede Flankecorps.

Herr Lieutenanten har til enhver Tid punktlig opfyldt sin Pligt og hæderligt deeltaget i Træfningerne d. 28de Mai og 5te Juni i Sundeved.

Corpsquarteer Barritskov d. 1ste October 1848.

Schleppegrell,
Generalmajor og Commandeur
for venstre Flankekorps.

Trods den anerkjendelse, som løitnant Danckertsen vandt hos sine danske foresatte, hændte det, at hverken han eller løitnant Lorentz Harboe ved den temmelig rigelige ordensuddeling, som fandt sted ved revuen i Veile d. 18de september, blev dekorerede, hvilket forekom ikke alene de to herrer selv men også deres danske og svenske kammerater høist besynderligt, — eftersom de begge dertil var indstillede såvel af major Ræder som af generalmajor Schleppegrell. Begge de sidstnævnte udtalte samme aften for de to norske officerer sin misbilligelse og beklagelse over deres tilsidesættelse fremfor ligestillede svenske og norske kammerater. Nogle norske officerer tog nu afsked af dansk tjeneste. Ritmester Carl d'Unker begjærede fra Fredericia hos den norske Armékommando et krigsforhør nedsat i anledning af en artikel i det norske «Morgenblad» for 24de november, i hvilken han fandt sig forulempet. Begjæringen blev dog afslået. Der blev en hel del skriveri både i danske og norske aviser om denne sag, hvis resultat formentlig var, hvad der bl. a. er anført i: Den norske Rigstidende for 20de oktober s. år, nemlig, «at de norske Frivillige aldrig har truffet nogen Uvenlighed fra det danske Folks Side, at de tværtimod kun har udtalt sin Erkjendtlighed for de Danskes Forekommenhed. Men at Stemningen hos de Styrende i Danmark maaske

blev mindre gunstig mod Norge, da Storthinget erklærede sig mod Indblanden i det slesvigske Spørgsmaal».

Som før nævnt erholdt løitnant Danckertsen efter sin hjemkomst til Norge Danebrogsordenen d. 9de desember 1848, hvilket «underhaands» meddeltes ham i en skrivelse fra Armékommandoen af 28de s. måned med den oplysning: «At den danske Krigsminister, General Hansen, ved at underrette Envoyéen, Baron Lagerheim om denne Udnævnelse har tilføiet, at den ingenlunde var foranlediget af de i de offentlige Blade i denne Henseende indeholdte Discussioner, men var en Følge af en tidligere fattet Beslutning».

Under 15de januar 1849 fik Danckertsen officiel underretning om sin ordensudnævnelse i følgende smigrende udtryk:

«At H. M. Kongen af Danmark har skjænket Lieutenanten Ordenen i Anledning af, at han under forrige Aars Felttog har udmærket sig ved Tapperhed og et godt Forhold» o. s. v.

Danckertsen fik i en af de affærer, han bivånede, såvidt vides ved Dyppel, et streifskud i den ene hånd. Såret var dog ikke værre, end at han fortsatte kampen. I en anden affære reddede en liden hornblæser, der stod ved samme kompani, hans liv ved i rette øieblik at gjøre ham opmærksom på en såret fiende, der bagfra med sit gevær lagde an på Danckertsen, men som derpå af denne blev nedhugget, inden skuddet faldt.

Udgiveren vil ikke nægte sig den glæde ved slutningen af denne korte skitse at anføre det faktum, at Johan Danckertsen af sine kammerater i den norske armé altid har været anseet for at være en trofast ven, en kjærlig familiefader og en helt igjennem ædel og bramfri personlighed, der i vanskelige tilfælde forstod at optræde på en beroligende måde med megen takt og værdighed. Gjennem et helt liv viste han sig, fjern og nær, som en udmærket kammerat.

---

d'Unker, Carl Henning Lützow, var født i Kristiania d. 30/8 1798 og døde hos apoteker W. Sissener i Levanger d. 23/1 1863. Han var søn af generaladjutant Henrik d'Unker (f. i Cassel 3/2 1769, † på Ringerike 20/3 1843) og hustru Elisabeth Charlotte, f. Lützow (f. 2/4 1764, † 24/10 1840). C. d'Unker blev gift i Stokholm d. 2/6 1825 med enkefru Annette Christiane Schwartss, f. Brunstedt, der forblev i Stokholm; hun døde omtrent 1870. De havde en søn, der blev svensk officer og som på malerkunstens vegne opholdt sig en tid i Düsseldorff. Han døde i ung alder.

d'Unker blev 11 år gammel kadet d. 1/1 1811, blev sekondløitnant i kavalleribrigaden med anciennitet fra 1/1 1818 og ansat ved Størdalske eskadron. D. 16/4 1825 blev han adjutant ved det norske kavalleridetachement i Stokholm, blev premierløitnant d. 23/10 1826 og ansat ved Skognske eskadron. D. 2/12 1827 udnævntes han til ordonantsofficer hos kong Carl Johan og blev d. 8/9 det påfølgende år ritmester i armeen. 15 år senere blev han d. 21/3 1843 sekondritmester ved Næsiske eskadron og opnåede først i sit 54de år eskadronschefs stilling, idet han d. 10/5 1852 blev chef for Eidsbergske eskadron. D. 1/2 1854 blev han forsat til chef for Næsiske og d. 10/12 1857 til chef for Skognske eskadron. Han blev adjutant hos h. m. kongen d. 4/7 1828, deltog i 1843 og i 45 i en leir på Ladugårdsgjærdet, blev kammerherre ved det norske hof d. 7/9 1835.

I 1848 deltog han som frivillig i den dansk-tyske krig, blev ansat ved Nørrejydske armékorps's stab, gjorde sig bemærket ved sin uforfærdethed og snarrådighed og erholdt danebrogskorset. I 1849 var han også med og blev såret i slaget ved Kolding d. 23de april.

Dunker, Nicolai Gustav Conradin, født i Kristiania d. 15/11 1826, er søn af kurfyrstelig hessisk bergamtsassessor Johannes Friederich Vilhelm d'Unker (f. i Kassel d. 16/3 1775, † i Trondhjem 1844) og af forfatterinden til «Gamle Dage»:

Conradine Birgitte, f. Hansteen (f. 25/8 1780, † på Malmøen ved Kristiania 11/9 1866). Han er således broder af den bekjendte regjeringsadkokat Bernhard Dunker (f. 22/5 1809, † i Kristiania 18/7 1870). N. G. C. Dunker blev d. 25/7 1858 gift med Elisabeth Charlotte Arntzen (f. i Land 21/6 1827). Ingen børn.

Som student deltog han i den dansk-tyske krig 1848. Han blev juridisk kandidat 1850, autoriseret advokatfuldmægtig 1852, kopist i indredepartementets postafdeling 1854, konstitueret fuldmægtig 16/10 1860, virkelig fuldmægtig 10/10 1863 og burråchef i samme departement d. 28/10 1871, postmester i Kristianssand d. 11/1 1879.

Om Dunkers deltagelse i ovennævnte krig kan meddeles:

Han reiste i april 1848 fra Kristiania til Kjøbenhavn for at søge ansættelse i den danske hær. Fra en i Kristiania dannet komité havde han modtaget det hverv at overbringe en skrivelse til den danske krigsminister med tilbud fra komitéen at virke for udrustning af frivillige, hvilket tilbud blev modtaget. Efterat have gjennemgået en rekrutskole i Kjøbenhavn blev han ansat ved 2den reservebataljon, i hvilken han deltog i slaget ved Dyppel d. 28de mai og ved Nybøl d. 5te juni. Efterat våbenstilstanden var afsluttet d. 26de august reiste han i september s. år tilbage til Norge.

Erholdt erindringsmedaljen 1876.

Ellefsen, Wilhelm Theodor, var født i Kristiania d. 27/1 1828 og døde af kolera i Laurvig i september 1853; han var søn af kjøbmand Daniel Ellefsen og hustru Ingeborg Anneken, f. Hasberg. Ugift.

Ellefsen blev student 1846, tog 2den examen 1847 og medicinsk embedsexamen 1853, samme år blev han sendt som koleralæge til Laurvig.

I 1848 gjorde han frivillig lægetjeneste i den danske armé under krigen. Se Norges Læger, s. 106.

Erlandsen, Riulf Engebret, født d. 30/4 1825 i Drøbak, er søn af daværende edsvoren fuldmægtig hos sorenskriver Ellefsen i Follo: examinatus juris og veiinspektør Caspar S. Erlandsen (f. 2/6 1799, † 17/7 1866) og hustru Inger Marie, f. Embretsen (f. 26/6 1802, † 1847). R. E. Erlandsen blev 1) gift i Tønsberg med Zerafia Hanna Marie Heidenreich (f. 18/5 1833, † 2/3 1876). De havde 3 sønner og 5 døtre. 2) gift i Alstadhoug med Ida Amalie Pedersen (f. 19/4 1857).

Erlandsen blev student 1843, deltog 1848 i den dansk-tyske krig, blev juridisk kandidat 1850 og gjorde derefter i nogen tid tjeneste som sagførerfuldmægtig i Kristiania. D. 1/4 1854 blev han edsvoren fuldmægtig hos sorenskriveren i søndre Jarlsberg. Han bosatte sig 1856 i Tønsberg, blev overretssagfører d. 13/4 1860, sorenskriver i Helgeland d. 2/8 1877 og flyttede som sådan til embedsgården Herten i Alstadhoug.

Under sit ophold som frivillig i den danske armé var Erlandsen ansat som menig ved 2den reservebataljons 2det kompani, ved hvilket han gjorde tjeneste på Als fra midten af mai 1848 indtil våbenstilstanden afsluttedes d. 26de august s. år. Hans bataljonschef var oberst Schouw, der efter at have taget afsked, meldte sig til tjeneste da krigen udbrød; hans kompanichef var kaptein baron Schaffalitsky de Muckadell, der tidligere havde været kompanichef ved studentkorpset.

Erlandsen deltog i affærerne d. 28de mai og d. 5te juni. Sidstnævnte dag skede fiendens angreb direkte på 2den reservebataljon, der lå på forpost umiddelbart før den til afløsning fastsatte tid.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Fredriksen, Hans Christian, født i Kristiania d. 2/9 1834, er søn af bogbinder C. F—n (f. 1808, † 1865) og hustru Anna Elisabet, f. Berger (f. i Flensborg i Slesvig, bor nu i

Kristiania som enke). Han blev 1886 gift i Stokholm med Maria Petterson (f. 19/9. 1847).

I 1863 opholdt Fredriksen sig i Kjøbenhavn som malersvend og tog 10/12 s. år ansættelse som menig no. 103 ved 17de regiments 5te kompani, hvis chef var kaptein Aarøe. Han blev underkorporal d. 7/2 1864 og forlod regimentet d. 22de marts, idet han dagen efter trådte ind i det Aarøeske streifkorps. D. 23de marts formerede dette korps en norsk-svensk afdeling under kommando af premierløitnant baron Hugo Raab — (den samme, der i slutningen af femtiårene havde gjennemgået den preussiske militære høiskole i Berlin og som senere blev generalmajor og chef for den svenske generalstab). Baron Raabs afdeling talte 1 officer, 2 sergeanter, 2 korporaler, 1 officersoppasser og 36 andre menige.

Fredriksen gjorde i 5 måneder tjeneste ved streifkorpset, nemlig til dets opløsning d. 23de august s. år. Allerede d. 20de juni udnævntes han tilligemed sin landsmand, medicineren Truls Andersen, til sekondløitnant og blev ansat ved korpsets 2det kompani, der kommanderedes af premierløitnant Schultz. Den 29de juli tildeltes han Danebrogsmændenes hæderstegn; korpset kantonerede dengang i Kallundborg.

I 1873 blev Fredriksen ansat som vagtmester ved stora teatern i Stockholm, hvor han fremdeles opholder sig.

I det af digteren Bjørnson redigerede: Norsk Folkeblad for 1866 skrev Fredriksen i nummerne 7, 9 og 11 nogle livlige og morsomme artikler: Erindringer fra Feltlivet, der indeholder to hovedafsnit: Et Streiftog og: En Granat. I det første af disse skildres et tog fra Assens på Fyen over til landsbyen Tved i det Slesvigske, hvor nogle preussiske kavallerister blev overrumplede og fangne, idet bondepigen Marie førte streiferne hen til det hus, hvori de lå og sov. Ved denne leilighed var baron Hugo Raab nær bleven dræbt i et mørkt værelse af sine egne folk, der tog ham for en fiende. Raab værgede sig tappert, indtil det endelig lykkedes Fredriksen «at gjøre de fortørnede streifere begribeligt, hvem de havde for sig». Veivisersken Marie blev sat på en af de

fangne ulanheste og ført hjem til sin gård, hvorpå streiferne atter indskibede sig på postdampskibet Jylland og kom tilbage til Assens med sine fanger, — dog uden heste — og modtoges med jubel af befolkningen.

I det andet afsnit går Fredriksen tilbage til februar måned, da han med 17de regiment lå på forpost ved Dyppel og med sin afdeling under major Lunds ledelse var rykket ind i blokhuset i skanse no. 1. Han skildrer, hvorledes en granat faldt ned i blokhuset just «som jeg sidder på gulvet ved siden af løitnant Bruun, der bød mig en cigar, som jeg modtog, men førend jeg endnu havde tændt den, var løitnanten og et halvt hundrede tapre kammerater ikke længer blandt de levende».

Han fortæller hvorledes menneskelige lemmer lå strøede rundt omkring og beskriver de lemlæstelser, som overgik løitnanterne Bruun, Christensen og Gløerfeldt.

5te kompani, hvorved Fredriksen stod, svandt efterhånden ind fra 250 til 80 mand.

Anm. Det Aarøeske streifkorps blev oprettet ved kgl. res. af 20/3 1864, det talte i begyndelsen omtrent 200 mand; midt i juni blev det formeret på 4 kompanier på tilsammen omtrent 600 mand. Den 17de august aftakkedes korpset i nærheden af Skårup i Fyen. De danske kompanier fordeltes i hæren, 1ste kompani — det svensk-norske — opløstes d. 23de august.

Flood, Johannes Martinius, født i Statsbygden d. 26/5 1839, er søn af sognepræst til Statsbygden N. B. Flood (f. 24/5 1798, † 29/12 1869) og hustru Elise Christiane Marie, f. Bugge, (f. i Frederits 8/11 1802, † i Kristiania 14/1 1879). Han blev gift i Ægypten d. 22/4 1871 med Theresia Anna Ludvig (f. i Bøhmen 4/8 1849). De har 1 søn og har havt 4 døtre, hvoraf 2 lever.

Flood blev student i Kristiania 1856, tog 2den examen 1857, studerede derpå i flere år medicin, og blev under krigen i Danmark 1864 ansat som frivillig marinelæge på fre-

gatten «Thetis». To år senere eller i marts 66 blev han ansat ved et apotek i London, reiste i august 67 til Ægypten, hvor han praktiserede som læge i 3 år i Alexandria og derefter nogle år i det indre af landet. D. 10/9 74 blev han ansat som ægyptisk overlæge i den nordlige del af landet. D. 1/5 1877 blev han direktør for Suezkanalens centralhospital i Port Said, fra 1/1 1880 blev han desuden direktør for sundhedsvæsenet i kanalprovinserne. — Under uroligheder i 1882 forblev han trofast på sin post og var heldig nok til at redde generalguvernøren Ismail Pascha Hamdy fra oprørernes efterstræbelser, hvorefter han blev k.dør af Medjd. ordenen. Han indlagde sig fortjenester under koleraepidemien og blev i den anledning i oktober 83 dekoreret med «Ægyptens stjerne».

Se Skiensfamilien Flood af J. W Flood, Kristiania 1884, s. 31.

Gade, Herman Andreas, var født i Bergen d. 17/5 1831, og døde i Hull i England af lungebetændelse d. 7/7 1877, var søn af grosserer i Bergen Frederik Georg Gade, senere eier af Frogner gård ved Kristiania (f. 22/2 1807, † 5/1 1859) og Anna, f. Brunchhorst, (f. 23/1 1794, † 13/9 1853). Gift 9/5 1859 med Ida Rehbinder, (f. 6/11 1835), datter af oberst og kommandant i Fredriksstad G. C. R—r; hun overlever ham tilligemed 4 sønner, hvoraf den næstældste er norsk søofficer.

Allerede som smågut havde Herman Gade udpræget lyst til sølivet. 12 år gammel blev han 1843 søkadet ved institutet i Fredriksværn og udmærkede sig allerede som sådan ved sin interesse for og indsigt i alt, hvad der vedkom navigationen og marinen. Han blev surnummerær sekondløitnant d. 24/9 1851 og kom i nummer d. 1/2 1855, blev premierløitnant d. 7/2 1863, kaptein d. 28/11 1874. I årene 1870—73 fungerede han som opsynschef ved vårsildfiskerierne. I 2½ år fra 1856 til 1858 var han i fransk orlogstjeneste og deltog i togter i Middelhavet og mellem de franske havne i Atlanter-

havet. I Cherbourg tildelte Napoleon den 3die ham 1858 Æreslegionens ridderkors.

Vinteren 1863—64 opholdt premierløitnant Gade sig med sin familie i Kjøbenhavn, men da den dansk-tyske krig udbrød 1864, ansøgte han om som frivillig at træde ind i den danske marine og blev ansat som løitnant ombord på pantserbatteriet «Rolf Krake», hvis chef var orlogskaptein Rothe. Under klart skib til batalje var Gade kommanderende i et af tårnene. Ombord i batteriet deltog han i flere affærer under Als. Efter hvad han har berettet udgiveren, var han vidne til, at en af hans danske kammerater, løitnant Jespersen, faldt ved hans side d. 18de april, truffet af en granatstump i hovedet, så hjernen sprøitede til alle kanter. Den støi og spektakel, der fandt sted ombord i Rolf Krake, når den blev beskudt af fienden eller selv fyrede, skal have været så overvættes stor og nerverystende, at den overgår al beskrivelse. Danske søofficerer har udtalt, at Gade under sit ophold på pantserskibet ved mange leiligheder lagde stort mod og megen energi for dagen, samt at han gjorde sig fordelagtig bekjendt ved sine grundige kundskaber i søvæsenet og ved sin personlige elskværdighed. Hjælpsom, munter og vittig var han en udmærket kammerat.

Den 29de juni var en varm dag: «Rolf Krake» blev da beskudt af omtrent 30 fiendtlige kanoner, stormasten og mesanmasten blev så stærkt beskadigede, at de senere måtte nedtages. Batteriet fik dog ingen sårede eller døde ved denne leilighed.

Efter sin hjemkomst fra Danmark blev Gade ordonantsofficer hos daværende prins Oscar Frederik, 2 år senere blev han kammerherre hos dronning Louise og på kong Oscar d. 2dens fødselsdag d. $^{21}/_{1}$ 1873 blev han høistsammes kabinetskammerherre. Gade var en personlig ven af Hans Majestæt.

I 1875 ledsagede han kongen på en reise til Berlin og Moskou.

Gade nød stor anseelse for sin dygtighed som søofficer, ikke alene i videnskabelig henseende, men også for den humane

måde, på hvilken han forstod at omgåes den menige mand, af hvem han var meget afholdt. — Han blev benyttet i flere kongelige kommissioner vedrørende marinen og fiskerivæsenet m. m., betroedes også den vigtige stilling at være marinedepartementets tekniske konsulent. Som sådan tog han fremragende del i departementets organisatoriske arbeider.

Kaptein Gade blev bisat i Hull under stor honnør, ikke alene af de engelske søofficerer, der udgjorde den der liggende fregat Endymions besætning, men også af byens befolkning. Hans enke, der var reist derover til denne sørgelige høitidelighed, vistes også megen sympati af høie og lave i den fremmede by. Kisten førtes med «Angelo» til Kristiania, hvor begravelsen fandt sted d. 17de juli på vor Frelsers gravlund. H. M. Kongen har senere ladet reise et smukt monument på graven.

Kabinetskammerherre Gade var ridder af Nordstjernen, Wasa, Danebrog (3die mai 1864), af den russiske St. Stanislausordens 1ste klasse og af Æreslegionen samt kommandør af den hollandske Egekroneorden. 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Se: Ny illustreret Tidende for d. 29/7 1877, hvorfra det væsentligste af foranstående er hentet.

Notits om «Rolf Krake»s virksomhed i 1864. Kommandoen ombord heistes d. 10/2 1864, chef: orlogskaptein Rothe. Ombord havdes 4 stykker 60ⓐdige glatløbede kuglekanoner, 2 i hvert af tårnene. Besætningen var 9 officerer og 132 mand. Batteriets første fægtning fandt sted d. 17/2 i Flensborgfjord mod 10 fiendtlige kanoner, anden fægtning fandt sted 2den påskedag d. 28/3, da batteriet gjorde stor nytte, medens fienden forgjæves angreb Dyppel. D. 10/4 afspærredes Vemmingbund med net. D. 18de s. måned blev «Rolf Krake» indfiltret i et net; det optog en kamp mod 18 kanoner, fik en granat gjennem dækket, hvorved løitnant Jespersen — der var sin moders eneste barn — dræbtes og 8 mand såredes. D. 19/4 beordredes batteriet til at løbe mod nord gjennem Als sund, hvor det beskjødes af de fiendtlige batterier, derfra gik det ind i Augustenborgfjord, hvor det lå fra d. 20/4 indtil våbenstilstanden blev sluttet d. 12/5; derefter lå det i Kjøbenhavn til 10/6, da det atter kom til Hørup på Als. Batteriet deltog i eskadreøvelser under admiral v. Dockum fra 12—25de juni, det kom påny til Hørup hav d. 26/6, samme dag

som fiendtlighederne påny udbrød. D. 27/6 løb det gjennem Als sund, blev atter beskudt og ankrede på Augustenborgfjord, hvor det lå med dampen oppe.

Da preusserne d. 29/6 overrumplede Als, lå «Rolf Krake» i nærheden af Arnkielsøre og beskjød de fiendtlige både med granater og skråsække, selv blev batteriet beskudt fra Snogbæk. Da der ikke var flere fiendtlige både at se og da de danske tropper på Als hørtes at trække sig i sydøstlig retning, gik «Rolf Krake» til Augustenborgfjord for at bjerge forsprængte tropper. Herunder blev batteriet beskudt af fienden, der nu var på Als, og derved fik det sikkerhed for at de danske var trængte tilbage. Batteriet løb derfor ud af Augustenborgfjord og hentede Hertha, Willemoes og 2 kanonbåde fra Slesvigfjord. Disse skibe transporterede de danske tropper fra den nordlige del af Als til Fyen. «Rolf Krake» gik nordenom rundt Als til Sønderborg, hvor det beskjødes af omtrent 30 kanoner uden tab. D. 30/6 gik batteriet til Svendborg for at hindre fiendens overgang til Fyen.

Se kommandør Duntzfeldts beretning om: «Rolf Krake»s Virksomhed under Felttoget 1864, Kjøbenhavn 1865. På sidste side i denne bog anfører forfatteren i anledning af orlogskaptein Rothes afskedigelse bl. a. følgende: «Jeg skal altid med Stolthed og Glæde tænke tilbage på mit Togt med Pantserskibet «Rolf Krake» under Orlogskaptein Rothes Kommando».

Giebelhausen, Frederik Valdemar, født i Kristiania d. 14/6 1837, er søn af den danskfødte skuespiller ved Kristiania teater Christian C. Giebelhausen (f. 10/12 1807, † 10/2 1885) og hustru Juliane Georgine (Signe), f. Winsløw, (f. 18/11 1811, † 10/4 1879). Han blev d. 22/5 1866 gift i Haudrup på Sjælland med Marie Elisabeth Friis (f. i Roeskilde d. 26/7 1841). De har 4 sønner og 3 døtre.

Giebelhausen tog artium 1855, anden examen 1856 og medicinsk embedsexamen 1864. Sidstnævnte år gjorde han som frivillig lægetjeneste i den danske armé. D. 3die juli blev han ansat ved 2den armédivisions ambulance og betroedes bestyrelsen af et af divisionens mobile lasaretter i nærheden af Midelfart på Fyen. Han besørgede også dettes flytning til en landsby i nærheden af Assens, hvor det hævedes d. 10de august. Derefter sluttede G. sig til armédivisionen og marscherede med ambulancen over Fyen til Roeskilde,

hvor han sidst i august erholdt afsked fra den danske tjeneste. Ved denne anledning blev han af sin nærmeste foresat, overlæge Clemensen, meddelt følgende bevidnelse:

«Skjønt Cand. med. F. V. Giebelhausen var den sidst ansatte og yngste af de norske Læger, der under dette Felttog har fungeret i den danske Armee, stod han ingenlunde tilbage for sine Landsmænd i gode Egenskaber og det er mig en særdeles Fornøielse at kunne bevidne, at den unge Mand i Behandlingen af sine syge udviste ligesaamegen Dygtighed og rolig Besindighed som Omhyggelighed for de ham anbetroede Patienter, samt at hans Lazareth ved mine meget hyppige Besøg stedse fandtes i fortrinlig Orden».

I 1865 nedsatte han sig som praktiserende Læge i Fredriksstad, hvor han siden 1869 tillige har fungeret som ordfører i byens sundhedskommission. Han erholdt 1876 den danske erindringsmedalje.

Se Norges Læger, s. 135.

Gjertsen, Gjert Torresen, født i Mandal d. 28/10 1825, er søn af konsul Frederik Gjertsen († i Mandal 29/8 1881) og Louise Frederikke, f. Haste. Han blev i marts 1861 gift med Fanny Randall, (f. i oktober 1836, datter af kaptein ved Bombay artilleri James Randall). De har havt 8 børn.

G. T. Gjertsen blev student ved universitetet i Kristiania 1844. I 1848 deltog han i den dansk-tyske krig. Han tog medicinsk embedsexamen 1855. I 1854 ledsagede han et transportskib med franske kolerasmittede tropper, der kom fra Bomarsund. I denne anledning blev han tildelt den franske medalje: «*La grande médaille d'honneur*». Under krimkrigen blev han i oktober 1855 ansat som kornet ved 2det husarregiment og avancerede til premierløitnant; deltog 1856 i en stor leir ved Aldershott i England. I desember 1857 red han fra Trapezunt over Erzerum til Teheran, hvorhen han ankom i januar 1858. Derfra drog han til Bombay og blev af generalguvernøren i Indien, grev Canning, ansat som

politiembedsmand i Belgoum. I 1859 erholdt han kommando mod oprørerne i Nord-Canara, hvor det lykkedes ham at fange lederne. Han tildeltes den indiske medalje og blev efterhånden oberst og høieste politiembedsmand i Tanna.

Om Gjertsens deltagelse i den dansk-tyske krig kan meddeles følgende:

I mai 1848 reiste han og et snes andre norske frivillige ned til Danmark, deriblandt Leopold Løvenskiold, der havde været i Kristiania i nogle dage for at formå landsmænd til at følge med i krigen. I Kjøbenhavn blev Gjertsen tilligemed de fleste af sine kammerater ansat ved 2den reservebataljon under major L. S. v. Schow's kommando. Han blev placeret ved 4de kompani sammen med sine landsmænd H. Ø. Blom, N. H. Hiort, W. L. Nimb og Chr. V. Poulsen. Blandt de nordmænd, som samtidigt fordeltes til de andre kompanier inden bataljonen var: G. Dunker, N. E. Jensen, G. Mamen, Mathiesen, E. Plesner, D. Vogt og J. Udvig. Sidst i mai blev de indskibede på 3 transportskibe, der medhavde forseglede ordres; de landede d. 27de mai på Als og marscherede d. 28de over den ny opførte pontonbro ind i Sundeved. Under det slag, som denne dag fandt sted, stod bataljonen i reserve.

Den 5te juni var Gjertsen i ilden. Tidligt om morgenen var han med i en større rekognoseringsafdeling, der under livlig kamp måtte trække sig tilbage, så at den mellem kl. 9 og 10 form. koncentreredes under og omkring Dyppel mølle, hvorefter den atter var med i striden. Efter at skydningen var ophørt om aftenen, forblev 2den reservebataljon i terrænget indtil den henad morgenen d. 6te juni kom tilbage til Sønderborg. — Resten af sommeren tilbragte Gjertsen på Als med forposttjeneste i Sundeved, hvorefter han kommanderedes til Kjøbenhavn, hvor han gjennemgik en officersskole, der bestod af et tremåneders praktisk kursus. Derefter reiste han atter tilbage til Norge. Erholdt erindringsmedaljen 1876.

Se Norges Læger, s. 138.

Grøn, Andreas Frederik Schroeter, født i Sandefjord d. 13/4 1819, er søn af kjøbmand Anton Grøn og Berthe Kirstine, f. Schroeter. Han blev gift i Kristiania d. 9/9 1852 med Maren Bergithe Schroeter (f. i Oslo d. 5/12 1827), datter af res. kap. til Aker J. F. Schroeter og Dorthea Maria, f. Berg. De har havt 7 børn.

Grøn blev student 1838, tog 2den examen 1839 og medicinsk embedsexamen 1844. Han forrettede i 1846 en tid som distriktslæge i nordre Søndmøre og var i 1848 og 49 badelæge ved Eidsvold bad. Fra sidstnævnte år og til 1850 foretog han en videnskabelig reise til Paris og Wien.

I 1850 gik han som frivillig læge til den danske armé; kom først til Sønderborg for at erholde ansættelse ved et lasaret dersteds, men hverken der eller i Assens på Fyen, hvor en hel del sårede henlå i kirken, havde man brug for ham. I Fredericia derimod erholdt han ansættelse som underlæge ved det i kasematterne forlagte lasaret, hvor han navnlig fungerede ved kirurgiske tilfælde. Derfra sendtes han af overlæge van Deurs til Middelfart, hvor han tog imod tyfuspatienter, derfra atter til Fredericia, hvor han tilså lignende patienter, der var henlagte i et vognskjul og blandt hvilke der herskede stor dødelighed.

Senere har dr. Grøn oftere fungeret som overlæge ved rigshospitalet i Kristiania, hvor han nu er praktiserende læge. Erholdt 1876 den danske erindringsmedalje.

Se Norges Læger, s. 146.

Gulbrandsen, Glemedius, var født på gården Berg i Sørum d. 10/3 1817 og døde af galloperende tæring på gården Asak i samme præstegjæld d. 19/5 1850. Han var søn af lensmand Laurits Gulbrandsen (f. 1778, † 1820) og hustru Metea Katarina[1]), f. Heyerdahl (f. 1779, † 1862). Tre af hans

[1]) Se G. S. Faye: Familien Heyerdahl, s. 6.

søskende bor nu (1887) i Kristiania, nemlig enkerne efter kaptein Joh. E. Colbjørnsen og provst Chr. Neumann samt kammerherre, major i kavalleriet Th. G. Gulbrandsen (f. 1823). Gl. Gulbrandsen var ugift. Han efterlod en datter, som han havde skaffet en god opdragelse; hun er nu bosat i Nordamerika og gift med general Gardener af det skotske hus Montjöy.

I sin ungdom uddannedes Gulbrandsen i udlandet, navnlig i Tyskland, til handelen, men hans hu stod altid til at blive militær, hvortil den omstændighed, at hans farbrødre, dansk generalmajor og dansk major Onserud, havde været heldige i deres militære løbebane, vistnok bidrog sit. Da krigen udbrød i 48 drog han også strax til Danmark og var så heldig at blive ansat ved den eskadron, som ritmester Hegermann-Lindencrone havde dannet af udtjente husarer, der frivillig ønskede påny at indtræde i tjenesten for at værne om fædrelandet. Denne eskadron, der sædvanligvis kaldtes: «De gamle Husarer», drog med jubel og lyst fra Kjøbenhavn over til krigsskuepladsen.

Under den mærkelige affære ved Hoptrup i Slesvig, hvor den bayerske general v. d. Tann's friskarer nat til d. 6te juni overfaldt de danske og hvor begge partier en stund troede sig afskårne, huggede «De gamle Husarer» sig heltemodigt igjennem fiendens tætte masser og kom lykkeligt til Haderslev, dog med et tab af 7 mand. Blandt disse 7 var Gulbrandsen, der med urokkeligt mod og seig udholdenhed forsvarede sig til det yderste. Med sin sabel nedlagde han 1 og sårede hårdt 2 fiender. Han overgav sig først, efterat have fået sine tænder indslåede, sit bryst kvæstet ved et kolbestød og et alvorligt sabelhug i hovedet. Af fienden blev han nu indbragt på et lasaret i Flensborg og lå her i samme værelse som Leopold Løvenskiold, da denne døde. Gulbrandsen forblev i tysk fangenskab indtil efter våbenstilstanden i Malmø d. $^{26}/_{8}$ s. år.

I et flyveblad: Den gamle Husar, findes en vise om ham, hvori det bl. a. hedder:

«Han ved Hoptrup førte Sværdet
som han var en Tordenskiold,
tappert stred han uforfærdet
til han faldt i Fiendens Vold».

I samme blad berettes, at han på grund af sit kjække og dog beskedne væsen var meget yndet i sit fangenskab — også blandt damerne! — En dag trådte et af den provisoriske regjerings medlemmer ind til ham og bød ham friheden mod «at han øieblikkelig begav sig til sit fødeland Norge og gav sit æresord på, at han ikke oftere vilde kjæmpe mod Slesvigholstenerne». Men «den uforfærdede Nordmand» rystede bestemt på hovedet og svarede: «Nei, så bliver jeg heller, hvor jeg er. Jeg ønsker at dø med ære, men at svige mine danske kammerater for at erholde en skjændig frihed, det anser jeg for en vanære, derfor bliver jeg». Og han blev. Da han var udkommen af fangenskabet, tilbragte han resten af sin rekonvalesentstid i generalløitnant Hegermann-Lindencrones hus, hvor han behandledes som en søn.

I den danske armé avancerede nu Gulbrandsen til sekondløitnant, hvorhos han erholdt Danebrogskorset. Vinteren mellem 48 og 49 gjennemgik han kavalleriskolen i Jægerspris ved Kjøbenhavn.

I 1849 deltog han også i krigen uagtet svag efter, hvad han i det foregående år havde gjennemgået, og var med i slaget ved Frederits, hvor han var øienvidne til generalmajor Ryes fald og hvor han var så heldig med sine husarer at bemægtige sig endel af det fiendtlige træn. Da dettes kudske opdagede husarerne i anmarsch, råbte de: «Donnerwetter! da kommen die Husaren, wir müssen fort!» hvorpå de afskar skaglerne, kastede sig på hestene og forsvandt.

Høsten 1849 erholdt løitnant Gulbrandsen permission til Norge, hvorfra han ikke mere kom tilbage, da han som ovenfor nævnt, døde i sit hjem kun 33 år gammel.

Haasle, Jørgen. Han var gårdbruger i Bærum og var gift, men drog 1848 i felten, hvor han blev ansat ved 1ste reservejægerkorps. Der findes et — særskilt trykt — brev fra ham til hans familie, af hvilket følgende uddrag hidsættes:

Øen Als d. 30te Mai 1848.

Kjære Kone og Børn.

I Søndags tog jeg imod min Mundering og Rifle. Mandag Morgen Kl. 8 mødte jeg frem og exercerede til Kl. 11. Kl. 12 fik vi Lønning og 60 skarpe Patroner, det var Blaabær til Tydskerne! Kl. 5 marscherede vi i den grønne Have og aflagde Ed — 1000 Mand af os, 4 Compagnier — for vor Oberst, Lønborg, vor Kaptein, Zachariassen, og vor Løitnant, Hyller (?). Tirsdag reiste vi paa Jernbanen til Roeskilde, der bleve vi beværtede med alle Slags Ting og modtagne med Glæde; da de fik høre, at jeg var Nordmand, saa havde de gjerne baaret mig paa Hænderne. Bønderne mødte med flere hundrede Vogne og kjørte os til en stor Herregaard, som hedder Falkensten og som ligner Bogstad. Eieren, Hofjægermester Stampe trakterede os høit; der gik vist 60 Flasker Viin med den Dag. Saa marscherede vi til Ringsted, hvor Befolkningen kom med store Kurve fulde af Franskbrød, Flesk og Øl. Fra Slagelse kjørte Bønderne os, 5 Mand paa hver Vogn, til Korsøer, hvor vi bleve indskibede i 4 Dampskibe. Vi vare 4000 Mand i Følge over Søen til Als, hvor vi landede og marscherede til Klinting. Der var lagt Plankebro paa Fartøier over Sundet, den Bro marscherede vi over og saa vare vi paa Slesvigs Grund tæt ved de Fiendtlige. Saa mødte vi 3 Vogne med saarede Tydskere; nogle af dem laa blege og droges med Døden, vi hørte Skrald af Kanoner og Geværer og marscherede en halv Miil da vi kom til Slaget, som havde begyndt om Morgenen. Dette var den 28de Mai, Hjælpetropperne maatte nu ogsaa til at fyre, Kuglerne peb som den stærkeste Orkan og de faldt saa tætte som en Hagelbøie. Gud bevare dig, hvor frygteligt det var! Af de Fiendtlige faldt en heel Mængde, men vi stod os godt.

Du kan aldrig tro, hvor tappre Folk de Danske er og saa snille at være i Lag med. Ved mit Compagnie er der bare en Nordmand til, men 50 Frivillige af de Danske. Paa Dampskibet til Als var jeg i Følge med Søløitnant Motzfeldt, Søn af Statsraad Motzfeldt, han reiser for Moro Skyld for at see Slaget. Du kan hilse Christian Bækken og sige ham, at han gjorde det Dummeste af Verden, at han ikke fulgte med. Min Lønning er 22 ß daglig og Brød hver 5te Dag, saa jeg ingen Mangel har. Til Slutning en venlig Hilsen til Dig og Børn og Familie. Giv med Guds Hjælp, at vi maa samles med Glæde endnu engang og hvis ikke her, saa samles vi hos Gud i Himlen.

Din hengivne Mand

Jørgen Haasle,

No. 128 af 1ste Reservejægerkorps.

Hagemann, Barthold Henrik, var født d. 12/11 1823 og døde i Kristianssand d. 12/6 1877. Han var søn af toldbetjent på Mos Christian Hagemann og hustru Elisabeth, f. Melberg. Han blev d. 25/6 1855 gift med Caroline Johanne, datter af oberstløitnant Otto Holmbo Hagemann og hustru Maren Sabine Wessel, f. Støren. De havde 1 søn og 2 døtre.

Hagemann var kadet i Kristiania fra februar 1841 til udgangen af 1845, blev surnummerær sekondløitnant i Kristianssandske brigade med anciennitet fra d. 29/12 1845, deltog i den dansk-tyske krig 1849, blev r. D. o. 5/9 s. år, virkelig sekondløitnant d. 8/11 s. år og blev da ansat ved 2det gevorbne kompani af Kristianssandske musketerkorps, gjorde en tid tjeneste som brigadeadjoint, blev premierløitnant d. 11/1 1853 og derpå ansat ved Nedenes kompani. Han bosatte sig i Arendal d. 1/6 1854, blev kaptein og divisionschef d. 10/5 1860, chef for Listerske kompani d. 26/9 1863, forsat til Nedenes kompani d. 14/5 1864, til 1ste kompani af Nedenes bataljon d. 1/1 1867, til 1ste kompani af depotafdelingen i Kristianssand d. 7/3 1868, til 3die kompani af Kristianssands

bataljon d. 22/11 1873, r. Sv. o. 7/9 1875, forsat til 4de kompani af Nedenes bataljon d. 15/2 1877.

Om Hagemanns deltagelse i krigen kan meddeles, at han efterat have meldt sig våren 1849 i det danske krigsministerium gjennemgik en kommandoskole i Kjøbenhavn, hvor kommandanten, generalløitnant Jasper Lützow Hagemann, var en fætter af hans fader.

Løitnant Hagemann blev sammen med sin landsmand og gode ven, løitnant C. J. Vogt, ansat ved 7de liniebataljon af 5te eller Ryes brigade. Bataljonschefen var den tidligere pladsmajor i Kjøbenhavn, major Vogt, der netop var bleven ansat som bataljonschef efter oberstløitnant Ernst. D. 4de juli førtes 1ste kompani, hvorved Hagemann stod, i både fra Fyen over til Frederits. Under transporten faldt fiendens bomber rundt om bådene, men heldigvis kun i vandet. — Endel af natten til d. 5te tilbragte Hagemann på en efterglemt sofa på et forladt kvistværelse, men blev snart fordreven herfra af en bombe, der faldt ned i samme hus. Da han nat til d. 6te rykkede ud af byen gjennem en trang og mørk port, så han her generalmajor Rye for sidste gang. Under fremrykningen mod Treldeskansen havde 1ste kompani téten af bataljonen. Kompanichefen, kaptein Bentzen, faldt snart, truffen i hjertet. Under stormningen af nogle palisader faldt der mange i kompaniet og Hagemann blev den eneste tilbageværende officer. Han gik modigt foran kompaniet, men var i en exalteret stemning, vendte sig ofte om og truede de af folkene, der ikke fulgte ham hurtigt nok, med at hugge dem ned. Da han var kommen tæt hen under fiendens forskansninger, faldt han overende, såret i hoften. Han forsøgte at krybe frem ved hjælp af armene, men det lykkedes ikke. Han havde tillige fået et streifskud, der havde sønderrevet hans uniform over brystet, men ikke skadet ham. Venners og fienders kugler gik over ham, medens han lå på marken og dynger af sårede og faldne hobede sig om ham foran skansen. To af hans folk tog nu, uden at han bad dem derom, og bar ham på sine geværer ned til ambulancen, hvor

han blev forbunden. Derpå blev han sendt til Assens, hvor såret i længere tid bandt ham til lasarettet uden dog at efterlade noget varigt mén. — 7de bataljon havde denne dag ialt 170 sårede og døde.

1876 erholdt Hagemann den danske erindringsmedalje.

Hall, Michael Bentzen, var født i Skien d. 1/3 1814 og døde på Akershus d. 21/6 1873. Han var søn af skibskaptein i Skien Andreas Hall (f. 1772, † 1816) og Mogensine, (f. i Skien 7/10 1784, † i Kristiania 14/12 1856), datter af justitsråd, rådmand Bent Bentzen i Skien. 2 år efter sin mands død blev hun 1818 gift med kammerjunker, tidligere eier af Gjemsø kloster Anton Beatus Adler (f. 18/2 1867, † 13/5 1843). M. B. Hall blev d. 29/12 1855 gift med Christiane Edel Marie Werner (f. i Kristiania 22/5 1830), datter af kjøbmand og chef for den ridende borgergarde i Kristiania Hans Peter W. Hun overlever sin mand tilligemed 1 søn og 1 datter. Som nygifte bosatte de sig på chefsgården Fredskjær ved Mos, hvor de boede i halvandet år, derefter boede de på Oscarsborg i et år, til 1858, i Fredriksstad i over 5 år, til 1864, og i Kristiania i 9 år.

Hall blev sekondløitnant i Bergenske infanteribrigade med anciennitet fra 24/12 1833, blev surnummerær sekondløitnant i artilleribrigaden 10/2 1834, tog høiskoleexamen 1837 og blev virkelig sekondløitnant i samme brigade d. 24/10 s. år. I 1848 deltog han i den troppesamling, der sammendroges i Skåne i anledning af den dansk-tyske krig. — Han blev premierløitnant d. 20/2 1849 og ansattes derefter ved 3die batteri. I dette år deltog han som frivillig i ovennævnte felttog og blev r. D. o. 5/9 s. år. Han blev stabskaptein ved 8de batteri d. 23/6 1854, ved 5te batteri d. 13/4 1855, chef for 5te batteri d. 10/5 1858, r. Sv. o. 6/7 1862, var præses i en skydekommission i Kristiania fra 11/1 til 30/4 1864, forsat til chef for 4de batteri d. 17/3 1864.

Kaptein Hall blev ansat som inspektionsofficer ved den militære høiskole d. 1/1 1865, i hvilken stilling han virkede til sin død. Ved sin humanitet og ridderlige tænkemåde vandt han i disse 8 år alle høiskoleelevernes sympati. Han blev chef for 3die batteri d. 30/6 1867, blev major i arméen og pladsmajor ved Akershus fæstning d. 2/4 1868 til sin død.

I et brev, som Hall skrev i Kjøbenhavn d. 12/10 1848, efterat han havde foretaget en tur til Fredriksværk og flere steder i Sjælland, anfører han om de norske frivillige bl. a. følgende:

«Iblandt de Norske er her megen Forbitrelse over, at ingen Norsk blev dekoreret ved Mønstringen af Tropperne. Løitnant Danchertsen siges af Kammeraterne virkelig at have fortjent en Orden. Han skal være indstillet, men har ingen faaet. Der klages over, at de Danske under Felttoget har vist de norske Frivillige endel Ligegyldighed. Om dette er grundet eller blot indbildt véd jeg ikke, men det véd jeg, at jeg har nydt usædvanlig megen Opmærksomhed paa min Reise hernede, netop fordi jeg er Norsk».

I et brev af 15/11 s. år udtaler han sig fremdeles herom:

«Et kjedsommeligt Skriveri har her været om de norske Frivilliges Misnøie. Den Skuffelse, som de have været udsatte for, hidrører sikkert ikke fra nogen Uvillie af Danske mod Norske, men man maa ikke fordre, at den danske Hær skal vise sig saa særdeles opofrende for en Hob Frivillige af omtrent 100 Nordmænd, der dog hovedsagelig blot gjøre Bryderi i Arméen. Saadanne frivillige Enthousiaster yde ikke nogen særdeles Hjælp for Danmark, hvorfor man ikke kan fordre, at Regjeringen skal paaskjønne dem saa særdeles, især da endel af dem maaske er Lykkeriddere. — Her er ingen Fred istandbragt, Forstyrrelsen er værre end under Krigen, — der hersker Forknyttelse over Gemytterne og der ligger en Ubestemthed over Fremtiden, som virker lammende paa enhver Tanke om at burde belønne Sympathier! Det er en nyttig Lærepenge for Fremtiden: at naar Begeistringen for en Nabostat

blot ytrer sig ved at enkelte Mænd deltager i dette Lands Forsvar, da vil den altid bringe Skuffelse med sig for den enkelte, med mindre denne lader sig nøie med sin egen Tilfredsstillelse af at have deltaget i et Felttog.

En Mangel paa Takt, om ikke paa god Villie bliver det dog altid af den danske Regjering, at den dekorerede svenske, men ikke norske Officerer. Det var derfor med rette, at de 7 norske Officerer strax søgte deres Afsked, thi i Norge maatte man jo ellers tro, at ingen af dem havde gjort sig bemærket hernede; — de maatte derfor selv godtgjøre, at Norge ingen Skam har havt af dem, — siden dette ikke ligger klart for Dagen ved nogen Erkjendelse fra den danske Regjering».

Om Halls deltagelse i feltlivet i året 1849 kan følgende anføres:

Han kom til Kjøbenhavn d. 19de marts 1849, hvorpå han til oberst Baggesen i krigsministeriet indleverede andragende om at blive ansat ved det danske aktive artilleri. Han fik derefter ordre at afreise over Assens til Als, hvor han ankom d. 31te marts og meldte sig ved batteriet Baggesen, ved hvilket kaptein Jürgensen, premierløitnant Messerschmidt og den svenske løitnant Burman også var ansatte. Batteriet, der da var indkvarteret i bøndergårdene omkring Tauslet kirke, bestod af 6 stykker 12℔dige og 2 stykker 24℔dige granatkanoner, hvilke i daglig tale kaldtes «de smaa Uskyldige». Kong Frederik d. 7de, der ved flere anledninger havde vist sig meget venlig mod løitnant Hall, opholdt sig dengang på Frederiksgave, 1 mil fra Assens. Den 22de april meldte Hall sig ifølge ordre til tjeneste for 1 uges tid ved kaptein Lumholzes 6℔dige batteri, hvor dansk løitnant Thestrup også var ansat. Han benyttedes her til forposttjeneste, hvortil anvendtes 4 kanoner, 2 på hver sin side af sundet. «Her gjøres alle mulige Arrangements», skriver han d. 27de april i Vollerup, «til Alses Forsvar og Sundet er saa spækket med Kanoner og Nattevagter, at ikke en Rotte, endsige en grossmægtig Tydsker kan svømme ubemærket over. — Fienden huserer slemt i Kolding. Captein Møller af 10de Bataljon havde igaar Brev

fra sin Broder dersteds, hvori fortælles, at Tydskerne havde sønderhugget og ødelagt hans Møbler og flere Steder molesteret Kvinder og Børn. Det er en skrækkelig Situation for den danske Armé at maatte taale sligt og ikke kunne gaa paa uden at se en sandsynlig Ødelæggelse imøde, saalænge Arméen ikke er større end 1/3 af Fiendens. Den kan kun gaa forsvarsvis tilværks. Captein Theodor Broch kan hjemme i Kristiania tale saameget, han vil, om at Patriotisme kan erstatte gamle Soldater og at man med den kan værne om egen Arne. Nei, den er ikke tilstrækkelig, der maa tilvant Disciplin til for at danne Soldater, som i Slagorden kan gaa paa efter Officerernes Ordre og følge disse, hvor det skal være. Efter min Mening er de Danske ikke fødte Soldater, men udholdende og modige har de vist sig. — Af Doktor de Besche har jeg hørt idag, at Conrad Møller har faaet sin Officersudnævnelse og tilligemed Lieutenant Julian Hjort er reist fra Christiania herned. — 2den mai. «Havde jeg kun været ansat ved et 6℔digt Batteri, — saa havde jeg været med i Affæren ved Colding, jeg længes efter at komme i Ilden og føler mig uheldigt stillet her i Sundsmark, derfor vil jeg gjøre alt, hvad jeg kan, for at komme til et andet Batteri».

Den 24de mai fik Hall ansættelse ved batteriet Haxthausen i Ryes brigade i Nørrejylland. I stabslæge, professor Bendtze's vogn reiste han og den norske doktor Thorvald Kierulf til Strib, derfra til Frederits, som de besåa. — «Byen er ikke saa ødelagt, som man skulde forestille sig», skriver Hall, «naar man betænker, at den har modtaget 5 à 600 Bomber. Omtrent 1/5 deraf er afbrændt. Fra Oldenborgskandsen gaar en Dæmning over Bugten; paa den anden Side ligger et Blokhus, som de Danske nylig blev tvungne til at forlade. Da jeg stod paa Bastionen, blev der fra Stribs Batteri paa Fyen mod Blokhuset kastet en Bombe, der slog ned i dette og kreperede indeni samme. Paa Volden findes over 100 Kanoner, men kun 12 Stykker 84℔dige Bombekanoner. Fra Fredericia besaa vi Billeshaves Lasaret, i hvis Sale hvilkensomhelst Patient kunde være tilfreds. Jeg er lykkelig over at være ansat ved et

Batteri, der af alle ansees for at være et af de fortrinligste, og ved Haabet om nu at komme i Ilden. Ikke kan man skabe Krig for min Skyld, men man har ved min Forflyttelse vist mig al den Opmærksomhed, jeg kunde begjære og vel saa det».

Efterat Hall d. 28de mai havde meldt sig hos generalmajor Rye i Skjødstrup nær Helgenæs og var kommet til batteriet Haxthausen, foreligger der ingen optegnelser fra hans hånd før i et brev, dateret: Egaa pr. Aarhus d. 18de Juni, og hvori han bl. a. skriver:

«Sandsynligheden kan være for, at jeg kommer til Fyen isommer. Mine Landsmænd, Lieutenanterne Hagemann og Vogt, som kom hid til Jylland paa samme Tid som Conrad Møller kom til Als, har allerede havt den Fornøielse at være i Ilden, da deres Bataljon (den 7de) var paa Forpost, hvorfra den fægtende maatte trække sig tilbage. — I det lille Værelse ved Siden af mit er der for Øieblikket Stof nok til et livligt Genremaleri: ved et langt Spisebord sidder der fuldt af Artillerister, som spiller Kort i timevis, dunkende i Bordet. En Overkonstabel sidder i et Hjørne og gnider en Vals paa en Violin, nogle dandsende Par svringe rundt og trampe Takten med Trætøfler. Desuden findes i samme Værelse 2 Dobbeltsenge, et Spisekammer, en Vugge og 4 Børn!»

Den 25de juni skriver han i Skjering by, nær Aarhus:

«De ved Captein C. Haxthausens Batteri ansatte Officerer er foruden Chefen: Svensk Premierlieutenant Grev Taube, Løitnanterne Fensmark, Lillienskiold, Stjernstam og jeg, ialt 6 Officerer. Her blæses uophørlig Allarm, men det bliver aldrig til noget.

Dagen efter det raske Anfald, som 1½ Eskadron Dragoner nylig gjorde paa 2 Fskadroner fiendtlige Husarer og hvorved blandt andre den smukke Lieutenant Prinds Solms blev fangen med 2 Hug i høire Arm, viste 3 danske Dragonofficerer mig deres Sabler, der endnu var blodige. Det var Ritmester v. Krogh og Lieutenanterne Castenskiold og Juell. Den samme Juell var tidligere paa en Rekognoscering bleven indhentet af ½ Eskadron Husarer, ved hvilken Anledning han

slog sig igjennem, idet dog 16 af hans Folk bleve tagne. Jeg talte med ham 2 Dage efter og saa hans Hjelm, han havde faaet et Slag midt over Panden, saa Messingpladen var bøiet. Skjønt han ved Hugget var segnet noget bagover, «fleskede» han dog til sin Modstander, saa denne var færdig. Ja, det er hel ridderligt saaledes at slaaes Ansigt til Ansigt, men et Slagteri er det dog paa samme Tid».

Den 28de juni skriver han fra Vosnæsgaard: «Grev Taube har faaet en Snev af Koldfeber, Lieutenant Lillienskiold er med 2 af mine Kanoner henlagt under en anden Forpostkommandør. Her paa Gaarden er nu indkvarteret: Oberst Flindt med 4 Adjutanter, 1 Compagnie, 1 Eskadron og jeg med 2 Kanoner, hvortil hører 42 Mand og 35 Heste. Gaarden eies af Commandør Krieger, der med Frue bor i Kjøbenhavn, 2 Sønner er her, men alt muligt af Værdi — ligeindtil Sengklæder — er transporteret væk i Forventning af Tydskernes Komme.

Fienden opfører sig — paa enkelte Udskeielser nær — i det hele taget nogenlunde godt, men store Udskrivninger af Proviant og Fourage finder Sted.

Det er mærkeligt, hvor de tydske Tropper har liden Interesse for Slesvigholstenere. De preussiske Officerer benytte enhver Anledning til at faa de Danske sagt, at de ikke ville omgaaes de slesvigholstenske Officerer, men at de haabe at faa drikke et Glas i Venskabelighed med de brave Danske før de gaa hjem. Ved sidste Allarmering kom den norske Lieutenant H. J. Rye lige hen til en preussisk Officer, der fortalte ham, at der fra preussisk Side ikke vilde blive løsnet et Skud, saalænge de Danske ikke begyndte!

Cavalleriet har havt en interessant Tjeneste her i Jylland, thi dette vaaben har næsten udelukkende bestredet Forposttjenesten. De stærke, ofte langt udgaaende Patruljer maa det have været lærerigt at føre».

I et brev af 14de juli fra landsbyen Borum nær Aarhus beklager Hall, at det ansete Haxthausenske batteri, hvorved han var ansat, ikke blev sendt fra Ryes korps til Frederits,

hvor så «herlig en Affære nylig var udkjæmpet». «Det er en trist Skjæbne, der følger mig i dette Felttog», tilføier han. «Batteriet Schultz derimod var saa heldigt at være det eneste, der kom med. Det blev indskibet i al Hemmelighed, saa ikke engang min Batterichef vidste noget derom, før det var afsted».

Den 31te juli kom Hall med sit batteri til Veile, hvor han blev indkvarteret hos provst Jørgensen. Sidst i august kom han til Kjøbenhavn, tog afsked af dansk tjeneste og vendte midt i september tilbage til Kristiania.

Fra sin forrige batterichef, kaptein Haxthausen, modtog Hall et i Randers d. 18de september skrevet brev, hvori blandt andet anføres: «Uagtet jeg haaber tidligere at have lagt for Dagen, hvor høi Priis jeg satte paa Dem, tillader jeg mig dog endnu engang at bringe Dem min inderligste Tak for deres udmærkede Assistance ved Batteriet og at bevidne Dem min oprigtigste Høiagtelse».

Harboe, Lorentz Julius Thorvald, var født d. 18/1 1828, og døde i Kristiania d. 22/2 1867; han var søn af amtmand i Nedenæs amt Henrik Harboe (f. i Kjøbenhavn 1785, døbt 16/5, † i Arendal 9/12 1848) og hustru Julie Gertrude, f. Mourier, (f. i Kjøbenhavn 4/6 1790, † i Kristiania 23/7 1840). Ugift.

Harboe var kadet i 3 år fra d. 1/1 1844, blev surnummerær sekondløitnant i 2den brigade med anciennitet fra 20/12 1846, sekondløitnant i Bergenske brigade d. 17/11 1849 ligeledes med anciennitet fra 20/12 46. Blev surnummerær sekondløitnant i kavalleribrigaden d. 12/4 1850, kom i no. d. 10/5 1852, premierløitnant i arméen d. 22/9 1856, premierløitnant i brigaden d. 18/3 1857 og derefter ansat som adjutant ved Oplandske ridende jægerkorps, var adjutant ved krigsskolen i 5 år fra d. 31/8 57 til d. 15/9 62 og lærer i ridning dersteds fra 1/1 58 til 31/12 62, stod så ved Næsiske eskadron, indtil han blev brigadeadjutant d. 3/12 1863.

I 1848 deltog han som frivillig i den danske krig mod Tyskland og var ansat ved 10de lette infanteribataljon.

Harboe gjorde i 1851 tjeneste i den kavalleriafdeling, der blev sendt til Ringeriket fra d. 26/7 til d. 11/8 nævnte år i anledning af nogle uroligheder dersteds.

Han var ansat ved kavalleridetachementet i Stokholm fra d. 1/11 1852 til 1/5 1854, blev danebrogsridder 7/12 1848, kammerjunker ved det norske hof 15/5 1858, fik Wasaordenen d. 25/6 1865 og blev kammerherre d. 8/8 1860.

Lorentz Harboe var en god kammerat og en fint dannet personlighed, der altid optrådte med stor sindsro.

Heiberg, Gerhard Severin, født i Askevold d. 28/11 1821, er søn af provst Gerhard Severin Heiberg og Henrikka, f. Finne. Ugift.

Han blev student 1840, tog 2den examen 1841, deltog som frivillig læge i den dansk-tyske krig 1850, tog medicinsk embedsexamen 1853 og har været militærlæge i Kristianssand siden 1858. I 1864 var han overlæge ved Kristianssands garnisonssygehus og behandlede da de hårdtsårede danske sømænd, der var indbragte dertil fra søtræfningen ved Helgoland. Han blev r. D. o. d. 31/10 s. år. Siden 30/11 1867 er han garnisonerende korpslæge i Kristianssand. Blev r. af den pr. Kroneorden d. 22/6 1875 og erholdt den danske erindringsmedalje 1876.

Om dr. Heibergs ophold i Danmark kan meddeles, at han i 1850 under 3 måneder, fra august til og med oktober, var ansat som underlæge ved lasaretterne i 1ste linie i Slesvig by, den meste tid var han ved latinskolens lasaret. Efter rekognosceringen mod Wittensee og efter fiendens forsøg på at forcere overgangen over Midsunde d. 12te september var der mange syge og sårede at tilse ved de nævnte lasaretter.

Se Norges Læger, s. 170.

Helvig, Abel Olai, født i Bergen d. 9/10 1841, er søn af handelsmand Ole Olsen H. (f. 1808, † 1882) og hustru Marthe Karine, f. Jensen (f. 1816, † 1882). Ugift.

Helvig blev af sin fader sat i skrædderlære, men han kunde ikke trives i professionen, og benyttede enhver anledning til at komme bort. Fra udlandet begav han sig våren 1864 til Danmark og indtrådte d. 10de mai som frivillig i det Aarøeske streifkorps, hvor han gjorde tjeneste ved premierløitnant baron Raabs kompani indtil korpset blev opløst sidst i august.

I 1883 reiste han til Chicago i Nordamerika.

Heramb, August, født i Kristiania d. 5/11 1834, er søn af stykjunker, senere undertoldbetjent Lars Olius H. (f. 1810, † 1864) og hustru Martha, f. Poulsen (f. 1809, † 1884). Ugift.

Heramb var gevorben artillerist ved 1ste batteri fra 3/9 1852 til 2/9 1857.

I februar 1864 reiste han til Kjøbenhavn og gjennemgik som officersaspirant en kavalleriexercerskole på Jægerborg under major Lytzen og ritmester Beck. Under felttoget gjorde han i nævnte egenskab tjeneste ved 6te eskadron, chef ritmester Bülow, af 5te dragonregiment, hvis chef var major Fibiger. Ifølge andragende dimitteredes han i oktober s. år.

I 1867 erholdt Heramb dansk indfødsret; senere har han nogen tid været præst i Amerika; modtog der 1876 den danske erindringsmedalje; er nu bosat i Kjøbenhavn.

Hjort, Hans Julian Lund, var født d. 18/6 1825 og døde på gården Fos i Eidsberg d. 18/7 1885. Han var søn af løitnant Petter Christian Hjorth (f. 16/2 1790, † 11/1 1855) og hustru Aarselle Thorine († 7/3 1826), datter af generalmajor Peter Lund († 8/12 1813). Julian Hjort blev gift i Kristiania

d. 1/11 1859 med Emilie Anne Otilie Grundt (f. 1/11 1837), datter af major i kavalleriet Jens Grundt († 20/2 1873) og Martha Møller, f. Dahl. De havde 2 sønner og 1 datter.

Hjort var kadet i Kristiania fra 1/1 1842 til d. 14/3 1846, da han blev surnummerær sekondløitnant i 1ste brigade med anciennitet fra d. 26/12 1845. D. 18/10 1849 blev han virkelig sekondløitnant i nævnte brigade; d. 12/4 1850 surnummerær sekondløitnant og d. 12/3 1852 virkelig sådan i kavalleribrigaden. Han blev premierløitnant i brigaden d. 10/11 1855, var først ansat ved Ringsakerske, men blev i 1857 forsat til Eidsbergske eskadron, blev ritmester og chef for førstnævnte eskadron d. 17/6 1867, blev forsat til chef for Hølandske eskadron d. 15/8 1868 og til chef for Eidsbergske eskadron d. 31/5 1873.

Den 25/6 1865 blev han ridder af W. o., erholdt 1876 den danske erindringsmedalje og blev d. 6/7 1878 ridder af Sv. o.

I april 1849 drog Hjort til Danmark for som frivillig at tage del i kampen. Ved skrivelse fra det danske krigsministerium af 18de s. m. blev han ansat som sekondløitnant i den danske armé, men måtte først i Kjøbenhavn gjennemgå et kort kursus i kommandoøvelser m. v. under kaptein Schädtler. Efterat være kommen til Als, blev han d. 13de mai ansat ved flankekorpsets 3die reservejægerkorps og meldte sig hos chefen for det nævnte jægerkorps, major Gosch, der da opholdt sig hos overførster Kønig i Sønderskou. Hjort blev i tjenesten til d. 23de august, da han ligesom de øvrige frivillige blev meddelt nådigst afsked fra dansk tjeneste i henhold til dagsbefalinger af 26de juli og 9de august, hvorhos han tilstilledes følgende bevidnelser:

«Lieutenant H. J. L. Hjort af den kongelige norske Armee har været ansat til Tjeneste ved det kongelige danske 3die Reserve-Jægercorps og deeltaget i Felttoget fra 13de Mai til medio August d. A.

Det er mig en ligesaa stor Glæde som Tilfredsstillelse at bevidne Hr. Lieutenanten min og det heele Officierscorpses

Høiagtelse for den [?] hed og Udholdenhed, hvormed han har udført Tjenesten, ligesom at Alle med Beklagelse vil mindes ved hans Afgang at have mistet en i alle Maader agtværdig Krigskammerat.

[?]einæsgaard paa Als den 18de August 1849.

Gosch,
Major, p. t. Commandeur for
3die Res. Jægercorps».

«Ifølge Herr Lieutenantens derom indgivne Andragende tillader Ministeriet, at de fratræder den Dem tildeelte Ansættelse i den danske Armee.

Ved at meddele Dem dette, undlader Ministeriet ikke herved at bevidne Dem sin Paaskjønnelse af det Sindelag, der har bragt Dem til Danmark for at kjæmpe for dets Sag, samt sin Tak for den gode Tjeneste, De under Felttoget har ydet.

Krigsministeriet, Kjøbenhavn d. 1 Septbr. 1849.

Hansen».

Hjort, Johan Storm Aubert, født i Kristiania d. 10/4 1835, er søn af brigadelæge Jens Johan Hjort (f. 8/5 1798, † 27/9 1873) og hustru Lovisa Augusta, f. Petersen (f. 25/3 1798, † 22/6 1837). Han blev gift i Kristiania d. 21/3 1868 med Johanne Elisabeth Falsen (f. i Kristiania d. 28/10 1849). De har 4 sønner og 2 døtre.

Johan Hjort blev student 1853, tog 2den examen 1854, medicinsk embedsexamen 1861 og var derefter en tid ansat ved rigshospitalet i Kristiania. I 1864 gjorde han som frivillig læge tjeneste i den danske armé. I 1865 og 66 foretog han en videnskabelig udenlandsreise. Han blev professor med. ved universitetet i Kristiania d. 24/5 1873. Erholdt den danske erindringsmedalje 1876.

Om Hjorts ophold ved den danske armé kan meddeles, at han d. 11/3 1864 konstitueredes som underlæge og ansattes ved 3die division i Fredericia, hvor han under bombardementet

gjorde tjeneste ved lasaretterne og ved ambulancen indtil de første dage af april, da han efter ønske forflyttedes til ambulancerne i Sønderborg på Als.

Efter Dyppels fald d. 18de april blev han forflyttet til Fyen, senere til Vendsyssel i Jylland, hvor han gjorde tjeneste, dels ved et feltlasaret og dels som underlæge ved 14de regiment.

Under våbenhvilen erholdt han ifølge ansøgning afsked fra dansk aktiv tjeneste d. 10de juni for at kunne deltage i behandlingen af de sårede, der var overførte til Kjøbenhavn, hvor han som volontør assisterede professor Drachmann under et tidsrum af omtrent 3 uger på landkadetakademiets lasaret.

Gjennem sin videnskabelige og praktiske virksomhed har professor Hjort vundet et navn som en af vore mest fremragende læger.

Se Norges Læger, s. 187.

Hiort, Niels Henrik, født d. 3/6 1828, er søn af sorenskriver i nordre Jarlsberg Niels Bjerregaard H. († 1846) og hustru Henriette, f. Esbensen († 187 .). Gift i Kjøbenhavn med general Hindenburgs datter, Betsy. De mistede 1885 i Kjøbenhavn en søn, der studerede theologi og har nu 2 sønner og 2 døtre.

Hiort var i nogen tid norsk kadet, men da krigen i 1848 brød ud, drog han til Danmark, erholdt d. 21de mai ansættelse som frivillig menig i 2den reservebataljons 4de kompani og deltog som sådan i kampen ved Dyppel d. 5te juni. Fra d. 9/8 til 15/10 gjennemgik han en kommandoskole i Kjøbenhavn, blev derefter korporal og d. 2/11 sergeant.

Den 16/3 1849 udnævntes han til sekondløitnant i infanteriets krigsreserve og blev d. 20de s. m. ansat ved 1ste lette bataljon, med hvilken han deltog i slaget ved Frederits. Bataljonen var trængt frem indtil 6—800 alen fra de fiendtlige værker og bestod med uforlignelig tapperhed i henved 1 time den heftigste kamp mod overmagten, under hvilken

tid den blev beskudt så vel i fronten som i høire og venstre flanke. Bataljonen mistede her henimod halvparten af sine officerer [1]).

Hiort erholdt derefter henved 1 års ældre officersanciennitet, nemlig fra 30/4 1848. Vinteren fra 1849 til 50 forberedte han sig til optagelse på den militære høiskole, blev d. 14/3 sidstnævnte år ansat ved 2den lette bataljon og deltog med denne i slaget ved Idsted d. 25/7. Månedsdagen efter blev han ansat i infanteriets linie. Fra 1/7 1856 gik han *à la suite* på 2 år, erholdt d. 5/5 1861 premierløitnants karakter og blev d. 28/8 62 virkelig premierløitnant.

Under krigen i 1864 gjorde Hiort tjeneste som kompanikommandør ved 2det infanteriregiment med hvilket han deltog i Dyppels forsvar og i slaget d. 18de april, da han faldt i preussisk fangenskab. I den officielle rapport fremhævedes han for sit gode forhold under felttoget og blev r. D. o. d. 28/11 s. år.

Han blev d. 24/11 1865 forsat til 4de bataljon, udnævntes d. 21/9 1867 til kaptein og d. 26/9 s. å. til kompanichef ved 23de bataljon; blev d. 9/12 1871 forsat til 2den bataljon. D. 4/6 1883 faldt han — 55 år gammel — for aldersgrændsen og erholdt afsked i nåde med pension. D. 28/8 s. år ansattes han i forstærkningen, nemlig som kompanichef ved 31te bataljon i Kjøbenhavn.

Holmsen, Hans Vangensteen, født i Enebak d. 3/11 1815, er søn af ritmester, senere postmester i Fredrikshald Andreas Holmsen og Anne Margrethe, f. Vangensteen. Han blev gift 1) d. 22/6 1852 i Sparbo med Valborg Gøttsche (f. 24/5 1833, † 10/5 1854), 1 datter, der er gift med kaptein T. L. Paus, og 2) d. 25/10 1859 i Furnæs med Clara Elise Gøttsche (f. 17/1 1841), 1 søn og 2 døtre. Fruerne Holmsen var døtre af foged H. Gøttsche og hustru, f. Heltberg.

---

[1]) Se: Den officielle Hovedrapport om Slaget ved Fredericia, s. 9.

Holmsen blev kadet 1833, sekondløitnant i Bergenske infanteribrigade d. 17/12 1837, blev forsat til kavalleribrigaden og ansat ved Akershusiske ridende jægerkorps d. 9/1 1839, gjorde tjeneste ved det norske kavalleridetachement i Stokholm fra 1/11 1842 til 1/11 44.

Da den 1ste slesvigske krig udbrød i 1848, drog han til Danmark og blev d. 29de mai ansat som løitnant ved 1ste gardehusareskadron, hvor han gjorde tjeneste til våbenhvilen d. 26de august. I dette tidsrum deltog han i en anstrængende forposttjeneste og dermed forbundne mindre fægtninger. — Året efter var Holmsen med i det norske okkupationskorps (i Slesvig) fra 4/8 1849 til 3/8 50. Han blev premierløitnant og korpsadjutant d. 10/5 1852, ansat ved Stangeske eskadron d. 29/3 1854, blev ritmester i arméen d. 23/3 1857, deltog i et ridekursus ved garden til hest i Stokholm fra d. 22/10 1857 til 23/5 1858, blev virkelig ritmester og brigade-staldmester d. 11/9 1858, chef for Ullensakerske eskadron d. 12/8 1862, chef for Ringsakerske eskadron 11/5 64, medlem af kavalleri-kommissionen d. 15/1 67, korpsmajor ved Trondhjemske ridende jægerkorps 9/3 s. år, forsat til Oplandske ridende jægerkorps d. 10/4 69, oberstløitnant og chef for Trondhjemske ridende jægerkorps 10/7 74, forsat til chef for Oplandske korps 29/12 1881. Ifølge andragende erholdt han afsked i nåde d. 25/10 1886; er bosat på gården nordre Langset pr. Lillehammer.

Oberstløitnant Holmsen har af sine brigadekammerater altid været anseet for en gjæv kavalleriofficer og en rytter af første rang. Han blev r. D. o. 29/9 1863, r. Sv. o. 3/5 70, r. St. O. o. 21/1 76; erholdt s. år den danske erindringsmedalje.

Holst, Axel, var født i Kristiania d. 6/3 1826 og døde sammesteds d. 10/3 1880. Han var søn af professor med. Fredrik Holst (f. 1791, † 1871) og Dorothea Christierne, f. Steffens, (f. 5/1 1805, † 13/6 1866); blev gift i Schwerin d. 26/5 1856 med Anna Charlotte Mathilde Flemming (f. på

Sachsenberg d. 28/10 1832). De har havt 5 sønner og 4 døtre.

Axel Holst blev student 1844, tog 2den examen 1845 og medicinsk embedsexamen 1850. Samme år gjorde han tjeneste som frivillig læge i den danske armé og var ansat som underlæge på Gottorp lasaret.

Han foretog fra 1851—53 en videnskabelig reise i Europa, i sidstnævnte år forrettede han under koleraepidemien som overlæge ved Pipervikens lasaret i Kristiania. Han var bylæge i Kristiania fra 1860—62 og blev d. 21/8 sidstnævnte år korpslæge i Trondhjemske brigade, hvorfra han i 1864 blev forsat til 1ste brigade.

Han erholdt 1876 den danske erindringsmedalje.

Se Norges Læger, s. 199.

Holst, Carl Herman, var født i Kristiania d. 3/6 1819 og døde på Billeshaves lasaret i Fyen d. 8/7 1849 som følge af at han 2 dage før ved Frederits havde fået sit høire lår afskudt ved en kanonkugle. Han blev begravet på Midelfart kirkegård d. 13de s. måned. Han var søn af buråchef i finantsdepartementet, Johan Christian Holst og Cathrine Dorothea, f. Behmann (?). Ugift.

Holst var kadet i Kristiania fra 9/3 1839 til 31/12 41, da han gik ud af krigsskolen uden officersexamen. Men da han havde en uimodståelig lyst til det militære liv, reiste han til Stokholm og lod sig i april 1842 hverve som gardist ved «andra lifgardet». Efter at have gjort tjeneste en kort tid som menig og korporal, rykkede han allerede d. 25de august s. år op til sergeant. Han forberedte sig tillige til officersexamen og aflagde denne d. 9de og 13de mai 1843 på Gotland «med synnerligen vackra betyg». D. 2/2 1844 udnævntes han til underløitnant ved Jemtlands feltjägareregiment, hvorfra han halvfjerde år senere tog afsked d. 3/8 1847. Hans lyst til at deltage i det virkelige feltliv drev ham nu til Paris for at søge ansættelse ved den franske armé i Afrika. Han

opgav imidlertid denne plan; men da krigen i Danmark brød ud 1848, fandt han endelig leilighed til at følge sit kald. Han ilede til Kjøbenhavn og blev d. 17de april ansat som sekondløitnant på ældste gage ved 1ste reservebataljon. Dette år kom han dog ikke til at deltage i selve striden, men våren 49 var han på Als og «forsvarede i Fægtningen på Dyppelbakke d. 6te Juni sin Post med Mod og Fasthed» [1]).

D. 22/6 s. år blev han forsat til 3die forstærkningsbataljon og deltog som sagt i slaget ved Frederits. I de par dage, han levede efter dette, beholdt han sin bevidsthed til det sidste og glædede sig over den skjønne seir, som han havde beseglet med sit liv.

Holtermann, Anders Elias Bjelke, var født på Østeraat i Fosen d. 15/3 1824 og døde på sin gård Ørvik i Bjugn d. 29/1 1871. Han var søn af kancellieråd Ove Bjelke Holtermann til Østeraat (f. 10/1 1782, † 26/6 1857) og Ane Elisabeth Plade, f. Thrane (f. 28/12 1781, † 22/3 1824).

Elias Holtermann var gift: 1) 10/5 1857 med Marcelia Hegge Gaarder (f. 7/8 1827, † 20/1 1869); de havde 1 søn og 1 datter. 2) 1875 med Augusta Marcelia Hegge Gaarder (f. 29/11 1823), de var begge døtre af præst til Ørlandet Augustinus Mehldahl Gaarder (f. 27/1 1784, † 28/8 1848) og Marcelia Hegge, f. Parelius (f. 1791, † 30/8 1827).

I året 1848 gik Holtermann som frivillig menig i dansk krigstjeneste og blev ansat ved 10de liniebataljon. Han deltog i affæren ved Dyppel. Reiste efter våbenstilstanden tilbage til Norge.

Horn, Jacob, født i Sarpsborg d. 22/11 1843, er søn af amtsfysikus F. L. Horn (f. 11/5 1803, † 27/11 1853)

---

1) Se: Den dansk-tyske Krig 1848—50 af: Den danske Generalstab, Kjøbenhavn 1878, s. 1196.

og hustru Karen Olisa Vanneboe (f. 1811, † 1877). Han blev 1883 gift med Gundine Evensen (f. 1857); de har 1 datter.

Jacob Horn gjennemgik artilleribrigadens underofficersskole i Kristiania fra d. 1/1 1866 til d. 31/12 68. Han har været ansat ved 1ste artilleribataljon, fra 1869 som overkonstabel, fra 1874 som sergeant og fra 1876 som kommandersergeant. D. 2/1 1886 blev han stykjunker ved artilleribrigadens stab.

I marts 1864 gik han som frivillig i dansk krigstjeneste og blev, efterat have gjennemgået rekrutskolen i Kjøbenhavn, ansat ved 5te kompani af 1ste rekrutbataljon under kaptein F. Lund. D. 14de april blev han ansat ved 10de regiments 1ste kompani, reiste strax derefter over Als til Dyppel, hvor hans kompanichef først var nordmanden kaptein Huusher, senere den svenske premierløitnant Björck. Han deltog i kampene d. 18de april og 29de juni.

Ved sin afsked fra dansk tjeneste i august s. år tildeltes Horn følgende afskedsbevis:

«Jacob Horn af Sarpsborg har giort Tjeneste som frivillig menig i 10de Infanteri-Regiments 1ste Compagni fra 14de April til 29de Juni og som Corporal fra 30te Juni til 30te August dette Aar.

Da han nu i Henhold til Krigsministeriets Resolution af 22de d. afgaaer fra den danske Krigstjeneste, saa meddeles ham dette Afskedsbevis:

Han har deeltaget i Forsvaret af Dybbøl, Als og Fyen og stedse vist sig som en modig og rask Soldat, ligesom hans øvrige Forhold, saavel i som udenfor Tjenesten altid har været til hans Foresattes Tilfredshed.

Sorø d. 31te August 1864.

G. M. Bie,
Major, Regimentscommandeur.

I oktober 1876 tildeltes Horn den danske erindringsmedalje.

Hornemann, Christopher Lorentz, var født på Reppe i Størdalen d. 2/5 1821, og døde i Kristiania nat til d. 30/8 1882. Han var søn af forhenværende kavalleriløitnant Henrik Hornemann og Maren, f. Buck. Gift i Trondhjem d. 8/1 1853 med Henriette Christine Sofie Kintling (f. 25/4 1830). De har havt 7 børn, hvoraf nu 3 sønner og 2 døtre lever.

Hornemann blev kadet 1838, surnummerær sekondløitnant med anciennitet fra d. 21/12 1840, virkelig sådan i Trondhjemske brigade d. 21/10 1844, blev derpå ansat ved 1ste kompani af Trondhjemske gevorbne musketerkorps; var brigadeadjoint fra 7/3 til 10/8 1850, da han blev premierløitnant ved Hevneske kompani af Romsdalske nat. musketerkorps, forsat til Overhaldske kompani af Indherredske korps d. 23/3 1852, korpsadjutant ved Trondhjemske gevorbne musketerkorps fra 10/5 1852, indtil han blev kaptein og divisionschef d. 20/2 1858. Han blev chef for Hevneske kompani d. 2/1 1864, forsat til Ørkedalske kompani d. 20/2 s. år, til 2det kompani af Nordmøre bataljon d. 1/1 1867, til 2det depotkompani d. 17/12 1870 og til 3die kompani af Trondhjemske bataljon d. 5/5 1875. Han erholdt på ansøgning afsked d. 26/7 1877, at regne fra 1/7 s. år.

Hornemann deltog 1849 i den dansk-tyske krig, var ansat i 1ste forstærkningsbataljon, deltog i slaget ved Frederits, og reiste efter våbenstilstanden tilbage til Norge.

Erholdt den danske erindringsmedalje 1876.

Af et brev fra Hornemann til løitnant B. Hagemann, dateret Midelfart d. 19de juli 1849, hidsættes følgende: «Med Deeltagelse har jeg erfaret Deres og vor Ven C. J. Vogts Skjæbne d. 6te Juli, der vistnok maa regnes som den mærkeligste Dag i vort Liv. Den Bataillon, hvorved De og Vogt stod, havde en langt farligere Stilling ved Affæren end den, hvorved jeg staar, saaledes slap jeg ogsaa aldeles heelskindet derfra. Den sikkreste Efterretning om deres Befindende fik jeg af H. K. H. Prinds Oscar, der for nogle Dage siden var her i Byen. Han fortalte mig, at han havde talt med Dem og at De efter Omstændighederne befandt Dem vel.

Vor Landsmand C. H. Holst, der gik paa Krigsskolen i min Tid, faldt ved Fredericia.

Med Ønsket om o. s. v.

Deres hengivne Landsmand

Chr. Hornemann».

Huusher, Theodor Gothard Ferdinand Vilhelm, var født i Ribe i Jylland d. 23/5 1822 og døde i Kjøbenhavn i februar 1873, begravet på Holmens kirkegård d. 19de s. m. Han var søn af toldassistent i Viborg Johan Conrad Huusher (f. 23/5 1797, † 15/10 1869) og hustru Amalie (f. 19/10 1807, † i april 1867). Han blev 1857 i Kjøbenhavn gift med Caroline Hansen, datter af kammertjener Hansen hos kong Christian den 8de. De har efterladt sig en datter.

Uagtet Huusher var født af danske forældre, kan han dog betragtes som nordmand, da han blev opdraget i Norge og tilbragte sin meste tid her i landet.

Som ganske ung kom han i lære ved kaptein G. C. C. W. Prahl's litografiske institut i Bergen. Efter udstået læretid reiste han til Stokholm, hvor han ved den gymnastiske centralskole dersteds uddannede sig til lærer i gymnastik og fægtning samt i dans. Derefter vendte han tilbage til Norge, hvor han i de fleste af landets byer fra Fredrikshald til Tromsø gav kursus i de nævnte fag, navnlig i dans. Hermed fortsatte han indtil han — 26 år gammel — strax ved krigens udbrud i 1848 gik i dansk krigstjeneste, hvorefter han først som elev gjennemgik en kommandoskole og derpå blev ansat som sergeant d. 30/4 s. år. Det påfølgende år, 1849, udnævntes han d. 16de marts til sekondløitnant i infanteriets krigsreserve med anciennitet fra sin ovennævnte ansættelsesdato som sergeant. D. 6te juli s. år deltog han «med megen Bravour» i det mindeværdige slag ved Frederits.

I 1850 deltog han i Idstedslaget d. 25de juli, var da ansat ved 3die kompani af 1ste forstærkningsjægerkorps.

Efterat de fleste befalingsmænd ved kompaniet var faldne, erholdt han her 3 sår, nemlig i venstre skulder, i venstre smalben og i venstre stortå. Som følge deraf tilbragte han 9 måneder på et hospital i Kjøbenhavn, hvorefter han i 1851 indtrådte som premierløitnant i reserven. Da forstærkningen opløstes i mai 1852, blev premierløitnant Huusher dimitteret af dansk tjeneste, i det han blev medgivet et fordelagtigt vidnesbyrd om sit forhold i tjenesten, undertegnet af major og korpskommandør Schepelern.

Huusher vendte nu tilbage til Norge, hvor han fortsatte sin tidligere virksomhed som fægte- og danselærer, indtil krigstrompeten fra de danske sletter 12 år senere atter med uimodståelig magt manede ham i hans 43de år til pany at slutte kreds om det elskede Danebrog. Han trådte denne gang ind i 8de regiment[1]) og deltog d. 17/3 1864 med dette i træfningen nord for Dyppel by. I regimentets rapport blev han tilligemed flere andre omtalt med udmærkelse[2]).

Ved Dyppel deltog han også i flere andre affærer. I en af disse blev fanebæreren såret, hvorpå Huusher greb fanen; kort efter blev fanestangen, som han holdt i hænderne, afskudt, uden at han dog selv tog mindste skade.

Den 7de april blev han ansat ved 10de bataljon, nemlig som chef for dennes 1ste kompani efter at hans formand i denne stilling, kaptein Hansen, var falden den foregående dag. I denne sin nye stilling deltog han i affæren på Als d. 29de juni.

Efter felttogets ophør erholdt han d. 15de august 1864 afskedspatent som kaptein, hvorefter han vendte tilbage til Norge og tog ophold i Kristiania, hvor han allerede i 1860 havde fået fast ansættelse som danselærer ved krigsskolen, Samtidigt havde han lignende ansættelse ved søkadetakademiet på Horten. Efter i 11 år med liv og lyst at have ofret sig

---

[1]) Se Kundgjørelse for Armeen af 18/10 1862.

[2]) Se «Krigen 1864 og de Faldnes Minde» af V. Cohen, Kjøbenhavn 1865, s. 26.

for sin anstrængende virksomhed, flyttede han 1871 til Kjøbenhavn, hvor han samme år kjøbte Hôtel Stokholm. Ved dettes bestyrelse fandt han en lønnende beskjæftigelse, indtil døden 2 år efter ved et hjerneslag endte hans pligtopfyldende liv.

Under sit ovenfor omtalte ophold i Stokholm tildeltes han den svenske redningsmedalje i sølv for under livsfare at have reddet et menneske fra at drukne. I 1857 blev han ridder af Wasaordenen. I 1864 udgav han et illustreret værk over den danske hærs og flådes uniformer.

Johannesen (Storhoug), **Carl Johan Andreas,** født i Søndmøre d. 14/5 1844, er søn af orlogsmatros Johan Christensen (f. 1791, † 22/1 1876) og hustru Synnøve, f. Gundersen. Ugift.

Johannesen reiste 20 år gammel i mai 1864 til Kjøbenhavn for som frivillig at indtræde i det danske artilleri. Han gjennemgik en rekrut- og rideskole under kaptein Ringsted og blev underkorporal ved 12te batteri. Skolen var imidlertid så langvarig, at Johannesen ikke blev afsendt til den aktive armé, medens krigen varede. Han har derfor heller ikke senere villet melde sig til erindringsmedaljen.

Hjemkommen til Norge blev han menig artillerist d. 3/10 s. år, gjennemgik underofficersskolen, var overkonstabel ved 1ste batteri fra 1868—73, derpå sergeant til 78, da han blev kommandersergeant, hvilken stilling han fremdeles indehar ved det samme batteri. I vintermånederne har Johannesen fungeret som danselærer i Kristiania siden 1873.

Ved sin afgang fra dansk tjeneste blev han tilstillet følgende udtalelse:

«Carl Johan Johannesen Storhoug har tjent som frivillig Artillerist i den danske Armee fra den 11te Mai til den 2den Septr. d. A. Efterat have gjennemgaaet Rekrutskolen blev han udnævnt til Underkorporal, men er nu paa Grund af de fredelige Udsigter meddelt Afsked. Ved hans Afgang skal

der gives ham det Vidnesbyrd, at hans Forhold har været i enhver Henseende tilfredsstillende.

Kjøbenhavn d. 10de Septr. 1864.

P. J. Ringsted,
Capitain i det Kongl. Artilleri».

Juell, Carl Christian, født på Kongsberg d. 4/1 1824, er søn af premierløitnant ved Numedalske korps Georg J. (der var f. på Akershus d. 13/8 1794, blev officer 1811, deltog i affæren ved Onstad sund d. 9/8 1814 og som døde på Velo i Jevnaker d. 11/9 1829) og hustru Sophie Augusta Elisabeth, f. Bülow (f. i Drammen 7/5 1792, † i Kristiania 1/3 1885, 93 år g.). — C. C. Juell blev d. 29/9 1853 i Kjøbenhavn gift med Christiane Johanne Fredrikke Brodtkorb, der var datter af norsk premierløitnant F. Brodtkorb og Sophie, f. Hotzkjær. De har havt 2 børn, der begge er døde. — Hans søster, Vilhelmine Christine, der døde i Bergen d. 24/4 1868, var gift med generalmajor F. L. Kloumann († 28/1 1885); en anden søster, der var gift med professor J. Thaulow, døde 1850; en tredie søster, fru Fleischer, bor på Kongsberg.

C. C. Juell blev indskreven på krigsskolen i Kristiania, men da han ingen friplads kunde få, måtte han opgive at blive kadet. Han arbeidede nu en tid som snedkersvend og reiste i 1847 til Kjøbenhavn, hvor han tog levende del i de politiske begivenheder, der i begyndelsen af 1848 fandt sted i Danmark, nemlig kong Frederik d. 7des tronbestigelse i januar og den fri forfatnings indførelse i marts samt i den begeistrede fædrelandskjærlighed, der beherskede gemytterne i hine skjæbnesvangre tider, ligeledes i den dybe indignation, der rådede efter at Augustenborgerne havde sat sig på oprørernes side. Samme dag, som en fra hertugen af Holsten afsendt deputation indfandt sig i det store folkemøde i Kasino, nemlig d. 24de marts, meldte Juell sig som den første frivillige («overkomplet no. 1») hos daværende oberst v. Bülow,

der kommanderede 2den infanteribataljon, der senere omdannedes til 2den lette infanteribataljon.

Udgiveren lader nu kaptein Juell selv tage ordet til skildring af sine interessante oplevelser i de dansk-tyske felttog. (Ortografien er dog udgiverens):

«Bataljonen bestod af Sjællændere, de såkaldte kulsviere, der tidligere var mindre vel ansete, jeg véd ei af hvad grund; thi efter min erfaring var de ligeså fortrinlige mennesker som soldater, ligesom de også altid var general v. Bülows kjæledægger. Dette viste han ved i alle slag og fægtninger at stille 6te brigade, hvortil de hørte, i 1ste linie. Intet er forsmædeligere end at blive sat i 2den eller 3die linie under et slag; thi man ser da alle krigens rædsler på en langt ubehageligere måde, end når man er midt i kampen.

Under et varigt felttog, hvor man selvfølgelig lever et særligt liv sammen med sine folk, lærer man dem at kjende tilbunds og ligesom jeg aldrig forgjæves opmuntrede dem i kampen, således har jeg i disse 3 krigsår aldrig seet eller hørt tale om nogen uvenlig handling af disse folk, som jeg til min sidste dag vil bevare i taknemlig erindring.

Den 27de marts spiste jeg middag hos oberst Bülow, hvorefter vi kjørte sammen til infanterikasernen, hvor depotsergeantens forundring var stor, da han fik ordre til at finde en menig uniform til mig. Jeg fik derpå flux dragten sendt til en skrædder for at afhjælpe de værste mangler, hvorpå jeg næste dags morgen kl. 5 stillede ved bataljonen, måske til lidt fortrængsel for høire fløimand, der mistede denne hædersplads til fordel for mig. Derpå afmarscherede vi til jernbanestationen og gik med toget til Roeskilde; længer kom man ikke dengang på jernbane. Her fremmødte en masse begeistrede mennesker for at tage afsked med sine kjære, hvoraf så mange aldrig mere skulde vende tilbage. Jeg mindes endnu, hvor bitterlig ondt det gjorde mig at stå her ene og forladt, thi medens enhver havde en eller anden, der bød ham farvel, havde jeg — dog med undtagelse af den Bülowske familie — ingen, der rakte mig en kjærlig hånd

til afsked. Det hele var jo også gået så hurtigt! Så drog vi da, — dybt grebne af situationens alvor og af den store begeistring, — videre afsted. Fra Roeskilde begyndte vi vor besværlige marsch, jeg siger besværlig; thi uagtet vi senere oplevede ganske anderledes besværlige dage, så var det dog nu i begyndelsen tungt at marschere 6 mil om dagen med fuld oppakning i sluttede kolonner henad støvede landeveie og uden rastdag. Den første hviledag fik vi i Aabenraa, så det var først herfra, at jeg kunde underrette min moder om min beslutning at drage i krigen, hvilket hun fuldstændigt, om end med vemod billigede. Over Christiansfeldt og Haderslev kom vi til Aabenraa, hvor jeg blev indkvarteret hos en skolemester, hos hvem jeg måtte døie en mig hidtil ukjendt ret, der bestod i hårde melklumper med rød sous til (kløser); jeg synes endnu at fornemme disse forfærdelige tingester. Derpå fremmødte den venlige skolemand med sin anden delikatesse, der bestod i en pibe gyselig tobak, hvortil føiedes en kaffeknægt, det er en kop sort kaffe, hvori en snaps af allersimpleste brændevin, en forfærdelig drik, men den var så godt ment, at jeg ikke nænnede at sige nei.

Den 8de april stod vi ved Kliplev og da de brave Slesvigere overalt modtog os med stor velvillie og begeistring, havde vi hidtil trygt kunnet rykke frem uden nogen særegen forsigtighed, men da vi nu mere og mere nærmede os den ventede fiende, tiltog spændingen og gisningerne for hver time samtidigt med sikkerhedsforanstaltningerne for at vi ikke skulde falde i baghold. Med stedse stigende interesse imødesåes de efterretninger, som de fremsendte rekognoseringsafdelinger bragte; thi på nogle få ældre officerer nær, var vi jo alle novicer med hensyn til krigserfaring, hvorfor vi alle, og jeg ikke mindst, var optagne af de forskjelligste tanker og forudsætninger om, hvorledes det hele vilde gestalte sig. Dette var måske i endnu høiere grad tilfælde med de nævnte afdelinger, der ofte, når de troede at have gjort en betydningsfuld opdagelse ved langt ude i terrænget at skimte små afdelinger eller kolonner, på nærmere hold blev skuffede.

Således endte også denne dag i gisninger og skuffelser, medens den følgende dag derimod skulde føre os til handling og virkelighed efterat vi havde rekognoseret fra Bommerlund til henimod Bau. Den næste dag, 9de april, var nemlig slagdagen ved Bau, hvor vi skulde få vor bloddåb. Den underlige fornemmelse, hvoraf man betages under forberedelserne til den første kamp og indtil de første kugler har hvislet om ørene, — den kan ikke tydeligt beskrives, men på den anden side falder den snart bort og kommer under senere kampe aldrig mere igjen på samme måde.

Danmark var ikke forberedt på krig og arméen var derfor langt dårligere udrustet og da navnlig med skydevåben end oprørerne, der længe i smug havde forberedt dette deres overfald. Det viste sig strax d. 9de april, da fienden beskjød os allerede på 600 alens afstand eller før, medens vi måtte fortsætte fremrykningen for endelig at gå på med bajonetten. Vi var nemlig for en stor del kun bevæbnede med flintelåsgeværer.

Klokken 8 om morgenen stod den danske armé slagfærdig, efterat vi havde hvilet om natten i en stor fællesseng, nemlig på en deilig mark, der dagen før havde stået i sin bugnende vælde, men nu lå tør som en tromlet landevei Man reiser sig, strækker sig, speider efter nærmeste vandhul for at holde toalette — kanske det sidste her på jorden — tager madposen frem og spiser frokost, der i regelen består af brød og flesk samt en snaps; dette kan være drøit nok at magte, men man véd jo overhovedet ikke, om man får noget andet måltid den dag. Med god villie tager man fat, er man derpå så heldig, at der fremmøder en marketenter eller en eller anden af egnens beboere med en kjedel, hvori et stof, der kaldes kaffe, da er dette en ren herlighed. Uagtet en tilsyneladende sorgløshed var stemningen imidlertid i virkeligheden bleven alvorsfuld og jeg er vis på, at da ordren lød til opbrud, sendte hver og en sine tanker til sine kjære i hjemmet og gik med alvor dagens begivenheder imøde, vel vidende, at han om få timer muligens kunde være såret eller død. Denne stemning for-

høiedes endmere, da vi havde stillet og vor kaptein for fronten i få ord skildrede situationen og sluttede med at sige, at Gud, der styrede menneskenes skjæbner, også fulgte os og at han var forvisset om, at ingen vilde blive ramt af nogen kugle, der ikke forud var ham bestemt. Jeg delte ikke denne opfatning, men søgte at oplive stemningen hos soldaterne ved at skildre den seir, vi forhåbentlig snart skulde vinde over de frække oprørere, om hvem vi havde hørt så mange pralende udtalelser. Min kaptein, der hørte dette, billigede ikke min måde at tage sagen på, — det var forresten den eneste uoverensstemmelse, der i 3 år fandt sted mellem os, — men jeg havde opnået, hvad jeg tilsigtede; thi de trofaste kulsviere, der havde forudfattet godhed for den frivillige nordmand, tiljublede mig sit bifald. Friskaremændene havde for befolkningen udtalt, at idag skulde de til frokost spise «die dumme Dhannen» og derefter indtage middag i Flensborg. Vi rykkede nu frem, men denne fremrykning var pinlig. Under almindelige forhold véd man, at den fremrykkende styrke i regelen bliver den angribende; når angrebet er begyndt og de første skud er faldt, så forsvinder alle andre tanker og humøret holdes oppe, sådan gik det også altid senere, men ikke denne dag. Thi uforberedte, som vi var på dette æreløse forræderi, måtte mange af os møde med geværer, hvormed man ikke med sikkerhed kunde skyde på længere hold end 150 alen og hvad der var endnu værre var, at når man var kommen i anlæg og havde trukket af, så måtte man ofte vente i anlægget indtil skuddet sent gik af eller brændte for, — hvilket er en høist mislig situation for en soldat i åben slagmark.

Vi havde også faaet nogle bedre geværer, men i så ringe antal, at det neppe var mere end 30 rifler pr. kompani, der uddeltes. Da jeg var en god skytte, fik jeg til min store fryd også en rifle udleveret og kom derved i forreste kjæde. Vi avancerede nu mod fienden, som kunde begynde ilden allerede på omtrent 600 alen og jeg mindes endnu grant ikke alene, hvilket pinligt indtryk det gjorde på os, således at

blive beskudte af de karle uden at kunne gjøre gjengjæld undtagen med vore få rifler; men tillige den nedslående mistillid til vor egen kraft, der i begyndelsen beherskede os. Dog dette varede ikke længe; thi vi indså det ulige i vort forhold til fienden og tog nu en rask beslutning, idet vi med et rungende hurra stormede frem med fældet bajonet. Det gik rask fremad uden anden tanke end at seire og det viste sig også, at det sammenløbne pak ikke kunde holde stand mod os. Min kaptein, der før havde udtalt, at ingen blev ramt af en kugle uden at det forud var bestemt, var, mærkeligt nok, den første, der faldt om, idet en kugle havde borttaget hans høire ringfinger og gået ind i underlivet. Vor lille kontrovers var jo hurtigt glemt, men vi andre kom til at reflektere over sagen, thi trods de pibende kugler og uafladeligt vexlende situationer, så arbeider tanken lige lynsnart. Kapteinen førtes noget tilbage, medens vi i ustandselig fart rykkede frem til nye tab, nyt held og nye overraskelser. Således fandt vi under fremrykningen en såret officer i dansk uniform; han lå med ansigtet mod jorden og jamrede sig. Da han var bleven vendt om, gjenkjendte en af vore officerer i ham en gammel kadetkammerat. Smerten og forbitrelsen over dette møde var overvældende, man fratog ham to pistoler, der stak i hans belte og et par af hans fordums kammerater læste ham ordentlig texten, hvorpå man lod ham ligge og ilte videre. Prinsen af Nøer havde nemlig ved sin optræden i Rendsborg forstået at dupere ikke alene den gamle kommandant, men også endel af de der garnisonerende officerer, der måtte forpligte sig til ikke at føre våben mod ham og hans parti i den forestående krig. Den fundne officer var en af disse.

Vi var nu komne i nærheden af landsbyen Bau, der ligger omtrent 1 mil nord for Flensborg. Friskarerne havde her indtaget en fast stilling, hvor kampen længe blev stående, den endte med, at vi atter måtte gribe til bajonetten for 2den gang på denne vor første kampdag. Fra denne stund af havde vi en uafviselig tillid til bajonettens virkning, hvilken vi under de følgende slag så ofte fik bestyrket.

Ved Kobbermøllen blev kampen langvarig. Vi mistede forholdsvis mange officerer, ved mit kompani alle, rimeligvis som følge af, at man begik den feil på denne kampens første dag at møde frem i galla, hvortil dengang hørte skjærf og epåletter. Officererne blev derved en god skive for de fiendtlige skyttere, hvoraf der navnlig blandt friskarerne fandtes mange dygtige. Jeg lagde således mærke til en fiende, der stod ved siden af et stort træ og skjød og sjelden feilede sin mand, thi hvergang faldt der en, snart på min høire, snart på min venstre side. Jeg gjorde mine kammerater opmærksom herpå og sagde dem, at næste gang han kom frem, skulde jeg expedere ham. Da han var trådt bag træet for at lade, gik jeg over det hegn, hvorved vi stod, tog roligt sigte på siden af træet og gav ild i det samme nu, han trådte frem. Manden faldt i det samme han lagde bøssen til kind og mine sidemænd, der trods de knitrende kugler gav nøie agt på udfaldet, brød ud i et rungende hurra. For mig var det en glæde at have vist, at jeg kunde tage min mand på kornet. Idet jeg sprang tilbage og hoppede ned af hegnet, blev jeg rammet af en kugle i venstre ankel og var desuden som følge heraf så uheldig at træde foden af led. Med stor smerte blev den sårede fod atter trukket i led, derpå forbandt jeg den så godt, jeg kunde, og deltog fremdeles i kampen til dens slutning. Kobbermøllen blev taget med storm og hermed var kampen forbi, thi fienden begyndte nu en vild flugt gjennem Flensborg by. Vi fulgte hurtigt efter, jeg for min del hovedsagelig båret af mine trofaste kammerater, der ikke vilde lade mig tilbage, og som derved skaffede mig den glæde at deltage i indtoget. På torvet dannedes karré og ind i den bragtes alle fanger, et skue, som jeg aldrig glemmer. Friskarerne, der havde søgt tilflugt i husene, beskjød os under indrykningen fra to sider, hvorover vi blev meget forbitrede, stormede husene og satte alle, vi traf, uden persons anseelse ud af døre og vinduer som det bedst kunde falde sig, hvorpå de førtes ud i karréen på torvet. Det var et eiendommeligt syn; men på grund af det lidte blodtab og de store smerter i min

fod besvimede jeg. Da jeg kom til mig selv, lå jeg i en dansk patriot, stenhugger Klaavings stue; der fandtes nemlig endnu ingen lasaretter i Flensborg. Borgerforeningens lokale blev imidlertid ryddet, halm anskaffet og bredt ud over gulvene, hvorefter de sårede, der midlertidig var bragte hen til borgere i byen, blev henlagte på dette improviserede lasaret. Senge var der ingen af, hvorfor danske og tyskere bares ind og lagdes side om side på gulvet i skjøn enighed. Et par dage efter havde man fået sammenslået endel senge og så blev det jo bedre. Således så det ud efter den første kampdag. Augustenborg slot, der var et fortryllende sted, og hvorfra forræderen havde måttet flygte, blev nu indrettet til lasaret, da det gjaldt at fjerne de sårede fra Flensborg så hurtigt som muligt. Alle som kunde flyttes, deriblandt også jeg, blev forlagte til Augustenborg; jeg var desværre ude af stand til at deltage i den for os så hæderlige kamp 1ste påskedag ved Slesvig, hvor vi blev overfaldte af den store forbundshær, der bestod af Preussere, Hannoveranere, Saxsere og Slesvig-Holstenere.

En dag på Augustenborg lasaret gik den glædelige nyhed som en løbeild gjennem alle værelser: Kongen kommer! Jeg for min del havde fået et eget lille værelse i en sidepaviljon, så jeg ventede ikke noget besøg af Hans Majestæt, men satte mig op i sengen for at se Kongen passere forbi. Stor blev imidlertid min forundring, da jeg pludselig ser Kongen styre ligeover pladsen og hen imod min fløi. Derpå gik døren op og ind trådte Hans Majestæt, tog plads ved min seng, spurgte om mit befindende og takkede mig for min deltagelse i kampen samt tilføiede, at dersom jeg en gang i fremtiden skulde få noget ønske, så vilde det være ham en glæde, om det lod sig gjøre, at imødekomme det. Lidet ahnede jeg dengang, at dette kongelige tilsagn på en eklatant måde skulde blive både benyttet og opfyldt ti år senere. Hvor inderligt dette kongens besøg glædede mig, kan jeg ikke udtrykke, men det vil vistnok forståes alligevel.

Imidlertid var der nu strømmet mange danske, svenske og norske frivillige til arméen. Af de sidstnævnte vakte Leopold Løvenskiold som søn af Norges statholder mest opsigt. Den 5te juni faldt det i min lod at bære ham bort under kampen ved Dyppel; jeg troede dengang, at han allerede var død.

Oberst Bülow var bleven brigadegeneral for 6te brigade, hvortil jeg hørte. Da jeg erfarede, at der skulde foregå noget ved Dyppel d. 28de mai, forlangte jeg at udskrives og det lykkedes mig også, trods overlægens modstand, at komme ud af lasarettet d. 27de om aftenen, hvorpå jeg blev kjørt til Augustenborg, hvor jeg meldte mig til tjeneste, deltog i kampen d. 28de, men blev samme dags aften funden liggende ved Nybøl kirke, da jeg ikke mere kunde støtte på den dårlige fod. Om natten bragtes jeg til Augustenborg, hvor jeg modtoges af overlægen med det udråb: «Jeg sagde Dem jo igår, at De burde blevet, hvor De var!» hvortil jeg svarede: «Ja, hr. overlæge, men i så fald havde jeg ikke været med idag!»

Da jeg under slaget ved Slesvig by som såret henlå på lasarettet, skal jeg ikke nærmere omtale bataljen, men vil dog nævne, at jeg af de første sårede, der ankom til lasarettet, modtog de mest forvirrede og skrækindjagende meddelelser, så man måtte tro, at vor hele armé var tilintetgjort. Dette gjorde et forfærdeligt indtryk på os, der lå i sengen; idet hele taget er det mærkeligt, hvor urigtige og forvildende ofte de meddelelser er, som kommer direkte fra krigsskuepladsen, selv på kort afstand. Heldigvis varede det ved denne leilighed ikke længe, før vi fik bedre og pålideligere efterretninger om kampen, som jo endte på en for os så hæderlig måde.

Opholdet på et lasaret er altid kjedeligt, men allermest, når kammeraterne udenfor stadig støder sammen med fienden, hvilket netop var tilfældet nu på grund af armeernes stilling lige over for hinanden i Sundeved. Vi sårede levede af beretningerne om de mange karakteristiske épisoder, der forefaldt.

Forposterne, der jo ikke forstod hinandens sprog, lærte alligevel ved sindrige midler og tegn at gjøre sig forståelige for hverandre; det gik endog ofte så vidt, at de mødtes mellem forpostlinierne og drak af hinandens feltflasker, gav hinanden et håndtryk og så vendte tilbage hver til sin post for muligens allerede om 1 time at skyde på hinanden! Det er en besynderlig ting den, at mennesker, der længe har vænnet sig til med ro at se på hinanden og som intet personligt nag har til hinanden, i et nu kan forandres og med begeistring skyde hverandre ned eller gjennembore hverandre i et håndgemæng. Den lange forposttjeneste og den daglige færden i fiendens nærhed medførte, at man ofte tog det lunt, som en gemytlig spas. Vi stakler på lasarettet længtes hårdt efter at komme ud og deltage i dette liv.

Vi havde fået espingoler udleverede. Det var et skydevåben af dansk opfindelse, let at behandle og transportere samt skrækindjagende for fienden. På en undervogn, der var så let, at en mand bekvemt kunde løbe med den, lå 12 lange geværpiber ved siden af hverandre; hvert løb var ladet med 24 skud. Når våbenet skulde benyttes, placerede man det lille kjøretøi bag en dækning, indtog sin plads og lagde et løb op i det for samme bestemte leie og når man så havde fået en fiendtlig kolonne på skudhold, begyndte man skydningen med et løb ad gangen; man kunde fortsætte indtil alle 12 løb var udskudte, altså ialt give 288 skud. Da konstruktionen af disse løb var opfinderens hemmelighed, måtte de udskudte espingoler sendes til Kjøbenhavn for at lades pånу. Dette skydevåben gjorde stor virkning og forvoldte stor skræk hos fienden, så meget mere som det betjentes af vore bedste skyttere. Det var derfor en særlig fornøielse for os under de mange attaker og sammenstød at manøvrere med dem. Efter hvad der meddeltes af enkelte indkomne fanger, troede man, at den ved espingolerne frembragte sikre og ødelæggende skydning skyldtes norske bjørnejægere, der var komne de danske tilhjælp, hvilket naturligvis også morede os at høre!

Jeg var med ved Dyppel d. 5te juni, men lå derefter under lægebehandling i 3 uger til d. 24de, da jeg beordredes til, sammen med flere andre frivillige, at afgå til Kjøbenhavn for at gjennemgå en 2 måneders kommandoskole, hvorefter jeg tilligemed de kammerater, der bestod prøven, i slutningen af juli blev udnævnt til sekøndløitnant. Jeg havde det held atter at blive ansat ved det samme kompani, hvor jeg havde tjent som menig, underkorporal, korporal og sergeant; i krigen avanceres jo hurtigt. Jeg blev meget vel modtaget både af overordnede, kammerater og underordnede; thi det havde lykkedes mig at vinde tillid. Enhver soldat har store pligter i felten, men ikke mindst en frivillig, især af en anden nation; thi han repræsenterer jo på en måde to nationer.

Vinteren 1848 til 49 tilbragte jeg på Als, hvor størstedelen af arméen lå. Jeg ankom did juleaften og fik ordre til næste morgen kl. 6 — i krigstid kjender man ikke til helligdage — at stille med et kompani til skandsearbeide ved Sønderborg, hvor jeg forblev, medens den øvrige del af bataljonen marscherede til sit kampement ved Augustenborg. Selvfølgelig søger enhver, når han kommer i et nyt kvarter, på alle optænkelige måder at sikre sig det bedste logi; den der er fraværende får så tage, hvad de andre har vraget, her gjælder broderskab ligeså lidt som i kort. Da jeg om aftenen kom derhen, meldte jeg mig ved bataljonen og erfarede, at min indkvarteringsbillet lød på en decideret Slesvigholstener, en forhenværende apoteker Olsen, der var den bortrømte hertugs tro tjener. Jeg travede da i sneslud og mørke hen til hans yndige villa og traf i porten en liden mandsling i slåbrok og lang pibe. På min forespørgsel om han var apoteker Olsen, svarede han bekræftende på tysk, hvorpå jeg blev anvist et kvistkammer, medens han og hans determinerede preussiske kone residerede i 7 elegante værelser nedenunder. Med min oppasser kom jeg op i et iskoldt kammer, som viste sig at være prydet overalt med de slesvigholstenske farver. Stivfrossen og i mindre godt humør så jeg mig om og sagde

derpå til min oppasser: «Hør, Jens, jeg går over på kroen og kommer igjen om en time, imidlertid lægger du godt i ovnen og plukker omhyggelig alt dette slesvigholstenske krammeri ned og putter det i ilden; her må ikke være en stump deraf tilbage, når jeg kommer igjen». — «Vel, hr. løitnant!» svarede Jens. Det viste sig, at han havde holdt ord; thi neppe var jeg kommen tilbage, før døren blev revet op og ind trådte hr. Olsen, fremdeles i slobrok og pibe, uden at have banket på, og spurgte om jeg vilde brænde hans hus af? Jeg summede mig lidt for at dæmpe min vrede, sagde ham tydelig besked om den upassende måde, hvorpå han havde dekoreret det værelse, der skulde benyttes af en dansk officer, forbød ham at tale tysk — da han kunde tale dansk og at betræde mit værelse uden at have banket på døren. Da han mente, at han var herre i sit hus og i det hele blev grov, var min tålmodighed tilende og jeg viste ham to gange døren; da dette ikke frugtede, satte jeg ham rask udenfor, men da der kun var liden plads mellem døren og trappen, gled han med stort rabalder ned af denne — med samt sin pibe og slobrok. Men jeg har aldrig havt bedre kvarter, thi næste dag fik jeg et værelse nedenunder og hver middag fik jeg 3 retter mad og 1/2 flaske vin. Denne lille begivenhed rygtedes snart over hele Als og vakte megen fornøielse, da manden var ilde seet.

Tiden gik sin rolige gang med forposttjeneste, skandsearbeider og kystvagter, hvilken tjeneste hver brigade bestred i 4 døgn ad gangen, så afløstes den for at gå i kvartererne. Uagtet der i disse kunde være en 100 mand på hver gård, længtes man dog efter at blive afløst. Da jeg var ude for sidste gang, nemlig den 5te juli, kom ingen brigade, men derimod en ordonants med den ordre, at vi strax skulde afmarschere til nordpynten af Als for næste dag at overføres til Frederits. Vi marscherede da og standsede først i nærheden af Strib. Om eftermiddagen erholdt vi ordren for den følgende dag, den mindeværdige og uforglemmelige 6te juli 1849. Vi indskibede os om aftenen og landede ved Frederits kl. 12 midnat under en meget livlig velkomsthilsen fra samtlige

de langs kysten opkastede fiendtlige batterier. Bomber og granater susede over os i luften og sprøitede op vandet rundt om os. I et nu foretog vi landgangen og begyndte derpå så lydløst som muligt at rykke ud fra fæstningen gjennem de lukkede porttårne, hvorefter fremrykningen begyndte. Efter de mange udstandne slag og træfninger var vi nu blevne udviklede til fuldt krigsvante mænd, der ikke lader sig videre afficere, men her mødte os dog noget, som forekom os uhyggeligt, nemlig udrykningen i mulm og mørke gjennem de lukkede tårne og hvælvinger, der var belagte med et tykt lag halm for at dæmpe lyden af kolonnernes fremrykning. Mandskabets sabler og bajonetter var også omviklede med halm for ei at klirre mod hinanden. De mørke hvælvinger var kun hist og her oplyst af nogle døsigt brændende og osende tranlamper. Hele denne dystre udrykning i forening med vor vandrings alvorsfulde mål vakte hos mange af os forunderlige og trykkende fornemmelser, der dog atter hurtig svandt, da vi endelig påny kom ud i den fri natur og fremrykningen begyndte.

Lidt efter stødte jeg på den første fiendtlige forpost, det første skud faldt og så lød skud på skud, men det gik fremad! Ifølge den lagte disposition skulde vor armé efter at have indtaget stilling foretage en svingende bevægelse fra kysten til venstre. 1ste bataljon besatte vor yderste høire fløi, derefter kom vor bataljon, men jeg tabte forbindelsen med høire fløi som følge af at denne blev opholdt af det fiendtlige artilleri og derfor ikke kunde følge med i den hurtige svingning. Det var endnu mørkt og den umådelige krudtrøg fra begge sider gjorde det umuligt at se ud i terrænget, men jeg hørte de mig fra tidligere leiligheder så vel bekjendte dumpe slag, der bebudede en stormkolonnes nærmelse. I samme nu råbte en af mine underofficerer: «Hr. løitnant, et kavallerichok i høire flanke!» Situationen var mere end kritisk, men lykken var os dog gunstig, thi et af vore batterier var nu i stilling og havde bemærket stormkolonnen, der fik en sådan modtagelse, at den skyndsomt vendte om. I det samme jeg fik

meldingen om kavalleriet, gjorde jeg en lynsnar vending for at se efter dette, men fik i samme nu et slag i ryggen, der kastede mig til jorden. En af soldaterne råbte: «Der faldt vor løitnant!» Jeg følte efter, om der var noget iveien med min ryg, min hånd blev blodig deraf, men jeg kom hurtigt på benene igjen, dannede karré og var så heldig at afslå chokket. Nu viste det sig, at jeg var bleven truffet af en kugle, der havde rammet en af de øverste knapper bag i uniformen og derefter givet mig et let sår. Fremrykningen fortsattes og lidt efter — midt i kugleregnen — hørte jeg en stemme råbe: «Filippine, løitnant Juell!» Det var premierløitnant ved 2det kompani baron Zytphen-Adeler, med hvem jeg den foregående dag havde spist filippine, der gjaldt til vi første gang såes under kampen d. 6te. Nu svarede jeg ham: «Vent, til vi får tid, så skal jeg betale Dem». Som altid på kampdagene havde jeg foruden med charpi og bind også forsynet mig med en halv flaske portvin. Med min sabel slog jeg halsen over på flasken og sagde til Zytphen-Adeler: «Vær så god — halvdelen hver!» Vi tømte flasken sammen — det var alt, hvad jeg nød den dag — og skiltes så for ikke oftere at sees, thi han faldt samme dag på ærens mark. Noget senere rammedes jeg af en mat kugle i høire arm, så denne faldt ned og sabelen gled ud af min hånd. Kuglen ødelagde en nerve, hvilket endnu er årsag til min rystende håndskrift.

Da slaget var forbi, fik jeg ordre til med kompaniet at afsøge den udenfor fæstningen liggende Tralleskov. Vi var alle dødstrætte, men afsted måtte vi jo.

Senere indskibede vi os til Fyen. Heldigvis fremmødte nu som altid de beredvillige landboere med alle de kjøretøier, der kunde opdrives. Folkene læssede på vognene og vi måtte 4 mil ind i landet før vi fandt vort kantonnement. Jeg havde håbet her at kunne tage revanche for utilfredsstillet sult og tørst m. m., men deraf blev intet på grund af den ubeskrivelige sindstilstand, hvori jeg befandt mig.

Da vi nogle dage senere overvar den høitidelige begragravelse af vore faldne, kommanderede jeg endel af paraden

ved den store heltegrav. Den unge prins Oscar (nu kong Oscar d. 2den) deltog tilligemed nogle kadetter fra den svenske fregat «Jarramas» i begravelsen. Prinsen spurgte mig om mit navn og skal jeg siden omtale hvilken vidunderlig hukommelse høistsamme i denne anledning senere lagde for dagen.

Efter våbenstilstanden d. 10/7 1849 rykkede størsteparten af arméen tilbage til Kjøbenhavn for derefter at indtage sine kantonnements. Overalt, hvor vi kom, blev vi modtagne med den største velvillie og begeistring og med en offervillighed, der viste sig uforanderlig lige fra krigens begyndelse til dens slutning, — ja endnu langt længere. Der strømmede ind enorme summer, der også virker til gavn for nutiden og som vil være til nytte for kommende slægter.

Blandt de mange uforglemmelige minder står arméens indtog i Kjøbenhavn dog høiest. Rosenborg have var omdannet til en storartet festhal, hvori hver dag 2 brigader blev beværtede ved kjæmpelange borde, der var anbragte i alléerne og på de åbne pladse. Alt hvad der kunde krybe og gå foruden de mange tusinder af reisende fyldte alle gader og alle huse fra kjælder til kvist. — Byen stod i festlig pragt. Vi havde om natten og formiddagen marscheret 6 mil og kom kl. 12½ til jernporten, der stod på hjørnet af Fredriksberg allé og Vesterbrogade, men først kl. 6 nåede vi Rosenborg.

En anden for os frivillige ligeså uforglemmelig begivenhed var den smukke takkeadresse, der tilstilledes os tilligemed erindringsmedaljen. Adressen er undertegnet af 44,049 underskrifter fra alle samfundsklasser rundt om i landet.

Den 17de januar 1850 ophørte den for os så forsmædelige våbenstilstand, under hvilken Tyskland havde brandskattet i Slesvig og Jylland. Vi fik nu atter fri hænder og efter mange mindre sammenstød oprandt endelig vore uforglemmelige hædersdage d. 24de og 25de juli, da slaget ved Idsted udfægtedes.

Den 24de blev kampen længe stående ved Hellebæk eller Idsted kro som følge af, at de to derværende store, grundmurede bygninger, der var dækkede af et stendige og af den forbiflydende å, — blev omdannede til en liden fæstning med skydehuller etc. Fra denne gode stilling hærjede fienden os længe, thi vi havde ingen dækning.

Jeg besluttede derfor med den kommanderende generals samtykke at forsøge på med mine aldrig svigtende folk at tage kroen med storm. Vi begav os derfor ud i åen, opad den modsatte skråning og med et hurra tog vi begge bygninger på engang. På grund af denne vor uventede ankomst fik fienden det indtryk, at vi var langt stærkere end i virkeligheden, hvorfor de flygtede eller overgav sig. Efter at jeg havde besat de mod syd vendende hegn, der afgav fortrinlig dækning på samme tid som fienden fremdeles holdtes i uvidenhed om, hvor ringe min styrke var, tog jeg plads midt på chausséen, medens broen hurtigt ryddedes. Men nu gjaldt det at forsvare positionen, indtil forstærkning indtraf. Da fienden havde fået tid til at overse situationen, forberedte den bag to høider et kavallerianfald. Men da jeg havde bemærket dette, underrettede jeg mine folk derom og gav dem ordre til ikke at skyde, når de havde ladet, før jeg kommanderede fyr. Hvad jeg havde forudseet indtraf: Fienden svingede ud, forenede sig og rykkede frem til chok. Mine folk stod ganske stille og da rytterne var komne ca. 100 alen fra os, kommanderede jeg fyr! Virkningen af denne vor, på nært hold givne krydsild var, at de ryttere, der endnu sad i sadlen, gjorde helt om og red tilbage, fulgt af nok en salve og af et rungende hurra!

Ved kompaniet havde vi en menig, no. 67, Harløw, der var i besiddelse af megen sindsro og var en stor spasmager, som jeg satte særdeles pris på. Han holdt altid humøret oppe på sine kammerater under de besværligste forhold, hvor mange var nærved at bukke under. Medens kuglerne peb os om ørene og bestrøg chausséen, hvor jeg stod, kommer

Harløw hen til mig, skuldrer sit gevær og siger: «Jeg melder for hr. løitnanten, at der i kjøkkenet findes en kogende ærtekjedel og en fustage tvebakker samt, at her er en fyldt vinkjælder». Jeg glædede mig over den ro, hvormed han stod der og skuldrede og morede mig over, at han havde taget med sig kromadammens stadsekappe med røde bånd! Da jeg fik lidt bedre tid, sendte jeg ham med 6 mand og lod dem hente såmange vinflasker, at hver af folkene fik én at tømme og senere nok én til at fylde feltflasken med; thi under sådanne forhold afficerer en flaske rum ikke mere end en flaske vand.

Vi kom ikke længer end til Idsted kro den dag; men den påfølgende dag begyndte slaget her. Efter at jeg var bleven afløst, havde jeg den ære af general Bülow at modtage en varm tak for, hvad vi havde udrettet. Da vi havde vadet over åen, var vi selvfølgelig våde til bæltestedet, regne gjorde det hele dagen og den ærtemark, der blev os anvist til leirplads, var også ganske våd, men trætte, som vi var, smed vi os dog ned. Det varede imidlertid ikke længe før vi, gjennenisnede af kulde, måtte op og røre os indtil opbrudssignalet lød, da kampen atter optoges indtil den på en for os hæderfuld måde afsluttedes. Mange af os, der ikke blev sårede, fik dog under denne 2 dages kamp et mén, der aldrig blev forvundet, nemlig tabet af helbreden. Således gik det også mig, thi et par dage efter slaget faldt jeg i gigtfeber, der gik over til fuldstændig lamhed, hvoraf jeg led i 2 år og som aldrig senere er ganske forvunden. Denne sygdom tvang mig til at søge afsked, der under $^{18}/_{5}$ 1852 blev mig allernådigst forundt med kapteins karakter samt tilladelse til at bære uniform. Jeg havde været så heldig gjentagende gange at blive fremhævet i de offentlige rapporter, indtil sådanne fremhævelser blev forbudte, da man frygtede for, at enkelte, hvis fortjeneste ikke var bleven bemærket, derved kunde blive forurettede. Da kong Oscar d. 1ste havde oversendt Frederik d. 7de endel Olafsordener til uddeling, var jeg opført på listen, men da jeg som norsk ikke ønskede at fortrænge

nogen dansk, anmodede jeg general Bülow om at udstryges på indstillingslisten. Ved denne leilighed erfarede jeg, at krigsministeriet havde strøget mig på indstillingslisten til Danebrogsridder. Den daværende krigsminister lagde i det hele taget liden velvilje for dagen mod alle norske, hvilket viste sig ved mange leiligheder. Danebrogsridder blev jeg dog, nemlig d. 6/10 1850.

Min militære bane var nu afsluttet og jeg levede af min invalidepension og af, hvad jeg ved privat arbeide kunde fortjene indtil året 1856, da kong Frederik d. 7de så kongeligt indfriede sit til mig 8 år tidligere på Augustenborg lasaret givne løfte og d. 9de oktober udnævnte mig til slotsforvalter på Fredriksberg slot. Da jeg kom for at takke for embedet, erfarede jeg af Hans Majestæt, at der havde været 324 ansøgere.

Min hustru og jeg levede nu mange lykkelige og velsignede år, uagtet der også i disse blandede sig dyb kummer, idet vor 5 års gamle datter, Sophie Augusta, der var vor store fryd og glæde, i året 1865 berøvedes os og efterlod et savn, der aldrig kan forvindes.

Da nu Tyskerne i 1864 atter overvældedes af sin erobringslyst og atter overfaldt os uden al anledning, meldte jeg mig atter til militær tjeneste i det håb endnu engang måske at kunne gavne det land, hvis folk jeg i ulykkens dage havde lært mere og mere at elske og hvor jeg allerede i 1848 havde erhvervet indfødsret.

Det ministerium, hvorunder jeg som slotsforvalter sorterede, gav mig imidlertid kun tilladelse til at indtræde i arméen mod at jeg samtidigt varetog mit civile embede. Af krigsministeriet blev jeg derfor udnævnt til kommandant på det lasaret, der skulde oprettes på Fredriksberg slot. Da dette lasaret kom til at tælle noget over 700 senge, var her nok at bestille; på den anden side må jeg bekjende, at dette

just ikke var den virksomhed, som jeg helst søgte under en krig. Jeg forblev imidlertid i denne stilling indtil lasarettet — som det sidste af de midlertidige — hævedes i 1865.

I 1868 blev Fredriksberg slot bestemt til at afgive lokale for militære skoler og uagtet såvel indenrigs- som krigsministeren var af den mening, at jeg var sikker på at beholde mit embede, så blev resultatet dog, at jeg en dag læser i «Berlingske Tidende», at mit embede på krigsministerens indstilling var inddraget og at jeg allernådigst var entlediget på ventepenge. Dette faldt over mig som regn fra skyfri himmel! Så brat afsluttedes min embedsvirksomhed og senere har det trods al anvendt flid og trods mine gode anbefalinger ikke lykkes mig at erholde nogen offentlig eller privat ansættelse, — nærmest som følge af min svækkede helbred og min rystende håndskrift.

Da jeg ikke er skabt til lediggang og da jeg med familie ikke kan leve af min pension på 1100 kr., søgte jeg at beskjæftige mig med nyttige foretagender.

Allerede i 1854 var jeg med at stifte den Norske Forening og deltog en tid i sammes bestyrelse. I 1863 stillede jeg mig i spidsen for en basar i Rosenborg have til indtægt for de brandlidte i Drammen, hvilket havde et overraskende heldigt resultat, ligesom det også lykkedes mig at foranledige en pengeindsamling på børsen, hvor man altid er sikker på at møde den høieste grad af velvillie. Det følgende år deltog jeg sammen med direktør Bruun i at foranstalte en basar til indtægt for de under krigen fordrevne Slesvigere, ligeledes med heldigt resultat.

Efter at have sat mig ind i sporveies anlæg og drift ønskede jeg at gjennemføre et sådant anlæg i Drammen, der særlig egner sig derfor. Ved min ankomst til Kristiania blev jeg af ordføreren i Kristiania formandskab, høiesteretsassessor O. Løvenskiold, opfordret til heller at vælge Kristiania, hvortil jeg dog på grund af de uheldige naturforhold i denne by ikke følte nogen lyst. Senere blev dog sporvei her anlagt, medens

jeg måtte opgive mit foretagende i Drammen, der da netop gjennemgik en vanskelig pengekrisis. Jeg vil dog altid med stor taknemlighed mindes den velvillie, hvormed jeg mødtes af den nedsatte komité og navnlig af dennes formand, den utrættelige og velvillige borgermester Bang. H. m. kong Oscar d. 2dens mærkværdige hukommelse fik jeg ved denne anledning bevis for. Da jeg blev modtaget i audients hos kongen, udtalte Hans Majestæt: «Vi har seet hinanden før, kaptein Juell, men hvor? dog, vent lidt, så skal jeg sige Dem det. Det var ved Frederits, ved de faldnes begravelse 1849». Min store forundring over denne hukommelse var vel begrundet, når man betænker, at der lå et tidsrum af næsten 30 år mellem disse 2 begivenheder. På en ny audients det følgende år udtalte hans majestæt sin store beklagelse over sagens udfald i Drammen, men lagde til: «Vil De ikke forsøge at realisere denne tanke i Gøteborg?» — Jeg optog strax denne kongens idé, 2 dage efter var jeg i Gøteborg for at undersøge forholdene der og efter megen kamp opnåede jeg 2½ år senere den ansøgte koncession. Når Gøteborg senere har kunnet glæde sig ved sporbanelinier, så er det, som sagt, h. m. Kongen, der har undfanget idéen dertil. Kort efter modtog jeg fra Småland tilbud om anlæg af en dampsporbane på 9½ mil; men efter lange forhandlinger overgaves anlægget til en svensk.

I 1882 ingik jeg til den danske regjering med et forslag til anlæg af en jernbane fra Fredriksborg til Roeskilde, og i 1885 med et forslag til anlæg af en sporbane fra Kjøbenhavn til Vesterfælled kirkegård.

Inden jeg slutter denne korte meddelelse om hine uforglemmelige krigsår, vil jeg nævne lidt om den af vore soldater så ofte udviste velvillie og medfølelse. Selvfølgelig medfører en krig store omvæltninger i de bestående forhold, ligesom den også fremkalder menneskenes gode og slette egenskaber. Fædrelandssind, offervillighed og brodersind vækkes, al smålighed og vrøvl, hvortil man så gjerne forfalder under

hverdagslivets ensformige trædemølle, forsvinder som med et trylleslag, idet man kun får én fælles tanke og ét fælles mål at virke for — hver på sin måde — nemlig: fædrelandets og nationens ære. Uagtet krigen vistnok medfører store prøvelser og savn, er det dog min tro, at den vækker nationen til en aldrig svigtende handle- og dådskraft, der virker til stor velsignelse for land og folk.

Ved daglig at have døden for øie erholder dog mange stor ligegyldighed for tilværelsen og vænner sig til en deraf følgende lethed og ubetænksomhed i tanke og gjerning, der har beklagelige følger navnlig i retning af demoraliserende kjærligshedshistorier og hasardspil.

Under de mange sammenstød ved Dyppel hændte det ofte, at soldaterne af egen drift kom og bad om at måtte gå ud i terrænget for at hjælpe sårede modstandere, der lå og våndede sig. Når de da vendte tilbage med en sådan stakkel, var det rørende at se med hvilken omhu de pleiede og beskyttede ham, selv om de derved udsatte sig for stor fare. Også mindes jeg under kampen ved Idsted, da jeg d. 24de juli havde stormet kroen og striden rasede som værst, at to af mine soldater kom til mig på landeveien, hvor jeg havde taget stilling, og bad om lov til at gå ud i engen for at hente en såret fiende, der lå og viftede med et tørklæde. Når man nu betænker, hvad det vil sige at begive sig ud midt imellem to ildlinier, hvor ingen standsning af skydningen er mulig, hvilken absolut fare deres eget liv var udsat for og man så blev vidne til deres store glæde, da de lykkelig kom tilbage med ham, da gjør det godt at se et sådant menneskekjærligt træk midt under ødelæggelsen.

Blandt de mange ulemper, som krigen medfører, er den ikke af de mindste, at landmanden berøves sin arbeidsstok. Vi gjorde derfor alt for at komme bønderne tilhjælp, navnlig da vi under våbenhvilen lå rundt om på landet. For mandskaberne var dette et kjærkomment arbeide og en behagelig afvexling fra tjenesten; thi for det første synes folkene under

krigsforhold aldrig om exercitie og øvelser, dernæst var det skik, at herremanden eller gårdmanden beværtede dem extra godt, hvorpå de satte stor pris.

Jeg mindes engang på Fyen, det var under våbenhvilen 1849 midt i høhøstens tid, jeg lå da indkvarteret på en stor herregård, hvor man med megen besvær omsider havde fået græsset slået, men ikke kunde opdrive den til bjergningen fornødne hjælp. Den rige afgrøde lå på marken, medens forvalteren red fra sted til sted for at søge arbeidsfolk, men altid forgjæves. Jeg bad da min kompanichef om at indstille den til følgende dag befalede exercitie og lade de af kompaniet, der ønskede det, deltage i markarbeidet. Da jeg om aftenen ved parolen spurgte folkene derom, blev der stor jubel og alle 250 mand meldte sig. Forvalteren indfandt sig og bad om, at han selv måtte føre styrken ud næste dag, hvilket blev ham tilladt. De drog afsted kl. 4 om morgenen og da jeg 2 timer senere gik ud for at se til dem, blev jeg meget overrasket ved at se hele kompaniet komme marscherende hjem igjen under anførsel af den før nævnte spasmager, der havde lavet sig épåletter og skjærf af hø. Han forklarede derpå, at ingen i kompaniet fandt, at det var en passende måde at behandle soldater på: at anbringe dem på en mark for sig selv medens alle pigerne og konerne arbeidede på en fjernt borte liggende mark. Jeg var selv af den anskuelse, at dette var uretfærdigt, hvorfor jeg sammen med den fortvivlede forvalter, der troede at have ordnet alt så godt, førte kompaniet ud til den mark, hvor kvinderne arbeidede og med et rungende hurra stormede vi ind på pladsen til jublende glæde for begge parter. Nu gik arbeidet med liv og lyst og inden aften var alt høet bragt til hus og «sat i stak», hvorpå der efter et rigeligt måltid dandsedes til den lyse morgen.

Det er en høist forunderlig fornemmelse efter de mange år at fremkalde i erindringen de rige og herlige minder fra krigens tid. De bobler frem i et ustandseligt væld og der

skal stor overvindelse til for under meddelelsen at begrændse dem. Det var en indholdsrig og en lykkelig tid, trods eller måske netop på grund af de mange overstandne farer og lidelser og der gaves en rigdom af smukke træk at dvæle ved; thi den ånd, der da herskede i Danmark, var himmelvid forskjellig fra den, der nu forefindes. På den anden side tvivler jeg ikke om, at den samme ånd atter vilde gjøre sig gjældende, om den påkrævedes. Hvor meget jeg end har lidt ved tabet af min helbred og ved de mange vanskeligheder, jeg har havt at kjæmpe med, så vilde jeg dog ikke for alt i verden undvære at have oplevet hin tid og eie dens store og lyse minder.

Min største lykke nu på mine gamle dage er bevidstheden om, at jeg har virket efter evne og gjort min pligt.

Jeg kan ikke slutte dette tilbageblik uden at udtale min stolte glæde over den anerkjendelse, der er tilfaldt de mænd, der fra mit kjære fædreland har stillet sig i kampen for ære og ret under begge de danske krige. Thi ligeså vist, som at trekløverbladet: Rye, Schleppegrell, Helgesen, har indskrevet uudslettelige runer i den danske krigshistorie, ligeså vist er det, at jeg i Danmark aldrig har hørt andet, end at de norske frivillige stedse har hævdet sit ry som gode og hæderlige soldater og derved forskaffet sig et varmt og varigt minde både hos foresatte og kammerater, ja hos det hele danske folk».

Blandt de mange hædrende bevidnelser, som kaptein Juell under sit virksomme liv har modtaget fra sine overordnede, tillader udgiveren sig her at anføre følgende:

Hr. Premierlieutenant, Ridder Juell meldte sig i Aaret 1848 som Frivillig ved Undertegnedes Bataillon. Ved enhver given Leilighed udmærkede han sig ved Mod og Tapperhed; saaret i Slaget ved Bau deltog han igjen neppe restitueret i Fægtningerne d. 28de Mai og 5te Juni og senere i Slaget ved Fredericia. Overalt udviste han et fortrinligt

Forhold. Efter at have deeltaget i det sidste Aars Felttog er han for sit særdeles gode Forhold bleven udnævnt til Ridder af Dannebrog. Da Hr. Premierlieutenanten imidlertid efter sine Saar i Forbindelse med Feltlivets Strabadser lider af en haardnakket Gigt, har dette foranlediget ham til at søge en Ansættelse i Civilétaten. Det er mig en kjær Pligt at give ham min bedste Anbefaling, idet jeg er overbevist om, at Hr. Premierlieutenanten under alle Forhold, hvori han vil komme, vil udvise det samme anbefalelsesværdige Forhold som hidtil.

Kjøbenhavn d. 6te Juli 1851.

R. Bülow,
Generallieutenant.

Afskediget Capitain C. C. Juell har deltaget i Affærerne ved (se ovenfor) samt i Fægtningen ved Hellebæk og i Slaget ved Idsted. Capitainen har ved alle Leiligheder udmærket sig ved Mod, Aandsnærværelse, Udholdenhed og Iver i Tjenesten, hvilket har foranlediget hans Forfremmelse og under 6te October 1850 hans Udnævnelse til Ridder af Dannebrog. Det er mig en Fornøielse herved at gjentage den gunstige Anbefaling, som jeg ved flere tidligere Leiligheder har givet ham.

Kjøbenhavn d. 28de Juni 1864.

W. Hindenburg,
Generalmajor.

Hr. Capitain Juell var i 1848 Frivillig ved 2den Bataillon, hvori jeg dengang var Compagnichef. Jeg kan fra den Tid godt erindre ham som en tapper og værdig Soldat og tillige som en paalidelig og pligtopfyldende Mand.

Kjøbenhavn d. 24 Februar 1881.

F. C. Lange,
General.

Hr. Capitain C. C. Juell, der under Krigen 1848—50 tjente ved 2den Bataillon, ved hvilken jeg dengang gjorde

Tjeneste, er mig fra den Tid nøie bekjendt som en tapper og hæderlig Officer, der stedse gjorde sig fortjent til Kammeraters som Underordnedes Agtelse og Velvillie.

Kjøbenhavn d. 24de Februar 1881.

J. D. Høst,
General.

Hr. Capitain Juell har i Krigen 1848—50 erhvervet sig saa megen Anerkjendelse hos Foresatte og Kammerater, baade for sin Tjenesteiver og for sin Dygtighed, for Mod og Conduite, at det er min Pligt paa det varmeste at anbefale Hr. Capitainen.

Kjøbenhavn d. 24de Februar 1881.

Wørishøffer,
General.

Det er os en kjær Pligt at meddele Hr. Capitain C. C. Juell vor varme Anerkjendelse for den særdeles store Dygtighed, hvormed han som Commandeur for det paa Fredriksberg Slot i 1864 oprettede Lazareth hjalp os udover de mange og store Vanskeligheder, der under de givne Forhold vare forbundne hermed, som for den ufortrødne Iver, hvormed han stedse varetog denne sin Gjerning til Lazarethets Ophør.

Kjøbenhavn d. 14de December 1870.

Holstein. Rasmussen. Diricks. Bentz. Orthmann.
Overlæger. Underlæger.

I 1876 erholdt kaptein Juell erindringsmedaljen.

Jæger, Niels Jørgen, født i Arendal d. 30/3 1817, er søn af byfoged Nicolai Henrik Jæger (f. 1780, † 1846) og hustru Elisabeth Marie, f. Berg (f. 1788, † 1857). Han blev gift i Bergen d. 16/10 1862 med Margrethe Birgitte Jeppesen, (f. 28/12 1814), datter af skibskaptein Hans Jeppesen (f. i Odense 1779,

forlist i desember 1828) og Karen Martha Marie, f. Meier (f. 27/7 1787, † i Bergen 10/1 1871). De har ingen børn.

Niels Jæger forberedte sig til examen artium, men blev afbrudt heri og tog 1836 præliminærexamen med latin, senere tog han to afdelinger af norsk medicinsk embedsexamen og gjorde tjeneste som frivillig læge i den danske armé fra 27/7 1850 til 30/4 1852. Hjemkommen opgav han at tage resten af embedsexamen, men drog samme år sammen med en fætter til Australien, hvor han tænkte som guldgraver — han var en kjæmpestærk mand — og som praktiserende læge at skaffe sig en uafhængig stilling. Men som han i et brev til udgiveren udtrykker sig: «Mennesket spaar, Gud raa'r, saaledes gik det ogsaa med mig, thi efter 7 Aars Ophold i Australien kom jeg tilbage fattigere paa timelig Gods, end da jeg reiste, men rig ved i Troen at have fundet min Frelser».

Nogen tid efter sin hjemkomst fra Australien erholdt han en liden arv efter sin morbroder, viceguvernør på St. Thomas: H. H. Berg, hvorefter han høsten 1862 i Bergen åbnede en boghandel med religiøse bøger, hvilken forretning han fremdeles bestyrer.

Om Jægers ophold ved den danske armé kan meddeles, at han kom til Slesvig by 2 dage efter slaget ved Idsted og strax blev konstitueret som underlæge ved den «active Armees Medicinalstab» og ansat ved feltlasarettet i nævnte by, hvortil der efter fægtningen ved Midsunde d. 12te september indkom omtrent 300 sårede. Senere blev han ansat ved 6te reservebataljon, der først var stationeret i Tønningen, derefter i Fredriksstad. Han oplevede således det heldige forsvar af sidstnævnte by under kampene dersteds fra 29de september til og med 4de oktober 1850.

Om sit ophold mellem de danske sårede har Jæger udtalt, at det særlig interesserede ham at bemærke, at ingen af de sårede danske officerer, med hvem han kom i berørelse, nærede nogensomhelst frygt for døden, forsåvidt denne måtte indtræffe som følge af deres sår; hvorimod han fandt, at de

fleste af dem havde ulyst til at besøge lasaretter, der var befængte med tyfus eller med anden smitsom sygdom, af hvilken lægerne ikke lod sig anfægte.

Af de bevidnelser, som tildeltes dr. Jæger i Danmark, tillader udgiveren sig at meddele følgende:

At constitueret Underlæge Niels Jørgen Jæger fra Norge i 1/2 Aar har været ansat og gjort Tjeneste ved et Feltlazareth her og at han i den Tid med megen Flid og Nøiagtighed har udført de ham overdragne Forretninger er det mig herved en sand Glæde at bevidne.

Slesvig d. 4 Februar 1851.

Jespersen,
Overlæge.

Hr. N. J. Jæger fra Norge, der i længere Tid har fungeret som Underlæge ved de herværende Feltlazarether, har jeg lært at kjende som en særdeles samvittighedsfuld og dygtig Læge, der med sjelden Flid og Opofrelse har assisteret mig i Behandlingen af de Syge og Saarede. Da Feltlazaretherne nu er hævede og han som en Følge deraf forlader sine nuværende Funktioner, opfylder jeg en kjær Pligt mod ham ved paa det Bedste at anbefale ham til Enhver, med hvem han i Embedsstilling maatte komme i Berørelse.

Slesvig, 25 Marts 1851.

A. F. Rathje,
Overlæge.

At Herr N. J. Jæger, der som const. Underlæge ved 6te Reservebataillon har gjort Tjeneste siden 27de April 1851, i den Tid har udført sine Embedspligter med særdeles Interesse og Duelighed er det mig en kjær Pligt overensstemmende med Sandheden at bevidne.

Fredriksstad d. 7de April 1852.

G. W. Jantzen,
Overlæge.

Fra
Arméens Medicinalstab.

Hr. studiosus medicinæ N. J. Jæger fra Norge har været konstitueret som Underlæge i den danske Arme fra 22de Juli 1850 til 30te April d. A. Da han nu formedelst Armeens Reduction udtræder af Tjenesten, er det mig en kjær Pligt at bevidne, at den Dygtighed, Flid og Opofrelse, hvormed han har udført de ham paahvilende Tjenesteforretninger, har fundet ualmindelig Anerkjendelse hos de forskjellige Læger, under hvilke han har tjent og tillader jeg mig hertil at føie det Ønske, at dette hans rosværdige Forhold maa tjene ham til Anbefaling i hans Fædreland.

Kjøbenhavn, 6te Mai 1852.

Dr. Müller.

I januar 1886 erholdt Jæger den danske erindringsmedalje, til hvilken han ikke tidligere havde anmeldt sig.

Kahrs, Christian Olaus Heegaard, var født på Follum i Norderhoug d. 17/5 1835 og døde i Hønefos d. 10/12 1882. Han var søn af foged Christen Arnoldus von Westen Sylow Koren Kahrs og hustru Olava, f. Blom. Ugift.

Kahrs tog artium 1854, anden examen 1856 og medicinsk embedsexamen 1864. Fra d. 18/2 til d. 23/8 1864 var han under krigen ansat som frivillig marinelæge på linieskibet «Frederik VI».

I 1865 og 66 fungerede han ved rigshospitalet i Kristiania, i 1869 var han opsynslæge ved Søndmørefisket. Siden februar 1870 var han praktiserende læge i Hønefos og blev d. 26/7 1871 konstitueret distriktslæge i Ringerikes distrikt.

I 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Kierulf, Christian Thorvald, var født i Kristiania d. 11/2 1823 og døde sammesteds d. 7/9 1874. Han var søn af

oberstløitnant og felttøimester Christian Kierulf (f. 11/11 1789, † 2/11 1835) og hustru Anne Marie Sophie, f. Winge (f. 18/5 1795, † 14/5 1876), var altså broder til statsminister R. Kierulf (f. 29/1 1825) og til foged C. Kierulf (f. 16/2 1817). Han blev d. 15/7 1855 gift i Mandal med Mathilde Marie Hübert (f. dersteds d. 10/12 1830). De har havt 4 sønner og 1 datter.

Thorvald Kierulf blev student 1840, tog 2den examen 1841 og medicinsk embedsexamen 1846. I 4 måneder af sommeren 1848 var han overskibslæge ved de kanonchaluper, der var adjungeret de norske observationstropper i Skåne. I 1849 var han koleralæge i Bergen. I mai s. år drog han til Danmark og deltog som frivillig militærlæge i kampen mod Tyskland. I 1850 var han skibslæge på korvetten «Nordstjernen» i Østersøen, derefter på korvetten «Ørnen» i Middelhavet. Han foretog en videnskabelig udenlandsreise fra oktober 1851 til oktober 52. Den 1/1 1858 blev han ansat som expeditionschef for medicinalvæsenet, hvilken ansvarsfulde post han beklædte med høi grad af dygtighed i 16 år — ligetil sin død.

Dr. Kierulf udarbeidede flere love, deltog i udenlandske kongresser, hædredes med mange tillidshverv og var en frugtbar videnskabelig forfatter.

Han blev ridder af D. o. 5/9 1849, r. af N. o. 1863, r. af St. O. o. 1866, k. af D. o., 2den kl. 1871, k. af W. o. s. år.

Se Norges Læger og J. B. Halvorsens forfatterlexikon.

Om dr. Kierulfs ophold i Danmark i 1849 kan anføres følgende: Den 8de mai forlod han Bergen, kom til Kjøbenhavn d. 19de, blev udnævnt til underlæge d. 20de, meldte sig d. 23de i Midelfart hos korpsstabslæge J. C. Bendz og blev ansat i Ryes brigade i brigadelæge M. Djørups ambulance, der lå i Skjødstrup mølle omtrent 1¾ mil nord for Aarhus. Hans kolleger her var underlægerne C. Manicus og Bøye. Under 4de juni skriver han fra Skjødstrup til sin ven, nuværende brigadelæge Jacob Vogt, der da var underlæge ved lasarettet i Faaborg på Fyen: «Den 31te Mai havde vi en

liden glimrende Affaire. Tydskerne rykkede med Avantgarden ind i Aarhus, men fik paa Veien Smør af Kanonbaadene, hvilken Deel af Fægtningen vi kunde see. Paa denne Side af Byen kom det til en Fægtning mellem vore Dragoner og de preussiske Husarer, der fik Prygl og med en Deel af deres Infanteri maatte bide i Græsset. Vi fangede en Prinds af Solms-Solms, der var saaret i høire Arm, og nogle Menige. Vi havde 2 døde, 5 saarede, nogle faa bleve fangede. En ung preussisk Lieuténant havde faaet et alvorligt Hug i Baghovedet, saa man kunde stikke Fingeren ind i Hjernen. — Nu har man her faaet Overflod paa preussiske Halvblodsheste, den norske Lieutenant H. J. Rye, Generalens Adjutant, har blandt andre faaet en. — Her siges høilydt, at ifald Kong Oscar vilde hjælpe ordentligt, kunde han være vis paa at faae en af sine Sønner udnævnt til Thronfølger i Danmark».

Under 10de juni skriver han:

«Her er desværre næsten Intet at bestille, men forøvrigt meget behageligt at være. Dr. Bendz er yderst forekommende mod mig, ja, Underlæge Schiøtt maatte endog vige Plads for mig her og blev sendt til Fyen. Gerhard Heiberg[1]) har meldt sig hos stabslæge Müller, men kunde ei faae Svar før om en 8—14 Dage, hvorfor han tog sit Andragende tilbage».

Den 20de juni skriver han:

«Nu er Major Wilster med 2 Compagnier og noget Cavalleri atter udsendt paa Expedition. Han er en kjæk Karl og Jægerne ere prægtige Folk, saa man maae vente noget deraf».

Under 16de august skriver Kierulf fra Augustenborg:

«Jeg opholdt mig i Skjødstrup til d. 21de Juni; den 22de og 23de laae vi hele Dagen paa Allarmpladsen, da Preusserne i de Dage besatte Aarhus og ved en omgaaende vestlig Bevægelse tvang os tilbage mod Kalø. Ambulancen laa i Løgten

---

[1]) Se s. 58.

Kro ved Kalø Viig fra 24de Juni til 7de Juli, da drog vi atter sydpaa og tog Kvarter ved Hjortshøy (1/2 Miil nord for Aarhus) til d. 24de Juli, paa hvilken Dag Preusserne rømmede Aarhus og vor Avantgarde besatte den. Fra d. 25de til d. 27de laa Ambulancen 1 Miil vest for Aarhus. Sidstnævnte Dag skeede Armeens høitidelige Gjennemmarsch gjennem Aarhus, hvor Manicus blev tilbage med det ambulante Lazareth. Bøye var fra 1ste Juli ansat ved Marodeur-Etappen bag Arméen og jeg var saaledes, foruden Djörup, der laa ved Hovedkvarteret, eneste Læge ved Ambulancen. Den 28de kom vi til Horsens og den 1ste August til Veile, hvor jeg med Ambulancen laa paa en deilig Gaard lige ved Byen hos Proprietair Neergaard, hos hvem jeg levede som en Prinds.

I Veile oprettede jeg et Receptionslazareth, medens Overlæge Carøe med Hovedlazarethet var flyttet fra Ebeltoft til Horsens. Jeg fik Ordre at følge ham til Augustenborg, hvorhen jeg over Midelfart og Assens ankom d. 10de August og overtog Dagen efter Lazarethets 1ste Afdeling. I de sidste Uger have vi levet paa Krigsfod, vare ofte paa Allarmpladsen, havde smaa Forpostfægtninger, udsendte Streiftog vesterud, gjorde nogle Fanger o. s. v. Herved blev jeg mere fortrolig med Feltlivet, lærte at vurdere Lægers og Ambulancers Anvendelse, Maaden at transportere Syge paa, Anlægningen af de første Felt- og Transportbandager og hvorledes Feltlazarether oprettes og flyttes m. m. Jeg kan ikke sige andet end, at jeg har havt Nytte af Opholdet her, men mere end ærgerligt var og bliver det dog, at jeg ikke kom med ved Fredericia.

Den 15de August havde jeg en Cassationsforretning over 56 Syge og Saarede; den optog hele Dagen. Carøe er nu Overlæge over hele Hospitalet, der tæller omtr. 300 Syge og Saarede, fordelte paa 2 kirurgiske og 1 medicinsk Afdeling. Jeg har 1ste Afdeling, der ligger i Slottets nederste Etage med 83 Patienter, deraf 55 fra Fredericia. Underlæge F. E. Glæsel har 2den og Underlæge Jacobsen har 3die Afdeling

(over 100 Patienter). Overlægen gaaer hveranden Dag med mig over Stuerne. Jeg gaaer Visit hver Formiddag i 2 Timer og hver Aften i 1 Time og finder, at jeg har en smuk Post. Her er 8 Underlæger foruden en 65aarig, hvidhaaret en, der kun har at føre en Protokol. Alt gaaer flot til; men Dr. Carøe og jeg have nu begyndt paa Reductioner: indskrænket Extradiæten (Andesteg og Hønsesuppe m. m.), nedsat Viinforbruget og tænker nu paa at afskedige 60 af de 140 Sygevogtere samt paa at formindske Underlægernes Antal til 4. Denne Masse Læger kunde gaae an, da her laae 700 Syge, men nu er det for galt. Carøe er en meget behagelig Mand, vi spise sammen og omgaaes stadig, — paa Stuerne er han yderst tilbageholden, lader mig have fri Raadighed, men bliver raadspurgt og giver gode Raad.

Paa Dampskibet fra Assens til Sønderborg reiste jeg sammen med Lieutenant Hagemann[1]), der er saaret i Siden over *crista ossis ilu,* bagover mod den ene *nates.* Han gik nu med Stok og skulde over Kjøbenhavn hjem til Norge».

Den 21de august skriver Kierulf, fremdeles fra Augustenborg: «Om Afsked har jeg endnu ikke skrevet et Ord, thi min Afdeling vil om nogle Dage være reduceret til 40 Syge, hvorfor jeg synes det er rimeligst at blive her, indtil Afdelingen er rømmet».

Knudsen, Johan Frederik Emil, var født i Kjøbenhavn d. 1/4 1814 og blev såret i slaget ved Slesvig by d. 23/4 1848, blev fanget og døde i Slesvig d. 25/4, begravedes på St. Michaelis kirkegård d. 26/4.[2]) Han var søn af skibskaptein Georg Frederik Knudsen († 1817) og Birgitte Lucie, f. Gude (f. i Nitedals præstegård 11/10 1788, † 21/2 1878, 90 år gammel).

---

[1]) Se s. 49.

[2]) Se: Krigen i 1848, 49 og 50 og de Faldnes Minde af A. D. Cohen, Odense 1853, s. 88. — I Selmers «Nekrologiske Samlinger», 1848—49, I, s. 41 og 42 står anført at E. Knudsen faldt i selve slaget, — ikke at han blev såret, fanget og først døde 2 dage senere.

Han var sønnesøn af den bekjendte danske skuespiller Hans Chr. Knudsen. Emil Knudsens moder, der var norsk af fødsel, tog den 3årige søn med sig til Norge, da hun flyttede herop efter at have mistet sin mand. Gutten blev altså opdraget i Norge, talte altid norsk og må betragtes som nordmand.

Knudsen tog 1833 examen artium ved Kjøbenhavns universitet og anden examen ved universitetet i Kristiania. Enkefru Lovise Lechve, f. Broch, (enke efter sognepræst til Lier, Thorbjørn Lechve, der døde d. 20/10 1820), i hvis hus Emil Knudsen i flere år opholdt sig og som stedse levende interesserede sig for hans fremtid, skaffede ham i året 1840 en ansættelse som bibliothekar ved Hotel de ville i Paris. Dette skede ved det personlige bekjendtskab, hun som præstefrue i Kautokeino i et af nittiårene havde gjort med den da landflygtige prins Louis Philip af Orleans, der senere tilbragte nogle dage i hendes hus og som i 1830 blev konge i Frankrige. I denne stilling blev Knudsen i 4 år, men da vågnede atter længselen hos ham efter fædrelandet. Han vendte derfor tilbage til Kjøbenhavn for at påbegynde sit juridiske studium. Han blev imidlertid ikke færdig med dette; thi da krigen i 1848 brød ud, drog han samtidigt med sin ven Leopold Løvenskiold ind i de frivilliges rækker, blev ansat ved 10de lette infanteribataljon og fandt, som nævnt, heltedøden allerede 2 dage efter i påskedagsslaget d. 23de april.

Koren, Claus Gustav Myrin, er født i Ullensaker d. 6/9 1835 og er søn af provst og sognepræst til Selø Wilh. Frimann K. (f. 20/8 1801, bor nu i Kristiania) og hustru Aletta Petronelle Elisabeth, f. Bøyesen (f. 1/6 1808, † 24/1 1883). Han blev gift 1) i Kristianssand 13/12 1868 med Caroline Christine Grøntoft (f. 6/6 1842, † 6/8 1870) 2) i Bergen 23/4 1872 med Johanne Marie Hougland (f. 21/10 1850). De har en pleiedatter.

Koren blev student 1853, tog anden examen 1854 og medicinsk embedsexamen 1860. Han var ansat ved den norske garde i Stokholm fra 1/5 1861 til 1/8 63, blev kompanikirurg i Trondhjemske brigade d. 12/9 sidstnævnte år, deltog som frivillig læge i den danske armé under krigen i 1864 og tilbragte derefter en tid i udlandet, mest i Wien. Han blev korpslæge d. 23/1 1869, blev forsat til Bergenske brigade d. 4/7 1870 og udnævntes til garnisonerende korpslæge i 1ste brigade d. 28/10 1871. Er bosat i Fredriksstad. Blev r. D. o. 12/5 1864, r. W. o. 2/7 1865 og erholdt den danske erindringsmedalje 1876.

Om sin deltagelse i krigen 1864 har korpslæge Koren meddelt udgiveren følgende:

«Jeg reiste til Danmark kort efter at efterretningen om retræten fra Danevirke var nået vort land, søgte og erholdt ansættelse som ambulancelæge ved 1ste division af det armékorps, der forsvarede flankestillingen ved Dyppel. Efter 3 ugers tjeneste her fik jeg d. 11te marts ordre til at afgå til Augustenborg lasaret for at overtage den ved min landsmand, kompanikirurg Schiøtz's død ledigblevne service.

Augustenborg lasaret blev efter Sønderborgs bombardement brændpunktet for den sanitære administration på denne del af krigsskuepladsen og fordringerne til dets effektivitet overordentlig store, men i alt hvad dygtighed, udholdenhed og utrættelig pligtopfyldelse kan udrette for at bøde på ringheden i antal stillede Augustenborgs læger sig værdigen ved siden af Dyppels helte og modige forsvarere.

For at få anledning til at gjennemgå et fuldstændigt kursus i alle brancher af den militære lægetjeneste søgte jeg efter Dyppels fald om at blive forflyttet til et regiment, men blev da, ligesom mine to kolleger, korpslægerne Reymert og Martens, ufortøvet hjemkaldt, — en hjemkaldelse, som ikke undlod at vække en vis opmærksomhed både på Als og i Kjøbenhavn, da man heri fandt bestyrkelse i troen på snarlig undsættelse fra broderlandene.

Jeg havde anledning til at overvære forskjellige forpost-

fægtninger foran Dyppelskanserne, var flere gange tilstede under disses beskydning samt under bombardementet på Sønderborg. Forøvrigt var jeg ikke udsat for andre farer end dem, der fulgte af min stilling som læge ved et lasaret, belagt med tyfoide febre; men jeg var vidne til megen heroisme og patriotisk hengivelse både fra de danske kjæmpendes og fra de syges og såredes vedkommende».

Ved sin afgang fra den danske armé skjænkede dr. Koren det beløb, han under hele sit ophold havde oppebåret i dansk gage m. m., til komiteen for sårede og kvæstede og de faldnes efterladte.

Dr. Koren har i norsk mil. tidsskrift for 1865, 28de bind fra s. 211—227 ladet trykke en indberetning fra den danske krig.

Se desuden Morgenbladet for 6/3 1864, hvori er indtaget en af ham skrevet artikkel, dateret Sønderborg d. 27/2 s. år.

Krohg, Georg Anton, var født på Munkvold ved Trondhjem d. 13/3 1817 og døde i Kristiania d. 13/4 1873; han var søn af statsråd, tidligere storthingsmand Christian Krohg (f. 15/1 1777, † 10/11 1828) og Stine Meincke, f. Krohg (f. 1/7 1781, † 23/10 1841). D. 3/8 1848 blev han gift med Sofie Amalia Holst (f. 31/5 1822, † i Kristiania d. 28/4 1861), datter af pastor Holst til Hjærtebjerg på Møen. De har havt 1 søn, portrætmaler Christian Krohg, og 4 døtre, hvoraf 1 er død. Han tog artium 1835, juridisk embedsexamen 1842, blev kopist i Indredepartementet 1844 og fuldmægtig i samme departement d. 15/10 1857.

I 1848 deltog han i den dansk-tyske krig, dels som menig infanterist i geleddet, dels som bereden ordonnants hos generalmajor Schleppegrell.

G. A. Krohg var kun 11 år gammel, da faderen døde, men dennes fædrelandssind og ædle grundsætninger var gået i arv til sønnen. Som student valgte han lovkyndighed til sit fag, men i sine ledige timer kastede han sig med kjær-

lighed over historien og tilegnede sig store kundskaber, navnlig i fædrelandets historie. Han var skandinav af overbevisning, var det med liv og sjæl. Hans kjærlighed til Danmark bragte ham egentlig kun den ene tilfredsstillelse, at han under sit ophold dernede i krigens tid vandt mange ædle danske mænds tillid og venskab. Af nedenanførte uddrag af hans breve og notitser fra den tid vil det klart fremgå mellem linierne, — thi han roser sig aldrig deraf, — at hans stilling i den danske hær ikke var som en almindelig menig frivilligs. Tværtimod, han blev, også af de høiest stående af de mænd, med hvilke han kom i berørelse, behandlet som en åndsbeslægtet og ligestillet, i hvis omgang de fandt en opmuntring og hvis venskab de vurderede høit. Forøvrigt skaffede hans varme skandinaviske sympathier og hans ufortrødne 30årige literære virksomhed i denne retning ham kun skuffelser; thi den fane, han havde svoret troskab, forlodes af hans samtid. Professor L. K. Daae udvikler dette nærmere i sin vakre mindetale over Krohg, holdt d. $^{26}/_{4}$ 1873 i studentersamfundet i Kristiania. Krohg var en ædel personlighed og en idéelt anlagt mand, der kjæmpede uforsagt for sandhed og ret. Efter i mange år at have stået mere og mere alene i den bresche, hvori han frivillig havde stillet sig, gik han, 56 år gammel, ligeså trøstig og tryg ind i døden fra sygesengen, som han 25 år tidligere mandigen havde seet den i øinene ved Dyppel skanse.

Angående detaljerne af hans literære virksomhed henvises til J. B. Halvorsens forfatterlexikon. Her skal kun nævnes, at han i 1848 i den norske Rigstidende skrev et par korrespondancer fra felten, og at han i 1850 skrev om slaget ved Frederits. I 1855 udgav han en biografi af generalmajor Schleppegrell. Fra 1855—59 var han redaktør af den norske del af: Nordisk Universitetsskrift. Omtrent 1 års tid redigerede han: Den Constitutionelle og skrev endel artikler i det danske blad: Fædrelandet, i det svenske blad: Aftonbladet og i: Nordisk Literaturtidende m. m.

I 1857 gav han i Aftenbladet en fremstilling af den dansk-tyske strid efter krigsårene samt skrev endel betragtninger over de forenede rigers deltagelse i Danmarks forsvar.

Se: Til Minde om G. A. Krohg, Kristiania 1873. I denne brochure er optaget: Sognepræst Sv. Bruns tale ved hans grav d. 18de april 1773, professor L. K. Daae's ovennævnte mindetale over ham samt et digt til Krohgs minde, forfattet af Nordal Rolfsen. Af dette vakre digt hidsættes følgende 3 vers:

«Han stred med pennen i vågne nætter,
han stred med sværdet på Danmarks sletter,
og høit han hædred det norske fjeld.
:|: Han slog med Rye og Schleppegrell. :|:

Så tog han atter sin plads i freden
og uden skum er hans livsbåd gleden,
hvert øie skued dog der, den fo'r:
:|: Der var en høibåren sjæl ombord. :|:

Så husk den gamle, der sank på båren
med tro og håb, der var frisk som våren!
det hænder sjelden, det kan dog ske,
:|: at ilden brænder trods vintersne. :|:

Fra G. A. Krohg's ophold ved den danske armé i 1848 haves flere interessante og velskrevne breve, der levende skildrer de forhold, hvorunder han levede og tillige røber den begeistrings glød, hvormed Danmarks sag fyldte ham. Af disse, hidtil utrykte breve skal her anføres nogle uddrag.

Kjøbenhavn d. 16de April 1848.

Idag har jeg stillet mig i Geledderne og imorgen Kl. 7 skulle vi begynde at exercere under Captein la Cour. Min Forlovedes Broder, Peter, er ogsaa med og jeg haaber, at vi kunne komme til at staae ved hinandens Side. Øvelserne vil medtage mindst 8 Dage og vi ville see til at exercere 6 Timer daglig. Her seer noget fredeligere ud, men Ploug tror rigtignok, at det bliver til Krig. Det er ærgerligt, at Kong Oscar ikke vil hjælpe strax; men staaer først Fienden,

— hvilket Gud forbyde, — i Hjertet af Danmark, saa maa han jo gaa med. Jeg er glad ved at see dette Folks Offervillighed.

Kjbhn., Onsdag, 19de April 1848.

Idag har jeg taget Musketten paa Nakken og er kommen ind i 1ste Compagnie af la Cours Øvelsescorps; Lieutenant Kühle er vor Compagniechef. Jeg har faaet arrangeret et mindre Partie for at exercere privat i Helligdagene. Jeg øver mig ogsaa privat i Skarpskydniug, thi jeg brænder af Begjærlighed efter at ile i Felten. Det Liv og den Kjækhed, som besjæler alle her, nu da Danmark gaaer saa stor en Kamp imøde og alene kan stole paa sin egen lille Styrke, er i Sandhed saa skjøn, at man føler sig uimodstaaeligt henreven til at kjæmpe for en Sag, der har fremkaldt en saadan Aand, en Aand, der har hævet hele Folket og som vil give det Kraft til at staae med Værdighed i Fare og Trængsel.

Als d. 28de Mai 1848.

Da vi vare paa Fyen blev hele Bataillonen en vakker Dag opstillet, de to nye norske Officerer, Lieutenanterne Danchertsen[1]) og Harboe[2]) og de andre norske Frivillige bleve præsenterede, hvorpaa Bataillonscommandeuren holdt en Tale til os og anbefalede os godt Cammeratskab. Vi droge derpaa afsted til Skydeberg, hvor jeg blev indkvarteret hos en gammel dansk Degn, Nilsen, en fortræffelig Gubbe, som med varme Ord skildrede Folkets Stemning. Vi marscherede gjennem Faaborg, bleve indskibede til denne deilige og veldyrkede Ø, hvis Befolkning er ganske for os. Muligens faae vi Befaling at gaae over Alssund. Det er en deilig Helligdag imorgen og det er jo paa Helligdage, at de Danske kjæmpe. Vi komme maaske afsted idag, da vi skulle være marschfærdige fra Kl. 8½. Vi hige efter Kampen.

Sønderborg, Mandag den 29de Mai 1848.

Det forholdt sig, som jeg troede. Efterat vi igaar havde stillet og Folkene vare gaaede hjem, kom en ridende Cureer

[1]) Se s. 28.
[2]) Se s. 57.

med Ordre; jeg gik ind med den til Bataillonscommandeuren, Captein Thestrup, som sagde, at nu skulde vi i Bataille. Appellen lød, vi gjorde vore Vaaben istand. Vor hidtilværende Compagniechef, nuværende Major Bentzon, gav en Frokost for sin første Lieutenant Høhling, for Leopold Løvenskiold, der var bleven Officer, og for mig, hvorpå vi marscherede. Da vi kom til Sønderborg, hørte vi dumpe Drøn af Kanonskud, en Stund efter marscherede vi ind i Byen. Her blev Løvenskiold og jeg af en velsindet Borger budne til en god Middag, et Øieblik efter bleve vi beordrede over Broen, der var slaaet over Sundet. Det var en underlig Gang. Vi droge opover en Bakke, fik Øie paa Krudtdampen og mødte flere Saarede, da blev 1ste Compagnie commanderet frem, det ilede i Stormskridt opad Høiden, saa kom Touren til os i 2det Compagnie, jeg fik endnu Tid til at tage Afsked med nogle Bekjendte og saa gik vi ind under Fiendens Ild. Et Par af vore segnede strax, Artilleriet spillede tæt ved os, under Fremrykningen holdt Bataillonen sig — om end med Møie — dog sammen. Det var en underlig Følelse saaledes at gaae mod Kuglerne, pludseligt blev der raabt: Fald ned! og vi kastede os da næsegrus ned i en Rugager. Salve paa Salve tordnede over os og enkelte Kugler sloge ned i vore Rækker. Undertiden reiste jeg mig lidt op for at see og bemærkede da Stabens Officerer og vor Major midt i Ilden. Saa kom Espingolerne (Voldbøsserne) frem og mattede noget Fiendens Ild, derpaa Skytterne; 1ste og 2det Geled stormede opad over Gjærder og Hækker. Men saa strømmede livlige Salver imod os og vi fik Ordre til at kaste os ned bag et Dige med en Hæk paa, bagenfor hvilken Fienden laa. Neppe vare vi faldt ned, før vi beordredes til at trænge gjennem Hækken; jeg trak min Sabel for at hugge Hul i den, men idet jeg gik over, kom jeg til at jage min høire Arm i min skarpslebne Bajonet. Jeg mærkede først ikke noget til Saaret, men da vi under Raabet: Fremad! vare komne gjennem Hækken og udover Skraaningen, hvor Kuglerne peb os afskyligt om Ørene, bemærkede jeg, at Blodet strømmede af

mit Saar. Jeg sprang derpaa paa Rosings Raad tilbage for at blive forbunden, men traf ingen Læge, kun saarede Cammerater, hvorfor jeg atter ilede frem i mit Geled. Granater susede over vore Hoveder, Commandeuren befalede os at storme frem, Fienden veg overalt og vi forfulgte uafladeligt. Endelig blev der en Stands, vi gav os til at smøge, da blev jeg med 5 andre commanderet frem i Patrouille; men vi fandt ingen Fiende, hvorpaa vi atter droge fremad forbi Døde og Saarede. Da vi saa kom i Nærheden af en liden Landsby, plaffede atter Kuglerne mod os. Da kom General Schleppegrell ridende hen til os og befalede os at gaae frem til Bedækning for Artilleriet, som ilede foran os. Generalen red selv fremad i Galop, vor Major bad os være brave og vi gik uforsagt frem, Kuglerne bestrøge vor Vei, men skadede os ikke. Saa faldt vi atter ned bag en Hæk og jeg lagde Brystet mod Hækken for at faa Skuddet der, ifald jeg blev truffet. Pludselig maatte vi op, da gav Fienden en levende Ild, men da vi alligevel rykkede frem, trak han sig tilbage. Vort Artilleri spillede nu lysteligt paa ham og saa havde vi den Glæde at se ham rømme i vildeste Flugt! Samtidigt var Dyppel Mølle taget af vore, dels ved Skud, dels ved Bajonetten. Tilsidst red Schleppegrell frem med sin Stab, erklærede Slaget for vundet og reiste hjem. Endel af os bleve detacherede for at rekognoscere, men vi fandt ingen Fiende, hvorpaa ogsaa vi marscherede hjem.

Det var især 1ste Jægercorps, Herregaardsskytterne og Espingolerne, som udmærkede sig og væsentlig bidroge til det heldige Udfald. Endnu veed man i Hovedkvarteret ikke saa ganske nøie, hvorledes alt er gaaet til, saa jeg kan ikke faa nogen samlet Oversigt over Slagets Disposition og Udvikling. Nok er det, at vi seirede!

I min Bataillon faldt kun 7 à 8, blandt dem vor forrige Bataillonscommandeur, Thestrup, der førte 1ste Compagnie og som blev truffen i Hjærtet. Det var en elskværdig og tapper Mand; man tror, at han søgte Døden, fordi han ved sidste Befordring ansaa sig tilsidesat. Løvenskiold udmærkede

sig ved sin Raskhed og opmuntrede Skyttepelotonen meget. Han raabte Hurra og svingede med sin Hue til Preusserne. En ung, elskværdig, dansk Høiskoleelev, Vogt, der var min Sidekammerat, blev haardt saaret og man frygter for, at hans høire Haand maa amputeres. Jeg besøgte ham igaar paa Augustenborg i Selskab med Løvenskiold, dennes Broder Ernst, Hofmarschallen, og Sølieutenant K. Motzfeldt. Jeg besøgte derpaa General Hedemann, Major Læssøe og General Schleppegrell, der paa Valpladsen havde opfordret mig at komme til Hovedkvarteret, hvor jeg nu indtil videre er ansat, saa jeg slipper Vagter, Appel og lignende. I Tilfælde af Bataille skal jeg dog følge mit Compagnie.

Altsaa har jeg nu været i Slag for første Gang, det giver en forunderlig og afvexlende Sindsstemning!

Jeg har nu gjennemlæst Rapporten fra venstre Flankecorps og seer, at det har havt følgende Styrke i Ilden: 16 Kanoner, 40 Mand med Espingoler, 1ste Jægercorps, 5te og 10de Bataillon og 1 Escadron beredne Jægere, tils. mellem 1800 og 2100 Mand. Fægtningen begyndte Kl. 11 Form.; Kl. 3¼ Efterm. blev Høiden ved Dyppel Mølle taget. 3 Officerer, 8 Underofficerer og 57 Menige ere saarede. Fienden roses meget i Rapporten for sin haardnakkede Modstand. 200 Fiender har slaaet sig gjennem 5te Bataillon, Haxthausens. Iaften Kl. 6 skulle vore Faldne høitidelig begraves.

Sønderborg, 1ste Juni 1848.

Af en Samtale mellem General Schleppegrell og Intendanten erfarer jeg, at der er Tale om imorgen igjen at rykke i Marken. Fienden staaer ved Gravensteen og man tror, at der skal manøvreres mod dette Sted. Næste Gang jeg gaaer i Slag skal jeg være med i Blænkerkjæden. Tirsdag Aften var der Begravelse for de Faldne. Solen sank i prægtigt Purpurblod over Valpladsen hinsides Sundet og kastede et mildt Skjær henover den dybe Grav, hvori de den 28de Mai faldne Krigere — Venner og Fiender — vare sænkede. Soldaterne affyrede Æressalver over Graven og Gardens

Musikkorps spillede en Sørgemarsch. Store Grupper af Krigere omgave de Faldnes Hvilested, hvorover høie, løvrige Træer hvælvede sig. Kanontordenen fra Fartøierne, der beskjøde Fienden i Fjorden ved Aabenraa, gave den sidste Afskedshilsen, — det var en høitidsfuld Stemning, der herskede over os Alle. Skjærmydslen i Søndags var blodig, enhver af os kunde have været fældet hundrede Gange i Kugleregnen.

Lørdag d. 3die Juni 1848.

Den 2den brød vi op fra Sønderborg. Generalen var saa venlig at befale mig at følge med Hovedquarteret. Ved Dyppel Landsby havde jeg det interessante Syn at se hele venstre Flankekorps leiret paa en Mark. Vi bleve indquarterede hos Pastor Carstensen, som er en ægte dansksindet og kjæk Mand. Hos ham traf vi General Hansen med hans Stab. Carstensen fortalte, at de tydske Officierer, han havde havt i Indquartering, havde udtalt, at de i Danmark havde fundet en ganske anden Stemning end den, som var fingeret i tydske Blade. Deres Folk havde sønderslaaet Vinduer, Senge og Møbler, bortkastet Levnetsmidler og sat Ild paa Bøndergaarde, idethele opført sig slet.

Igaar gjorde jeg Bekjendtskab med en overmaade djærv og rask ung Mand ved Navn Petersen fra Haderslevkanten; han er ansat ved Jægerkorpset, kjender alle Egne i det Slesvigske, giver Officiererne Raad, veileder Tropperne og vover sig ofte gjennem de fiendtlige Forposter. Idag gjør han en dristig Rekognoscering mod Aabenraa. Han har ogsaa et Skib med Kanoner, med hvilke han har beskudt Fienden. Han har ikke noget romantisk i sit Ydre og intet tiltalende i Sprog og Manerer, men han vil maaske komme til at danne en interessant Figur i denne Krig. De fiendtlige Forposter staae indtil 1/4 Miil herfra, Fienden har endnu Gravensteen, hvor Hertugen af Augustenborg var i Søndags og hvor Petersen havde tænkt at fange ham, men han fik ikke den Bedækning, han ønskede. Vi ere beredte paa Angreb og sove i Klæderne. En Parlamentær fra General

Halkett er nu kommen til Sønderborg. Hovedquarterets Personale bestaar foruden af General Schleppegrell, som vi alle holde meget af og som behandler os som Cavallerer, af Stabschefen, Captein Caroc, der er en fuldstændig Gentleman, Capt. Helgesen, Capt. Bülow (forlovet med Frøken Falkenskjold) og Lieutenant Schack, der er en meget rask Mand, — alle ere de høflige og vistnok meget flinke Herrer. Jeg faar et ret lærerigt Begreb om, hvorledes det gaar til i Krigen, ikke alene om selve Fægtningen, men ogsaa om den forudgaaende Disposition, og jeg befinder mig saare vel blandt disse brave Krigere. Kun burde der holdes endnu oftere Gudstjeneste for Tropperne.

Captein Benzon døde iforgaars efter mange Lidelser. Vor elskelige Major Benzon er desværre forsat til 6te Bataillon; vor nye Chef, Major Lorentzen, er os ubekjendt. Jeg tænker vi ere 7000 Mand paa Als og vel 5000 Mand i Sundeved. Min Kjærlighed til den danske Sag er bleven styrket ved, at jeg er overbevist om Slesvigernes loyale Stemning og Ønske om at vedblive Forbindelsen med Danmark.

Tirsdag d. 6te Juni 1848.

Igaar vare vi atter i Bataille; den var af meget haardnakket Natur. Efterat jeg med min fortræffelige Vært, Pastor Carstensen, havde aflagt et Besøg i Spenderup, hvor 10de Bataillon laa, hørte vi paa Hjemveien Kanonade og Geværild. Lieutenant Løvenskiold, som fulgte os paa Veien, vendte strax tilbage og vi ilede hjem og erfarede snart, at Preusserne angreb Nybølstillingen. Vi ventede et Tilbagetog og pakkede Hovedquarterets Bagage og Archiv paa Vogne. Jeg fandt ikke 10de Bataillon, der var udmarscheret, fulgte derfor med Capt. Caroc op paa en Høide, hvor der stod et Batterie, i hvis Nærhed Generalen og flere høiere Officierer holdt. Her oversaa jeg Slaget en Stund gjennem en Kikkert: Det fiendtlige Infanterie kom frem gjennem Skoven, det fiendtlige Artillerie var kjørt op paa en Høide og gjorde Fienden stor Skade. Vore trak sig under en haardnakket Ild langsomt

opover til Dyppelbjerg. Jeg forenede mig nu med 13de Bataillons 2det Kompani og vi fulgte langsomt efter de andre Tropper medens Fienden flankerede os. Hele Compagniet blev nu kastet ud i Kjæde, vi fik dygtige Salver, selv skjød vi alt, hvad vi kunde, men de fiendtlige Artillerikugler begyndte at hvine over os, saa vi maatte dække os. Vort Artillerie besvarede Ilden, Espingolerne kom os ved Siden og det gjorde god Virkning, saa vi atter kunde rykke frem. Jeg traf underveis en Frivillig, Willemoes, af 10de Bataillons 1ste Compagnie, vi slog os sammen, sprang frem og skjøde stærkt, indtil vi bleve tilbagekaldte. Jeg var nu saa grulig træt, at jeg næsten ikke kunde slæbe mig frem. Imidlertid kom friske Tropper, Fienden blev med stort Tab fortrængt ud over Dyppel og Forfølgelsen vedblev indtil Natten gjorde en Ende paa Fægtningen. I Mørket blev 2den Reservebataillon angrebet af vore egne og fik et Par Saarede. Det var græsseligt at se alle de brændende Byer i Mørket. Men vi have vundet en fuldstændig Seir. Fienden skal have været 15,000 Mand, medens vi neppe vare mere end 8000 i Ilden. Danmark har sandelig Ære af sine Tropper.

Idag saa jeg i Kirken nogle og 40 Faldne, hvoriblandt endel Tydskere. Oberstlieutenant Morgenstierne laa med et Smiil paa sit blege, gamle Ansigt. Lieutenant Muus var kun 18 Aar g. Han var i Kampen falden fremover.

Jeg blev idag glad overrasket ved Efterretningen om det norske Storthings enstemmige Beslutning og over den skjønne Aand, som viser sig for Nordens Sag i det kjære Hjem.

Sønderborg den 10de Juni 1848.

Idag fik 10de Bataillon Ordre at indskibe sig, Hovedquarteret afreiser Kl. 4 i al Stilhed tilsøes til Jylland, hvor et større Armeecorps samles. 4000 Mand Svenske staae vel nu i Nyborg, men Major Læssøe sagde mig idag, at de ikke engang vilde gaae over til Jylland.

Hammelev, 1 Miil vest for Haderslev, den 12te Juni 1848.

Efterat jeg i Løverdags havde faaet Marschordre begav jeg mig med Hovedquarteret for venstre Flankecorps til Høruphav, hvor 5te og 10de Bataillon stode opstillede til Indskibning. Omtrent Kl. 10 seilede vi. Veiret var stygt, men Grev Ahlefeldt — nylig gift med Nathalie Rye — laante mig sin Kappe. En Stund efter blev jeg tilligemed en anden norsk Frivillig, C. C. Juell, der har udmærket sig ved sjelden Tapperhed, indbuden til Officierstaflet, hvor vi havde det meget livligt til langt paa Nat. Om Morgenen vare vi alt langt inde i Lillebelt, snart gjensaa vi Hindsgavl, hvor jeg for 3 Uger siden var med Capt. Benzon, seilede forbi Midelfart og dreiede om til Snoghøi, hvor vi udskibedes, og hvor preussiske Husarer havde huseret for nogle Uger siden. De preussiske Officierer have herfra sendt Blomster og Breve til Kammerherre Riegels' Døttre med Bøn om, at de maatte vende tilbage, men de bleve stumme. Jeg traf her Officiererne af 10de Bataillon, der indbød mig paa Viin.

Fra Snoghøi drog vi til Colding, der ligger i den yndigste Egn og saa det gamle Colding Slot med sine Kjæmpetaarne. Capt. Helgesen og jeg boede hos den norske Konsul Wissing, som var meget artig. Med Generalen gjorde vi en Udflugt, da han vilde rekognoscere Egnen paa den sydlige Side af Kongeaaen. Om Aftenen var der stor Serenade udenfor Generalens Bolig og der blev udbragt et «Leve for vor brave og kjække General Schleppegrell!», hvorpaa denne svarede: «Leve vor Konge og vort elskede Fædreland!»

Efterat have tilbragt en deilig Morgenstund i Konsul Wissings smukke Have droge vi afsted til Christiansfeld, hvor Dannebrog vaiede ud fra mange Huse og hvor Borgerne vare ret artige. Det var mærkeligt i denne stille alvorlige By at høre de lystigste Soldatersange lyde. I forfærdelig Hede kom vi hid til Hammelev, 1 Miil fra Haderslev, hvor vi bleve indquarterede hos en slesvig-holstensk Præst ved Navn Møller og som tidligere har været i Præstø. Fruen er meget smuk, men meget hidsig. Hun foreslog mig igaar

en Spadseretour til Tørningmølle, men jeg fandt et Paaskud til at unddrage mig. Hun er nemlig saa fuld af Spørgsmaal og jeg vil nødig give undvigende Svar. Fienden staaer knap en Miil herfra og vi bleve i Nat to Gange purrede ud af blind Allarm.

Imorgen kommer General Hedemann herover. Krigsministeren har befalet dette Tog ind i Slesvig; maatte det bidrage til Danmarks Redning. Vore have besat Haderslev, hvor General Bülow boer. Beboerne i den Deel af Nordslesvig, som vi have gjennemvandret, har paa den mest rørende Maade vist os sin Glæde over de danske Troppers Ankomst.

Favrosaagaard ved Christiansfeldt den 18de Juni 1848.

Jeg fortalte idag Generalen, at min Forlovede ønskede, at jeg nu snart skulde forlade Armeen og tage til Møen. Han taug, derpaa tog han mig i Haanden og spurgte, om jeg ikke havde skrevet hende til, at jeg havde en Landsmand her?

Man venter snart en for Danmark gunstig Fredsslutning, hvorfor der er givet Ordre til ikke at gaa angrebsvis tilværks. Vi staae saaledes nu ikke længer paa Forpost som i Hammelev, hvor vi laae lige op i Vedetkjæden og ikke kunde komme af Klæderne. Idag bleve vi afløste af 3die Brigade og have begivet os til Omegnen af Christiansfeldt, i hvilken By den commanderende General boer. Vi ere nu paa Favrosaagaard, hvor en vis Ahlefeldt holder Huus. Han er Tydsker og er bragt til Colding. Hans Frue, et stort, mandhaftigt Fruentimmer, forsvarede sin Mand saa levende, at Capt. Caroc lovede at være hendes Ridder og gjøre Alt for hendes Mands Befrielse.

En Dag red jeg med Caroc og Helgesen til Christiansdal, hvor vi ret nød det deilige Landskab. Paa en Høide ligger Ruiner af det gamle Ridderslot Tørninghuus, der ofte har været beleiret. Sandsynligvis komme vi nu ikke mere i Ilden.

Den 21de Juni 1848.

I General Hedemanns Hovedquarter har der i de sidste Dage været usædvanligt muntert og mange Personer ere komne tilsyne, der ikke viste sig i Farens Stund, men nu tilsidst for at dele Æren! — Her hersker Ro og godt Humeur i Leiren. Rigtignok har vi havt 3 Gange Allarm, men Fienden viste sig ikke. I Mandags var jeg i Middagsselskab hos Commandeuren for 10de Bataillon, Ræder, hvor der gik lystigt til; min første Compagniechef, Lieutenant Junghans, fulgte mig næsten 1 Miil tilbage. Da jeg kom hid, fandt jeg et Kort fra Hother Hage, jeg ilede til Christiansfeldt, men han var med Ingenieurgeneral Quaade og Krigsministerens Adjutant, Lehman, afreist til Als.

Roosing er indstillet til Officier og skal med de Andre til Kjøbenhavn for at exercere. — Kommer jeg hjem, vil jeg altid gjemme Mindet om Samlivet med de brave danske Krigere og om den bestaaede, alvorsfulde Kamp blandt mit Livs interessanteste Minder. Det er godt at have seet Døden i Øinene. Forøvrigt, medens jeg var i selve Kampen, f. Ex. da jeg med Willemoes sprang foran Compagniet og skjød, tænkte jeg ikke paa Døden.

Torsdag.

Her var muntert igaaraftes. Der blev drukket mange Skaaler. Jeg udbragte en for Nordens og Sandhedens Seir og jeg fik ogsaa en Skaal som Forfatter af en Sang, der blev sunget.

En Vedetpost skjød inat en Hest, der var spændt for en Vogn, hvorpaa en dansk Underofficier kom kjørende med en Bonde. De vare begge faldt i Søvn og havde ikke svaret paa Anraabet. Underofficieren, der troede sig omringet af Fiender, fyrede ogsaa og disse 2 Skud allarmerede en hel Brigade! Vi har havt saa mange af disse falske Allarmeringer, at jeg frygter for en mindre Grad af Aarvaagenhed, om det kommer til Alvor igjen.

Den 28de Juni 1848.

Spørgsmaalet om Krig og Fred afgjøres netop i disse Dage. Den høistcommanderende General lod sig igaar forlyde med, at der fra begge Sider vilde blive paabudt Vaabenhvile. Den norske Cavallerilieutenant Carsten Anker, der har tjent i Algier og nu er Adjutant hos Cavallerigeneralen her, har hørt af Grev Løvenhjelm, at Svenskerne vilde deltage i den slesvigske Kamp, hvilket jo ogsaa stemmer med Grevens Yttringer ved Mønstringen i Svendborg.

Idag er det General Schleppegrells 56de Fødselsdag, vi skulle celebrere den simpelt paa Feltfod. Han behandler mig fremdeles meget venskabeligt og vi fortsætte daglig vore Spadseretoure i Skoven. De andre forundre sig herover, men jeg skriver det naturligvis paa Landsmandskabets Vegne. Han har bedet mig skrive et Digt om Oberstlieutenant Morgenstierne, som havde været hans gode Ven siden 1816. En Aften oplæste han for mig et Brev fra Enken, der er en norsk Dame. Han blev saa rørt derved, at han brast i Graad. Det var i Sandhed gribende at see denne tappre, tilsyneladende haarde Kriger saa dybt bevæget ved sin gamle Vens Død. Det er en herlig Mand og jeg glæder mig meget over at have tilbragt denne Tid i hans Selskab.

Idag er 113 Svensker og 3 Nordmænd komne til Hæren for at tjene som Frivillige.

Den 4de Juli 1848.

Forposterne have løsnet nogle enkelte Skud med Fienden. De blive fremdeles staaende ved Kongeaaen og lade Patrouiller streife sydover, i og ved Colding staae Piquets; «Hekla» og flere Kanonbaade ligge i Coldingfjord. Flankekorpsets Hovedquarter er nu i Phønixberg. General Hedemanns er i Viuf. Jeg har nu været en Tour i Midelfart paa Fyen og besøgt de Svenske i Veilby, hvor jeg fik det Indtryk, at de brændte af Begjærlighed efter at komme i Kampen og vare fortvivlede ved Tanken om at skulle gaae hjem igjen. Grev Løvenhjelm har 2 Gange sendt en Officier til sin Konge med Opfordring

til at give Tropperne Marschordre. Maatte denne paa sin Fødselsdag idag fatte en kraftig Beslutning!

Fienden staar nu mod os med 45,000 Mand, vi ere ikke mere end 16,000. Capt. Caroc har foreslaaet Generalkommandoen, at Armeen skulde indskibe sig til Als, der er en uindtagelig Fæstning og hvorfra man ogsaa kunde hindre Fienden fra at gaae til Jylland. Dette maatte være bedre end at slutte en Vaabenstilstand, hvis Nytte jeg ikke kan indse.

Den 5te Juli 1848.

Idag er det en Maaned siden sidste Slag, de senere Fiendtligheder har heldigvis ikke medført stor Blodsudgydelse for Vore. Vi begynde at ønske et Angreb, thi derved fik vi Preusserne ind i Landet og saa maatte Kong Oscar indfri sit Løfte. Et Brev fra Ploug igaar gjorde mig godt; han beder mig ikke tabe Modet og Haabet om Seir for Nordens Sag.

General Hedemann var her igaar og fortalte bl. a., at 5 Bønder fra Slesvig havde bedt om Tilladelse for Nordslesvigerne til at reise sig *en masse* og ihjelslaae Tydskerne i deres Quarterer, men det blev dem betydet, at de fik vente nogle Dage. Dette viser iallefald, at Nordslesvigerne ere oprørske og at Nødværge synes dem tilladt.

Igaar kom et Par Fanger hid fra Rendsborg til Udvexling. Den ene var en Hartmann, der netop er bleven Officer fra Kommandersergeant. Han fortalte, at Kielerjægerne ikke længer gjorde activ Tjeneste mod os, men befandt sig i et Slags Krigsfangenskab i Rendsborg. De ere nemlig blevne misfornøiede med Oprørstilstanden og mange troe, at det er dem, der har skudt paa Preusserne.

Om et Par dage skulle vi atter skifte Cantonnement for at afløse Bülows Brigade ved Lejrskov, omtrent 5 Fjerdingsvei herfra mod Syd.

Den 16de Juli 1848.

Om et Øieblik skal vi afsted til Omegnen af Veile. Hedemann og Wrangel have været sammen i 2 Dage i

Colding, Kammerherre Reedz og Krigsministerens Adjutant, Harboe, have deeltaget i Underhandlingerne, der førtes fra Kl. 10 til 5 begge Dage. General Hedemanns Adjutant, Kaptein Dreyer, reiste iforgaars til Kjøbenhavn for at konferere med Regjeringen. Alt tyder paa Vaabenstilstand. Reedz kommer til Hovedqvarteret iaften, man veed ikke, hvad han vil bringe.

Tirsdag (d. 22 Juli 1848).

Nu seer det ud til at Stilstanden alligevel vil gaae overstyr. Fiendtlighederne have saa smaat begyndt idag. General Hedemann har i en smuk Dagsbefaling taget Afsked med Arméen, da han er kaldet til Kjøbenhavn for at overtage Præsidiet i den raadgivende Forsamling. General v. Krogh har midlertidig overtaget Befalingen over Arméen.

Fricorpserne ere satte sammen til en Bataillon Friskarer, der bestaaer af alskens sammenrapset Folk, der maaskee ere gode paa Valpladsen, men afskyelige i et Cantonnement.

Det vilde være godt om nogle ledige Personelkapellaner vilde komme hertil og holde Gudstjeneste og det vilde være baade godt og vakkert om Afdelingerne af sine Førere opfordredes til Bøn og Psalmesang.

Thorsdag.

Idag har jeg med Generalens og det hele Personales Consens leveret min Ansøgning om Afsked. Jeg har ogsaa skrevet til Manthey, at jeg maaske først kommer til Christiania et Par Dage efter at min Permission er udløben.

Grejsmølle, nær Veile d. 23de Juli 1848.

Generalen har anbefalet min Afskedsansøgning i hædrende Udtryk. Igaar var der stor Revue paa en Mark ved Herregaarden: Store Gjundet (?), hvorfra der er en deilig Udsigt. Jeg indfandt mig tilhest for bedre at kunne oversee. Det var ogsaa et smukt Syn. General Hedemann takkede Tropperne for deres Mod og Udholdenhed i de vanskelige Forhold,

hvorunder de havde kjæmpet, og lovede dem i Tilfælde af Tydskernes Overgang over Kongeaaen Hjælp af de norske og svenske Brødre. Hans Tale til Cavalleriet var ikke saa heldig, da han ligesom lod dette Vaaben forstaae, at det ikke havde udrettet stort. Faktisk er det imidlertid, at Cavalleriet har lidt særdeles meget ved en anstrængende Forposttjeneste. Siden blev der holdt Taler, — Amtmand With's var den bedste, — derpaa drukket og dandset.

Fredag.

Paa Søndag eller Mandag reiser jeg over Fyen til Møen, hvor mit Bryllup er fastsat til d. 3die August. Midt i Maaneden kan jeg da atter være i Kristiania.

Inden sin afreise fra den danske armé tildeltes Krohg følgende bevidnelser:

Fra
den 10de Linie-Bataillon.

Igjennem Flankecorpset for den nørrejydske Armee har Bataillonen under Dags Dato modtaget følgende Skrivelse:

«Krigsministeriet har ved Skrivelse af 23de dennes ifølge den derom indkomne Ansøgning bevilget, at norsk Frivillig af 10de Linie Bataillons 2det Compagnie, G. A. Krohg, meddeles Afsked fra Krigstjenesten.»

Idet jeg tjenstligen meddeler Dem dette til Efterretning, benytter jeg Leiligheden for at bringe Dem Bataillonens og min varmeste og oprigtigste Tak for den Iver og Udholdenhed, De har udvist i vor Tjeneste i denne besværlige Campagne. Jeg ønsker Dem en lykkelig Tilbagereise til Deres Fødeland samt at Lykke og Held altid maa ledsage Dem.

Bivouacquen ved Sophielund den 25de Juli 1848.

Ræder,
Major og Commandeur for 10de Linie-Bataillon.

Til norsk Frivillig ved 10de Linie-Bataillon, candidatus juris G. A. Krohg.

Candidatus juris G. A. Krohg, der som Frivillig har forrettet Tjeneste ved Flankecorpsets 10de Bataillon og nu ifølge Ansøgning er afskediget paa Grund af hans Embedsstilling i Norge, meddeles herved det Vidnesbyrd, at han i sin Tjenestetid punktligen har opfyldt enhver Pligt og hæderligen deeltaget i Træfningerne d. 28de Mai og 5te Juni.

Grejsmølle den 29de Juli 1848.

Schleppegrell,
Generalmajor og Chef for det venstre Flankecorps.

Følgende uddrag af hidtil utrykte breve til G. A. Krohg fra vore bekjendte landsmænd, generalmajor Schleppegrell og oberst Helgesen, vil formentlig læses med interesse:

(Skrevet i Jylland antagelig mellem d. 7de og d. 20de August 1848.)

Deres venlige Brev, kjære Krohg, har glædet mig og hele Flankecorpset meget. Jeg tænkte paa deres Lykke d. 2den August, da De gjensaae deres elskede Brud. Kun kort har vort Bekjendtskab været, men tilstrækkeligt var det for at erkjende Deres Værd og for nu at savne Deres elskelige Omgang. Thi de forener, kjære Krohg, dansk Gemyt med norsk Karakteer og den Forening er meget tiltrækkende for mig. Den 6te August marscherede Flankecorpset fra Grejs hertil.

1ste Brigade har været inde i det Slesvigske[1]) for at recognoscere og Resultatet var nogle og 30 preussiske Cuirasserers Fangenskab. Idag ere 2 Compagnier af 1ste Jægercorps og 40 Husarer af Flankecorpset fremsendte gjennem Colding for om muligt at skaffe Efterretninger og opsnappe nogle Fiender.

---

[1]) Om general Bülows rekognoscering ind i det Slesvigske, hvor ritmester Marcher fangede 33 af general Wrangels livkuirasserer, se Vilhelm Holst: Felttogene 1848, 49 og 50, Kjøbenhavn 1852, s. 99 og 100.

Min Kone med alle 3 Sønner ere d. 4de komne til min Svoger paa Lundbæk, hvor de agte at tilbringe Ferien. Dersom jeg engang vender tilbage, haaber jeg at nyde det huuslige Livs sande Lykke og vil da ofte tænke paa Dem, som nu snart knytter det skjønneste Baand. De maa anbefale mig hos deres Forlovede som deres virkelige Landsmand og bringe mine hjertelige Lykønskninger til d. 22de August[1]).

Min Omgivning har paalagt mig at hilse Dem venligen, hele Flankekorpset har det godt. Lev vel, kjære Krogh, modtag min inderlige Tak for enhver behagelig Time, jeg har tilbragt i Deres Nærhed. Gid vi snart maatte samles. Gud velsigne Dem. Tænk undertiden med Deeltagelse paa Deres oprigtigt hengivne og forbundne

Schleppegrell.

Odense den 28de November 1848.

Jeg kan ikke undlade, kjære Krohg, atter at tilskrive Dem og fortælle, hvorledes vi have det. Den 30te October opløstes mit kjære Flankecorps, Arméen formeredes i nye Brigader, grupperede om deres Hjemstavn, og jeg fik 3die Brigade, hvis Hovedquarteer er Odense.

Sidst i September forlod Major Caroc Flankekorpset og man gav mig i hans Sted Capitain Neergaard til Stabschef. Helgesen og Høhling ere endnu hos mig, Schack derimod afgik til Kjøbenhavn sidst i August. Jeg har i 3 Uger besøgt min Familie, som bor i Hovedstaden. Jeg fandt min Kone sengeliggende af et langvarigt, skjønt ikke farligt Tilfælde. Børnene vare, Gud skee Lov, raske. Fru Morgenstierne saa jeg daglig, hun var dybt nedbøiet. At De besøgte hende er mig meget kjært. Om Foraaret vil bringe Krig eller Fred vides ikke, jeg troer, at selv Palmerston og Cavaignac undertiden gjætte feil. Min Tillid er kun ringe til det Meste af, hvad der fortælles.

---

[1]) Denne dato har formodentlig tidligere været fastsat til Krohgs bryllup, der imidlertid fandt sted allerede d. 3die.

Her i Byen er alt élégant, — Damerne ere aandfulde og moderne, Herrerne forgyldte, Værelserne smagfuldt meublerede o. s. v.

Lev nu vel o. s. v.

Deres hengivne og forbundne

Schleppegrell.

Hindsgavl den 5te Juni 1849.

Deres venlige Brev med Lieutenant Hornemann har jeg havt den Fornøielse at modtage. Det glæder mig, at De uforandret interesserer Dem for vort dyrebare Danmark.

Den kjære Schindel savner jeg meget. 5te Bataillon, i hvis Spidse han faldt d. 23de April ved Stormen paa Colding, commanderes nu af Major Helgesen; den er den eneste af min Brigades 6 Bataillioner, der afvigte Aar hørte til Flankecorpset. Min Stab bestaaer af Capitainerne Neergaard og Høhling samt Lieutenant Bülow, Søn af Generalen. Major Caroc er ansat som Armeens Generalqvarteermester, men har dog ikke dette Prædicat. Han og enhver, der kjender Dem, hilser hjerteligen og ønsker at gjense Repræsentanten for Norges danske Sympathier.

Siden 8de Mai have vi været her, General Moltkes og min Brigade afløse bataillonsviis Besætningen i Frederitz. Denne befæstede By bombarderes næsten dagligen og skyder igjen; — dog hidtil uden væsentligt Resultat paa nogen af Siderne. Russisk Assistance ventes med Længsel.

Tænk undertiden paa deres meget hengivne

Schleppegrell.

Fredericia Fæstning d. 8de Juni 1849,
Kl. 10 Formiddag.

Kjære Krohg.

Deres meget kjærkomne Brev af 30te f. M. modtog jeg igaaraftes netop som jeg Kl. 10½ var bleven afløst og var kommen ned fra Voldene. Fienden kastede endnu dengang enkelte Bomber ind i Byen.

Om Eftermiddagen fandt en stærk Kanonade Sted, hvorunder et af Fiendens Batterier blev bragt til Taushed. Idag har det imidlertid paany begyndt og har indtil dette Øieblik allerede indkastet 62 Bomber. Adjutanten melder mig just nu, at den høistcommanderende Artillerieofficer, Major Phal er blevet haardt saaret. Vi have i de 6 Dage, jeg denne Gang har været her, allerede tabt 4 Officierer.

Tiden tillader mig ikke at skrive et udførligt Brev, men i Korthed vil jeg sige Dem, at da jeg efter Stormen paa Skandserne og mod Kolding Bye bragte General Bülow en Melding, udnævnte han mig til Commandeur for 5te Bataillon, hvis Chef, Major Schindel, faldt. Hvis Bataillonen skulde have beholdt noget Ansvar, foranlediget ved Haxthausens Uheld, da har den vadsket dette af i slesvigholsteensk og eget Blod og staaer nu høit i Rangen blandt de danske Afdelinger. Ved Colding tabte den 90 Mand og den stormede ei alene Skandserne, men ogsaa Byen fra Snoghøi-Siden.

General Schleppegrell ligger nu i Hindsgavl ved Midelfart. Inat Kl. 4 bliver jeg afløst paa 7 Dage og tager med Bataillonen i Cantonnement til Fyen efter i 7 Dage og 6 Nætter at have været i Tjeneste i Fæstningen. Naar vi staae i Reserve om Natten have vi ikke Straae at ligge paa.

Artillerielieutenant Dorn har mistet et Been. De seer heraf, at Fredericia Bomber og Granater er bedre Kjøb end Posteier. Igaaraftes dræbte en Bombe 1 Mand og saarede 6 Mand foruden en gammel Kone tæt ved det Sted, hvor Fæstningens Stabsofficierer og Adjutanter samles til Parole. I den halve Time, vi opholdt os der, fik vi 5 Bomber ind i og ved Bastionen. Et Bombestykke foer tæt forbi vor Klynge. Det er egentlig en uforsvarlig Dumhed at holde Parolen her, da Tydskerne vistnok kjender baade Parole-Tiden og Stedet; men nu er det for Mandskabets Skyld maaske uklogt at forandre Plads.

Om Coldinger og Gudsøer Affairerne vil jeg berette Dem, naar jeg faaer bedre Leilighed, saameget kan jeg dog nu sige Dem, at man i Colding sloges med Forbittrelse og at Tabet

paa begge Sider var større end efter de officielle Rapporter. Af paalidelig Kilde veed jeg, at vort Tab i Alt var 700 Mand. Men dette mellem os.

Skulde Nordmændene ei kunne gjøre noget for Danmark eller rettere sagt for Scandinavien? Forleden Aften gjorde vi et Udfald, hvor jeg fik 6 Saarede. Hils Rasch og Blix.

Lev vel! Deres hengivne

Helgesen.

Rendsborg den 31te Juli 1853.

Kan De erindre, at jeg endogsaa i vor flaueste Tid i 1848 aldrig tabte Haabet om et godt Udfald af vor Sag? Det har den da ogsaa — Gud skee Lov — faaet, hvad det anbetræffer, som af Armeen kunde bidrages dertil. Men, hvorledes seer det ud med Danmarks unge Grundlov? Ja, det veed De ligesaa godt, som jeg. Der gives desværre Mennesker, der handle som om de havde tabt Hukommelsen, der søge at bilde sig selv og andre ind, at Ting, der ere ligesaa sikkre som om de vare mathematisk beviiste, ikke existere. — Disse Mennesker troe eller lade som om de troe, at Tidsaanden lader sig underkue eller sammenpresse. De erindre ikke, at endog et saa elastisk Legeme som Luften ved et altfor stærkt Tryk er istand til at ødelægge den hydrauliske Presse, som jo er et af de vældigste Redskaber, man kjender, for mekanisk Tryk. Saaledes vil det ogsaa gaae med Experimenterne i politisk og social Henseende, — Instrumenterne ville gaae itu.

Hvad Bidrag til min Biographie angaaer, saa veed jeg kun følgende, som maaskee ei er Dem bekjendt. Nemlig at jeg i 1839 skrev til den franske Oberst Selves, der nu er i ægyptisk Tjeneste under Navn af Soliman Bey, for at tilbyde min Tjeneste ved hans Corps, der dengang var stationeret i Egnen af Smyrna, men at jeg intet Svar erholdt. Som jeg senere erfarede formodentlig fordi Oberst Selves da var falden i Unaade og endog for en Tid havde tabt sin Commando.

Jeg skal sende Dem et Daguerreotyp af Schleppegrells Portræt, taget efter den Tegning i Kridt, som vor Landsmand, Hansen-Balling, har udført og som er det, der ligner ham mest. Maleren forærede mig det i 1850.

Deres med Agtelse særdeles hengivne

Helgesen.

Lange, Jacob Carl Vilhelm, var født i Kjøbenhavn d. 20/7 1814 (meddelt af broderen, grosserer Johan Lange i Kjøbenhavn) og døde 39 år gammel som sindssyg i Aarhus 1853. Han var søn af overretsprokurator i Bergen William Allan L. (f. i Molde 8/2 1776, † i Bergen i december 1840) og hustru Elisabeth Cathrine, f. Degen (f. i Aarhus 5/12 1778, † i Kjøbenhavn 1842). — Ugift.

Uagtet Lange var født i Kjøbenhavn, må han betragtes som nordmand, da han som nyfødt kom til Norge, hvor hans forældre var bosatte fra høsten 1814 til 1840.

34 år gammel reiste han i 1848 fra Bergen til Danmark og trådte som frivillig ind i 6te liniebataljon, hvor han gjorde tjeneste som menig fra 2den til 30te april og som korporal fra 1ste mai til 24de september, hvorefter han gjennemgik en kommandoskole i Kjøbenhavn og blev udnævnt til sekondløitnant på yngst gage i reserven samt ansat ved forstærkningsbataljonen. Han blev i felten flere gange såret, første gang i affærerne ved Gudsø d. 7de mai 49. D. 19/8 s. år blev han premierløitnant og blev forsat til 5te forstærkningsbataljon, hvor han sees lønnet til udgangen af marts 1852. I militærkalenderen for 1853 staar han opført som permitteret på halv gage.

Lund, Karl Johan, er født i Kristiania d. 20/10 1837 og er søn af kirketjener ved Trefoldighedskirken sammesteds Nils Laurits Lund (f. 1812) og hustru Lise Christine Fredrikke, f. Teisner (f. 1818). Han blev d. 4/11 1865 gift med Caroline Wilhelmine Hielm fra Stokholm. De har en pleiedatter.

Lundh blev student 1857, tog 2den examen 1858, blev d. 21/12 1871 ansat som undertoldbetjent og udnævntes d. 13/11 1880 til overtoldbetjent i Kristiania.

Efterat han i 1864 havde meldt sig som frivillig i Danmark blev han elev af en exercerskole, der stod under premierløitnant J. Jacobsens ledelse; men da Lundh som ivrigt medlem af det norske studenterkorps befandtes at være våbenfør, sendtes han allerede efter en 10 à 11 dages forløb til den aktive armé på Als, hvor han d. 1ste mai blev ansat som menig ved 18de infanteriregiments 5te kompani, hvis kommandør var premierløitnant L. Larsen. Den 26de mai blev han underkorporal og den 8de juni korporal. I henhold til vedføiede bevidnelse «deltog han med udmærkelse» i de begivenheder, der fandt sted den ulykkelige 29de juni, da Als rømmedes, ved hvilken anledning 18de regiment kjæmpede med stor standhaftighed. I juli kom han med regimentet til Kjøbenhavn, tog afsked fra dansk tjeneste og vendte i oktober tilbage til Kristiania. I 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Hr. Lundh har for udgiveren med stor varme omtalt den gamle premierløitnant J. Jacobsen, der var kompanikommandør for de frivillige under exercerskolen. Denne mand arbeidede så at sige dag og nat for sine elever, var en faderlig rådgiver for dem i og udenfor tjenesten og løste med stort held den vanskelige opgave at danne nogenlunde soldater af disse høist forskjellige elementer.

Med ikke mindre erkjendtlighed dvæler hr. Lundh ved kand. theol., nu postmester på Hamar: Herman Anker og hans danskfødte frues store velvillie. De boede på hin tid i Kjøbenhavn, modtog med åbne arme enhver norsk frivillig i sit hus og behandlede ham med sandt venskab. Under krigen overraskedes nordmændene ikke sjelden ved fra fru Anker at modtage pakker, hvori fædrelandske sange, chokolade, tobak, cigarer eller andre for soldaten kjærkomne sager.

Efterat have studeret de krigsforhold, hvorunder han i 1864 virkede, fremsætter Lundh som sin faste overbevisning, «at hvor stor begeistring og fædrelandskjærlighed, der end er tilstede, hvor stor offervillighed, mod og anstrængelse, der end ydes inden en armé, så vil mangel på tilstrækkelig øvelse og disciplin derved aldrig erstattes. Villien kan være god nok, men evnen er der ikke. Det hører meget mere til at være en brugbar soldat end at kunne skyde godt. At tåle anstrængende marscher, kulde og hede, måske sult og tørst, endog nederlag og alligevel altid vise den mest ubetingede lydighed — det har mennesket som oftest ikke fået i vuggegave, det skal der lang øvelse til at erhverve sig. Når man kommanderes frem i ilden og mærker, at man i timevis må holde ud i den, da trænger man nok både lydighed og god øvelse, når man skal stå rolig så at sige ansigt til ansigt med døden. Man må have erhvervet sig fuld forståelse af, hvad det er at være soldat — for i sådanne timer at kunne gjøre sin pligt tilgavns».

«Det var påfaldende», fortæller han, «hvorledes de unge uøvede mandskaber under engagement med fienden kunde ødsle med ammunition; enkelte af dem skjød og skjød, ganske mekanisk uden at sigte, uden at tænke på noget mål og uden at søge dækning. Andre af de uprøvede folk stod aldeles stille af rædsel, officerernes ordres, gode ord eller trudsler hørte de ikke engang. Efterhånden blev de dog bedre og bedre. Endel unge reserveofficerer manglede øvelse i at føre sine folk; dette mærkede mandskabet snart og mistede derpå tilliden til disse førere, der da intet mere kunde udrette. Men at se, hvorledes de ældre officerer tilfods og tilhest førte sine tropper i ilden, det var forbausende, ja rent ud beundringsværdigt! Der lyste ro, alvor og ansvar ud af dem, hvilket gjorde os uøvede godt at se. Vi skammede os over vor egen famlen og blev efterhånden noget besindigere; thi vi skjønte, at vi ellers ingensomhelst nytte kunde gjøre».

Da Lundh forlod exercerskolen i Kjøbenhavn tildeltes ham en bevidnelse, dateret 28de april, fra forannævnte premierløitnant Jacobsen, der bl. a. udtaler, «at Lundh ved sit gode Exempel har bidraget ikke lidet til at indgyde sine Kammerater den rette militære Aand og at han af Naturen er begavet med en dygtig Afdelingsførers gode Egenskaber».

Ved sin afsked fra arméen tilstilledes Lundh følgende to skrivelser:

At norsk Student, Karl Johan Lundh, der som Frivillig har tjent i 18de Infanteriregiments 5te Compagni fra 1ste Mai 1864 til 26de s. M. som Menig og derefter som Undercorporal til 8de Juni, hvorefter han forfremmedes til Corporal, i hvilken Egenskab han har gjort Tjeneste i nævnte Compagni til Dato, har med Udmærkelse deltaget i Kampen paa Als d. 29de Juni, ligesom han i hele sin Tjenestetid har opført sig til sine Foresattes Tilfredshed, — er det Compagniet en Glæde at kunne bevidne.

Kjøbenhavn d. 29de August 1864.

J. F. O. Lindberg.
Svensk Officer, forhenværende Comp. Comdr. for 5te Comp.

Skougaard.
Secondlieutenant.

At Hr. Student K. J. Lundh, der som Frivillig har tjent i 18de Infanteri-Regiments 5te Compagni i den Tid jeg commanderede nævnte Compagni, har udmærket sig ved sit rosværdige Forhold, ligesom han har vist sig som en kjæk og dygtig Soldat, hvorfor han ogsaa strax forfremmedes til Undercorporal og kort Tid efter til Corporal, glæder det mig at kunne bevidne.

Kjøbenhavn d. 1ste Septbr. 1864.

J. L. Larsen.
Premierlieutenant.

Løvenskiold, Leopold Herman Severin, var f. på Fossum d. 31/3 1813, blev skudt i affæren ved Nybøl d. 5/6 1848, døde i Flensborg d. 11/6 og blev begravet ved Sønderborg på Als d. 5/7 næstefter. Han var næstyngste søn af Norges statholder Severin Løvenskiold (f. 7/2 1777, † 15/9 1856) og Sophie Hedevig, f. komtesse Knuth-Lilliendal (f. 9/10 1784, † 17/1 1819). Ugift.

Hans fader satte ham i 1825 til søkadet i Fredriksværn, men han trivedes ikke ved dette liv, var også noget sygelig, hvorfor han 6 år efter forlod institutet. Han læste nu til artium, men livlig og munter, som han var, passede han ikke til studierne, læste derefter en tid agronomi ved landvæsensskolerne i Schliesheim og Møglin. Fra 1845 af opholdt han sig i Danmark, var vinteren 1847—48 i Kjøbenhavn, hvor han deltog i det elegante selskabsliv. Han elskede Danmark og søgte derfor strax krigen i 1848 brød ud om at komme ind i arméen som menig dansk soldat, hvilket først ved stor udholdenhed lykkedes ham. Han blev da ansat ved 2det kompani af 10de liniebataljon, der kommanderedes af den norskfødte major, senere generalløitnant J. Ph. Th. Ræder.

Den 30te marts 1848 svor han den ed til fanen, som han trolig holdt, og skrev samme dag til sin fader, «at han aldrig havde følt sig så tilfreds som nu», — en sindsstemning, som han beholdt til sit sidste øieblik. Den 2den april gik han med bataljonen over Fyen til Als, derfra med arméen til hertugdømmet Slesvig. 7 dage efter modtog han ilddåben ved Bau, men klagede i et brev over, at forholdene ikke havde tilladt hans bataljon at tage mere virksom del i kampen.

I slaget påskedag d. 23de april ved Slesvig by, hvor bataljonen gjorde hårdnakket modstand mod den langt overlegne fiende, kunde han glæde sig ved at tage del i den varmeste strid. Da slaget begyndte, var Løvenskiold syg og undergivet lægebehandling, men deraf lod han sig ikke afholde fra at følge sit kompagni. Strax i begyndelsen af fægtningen blev hans sidekammerat i geleddet skudt, både batal-

jons- og kompanichefen blev sårede og flere underofficerer blev satte ud af stand til at gjøre tjeneste; divisionschefen, oberst, senere generalmajor Schleppegrell gav da Løvenskiold ordre til to gange at føre en 20 à 30 mand frem i forreste linie. Da bataljonen omsider måtte trække sig tilbage for overmagten, var Løvenskiold den sidste, der indfandt sig ved kompaniet, hvor man allerede havde anseet ham for tabt. Han undgik ved denne leilighed at blive fangen derved, at han med den sidste kugle, han havde tilbage, skjød på den fiendtlige officer, som i spidsen for en mindre afdeling opfordrede ham til at overgive sig. Til gjengjæld hilsedes den brave Leopold med en regn af kugler, som det var et under, at han slap uskadt fra.

Under våbenhvilen i mai tog han til Kristiania for at opfordre sine landsmænd til at melde sig som frivillige i de danske rækker. Han var her kun to dage, men modtog i den tid mange beviser på den varme sympati, hvormed man omfattede Danmarks sag, og da han reiste herfra, fulgtes han af omtrent 30 frivillige, mest studenter. Efter sin tilbagekomst til hæren blev han d. 24de mai udnævnt til dansk sekondløitnant.

I den for de danske våben heldige affære ved Dyppel d. 28de mai blev han sat til at anføre et halvt kompani og viste her stor kjækhed ved i spidsen for sine mænd at storme de hegn, bag hvilke de fiendtlige jægere havde dækket sig.

Uagtet Løvenskiold ved sin uforfærdethed altid havde udsat sig for de største farer, var han dog ikke bleven såret; men i fægtningen mellem Gravensten og Dyppel d. 5te juni, hvor han lå i forreste skytterlinie og ikke vilde trække sig tilbage, da fienden angreb, blev han truffet af en geværkugle i venstre side. Han vaklede dog afsted endnu et stykke, men faldt derpå overende bag en hæk; en af hans folk vilde blive hos ham, men han befalede ham at forene sig med de andre. Da fienden rykkede frem, fandt kaptein de Vaux af 5te Hannoveranske infanteriregiment ham liggende på jorden. Løvenskiold meddelte nu denne officer, at han ikke

troede at have lang tid at leve i, men at han så sit nærforestående endeligt imøde med ro og at han var fuldstændig tilfreds med sin skjæbne. Han bad kaptein de Vaux om at bringe hans fader og brødre sin hjertelige hilsen og sit sidste farvel, et pådrag som den hannoveranske gentleman senere udførte på en fin og taktfuld måde. Inden disse to mænd, der havde truffet hinanden for første og sidste gang her i livet, skiltes, sørgede den tyske officer for, at Løvenskiold blev forbunden af en læge, hvorpå han af fienden blev ført til Gravensten og derfra til Flensborg lasaret, hvor han anholdt om, at en af hans brødre, Ernst — den senere norske hofmarschal —, der nylig havde besøgt ham på Als, måtte komme til ham. En brunsvigsk officer fremførte også dette ærinde; men døden hindrede brødrene fra at sees.

En dansk parlamentær blev alene for Løvenskiolds skyld sendt til fienden for at høre til hans befindende. Hans død vakte ikke alene stor beklagelse i hans afdeling, men i hele arméen, ja man kan gjerne sige, at hele det danske folk tog del deri. Hans portræt i træsnit fandtes paa den tid nær sagt overalt, — i borgen som i hytten. Man må også med stor tak dvæle ved den udmærkede behandling, han fik hos fienden på lasarettet i de 6 dage, han var i tysk fangenskab. Han følte sig i denne tid meget mat og ussel; men da en besøgende fortalte ham, at de danske havde fægtet tappert og at de havde holdt sin stilling i Sundeved, strålede hans øine af dyb glæde, — den sidste han nød i denne verden. Han udåndede som før nævnt, den 11te juni og blev bisat i Flensborg, senere blev hans kiste ført til Sønderborg, hvor den udleveredes til de danske d. 4de juli og hvor han ifølge sit ønske begravedes ved siden af de danske våbenfæller, der faldt samme dag, han selv fik det dødelige skud. Norske og svenske frivillige bar kisten fra kirken til graven, hvor provst Carstens holdt talen over ham.

Af det smukke digt, hvormed den svenske skjald C. F. Ridderstad helligede hans minde, hidsættes de 2 sidste linier:

«Du har kjæmpet, du er falden. Evig Hæder er din Løn.
For en herlig Tanke leved du og døde, Norges Søn». —

I ugeskriftet «Danebrog» for 1880 giver Frederik Barfod af Leopold Løvenskiold en høist tiltalende skildring, hvoraf følgende linier hidsættes:

«Man var ikke meget langt fra at anse ham for en, som der hverken kunde blive det ene eller det andet af. Det eneste, som han ret drev med fuld lyst, var Jagten, især Bjørnejagten og han var vidt kjendt som en dristig og dygtig Bjørnejæger. Jeg saa ham første Gang d. 13de Januar 1848 ved Studenternes nordiske Nytaarsfest paa Skydebanen. Efter Bordet kom han hen for at hilse paa mig, men det var meget langt fra, at jeg strax følte mig tiltalt af ham. Jeg mærkede ikke nogen sprudlende livlighed, men han var jo ogsaa en Mand paa 30 Aar. Endnu mindre mærkede jeg det fine og slebne Væsen, som man skulde ventet hos Statsholderens Søn. Han havde brede Skuldre og hvert Ledemod syntes at vidne om Kraft; men hans Aasyn var saa yderlig jævnt og dagligdags, at man skulde fristes til at tvivle om, at der bag hans Pande boede en Aand, som kunde sætte de stærke Lemmer i Bevægelse. I øvrigt, da jeg ledede Samtalen hen paa Norge og paa de saakaldte norske Nordmænd, særlig da paa Henrik Wergeland, mærkede jeg strax, at der kom baade Liv i hans Stemme og Sjæl i hans blaagraa Øine; Manden begyndte at hue mig.

Løvenskiold var altsaa hernede, da det slesvig-holstenske Oprør udbrød og han meldte sig strax hos Krigsminister Tscherning for at blive optagen som Menig i den danske Hær. Men Tscherning turde endnu ikke optage «Fremmede», Udlændinger i Hæren; han frygtede for, at det skulde blive agtet for et Brud paa Neutraliteten, et Brud, der kunde give Holstenerne Ret til at optage alle mulige andre Tyskere i deres Rækker og — Løvenskiold blev afvist. Han lod sig dog ikke saaledes uden videre afvise; — han vilde, hvad han

vilde. Han spurgte, om han ikke kunde vinde Borgerret, Indfødsret. Jo, naar han kjøbte en større Eiendom, vilde det vist ikke falde ham vanskeligt. Saa kjøbte han sig, jeg tror det var for 54 000 Kroner, en Grundeiendom i Kjøbenhavn og kjøbte sig derved Ret til som dansk Grundeier at tage Tornystret paa Nakken og Musketten i Armen og som menig dansk Soldat at træde ind under det korstegnede Danebrog! Han blev saaledes den Første af de tusinde Frænder, der fra hinsides Sund og Kattegat i hint Aar traadte ind under vort himmelfaldne Banner og derfor skal han ogsaa altid nævnes som den første, naar idag og naar ellers Navnene ihukommes paa dem, som med sit Hjerteblod beseglede Troen paa Nordens Enhed, blandt dem, der kjæmpede og blødte for Danevirke som Danmarks, som Nordens Sydgrænse.

Ved Bau, var han tilfældig Fløimand i en Deling (ɔ: Peloton) af 10de Bataljon og efter denne Træfning blev han, saavidt jeg mindes, strax Korporal.

Nu drog man ad Slesvig til og inden faa Dage stod man paa Danevirke. Saa underhandledes der om Fred med Preusserne, men forgjæves. Imens blev Løvenskiold syg; han fik Koldfeber og havde allerede havt den i flere Dage, da han Paaskemorgen tidlig var hos Lægen. Denne sendte ham med Recept til Slesvig By. Han fik Medicinflasken i Lommen, men neppe var han atter ude paa Gaden, før han hørte Skydning. Han lyttede et Øieblik: Nei, der var ingen Tvivl, det var Kanonerne, der brummede, skjønt alle havde været enige om, at man i det allertidligste først næste Dag kunde vente Preussernes Angreb. Han for da afsted til sit Compagni, fandt det og kjæmpede kjækt hele Dagen, indtil vor lille Hær efter en stolt Modstand tilsidst mod Aften maatte trække sig tilbage for Overmagten, medens Fienden selv var saa udmattet, at han ikke kunde tænke paa at sætte efter den.

Men Feberen forlod Løvenskiold; den var og blev borte; han mindedes den først atter, da han vilde lægge sig til Hvile paa Marken og følte Medecinflasken i Lommen.

«Jeg har tit været paa Bjørnejagt», sagde han efter Slaget ved Slesvig, «men aldrig paa saa lystig Jagt som denne; det gik hele Dagen som det var smurt!»

Hæren trak sig tilbage til Als, hvor den maatte blive liggende nogen Tid. Løvenskiold havde dog bedre Brug for de faa Fredsuger, end at ligge uvirksom paa Als. Altsaa tog han et Par Ugers Ordlov og drog gjennem Fyen og tilfods gjennem Sjælland til Kjøbenhavn, hvorfra han vilde til Norge for at reise nye Frivillige. I Ringsted traf han tilfældigvis Baron Løvenskiolds Kusk, som vilde have ham til at kjøre med til Løvenborg. «Jeg har ingen Stunder», svarede han, «men hils fra Korporal Løvenskiold, at jeg har det godt».

Han kom til Kristiania, hvor man paa et indvarslet Møde hørte Ordet strømme anderledes frit og fyldigt fra hans Læber, end man var vant til. Og han reiste virkelig ved sin Tales Strøm flere norske Frivillige for Danmarks, for Nordens hellige Sag.

Men d. 28de Mai stod han atter i Sundeved og ligeledes d. 5te Juni. Førstnævnte Dato faldt den dygtige Kaptein Thestrup ved Dybbøl Mølle. Thestrup var samme Morgen bleven forbigaaet til Bataljonskommandør af en yngre Officier, hvilket havde gjort et smerteligt Indtryk paa flere end ham. Da han nu faldt dødelig saaret om i Løitnant H. R. Klöckers Arme, sagde Løvenskiold til ham:

«Falder Hr. Kapteinen ikke som Bataljonens Kommandør, saa falder De dog som dens første Soldat!»

Den 5te Juni 1848 stod Løvenskiold som Sekondløitnant ved 10de lette Infanteribataljon, ved hvilken han stadig havde kjæmpet. Han delte altsaa Æren for begge disse stolte Dage, men hans eventyrlige Kampmod bragte ham allerede nu hans Bane, bragte ham den menneskelig talt altfor tidligt. Da Hannoveranerne d. 5te Juni om Middagen rykkede frem over Nybøl, dreve de vore svage Forposter efter en haard Kamp tilbage mod Stenderup. Løvenskiold kjæmpede i Kaptein O. Westengaards Skytterkjæde. Kapteinen bød ham trække sig

tilbage fra Hegnet, som han stod ved; men han vilde ikke adlyde, uagtet de talrige Fiender ikke var 30 Skridt fra ham og uagtet han om Natten havde drømt, at han var bleven saaret og fangen.

Han havde netop skudt en hannoveransk Underofficier og gav sine Kammerater Tegn herom ved at vifte med Lommetørklædet.

Da fik han selv en Kugle i Underlivet. Han segnede om, men reiste sig og gik vel et halvt hundrede Skridt, inden han atter faldt om. En af Soldaterne vilde blive hos ham for at hjælpe ham bort og saaledes frelse ham fra Fangenskab. Men han maatte ikke. Løvenskiold bød: «Gaa du til din Gjerning og lad mig blive liggende, — det var Synd om saa brav en Karl som du skulde blive Tyskernes Fange». Altsaa blev den døende Løvenskiold Hannoveranernes Fange og bragt til Sygehuset i Flensborg.

Men Heltemodet indgyder uvilkaarlig selve Fienden Agtelse. Han blev af Fienden pleiet med Omhu og Ærbødighed. Dog udaandede han Søndagen den 11te Juni sin Heltesjæl. Senere blev hans Lig udvexlet og ført til Sønderborg, hvor det d. 5te Juli blev jordet.

Han selv staar nu ved Ryes udødelige Brigade».

Efter hvad der er meddelt udgiveren om Leopold Løvenskiold, må han have været en varmhjertet mand, der var meget afholdt af slægt og venner; han var også i besiddelse af en godmodig jovialitet, forenet med sans for det komiske, hvorfor han var en afholdt selskabsmand, der ved sine originale indfald kunde more både gamle og unge. På den anden side var han netop på grund af sin originalitet imellem en skive for kammeraters spøg.

At han ikke trivedes som søkadet havde dels sin grund i, at han var noget klodset, dels i at han manglede tilstrækkelig evne til under fredelige, dagligdagse forhold at indfor-

live sig med disciplinens fordringer, såmeget mere som disse på søkadet-institutet dengang visselig var af en mindre heldig natur. Man påstod nemlig, at kadetofficererne så gjennem fingre med, at ældre kadetter misbrugte sin myndighed og sine legemlige kræfter ligeoverfor yngre kammerater, — kort sagt, Løvenskiold opgav den sømilitære vei. Trods sin ydre ro var han en stor entusiast. Gjennem sin danskfødte moder og ved sine hyppige ophold som barn og voxen i Sjælland havde han erhvervet megen kjærlighed til dette vort broderfolk og derfor var det, at han blev grebet af en uimodståelig trang til at værge om Danmarks land og rige mod dets mægtige fiende. Da det så endelig lykkedes ham at komme med i felten, viste han sig som en udmærket soldat og krigskammerat, der ofte udsatte sig for større fare end nødvendigt.

Jeg — udgiveren — erindrer godt, hvilken opsigt det vakte, da Løvenskiold i mai 1848 passerede Fredriksværns havn på «Kronprindsesse Louise». Jeg stod med nogle andre skolegutter på den tætpakkede brygge og stirrede ud mod dampskibet; thi alle vidste vi, at der var en norsk helt ombord.

Den, som blot kunde få ham at se!

Så kom amtmand baron Wedel[1]) roende iland fra skibet. Da han så mig forrest på bryggen, råbte han: «Vil du se Leopold Løvenskiold, så kom med!» Om jeg skyndte mig? Å jo, det tog ikke lang tid at hoppe ned i den lille, fladbundede pram, hvori den statelige gamle herre atter roede ombord for min skyld. Heller ikke var jeg længe om at entre op ad faldrebstrappen: Der, omtrent midtskibs, stod en — som det da forekom mig — kolossal skikkelse, helskjægget og veirbidt og i ildrød uniform. Ham måtte det være, derfor stirrede jeg også på ham med alle mine øine. Han så så lun ud og stod ganske stille, uddelte kraftige håndslag ifleng til alle dem, der trykkede sig frem til ham, og han nikkede godmodigt og fordringsløst til enhver.

---

[1]) Baron Fredrik Wilhelm Wedel Jarlsberg til Brunlaug gård, f. 22/5 1787, † 26/7 1863.

Således så altså en helt ud!

Jeg følte mig både skuffet og tiltalt. Skuffet fordi hans holdning ikke forekom mig martialsk nok, men tiltalt af hans rolige og sikre fremtræden.

Men så ringede dampskibsklokken påny, jeg slugte ham med øinene endnu engang til afsked og entrede ned ad faldrebet — et år ældre, end da jeg kom ombord.

Jeg ved ikke, hvorledes Runebergs Svend Dufva i virkeligheden så ud; men når jeg senere i modnere år har læst om denne hædersmand, der stod ganske alene på broen og gjorde: front! og færdigt — gevær! mod de mange fremstormende fiender, så har jeg i mine tanker altid havt for mig et lignende billede, som det, der gjorde så stærkt indtryk på mig som gut hin uforglemmelige maidag på Fredriksværns havn.

Af A. Munchs digt over Løvenskiold hidsættes følgende strofer:

Han havde Krav paa denne første Ære,
han havde Ret til denne stolte Død,
han — første Nordmand i de Danskes Hære,
da Voldsmagt over Nordens Grændse brød.
Nu hviler han med Seirssmil om Læben
i Fiendens Midte, ei i Fiendens Magt,
og som et Pant paa Maalet for vor Stræben
i den omstridte Jordbund er han lagt.

Den svenske digter C. F. Ridderstad har i: Dødsrunor, leveret en kort levnetsskildring af Leopold Løvenskiold, ledsaget af et digt, hvoraf følgende 4 linier anføres:

Om din lefnads saga stormen sjunga skall bland blåa fjäll,
och från högrödt moln din stjerna hälsa så i rosig qväll.
Du har stridt och du har fallit: evig ära åt en hvar,
hvilken mod att dö och lefva för en härlig tanke har!

En af de samtidige norske frivillige, C. M. Bentzen, har efter hukommelsen meddelt mig følgende strofer af en sang, der blev sunget ved Løvenskiolds og de andre faldnes begravelse:

Moder kaldte Sønners Flok,
Stedt hun var i Nød,
Takkens Alter dufter, Mindeblomster gro,
Gravens Fred dækker eders døde Been,
Men vor Taare væder eders Bautasteen.

Se også: Selmers nekrologiske Samlinger, 7de Aargang, Kjbhn. 1849, s. 98—103; Skillings Magasinet for 6/10 1849 og Dödsrunor af C. F. Ridderstad, Linkøping 1848.

Mamen, Gustav Valentin, var f. på Fredrikshald d. 16/1 1823, blev dødelig såret i slaget ved Kolding d. 23/4 1849, døde samme dags aften kl. 6 og blev begravet ved Frederits d. 27de næstefter. Han var søn af grosserer og stadskaptein i Fredrikshald Dines Klein Mamen (f. 6/4 1788, † 25/2 1854) og hustru Kirstine Rode, f. Andersen (f. 5/11 1794, † 26/4 1844). Ugift.

Gustav Mamen opholdt sig 6 år i England og 2 år i Frankrige for at uddanne sig som handelsmand, men da han i 1847 kom hjem, fandt han handelskonjunkturerne dårlige, hvorfor han bosatte sig som sproglærer i Kristiania.

Da krigen mellem Danmark og Tyskland udbrød i 1848, gik han strax som frivillig i dansk tjeneste og blev allerede d. 21/3 s. år [1]) ansat som menig ved 2den reserve-bataljon, der sendtes til Als. I affæren ved Nybøl den 28de mai stod bataljonen i reserve, men i slaget ved Dyppel d. 5te juni deltog den i fægtningen og viste Mamen allerede da stor ro og

---

[1]) Se Orla Lehmann: Efterladte Skrifter, anden Del, Kjbhn. 1873, s. 367.

dygtighed under samme. For at kunne blive ansat som befalingsmand søgte han sammen med endel andre frivillige nordmænd om at måtte gjennemgå den nødvendige forskole. Til svar herpå modtog han d. 31te juli en afskrift af følgende skrivelse fra den danske krigsminister til 2den reservebataljon:

«Foranlediget ved Bataljonens Indstilling angaaende de norske Frivillige: Plesner, Mathiesen, Holtermann, Blom, Jensen, d'Unker, Hiort, Gjertsen, Ebbesen, Erlandsen, Nimb, Poulsen, Mamen og Udvig's Andragende undlader jeg ikke at meddele, at der herved gives dem Tilladelse til at begive sig til Kjøbenhavn for i Krigsministeriet nærmere at arrangere deres fremtidige Stilling i den danske Armee.

Jeg griber denne Leilighed for at anmode Bataillonen om at tilkjendegive de ovennævnte Frivillige, at jeg med særdeles Tilfredshed erkjender det roesværdige Forhold, de have udvist under deres Tjenestetid her paa Als og at jeg takker dem for de Opofrelser, de have bragt den danske Sag ved at træde ind i vore Krigeres Rækker og med dem broderligen at dele Krigens Farer og Anstrængelser.

Sønderborg den 31te Juli 1848.

Hansen,
Krigsminister».

Fra d. 9/8 til d. 2/10 1848 gjennemgik Mamen kommandoskolen i Kjøbenhavn. Fra sidstnævnte dato gjorde han tjeneste som underofficer og forfremmedes til sergeant d. 2/11. Daværende major, senere generalmajor la Cour indstillede ham allerede dengang til officer, men der blev fordret, at han først skulde gjøre tjeneste nogen tid som underbefalingsmand. Under 12/12 s. år blev han af sin bataljonskommandør, oberstløitnant Schow, påny indstillet til officier, — imidlertid gjennemgik han en officiersaspirant-kommandoskole under

kaptein Krieger — og udnævntes derefter til sekondløitnant i den danske armé d. 16/3 1849.[1])

En måneds tid efter sin officersudnævnelse deltog løitnant Mamen i sit sidste slag, nemlig ved Kolding, han stod da ved 4de reservebataljons 2det kompani, hvis chef var kaptein Buhl.

Ifølge ordre fra generalmajor Rye gik bataljonen over Kongeåen ved landsbyen Eidstrup for at omgå fienden. 2det kompani havde ordre til at forjage fienden fra den nordlige side af Kolding by. Efterat en skytterlinie var udkastet, førte Mamen 2den halve skytterpeloton raskt frem mod fienden, der trak sig tilbage til Vamdruphougaard på øens sydside, hvor den tog stilling. Trods den tætte kugleregn forfulgte Mamen fienden, satte over åen og stormede fremad, «dreven», som et øienvidne beretter, «af et ubetvingeligt mod». Han ilede opad de steile skrænter mod gården, idet han underveis med egen hånd nedlagde flere fiender. Han var nemlig ligesom sin faldne landsmand, L. Løvenskiold, en udmærket skytter.

I det samme kompaniet begyndte fremstormningen mod den fiendtlige stilling, skulde man tro, at Mamen ahnede sit nær forestående endeligt, thi han rækker sin kompanichef som gave en pistol med de ord: «Den skal du have, kaptein». Skråningerne var som sagt bratte, Mamen stormede uforfærdet opad dem, men inden han kom helt op, strakte en fiendtlig kugle ham til jorden.

Han blev bragt tilbage til åen og ind i en bondegård i Eidstrup. Kuglen var gået tvært igjennem lungen og havde truffet en pulsåre, så der opstod en indre forblødning, der intet håb gav om redning. Da en af de tilstedeværende lod et ord falde herom, slog Mamen øinene op og sagde: «Jeg er ikke bange for at dø».

Strax efter udåndede han.

---

[1]) Se: Den dansk-tyske Krig 1848—50 af Generalstaben. Kjbhn. 1878, s. 1139.

Udgiveren har havt udlånt et brev, dateret Skaarupgaard ved Aarhus d. 6/6 1849, hvori pastor Fr. Helweg til Mamens fader bl. a. skriver følgende:

«Da jeg saae deres Søn i Bondegaarden, laae han paa noget Halm i et Værelse, hvor der ingen andre Saarede var. Man havde kjendelig havt til Hensigt at bringe ham op i Sengestedet; men han havde bedet om at maatte blive liggende som han laae tæt udenfor Sengen med Ansigtet vendt mod Jorden. Han var iført Skjorte og Uniformsbenklæder.

Da jeg gjorde Mine til at tale til ham, gjorde de Omstaaende mig opmærksom paa, at den Saarede sikkert laae bevistløs i Dødskampen. Overlæge Reimann traadte nu ind og erklærede, at om faa Øieblikke maatte Livet være borte.

Jeg kan ikke slutte disse Meddelelser uden at gjentage, hvad jeg har hørt saare Mange bevidne og Ingen modsige, at Løitnant Mamen var en ualmindelig tapper Soldat, en saare vakker og elskværdig Kammerad og at han var saa begeistret for Danmarks Sag som nogen Dansk.

Ved det Offer, som denne Mand har bragt i sit eget Liv, er atter den Taknemlighedsgjæld forøget, i hvilken Danmark allerede fra ifjor stod til Norge, men Broderkjærligheden mellem begge Lande er atter bleven stadfæstet ved et stærkt talende Vidnesbyrd».

Anm. De i Skillingsmagasinet for 1850 i no. 22 fremsatte oplysninger om løitnant Mamen er formentlig hovedsagelig hentede fra pastor Helwegs foran nævnte brev af 6/6 1849.

Martens, Daniel Georg, f. i Bergen d. 10/8 1817, er søn af borgermester Daniel Martens (f. 2/2 1765, † 27/9 1849) og Thomassine Georgine, f. Tobiesen (f. 13/4 1785, † i jan. 1865).

Han blev gift i Kristiania d. 10/9 1843 med M. Lovise Petersen (f. 31/10 1816). De har 3 sønner og 3 døtre.

Martens tog artium 1835 og medicinsk embedsexamen 1840. Foretog en videnskabelig reise på 1½ år i 1841 og 42, bosatte

sig derpå i Bergen, hvor han siden den tid har opholdt sig. Han var korpslæge ved Søndfjordske korps fra 26/2 1847 til 10/4 1851 og reservelæge ved sygehuset i Bergen fra 1848 til 1864. Deltog sidstnævnte år som læge i den dansk-tyske krig. Blev r. D. o. 12/5 s. år. Han er eier og bestyrer af Møllendals sindsygeasyl, der åbnedes 1865. Brigadelæge i Bergenske brigade d. 26/5 1877.

Kort efter at Danevirkestillingen var rømmet d. 3die februar 1864, modtog Martens forespørgsel fra den norske generalkirurg om han ønskede at afgå til den danske armé, hvorpå han gav indvilgende svar og reiste fra Bergen d. 24de februar. Den 13de marts meldte han sig i Sønderborg hos den danske armés korpsstabslæge, professor Rørby, og blev sat til disposition for 2den divisions 1ste brigadeambulance. Han blev ansat som bestyrer eller overlæge ved denne ambulance og fungerede som sådan under resten af den hårdnakkede kamp, der først endte den 18de april og under hvilken ambulancerne i regelen lå indenfor rækkevidden af de fiendtlige granater. Da det 16 dage lange bombardement af Sønderborg tog sin begyndelse den 2den april blev Martens tilfældigvis på rådstupladsen i nævnte by vidne til, at en fiendtlig granat med stor virkning slog ned og exploderede midt imellem mandskaberne af et dansk regiment, der stillede foran rådhuset for at rykke ud i skanserne.

Den 21de april var han på hjemreisen til Norge. Han erholdt 1876 den danske erindringsmedalje.

Om sit ophold ved den danske armé har brigadelæge Martens skrevet en interessant rapport, der er trykt i norsk mil. tidsskrift for 1865, 28de bind, s. 58—72. Desuden «Orienterende Tilbageblik paa mit Besøg ved den danske Armée Vaaren 1864», også indtaget i samme tidsskrift for 1865, s. 474—510.

Se Norges Læger, s. 284.

Meidell, Lars Mathias Hille, f. på Flesje i Sogn d. 27/12 1826, er søn af oberstløitnant i Bergenske brigade Christian Garup Meidell (f. 1780, † 1863) og Marie f. Hille (f. 1799, † 1871). Gift 22/7 1858 med Johanne Petrea Thams (f. 16/2 1837) fra Næs i Hallingdal. De har 3 sønner og 2 døtre.

Efter at Meidell havde gjennemgået Grüners handelsakademi i Kjøbenhavn, erholdt han i 1848 ansættelse som handelsbetjent hos konsul Arbo i Rønne på Bornholm. Da den våbenstilstand, som Danmark sluttede med Tyskland d. 26de august det foregående år, var udløben d. 25de marts (forlængedes til d. 2den april) 1849, meldte Meidell sig tilligemed endel unge Bornholmere for frivillig at kjæmpe for Danmark. Bornholmerne blev imidlertid af krigsministeriet nægtede adgang til den danske hær, det blev dem betydet, «at de kunde passe sin egen Ø». Som bekjendt har Bornholm sin egen milits, der ikke må komme udenfor øen. Meidell fik tilladelse til i Kjøbenhavn at lade sig uddanne til soldat sammen med de for året udskrevne rekrutter.

Omtrent 500 i tallet blev disse, altså også Meidell, med dampskib sendte fra Kjøbenhavn d. 4/7 1849 for at landsættes i Frederits og der fordeles på forskjellige bataljoner. En overhændig storm nødte imidlertid skibet til at søge havn ved Ebeltoft, hvor det opholdtes sålænge, at det først nåede Frederits om eftermiddagen d. 6te juli, samme dag som slaget havde stået om natten og om morgenen. Meidell blev ansat i no. 394 ved 7de liniebataljons 1ste kompani, der talte 250 mand. Dette kompani havde lidt stærkt under det natlige udfald fra Frederits, det fik nemlig ikke mindre end 76 eller 30 % døde og sårede. Meidell har til udgiveren udtalt sin beklagelse over, at han ikke var med i slaget med de ord: «Var jeg kommen godt fra det, vilde jeg i hele mit liv havt en stor interesse mere».

Hans bataljonschef var major Vogt, hans kompanikommandør var premierløitnant, kammerjunker Kaas. Sidstnævnte var før krigen kun anseet for at være en Østergadehelt; men i felten viste han sig som en fremragende officer,

modig som en løve. Således var han, da et blokhus udenfor Frederits blev stormet for 3die gang, den første på det fiendtlige brystværn. Meidell fandt, at han var en dannet og meget behagelig overordnet.

Efterat våbenstilstandskonventionen var sluttet d. 10/7 1849, gjorde Meidell garnisonstjeneste i Frederits indtil d. 25de august, da han tog afsked af dansk tjeneste.

Året efter, 1850, blev han ansat som fuldmægtig hos pakhusforvalter ved Kjøbenhavns toldkammer, kammerråd Øckenholt. Efter i 4 år at have virket i denne stilling, reiste Meidell i 1854 tilbage til sit fødeland, blev på Næs i Hallingdal forretningsfører for sin senere svigermoder, landhandler Thams' enke, der døde i september 1885, og har han i de sidste 32 år foruden landhandleriet tillige drevet trælastforretninger, hvorhos han i ledige stunder sysler med jagt og fiskeri.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Mogstad, Holger Birch, f. på Thevik i Aure d. 9/8 1845, er søn af kirkesanger John Ivarsen M. (f. i Surendal d. 11/12 1815) og hustru Rachel Oline Birgitte, f. Matheson (f. i Elverum 24/1 1817). Han er gift med Elise Marie Breche (f. på Molde 11/1 1856). De har 2 døtre.

Mogstad var i malerlære i Trondhjem, da han 19 år gammel uden sine forældres tilladelse i 1864 drog til Danmark, hvor han erholdt ansættelse først ved 11te regiment og derefter fra 15de juni ved det Aarøeske streifkorps, i hvis skjærmydsler han deltog med liv og lyst.

Da en fiendtlig ryttertrop blev overrumplet og fangen i Grenaa var Mogstad den, som sprængte døren til rytternes opholdssted og den første, der trængte ind for at tvinge dem til overgivelse.

Ved sin hjemkomst til Norge kunde han ikke nok berømme «den elskværdige omgang og den gode forpleining,

som de frivillige nød overalt i Danmark, navnlig i Fyen», ligesom han også med glæde har omtalt «den gjensidige tilbøielighed og det gode forhold, der inden streifkorpset fandt sted mellem nordmænd og dansker».

Siden 1872 har Mogstad opholdt sig i Michigan i Nordamerika, hvor han en tid har gjort tjeneste som underofficer og nu ernærer sig som maler. Til høsten d. år agter han at nedsætte sig i Trondhjem.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Møller, Carl Conrad, var f. i Kristiania d. 24/11 1827 og døde under et besøg hos ritmester J. Hjort i Eidsberg uden foregående sygdom nat til d. 11/1 1883. Han var søn af artillerioberstløitnant og felttøimester Johan Carl Møller (f. 17/7 1787, † 14/11 1841) og hustru Haagine Martha, f. Falsen (f. 11/4 1790, † 12/3 1851). Han var ugift.

Conrad Møller var kadet i Kristiania fra 1/1 1845, indtil han blev udnævnt til surnumerær sekondløitnant i 2den brigade med anciennitet fra d. 20/12 1848. Den 22/9 1852 blev han surnumerær sekondløitnant i kavalleribrigaden, premierløitnant d. 12/10 1861, fungerede som brigadeadjutant fra 6/4 1867 til 5/8 1869, udnævntes til ritmester og chef for Sparboeske eskadron d. 31/7 1869, blev forsat til chef for Vardalske eskadron d. 4/12 s. år og til chef for Totenske eskadron d. 26/8 1871, hvorpå han tog ophold på chefsgården Grimstad i østre Toten. Ti år derefter søgte han afsked, der blev ham nådigst bevilget d. 21/6 1881 med 2 400 kr. i årlig pension.

I 1849 gik han som frivillig i dansk krigstjeneste og blev ansat ved 1ste reservebataljon.

I 1850 gik han påny i den dansk-tyske krig, idet han sidst i juli nævnte år blev ansat ved 4de kompani af 3die liniebataljon, hvis chef var major Vett. Hans kompanichef var kaptein Behmann. Udover høsten og vinteren lå Møller med sin afdeling på forpost udenfor Slesvig by og deltog

i nogle forpostfægtninger. Under en af disse erholdt han et let sår i venstre ben, idet en fiendtlig kugle streifede dette efter først at have slået an mod sabelbaljen. Efter at fiendtlighederne var ophørte i februar 1851, reiste han tilbage til Norge.

I 1878 tildeltes han den danske erindringsmedalje.

Der er ikke mere end en mening om, at Conrad Møller var en opofrende og elskværdig kammerat; hans tillidsfulde og rolige væsen indtog alle.

Nimb, William Lie, f. på gården Granum i Lands præstegjæld d. 10/1 1826, er søn af lensmand Michael Christian Nimb og Marie, datter af kaptein Lie i Land. W. L. Nimb er gift med Thea Michaelsen, (datter af kjøbmand M. og frue i Randers). De har 1 søn og 1 datter.

Våren 1848 reiste Nimb til Danmark og trådte som frivillig ind i 2den reservebataljon, hvor han gjorde tjeneste først som menig, derpå som underofficer. Efter at våbenstilstanden var afsluttet, gjennemgik han i Kjøbenhavn under vinteren 1848—49 en for tilfældet oprettet officersskole, hvorpå han våren 1849 udnævntes til sekondløitnant i reserven og ansattes ved 1ste lette infanteribataljon, med hvilken han deltog i affæren ved Gravensten og i slaget ved Frederits.

I det påfølgende år, 1850, deltog Nimb med den samme afdeling i todagesslaget ved Idsted, hvor han erholdt et ubetydeligt sår af et streifskud.

Da freden var sluttet i 1851, erholdt han permission fra militærtjenesten, gjennemgik ingeniørskolen i Kjøbenhavn og havde derefter ansættelse i omtrent 8 år ved vei- og vandvæsenet i Danmark. I 1854 eller 55 forfremmedes han til premierløitnant.

Da den 2den slesvigske krig udbrød i begyndelsen af 1864, indkaldtes Nimb atter til tjeneste, blev ansat ved 19de infanteriregiment, hvor han fungerede som kompanikommandør

og forfremmedes til kaptein. Da arméen reduceredes efter fredsslutningen, meddeltes Nimb afsked fra den danske armé, men har siden den tid fremdeles opholdt sig i Danmark, sysselsat med forskjellige ingeniørarbeider.

Erholdt 1876 den danske erindringsmedalje.

Af de bevidnelser, der er tildelt kaptein Nimb vedrørende hans ophold i felten, meddeles her følgende:

Hr. Secondlieutenant v. Nimb har fra Marts 1849 til 26de Februar d. A. giort Tjeneste ved den 1ste lette Inf. Bataillon. Han har med Hæder deeltaget i Slagene ved Fredericia og Idsted, hvor han har udviist Mod og Uforsagthed. I Tjenesten har han viist Iver og Nøiagtighed, saaledes at Bataillonen kan give ham et særdeles anbefalende Vidnesbyrd.

Stabsquarteret, 6te April 1851.

Walther,
Oberstlieutenant, Commandeur for 1ste lette Inf. Bataillon.

Da Commandeuren for 1ste lette Inf. Bataillons 2det Compani i Slaget ved Idsted d. 25de Juli 1850 blev dødelig truffet af en fiendtlig Kugle, overtog jeg som ældste Officier Commandoen over dette Compagni, ved hvilket Secondlieutenant W. v. Nimb som yngre Officier tjente under mig.

Det var mig en sand Tilfredsstillelse ved denne Leilighed at bemærke, at den fordeelagtige Dom, der fra flere Sider var udtalt om Lieutenant v. Nimb, under hele Slaget stadfæstede sig, idet han viste sig ligesaa koldblodig som uforfærdet og med Rolighed og Conduite holdt det ham underlagte Commando samlet og hensigtsmæssigt førte det i Ilden.

Under sin militære Tjeneste har han erhvervet sig

Krav paa at fremhæves som en intelligent og vel instrueret Officier.

Lysemose Caserne den 10 Juli 1882.

Holm,
Capitain og Commandeur for 1ste
Forstærknings Jæger Corps,
Depot.

Nissen, Elias Gottlieb Oscar, f. på Tromsø d. 31/10 1843, er søn af distriktslæge Christian Henrich N. (f. i Wilster i Holsten 11/11 1802, † i Tromsø 9/3 1866) og hustru Fayette Hendrine Georgia, f. Ørbeck (f. på Falster 7/7 1806, † 16/12 1884). Han blev gift i Kristiania d. 14/4 1874 med den bekjendte pianistinde Erika Røring Möinichen Lie (f. 17/1 1845), datter af byfoged Lie (f. 4/3 1807, † 10/4 1852), der boede på Kongsvinger. De har havt 2 døtre og 5 sønner, hvoraf 2 er døde.

Som gut stod Oscar Nissens hu til søen, han fik også lov til at prøve sølivet en stund; men måtte love sin fader efter hjemkomsten at tage alvorlig fat på bogen. Det gjorde han og fik 1863 sin artium ved universitetet i Kristiania. Først 10 år senere, nemlig i 1873, tog han medicinsk embedsexamen; i mellemtiden havde han deltaget i to felttog. Hans begeistrede og energiske natur tillod ham ikke at blive hjemme, medens Danmark i 1864 kjæmpede for sin tilværelse. Derfor reiste han derned, gjennemgik en 14 dages rekrutskole, under hvilken han var indkvarteret i husarkasernen i Kjøbenhavn og exercerede på fælleden. Derefter blev han d. 23de marts ansat ved kaptein Aarøes flyvende korps. Han gjorde et halvt års ihærdig tjeneste ved dette, først som menig, derefter som korporal, indtil våbenstilstanden var sluttet. Han deltog med korpset i alle dets træfninger og dristige expeditioner på et par nær.

Efter sin hjemkomst optog han atter sine studier og kastede sig samtidig med liv og lyst ind i studentlivet, hvor han virkede, dels som medlem af bestyrelsen, dels som formand for studenternes sangforening og teater.

Da den fransk-tyske krig i 1870 havde varet en tid og efterretningen om det for de franske så ulykkelige slag ved Sedan d. 2den septbr. kom til Norge, — kunde Nissen ikke længer sidde i ro over bogen, men ilede til Paris for at tilbyde de franske sin lægehjælp. Han blev ansat ved den ambulance, der bestyredes af den bekjendte østerrigske militærlæge, dr. baron I. v. Mundy, og kirurgen, nuværende professor v. Mosetig — og gjorde tjeneste som læge under hele Paris, beleiring. Han tiltrak sig under denne tid almindelig opmærksomhed, ikke alene ved sin dygtighed, men også ved sin store deltagelse og opofrelse for dem, der var rammede af ulykken i en eller anden af dens mange former. Under beleiringen skrev han en del beretninger om tilstanden i Paris, hvilke stod at læse i norske aviser efter i luftballon at være udbragte fra den beleirede by. Flere af disse breve tilhører nu Det kgl. norske videnskabsselskab i Trondhjem. I «Magasin for Lægevidenskab» gav han ved hjemkomsten beretning om sine iagttagelser i Frankrige.

Omtrent på denne tid skede der en stor forandring i hans indre liv, idet den livsglade, unge mand grebes af et dybt alvor, der senere har vist sig i al hans gjerning. Efter at have taget embedsexamen opholdt han sig henimod et år i udlandet, hvor han studerede de kvindelige underlivssygdomme, hvormed han siden udelukkende har beskjæftiget sig. Siden 1874 har han været en søgt kvindelæge her i Kristiania.

Siden 1875 har han virket som totalafholdsmand og har i denne retning havt stor indflydelse specielt som mangeårig formand for det norske totalafholdsselskab, der fra 10 000 medlemmer i hans formands tid nu er steget til over 80 000 udover landet. Fra 1879 til udgangen af 1883 redigerede han «Menneskevennen», der er det nævnte selskabs organ. Da han er

en stor ven af al filantropisk virksomhed, er han bleven valgt til medlem af Santhalmissionens centralbestyrelse og har grundlagt bladet: «Santhalen». Fortiden redigerer han: «Sundhedsbladet».

Nissen har også fortjenester af sportsvæsenet: Således stiftedes Kristiania seilforening ved hans initiativ, ligesom han også var med blandt stifterne af «Skiklubben» og i det hele har givet skisporten et kraftigt stød fremad. Nissen var i 1864 med i oprettelsen af Kristiania frivillige skarpskytterkorps, der talte 6 kompanier og bestod i omtrent 5 år. Korpschefen var oberstløitnant C. J. Vogt. Nissen var vistnok den første, der førte damer — nemlig fru Erika Nissen og frøken Ida Lie — gjennem Jotunfjeldene; de gik i 3 dage uden fører og uden at træffe et menneske.

Nissen exercerede godt og slap derfor også efter hjemkomsten fra den danske krig for at exercere i studentkorpset mere end 1 sommer istedetfor i 3.

Han har, kort sagt, mange både ideelle og praktiske interesser; han ofrer sig gjerne for enhver god og ædel sag uden hensyn til om den for øieblikket er populær eller ei.

På sit studiums vegne har han ofte foretaget reiser i udlandet af kortere eller længere varighed,

Nissen blev 1876 tildelt den danske erindringsmedalje samt 1871 det franske røde kors, der også er til at bære.

Se Sven Aarrestads biografi af dr. Nissen i Menneskevennen for $^{21}/_{7}$ 1884.

Da Oscar Nissen forlod den danske krigstjeneste modtog han følgende afskedspas:

Norsk Frivillig, Corporal Oscar Egede Nissen, meddeles paa Grund af Krigens Ophør og ifølge eget Ønske Afsked fra Streifcorpset. Han har i sin Tjenestetid opført

sig som en brav, kjæk og tapper Soldat, hvorfor han modtager Corpsets Tak.

Svendborg den 8de August 1864.

Aarøe,
Capitain.

Da han i 1871 tog afsked fra fransk tjeneste, erholdt han følgende bevidnelse fra to østerrigske læger, der gjorde tjeneste i den franske armé:

Herr Med. Doktorand Oscar Nissen aus Christiania in Norwegen war während der ganzen Zeit der Belagerung von Paris vom 15 September 1870 bis 8 Februar 1871 der Ambulance du corps législatif in der Eigenschaft eines chirurgischen Interne's zugetheilt.

Herr Nissen hat während dieser ganzen Zeitperiode so ausgezeichnete Dienste geleistet, dass jedes Lob nur einer gerechten Beurtheilung gleichkömt. Seine Thätigkeit und Fleiss, seine ausgezeichnete Fertigkeit und Gewandtheit in chirurgischen Hilfeleistungen, betreffen sie nur operative Eingriffe oder Anlegung von Verbänden, können nur gerechnet werden gleichwie seine Humanität gegenüber Verwundeten und Kranken ihm zur hohen Ehre.

Wir Gefertigten sprechen es offen aus, dass Herrn Nissen's Hilfe ihnen vom grössten Nutzen gewesen und sie ihm für seine stets gleiche Bereitwilligkeit und collegiale Liebenswürdigheit den besten Dank zollten.

Paris, 8 Februar 1871.

Dr. I. v. Mundy,
Director der Ambulance.

Dr. A. v. Mosetig,
Chefchirurg der Ambulance.

Parelius, Niels Rosing, var f. i Meldalen d. 13/6 1824 og døde i Trondhjem nat til d. 7/2 1875. Han var søn af provst

og sognepræst til Meldalen Jacob v. d. Lippe P. og anden hustru Margrethe Elisabeth, f. Parelius. Han blev d. 29/8 1867 gift med Frederikke Gram (f. 10/8 1833), datter af konsul Jakob S. Gram og Inger Marie, f. Bing. Uden børn.

Parelius tog artium 1843, 2den examen 1844 og med. embedsexamen 1849. S. år gjorde han som frivillig militærlæge tjeneste i den danske armé. Blev d. 25/7 1851 ridder af D. o.

Fra 1850—62 var han praktiserende læge i Kristiania, foretog fra 1858—59 en videnskabelig udenlandsreise og blev d. 21/8 1862 garnisonerende korpslæge i Trondhjemske brigade. D. 24/11 1871 blev han medlem af tilsynskommissionen for Rotvold asyl.

Se Norges Læger, s. 323.

Petersen, Claus Oluf, var f. d. 28/3 1826 og døde i Sarpsborg d. 26/10 1874. Han var søn af kontreadmiral Peter Chr. Petersen (f. 22/6 1791, † 5/7 1853) og hustru Betsy, f. Mørch, datter af grosserer Mørch i Kristianssand. Ugift.

Efterat have været søkadet i Fredriksværn fra d. 19/5 1840 blev han udnævnt til surnummerær sekondløitnant i marinen d. 25/4 1846 og blev ansat ved artillerikompaniet d. 4/5 s. år. Han blev virkelig sekondløitnant d. 16/5 1849, premierløitnant d. 23/1 1858, kapteinløitnant d. 5/7 1867 og postmester i Sarpsborg d. 20/11 1869.

Oluf Petersen var skibsofficer med fregatten Freya fra 25/5—31/8 1846 og med skonnerten Vale fra 1/5—26/6 1847, var permitteret til dampskibsfart fra 20/7 1847—17/3 48, var fartøischef på en bataljon slupper fra 1/6—15/9 48.

Han gik som frivillig i dansk orlogstjeneste og var ansat på den danske fregat Rota, der blokerede Elben, fra 8/3—12/9 1849. Var skibsofficer med korvetten «Ørnen» fra 1/9 1850—31/5 1851. Han var i fart med statens postdampskibe fra 31/5—13/11 1851, fra 23/3—29/5 1852, fra 29/5—

senhøstes 1854, under sommeren i 1855, 1856, 1857 og 1858, fra 13/9 1859— året ud og under sommeren i 1860 og 1861 samt fra 19/10 1863—29/3 1864. Var opsynsbetjent ved vårsildfisket fra 4/12 1851—våren 1852, fra 1/12 1854—våren 1855, fra 1/12 1855—17/4 1856, fra 1/12 1856—18/3 1857, fra 15/12 1858—våren 1859 og fra 27/10 1864—18/4 1865 samt fra 21/10 1865—7/4 1866.

Petersen var i fransk orlogstjeneste fra 29/5 1852—17/4 1854 og var i denne tid ansat på den franske korvet «Caton», der hørte til den franske Middelhavseskadre. Blev ridder af æreslegionen 1855. Han var skibsofficer med korvetten «Ellida» fra 14/4—14/8 1856, ekipagemester på Horten fra 16/11 1857—1/5 1858, skibsofficer med korvetten «Ørnen» fra 26/4 til 13/9 1859, med korvetten «Ellida» fra 10/6—3/10 1862. Var konstitueret overlods i nordenfjeldske distrikt fra 9/3—15/9 1863, chef for dampkanonbåden «Sarpen» fra 6/5—16/7 1864, chef for dampkanonbåden «Lougen» fra 2/5—30/6 1865, næstkommanderende med korvetten «Nornen» fra 6/6—10/9 1868.

Petersen, Jess Frederik, var f. i Asp sogn i Jylland d. 18/11 1815, blev konfirmeret af pastor Aaboe i Kragelund og Funder menighed d. 24/10 1829 og døde i Sarpsborg d. 7/5 1879. Hans fader var dansk ritmester, hans moder hed Catrine Margrethe Jensen. Han blev d. 3/11 1856 gift i Skjeberg ved Sarpsborg med Marie Hofgaard fra Fredrikshald. De har havt 7 sønner hvoraf de 5 nulevende ved kgl. res. af 28/9 1886 har antaget navnet Tillier og 3 døtre, hvoraf 2 lever, begge gifte. J. F. Petersen er vistnok dansk af fødsel; men da han har havt sin gjerning her i landet i omtrent 40 år, må han blive at betragte som nordmand.

14 år gammel kom han i november 1829 i lære hos apoteker A. Dahl i Grenaa, hvor han blev til september 1834. I mai 1835 aflagde han for stiftsfysikus Villemoes i Kjøbenhavn den befalede apothekerexamen med karakteren

laudabilis. Derpå bestyrede han Grenaa apotek i 3 år og kom 1838 til Norge, blev ansat som farmaceut hos apotheker Sinding i Fredriksstad og tog i juni 1843 norsk medhjælperexamen og d. 6te juni 1845 norsk apotkerexamen i Kristiania. Han forblev i Fredriksstad, indtil han såvidt vides i 1854 overtog bestyrelsen af filialapoteket i Sarpsborg. Da dette fik privilegium som selvstændigt apotek, udnævntes han til apoteker dersteds d. 23/2 1859, hvilken stilling han indehavde til sin død.

Om hans ophold som norsk frivillig i den danske krig i 1848 vides nu kun, at han efter at have gjennemgået en rekrutskole i Kjøbenhavn blev ansat på Als, hvor han opholdt sig i omtrent 4 måneder.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

I sin komune var han i mange år overdraget flere tillidshverv. «Han var en ligefrem, almindelig agtet mand, i sjelden grad uegennyttig, retskaffen og ordholdende».

I Farmaceutisk Tidsskrift for 1879, no. 9, står en kort notits om ham, skrevet af feltapoteker Morten Nyegaard.

Plesner, Emanuel Christian Grave, var f. 1822 og døde i Kristiania d. 6/4 1882. Han var søn af foged i nedre Thelemarken og Bamble Bendix Plesner (f. 1772, † 1827) og Anne Marie Elisabeth, f. Schjermann (f. 1786, † 1859). Han var ugift.

Plesner blev student 1840, jur. kandidat 1846 og deltog 1848 som frivillig i Danmarks krig mod Tyskland. Erholdt den danske erindringsmedalje 1876.

I sine yngre dage var han en munter, livsglad mand, men i sine senere år sygelig og hypokonder. Han var altid en god kammerat.

Reymert, Theodor Denoon, f. i Kristianssand 27/1 1815, er søn af toldkasserer i Farsund Christen Reymert og Jeannet, f. St. Clair Denoon fra Edinburg, datter af kapt. Donald Denoon. Theodor Reymert blev d. 11/7 1855 i Flekkefjord gift med Anna Malene Beer (f. dersteds d. 6/10 1822, † i Trondhjem 9/1 1875), datter af viceconsul Christoffer Beer og Dorthea, f. Soland. De har 3 sønner og 3 døtre.

Han tog examen artium 1833, medicinsk examen 1840, var i endel år praktiserende læge i Farsund, derpå konstitueret distriktslæge i Flekkefjord, senere privatlæge på Karmøen.

Fra 1847—50 boede han i sidstnævnte egenskab i Farsund. Han udnævntes til distriktslæge i nordre Gudbrandsdalen d. 17/5 1850 og boede i Vaage; foretog en studiereise til Danmark 1857, blev forflyttet til Hvaløernes distrikt d. 22/3 1858 og boede derpå i Fredrikshald.

I 1863 indtrådte han i den militære lægeétat og udnævntes d. 14/2 1863 til korpslæge i 1ste Akershusiske brigades distrikt; gik i 1864 som frivillig læge i den dansk-tyske krig, blev samme år d. 12/5 ridder af Danebrogsordenen; blev brigadelæge i Trondhjemske brigades distrikt d. 3/12 1870; tildeltes dansk erindringsmedalje 1876; foretog i 1878 en reise (under udstillingen i Paris) til England, Frankrig, Tyskland, gjennem Sverrig og Danmark for at studere den nyeste krigskirurgi m. m., forflyttedes 1884 til Kristiania som brigadelæge ved arméens hovedstation, hvor han nu gjør tjeneste.

Om dr. Reymerts virksomhed i den dansk-tyske krig kan meddeles følgende:

Strax krigen var udbrudt 1864, søgte han permission for at yde sin lægehjælp i Danmark, og ankom d. 22de februar over Malmø og Kjøbenhavn til Sønderborg på Als, hvor den danske korpsstabslæge, prof. Rørby, strax gav ham anledning til at gjøre sig bekjendt med det derværende militære lægevæsen, dets administration, lasaretter og ambulancer m. m.

samt at høste gavn af de rige erfaringer, de dygtige danske militærlæger havde samlet i krigsårene 1848—50.

Den 13de marts blev han ved overlæge, prof. Thornams sygdomsforfald konstitueret som overlæge for 2den divisions 1ste ambulance, og fungerede som sådan til 23de april, altså under hele den farefulde, interessante og lærerige tid, hvori Dybbølskansernes og Sønderborgs beleiring varede.

Beordret af den norske armékommando til at møde på Gardermoen d. 8de mai i anledning af den troppesamling, som der skulde finde sted, måtte korpslæge Reymert tilligemed 2 andre norske militærlæger, D. G. Martens og G. Koren, forlade det danske feltliv for at gjøre tjeneste under de fredelige forhold på nævnte exercerplads.

I Sønderborg var rigelig anledning til virksomhed for militære læger, thi eftersom Preusserne rykkede nærmere de danske skanser og Dybbøl by, bragtes efterhånden flere og flere sårede, foruden de faldne, ind fra forposterne til lasaretterne på Als; kirurgiske operationer forefaldt daglig. Under sin funktion dersteds førte Reymert en dagbog, mest angående kirurgisk-casuistiske sygdomstilfælde, men som også indeholder adskilligt af mere almen interesse. Følgende uddrag vil formentlig læses med interesse:

16de Marts. Inat foretog jeg bl. a. 4 Amputationer indtil Kl. 11. At amputere ved Lys (almindelig Stearinlys) er lidt besværligt før man bliver vant dertil.

Granater ere nogle bæstialske Projektiler. En Granat fra Broager Batteriet dels saarede, dels dræbte 30 Mand i Skandse No. 1 paa Sundeved. Foruden min Underlæge, Dr. Herthel, har jeg velvillig Hjælp af de svenske Colleger, Bataljonslæge Lagerløf og Regimentslæge Stenkula. Operationsstuerne, som tilsøles af indbragte Saarede, maa rengjøres 3 Gange hver Dag.

20de Marts. Livlig Kanonade især om Formiddagen. Preusserne udsende Granater fra 7 Batterier. 24 Saarede indbragtes idag fra Skandserne og Forposterne.

De danske Skandser skal nu være forsynede med 92 Kano-

ner, (foruden Feltartilleriet). Nye riflede Kanoner ventes fra Sverige, (kom ikke).

21de Marts. Omkring 40 faldne danske Menige indbragtes og henlagdes i Sønderborg Kirke. Der saaes ogsaa Ligene af Major Rhoweder og 2 eller 3 yngre Officerer, der havde ofret sit Liv for Fædrelandet. En preussisk Granat gjennemborede en tyk Jordvold, bag hvilken Majoren havde søgt Dækning. Han blev truffen og udaandede strax. Alle disse faldne Menige bleve samtidig begravede i en stor fælles Grav paa Sønderborg Kirkegaard med festlig militær Honør, Musik og en gribende Tale af Feltpræsten, stort Følge af Venner og Slægtninge. I geistlig Henseende betjentes de danske Tropper i Sønderborg af 3 eller 4 Præster (Grundtvigianere), der altid forstode, hvor sørgelig end Situationen var, at holde Modet oppe hos sine Tilhørere og at opmuntre dem til Kamp for Fædrelandet. Under Beleiringen holdtes daglig Gudstjeneste, og der var altid Anledning til Altergang.

Lige indtil flere Dage efterat Beskydningen af Sønderborg var begyndt, var Theatret i Virksomhed; først efterat en Granat fra Broager havde gjennemboret Nabohuset indstilledes Forestillingerne.

22de Marts. Jeg overtager Fattiggaardens Lazareth (No. 14) med 50 lettere Saarede, saadanne som — om Skandserne indtages — selv maa kunne sørge for sin Transport.

Anm. Den 3die April rammede en Granat Fattiggaarden. De Saarede rømmede snarest muligt Huset og søgte Sikkerhed, hvor de bedst kunde (ofte langt ude paa Als). Først længere Tid efter, da min Ambulance var detacheret til Ulkebøl, indfandt de fleste sig der.

24de Marts. Igaar faldt 250 Granater fra Broager i Skandse No. 2 uden at gjøre stor Virkning. Besætningen havde faaet Øvelse i at «dække sig» (skule sig bag Voldene), og kunde af Røgen, der udgik af Fiendens Kanoner, sikkert beregne, hvor Granaten vilde falde. Til Ambulancen 5 Saarede; jeg udførte 7 Amputationer.

26de Marts. Collegerne Martens, Koren og Lagerløf samt jeg havde et lidet cordialt Selskab i 2den Div.s 1ste Ambulance,

(fra 3 til 7 Eftm. mens Skydningen var mindre heftig). Blandt de Indbudne, for hvem det var muligt at forlade Tjenesten i nogle Timer, vare de svenske Læger: Prof. Santeson, Edholm, Stenkula, Haak, Werner m. fl. og de danske: Clemensen, sen., Clemensen, jun., Bondesen, Feweile, Arendrup, Hviding, Heiberg, Herthel, Hallas, Gade, Koren, Nystrøm, Mathiesen, Hahn, Studsgaard og Bricka.

Foruden anden improviseret Beværtning nød vi Daadyr fra «Hertugen af Augustenborgs» Skove, og Vine fra «Holsteinisches Haus» (et Vertshus i Sønderborg), («Fienden» præsterede altsaa Provianten). Da vi nød vor Kaffe og Curaçao i Haven og Mørket faldt paa, begyndte Fiendens Batterier at spille ret livligt, og Himlen var illumineret af Bomber og springende Granater.

28de Marts. Stærk Skydning fra Kl. 3—10 Form. Til Kirsteins Mølle indkom 30 Saarede, 1 Kaptein og 1 Lieutenant, hvilken sidste døde. Til alle 4 Ambulancer indbragtes ialt (efter Opgave) 116 Saarede (hvoriblandt efter Sigende 6 Preussere), — af danske faldne paa Slagmarken angaves der at være 3 Officerer og 14 Menige.

Efter Dagens Batalje skal være indbragt til Sønderborg 4 preussiske Officerer, 1 Kaptein og 3 saarede Lieutenanter, samt desuden 26 Preussere, overrumplede og fangede af den danske Underofficer Klink (eller Klint) med kun faa Mand.

«Rolf Krake» vexler Skud med Broagerbatterierne.

2den April. Stærk Bombardement Dag og Nat, 57 Saarede. Jeg udførte 5 større og mindre Amputationer paa 4 Personer. Lignende Operationer udførtes samtidig i de øvrige Ambulancer.

En stærk Ildebrand i Sønderborg, frembragt ved preussiske Brandgranater, slukkedes. Granater falde omkring Kirsteins Mølle, hvor min Ambulance er etableret, hvorved 1 Mand saaret.

3die April. Imorges kom en Collega, en civil Læge, (Gade eller Mathiesen), bærende nogle Flasker Vin og en deel Sølvskeer, og udbrød: «Nu brænder mit Hus og Alt,

hvad jeg eier. Her er, hvad jeg har reddet». Han indbød os til at tømme Flaskerne med Ønsket om bedre Lykke for andre!

Kl. 10 Aften. Himlen er rød af Ildebrand i Byen. 26 Saarede af 1 Granat, som faldt midt i et udmarscherende Regiment tæt ved Raadhuset; 3 mistede Livet. En af disse, Student og Reserveofficer Smidt, Søn af Præsten i Nestved, fik begge Been knuste, amputeredes om Natten af Korpslæge Martens, evacueredes til Augustenborg, hvor han omtrent 1 Uge efter afgik ved Døden. Der opereredes og amputeredes den Aften samtidig paa 4 Borde i 2den Div.'s 1ste Ambulance (Kirsteins Mølle).

Inat Kl. 3 forsøgte Preusserne at storme Skandserne fra Nordvestsiden. Livlig Kanonade og Musketild. Himlen rød af Ildebrand paa forskjellige Steder. Alle Mand paa sin Post. Kanonerne dundre forfærdeligt. Der fortælles om en betydelig Krudtexplosion hos Boghandler La Motte. De Danske afsloge Stormen.

Klokken er 5 Morgen, deiligt Veir, Lærkerne synge høit i Sky, Solen hæver sig glimrende i Horizonten.

Jeg red for nogle Dage siden forbi en Bondegaard mellem Sønderborg og Augustenborg, hvor en Artilleripark var stationeret, og hvor Mennesker, Heste og Kanoner foraarsagede en betydelig Støi, medens samtidig Musikken spillede. I mindre end 100 Alens Frastand sad Storken rolig paa sit Rede, bygget paa Husets Gavl, heldende sit Hoved og grundende paa Menneskenes Strid og Møie.

En Cand. jur. Larsen fra Kjøbenhavn, om hvem man sagde, at han var meget velstaaende, og som, for at forøge sin Formue — (medens Priserne paa alle Slags Victualia i Sønderborg vare stegne betydeligt) havde etableret et større Udsalgssted dér, blev, ved at en Granat faldt i hans Sjap, haardt saaret. Han indbragtes i Ambulancen i en Tilstand, der forbød mig efter Forbindingen at afsende ham til Augustenborg Lazareth af Frygt for at han skulde dø under

Transporten. Efter i 3 Dage at have ligget i Fantasier døde han af sine Saar i Ambulancen.

5te April. Granaterne frembringe frygtelige Læsioner. Lemmer knuses og sønderrives, Indvolde udrives og Hjernen sprøiter vidt omkring den Ulykkelige, som rammes i Hovedet.

Sønderborg har brændt paa mange Steder, en ikke liden Deel ligger allerede i Aske.

Brandgranater fare som Drager fra Broager ned i den ulykkelige By.

Paa Sundeved staae store Bøndergaarde i Flammer; den sorte Røg vælter sig over Landet.

Større Flokke af Kvæg drives ud fra de brændende Gaarde.

De danske Troppers Ufortrødenhed, Taalmodighed og Disciplin vækker hos mange Udlændinger, der ligesom vi ere daglig Vidner dertil, den største Deeltagelse og Agtelse. Mig forekommer det kun besynderligt, at der ikke giver sig tilkjende mere Vrede og Had mod den Fiende, der har overfaldt og herjet deres Land. Jeg har faaet det Indtryk, at om Fred blev sluttet imorgen, vilde danske Tropper strax fraternisere med Tydskerne noksaa gemytligt! Kun over Østerrigernes skammelige Færd i Jylland synes man i større Grad opbragt. Jeg er inderlig glad over at have her en Landsmand og Collega som Dr. Martens, dygtig, energisk og behagelig at omgaaes.

8de April. Kongens Geburtsdag.

Omtrent 60 Saarede hver Dag. Voldsom Skydning. Stillingen kritisk.

10de April. Igaar 5 haardt Saarede til Ambulancen. 2 Amputationer — Arm og Laar. Forfærdeligt Bombardement, 24 Saarede til Ambulancen, 58 til de øvrige Ambulancer i Sønderborg.

11te April. Stærkt uafbrudt Bombardement 60—70 Saarede bragtes til Sønderborg i Døgnet. Man regner 10 Amputationer.

12—13 April. Natten mellem disse Dage uafbrudt Kanonade. Skuddene kan ikke tælles; de lyde som Generalsalver fra en Bataljon. 98 Saarede indbragte fra Sundeved. Farver Schous Huus, hvor jeg har været indkvarteret, gjennemboret af Granater, ikke brændt. Her mistede jeg Skjærf og Epauletter, som da Huset maatte rømmes, blev «reddet» — (det er: stjaalet) af velvillige Mennesker, hvoraf der under en Beleiring altid er en heel Deel.

Mit næste Kvarter i Sønderborg hos Kjøbmand Gyntherson blev ogsaa rammet af en Granat, der 2 Dage efter jeg var flyttet til Kirsteins Mølle gik ind i mit tidligere Sovekammer.

Man antager at Preusserne nu udsende omtrent 5 000 Granater daglig, og at deres Armé ved Dybbøl i Underhold og Amunition koster omtrent 6 Millioner Rdr. om Maaneden. Man anslaar, at der af Preusserne er udskudt henimod en halv Million Granater i Løbet af henved 2 Maaneder. I en enkelt af de danske Skandser skal der paa én Dag være falden omtrent 600 Granater.

En fransk Oberst Fabvier, som en Dag befandt sig i Ambulancen, yttrede, at Preusserne med deres betydelige Overmagt (man anslog deres Artilleri til over 200 Kanoner) maatte inden 8 Dage have kunnet tage de 10 danske Skandser, men at de formentlig blot betragtede Kampen ved Dybbøl som en Øvelsesleir for den Armee, som senere skulde benyttes mod Østerrig og Frankrig.

14 og 15 April. Stærk Kanonade. Jeg amputerede til Kl. 1½ om Natten mange Saarede.

17 April. Om Natten især, gruelig Kanonade.

18 April. Forfærdelig Skydning. De Saaredes Antal kan ikke idag noteres.

Dybbølskandserne toges idag med Storm.

Min Ambulance, etableret i Ulkebøl, flyttes til Høruphav.

19 April. Indtil Kl. halv to inat var den svenske

Underlæge Werner med mig i Høruphav, sysselsat med at forbinde den store Mængde Saarede, som bragtes fra Sønderborg til denne Etappeplads for derfra med Dampskib at afsendes til Kjøbenhavn og andre Lazarether i 2den og 3die Linie. De Saarede modtoges og forbandtes paa Gulvet i en stor Proviantbod.

Udmattede af vort besværlige og angribende Arbeide, maatte Dr. Werner og jeg efter Midnat søge Hvile i Halmen paa Gulvet mellem de Lidende og Døende. Jeg lagde mig saaledes mellem 2 Haardtsaarede, hvoraf den ene, en Livgardist fra Kjøbenhavn, udaandede ved min Side. Kort før han drog sit sidste Aandedrag, bad han mig om som et Minde at modtage hans Sabel, som han sagde tappert at have brugt mod Danmarks Fiender. Jeg modtog Sabelen af den døende Kriger og erholdt vedkommende Intendants Tilladelse til at beholde den. Den er mærket K. L. G. T. F. — D. 60. Naar jeg seer dette Vaaben, staar den sørgelige Nat i Høruphav levende for mig.

Vulnerationer efter Granater frembyder, som før anført, ofte et grueligt Skue. Det var derfor en formelig Lettelse for os Læger, naar der kun handledes om Saar efter Geværkugler. Blandt de mange Haardtsaarede var der særligen En, som gjorde et sørgeligt Indtryk. En Granat havde rammet hans Ansigt fra Siden af. Begge hans Underkjæver vare knuste, alle bløde Dele og Tungen dilacererede, ved hvert Aandedrag stod Blodet og ligesom kogte i hans Svælg. Ansigtets bløde Dele hang sønderflengede i den elastiske Hudbedækning ned over hans Bryst.

Man skulde ansee det for umuligt at en saaledes mishandlet Mand kunde beholde Livet. Han blev imidlertid forbunden efter Kunstens Regler, de sønderrevne Dele apteredes bedst muligt, større Portioner af Huden bortklippedes, andre indfældtes paa passende Steder, Næsen formedes af, hvad der kunde anvendes, — og det hele Ansigt sammenheftedes med

omtrent 20 Suturer, hvorefter det viste sig som et grimt Dukkeansigt, sammensyet af Filler. Patienten blev derefter evacueret til et Lazareth i Assens, hvor jeg 14 Dage senere gjensaa ham. Hans Saar var da for størstedelen tilgroede, han næredes gjennem en Øsophagussonde, trivedes godt og kom sig hurtigt.

Hans Ansigt var imidlertid saa forskjelligt fra hans tidligere Fysionomi, at de, der havde kjendt ham før Kampen, nu i ham maatte see en fuldkommen *homo novus*. Han lignede Victor Hugo's «*L'homme, qui rit*».

Den Erfaring gjøres i det Hele taget ofte, at Saar efter udvortes Vold i Ansigtet voxer hurtigt sammen hos forøvrigt sunde Mennesker.

Under min Virksomhed i Ambulancen samlede jeg en heel Deel af de Projectiler, jeg udtog af de Saaredes Legemer, flere Granatstykker, ofte af en betydelig Størrelse, samt mange Geværkugler, hvis Form havde antaget de besynderligste Forandringer efter de haarde Punkter, paa hvilke de havde truffet Legemet. Ved deres Fart gjennem Luften blødgjøres Blykugler*) mærkeligen.

Da jeg en Dag havde skaaret ud en Spidskugle af Brystmuskelen paa en saaret Soldat og puttet den i Lommen for at bevare den til min øvrige Samling, udbrød Patienten: «Kjære Doctor, giv mig den Kugle, den skal min Sandten tilbagesendes i Kroppen paa en Preusser». Han fik naturligvis sin Kugle og sendte den senere i samme Retning, hvorfra den var kommen.

---

*) Disse gjennem kontakt med menneskelige legemer defigurerede projectiler er tilligemed en stor granat, som uden at springe faldt ned ved Kirsteins mølle, af brigadelæge Reymert foræret artillerimusæet i Kristiania.

Såvidt har udgiveren troet at burde uddrage af dagbogen.

Af en rapport om sin virksomhed ved den danske armé, indtaget i «Norsk Militært Tidsskrift» 1865, 28de bind, sees dr. Reymert at være kommen tilbage til Norge den 24de april 1864 for at gjøre tjeneste på Gardermoen.

Uagtet det kun er modstræbende og efter udgiverens indstændige anmodning, at brigadelæge Reymert har udlånt de offentlige vidnesbyrd, som blev ham meddelte om hans virksomhed i den danske krig, vil det forhåbentlig ikke ansees som en indiskretion, at jeg her indtager et par af disse, — ligesom lignende vidnesbyrd er medtaget for mange af de andre norske frivilliges vedkommende. De er nemlig ikke alene betegnende for den opofrelse som brigadelægen har lagt for dagen ved den omhandlede leilighed, men de er også et udtryk for, hvor velseet vore landsmænd har været i de danske rækker.

Hørup, 20 April 1864.

Fra
Corpsstabslægen paa Als,
Professor Rørby.

«Tillad, mine Herrer Colleger, at jeg, inden De forlader mit Fædreland, bevidner Dem mine danske Collegers og min egen Erkjendtlighed for den fortrinlige Bistand, De har ydet os ved at deeltage i samtlige ved Ambulancerne og de mobile Lazarether forefaldende Arbeider med Hensyn til de Saaredes og Syges Behandling. Der har derved sandelig ikke manglet Dem paa Leilighed til at give gyldige Beviser for Deres fortrinlige kirurgiske og operative Færdigheder, Deres Iver for de Syges og Saaredes Vel, Deres Omsigt og udmærkede Conduite, som ikke blot har været os til stor Nytte, men vistnok — om Omstændighederne skulle fordre det — ville være Deres Fædreland til ubetalelig Fordel.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jeg kan ikke betvivle, at Deres Regjering vel vil vide at vise den Selvopoffrelse, De have lagt for Dagen ved at paatage Dem et saa møisommeligt og ingenlunde behageligt Hværv, som det, De nu have udført — den tilbørlige Opmærksomhed; den vil derved gavne sig selv mest.

Kun nødigen seer jeg dem drage bort, og jeg vil længe føle Savnet af Deres gode Bistand og Tjeneste.

Jeg skal ikke undlade at bevirke, at De ved Dagsbefalingen imorgen ville blive entledigede fra de Stillinger i vor Armee, De saa velvilligen og uinteresseret have paataget Dem. — — — — — — — — — — — — — — — — —».

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Rørby.

Til
D'Hrr. Corpslæger
Reymert og Martens!

I «Bibliothek for Læger», 5te Række, Januar 1864, findes en Beretning om Krigen 1864, forfattet af den danske armés stabslæge, dr. medic. M. Djørup.

Deraf hidsættes følgende:

«Ved de 7 Ambulancer vare 7 af Armeens faste Overlæger ansatte; senere da en af Overlægerne paa Als paa Grund af Sygdom maatte fratræde, blev hans Tjeneste overdragen en norsk Corpslæge, Reymert, der vedblev at forestaa denne høist besværlige og ansvarsfulde Post over en Maaned lige indtil efter Dybbølstillingens Fald.

Hvor anstrængende denne Post var, og i hvor høi Grad den maatte angribe baade Sjel og Legeme kan skjønnes deraf, at i de sidste 14 Dage før denne Begivenhed (fra 3die til 17de April inclusive) blev der ved 1ste Armee Divisions to Ambulancer behandlet 565 Saarede og foretaget 31 større Amputationer, og ved 2den Armédivisions Ambulancer behandlet 248 Saarede og foretaget 15 større Amputationer.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man kan ikke noksom paaskjønne den Iver og Utrættelighed, hvormed disse Ambulancers Over- og Underlæger i saa lang Tid udholdt en saa angribende Tjeneste» — — —

Vidnesbyrd, erhvervet 1869 i Anledning af en Embedsansøgning:

Armeens Medicinalstab,
Kjøbenhavn, 12te Februar 1869.

«Herved bevidnes, at Corpslæge Th. Reymert af den Norske Armee i 1864 under den dansk-tydske Krig fra Slutningen af Februar til Slutningen af April gjorde Tjeneste som frivillig Læge ved den danske Armee paa Als uden derfor at oppebære Gage.

Han gjorde sig meget snart fordelagtig bekjendt ved sine Kundskaber og praktiske Dygtighed, sin Utrættelighed, Koldblodighed og Udholdenhed, hvorfor han ogsaa den 13de Marts i Anledning af en ved Sygdom indtruffen Vacance constitueredes som Overlæge ved en af 2den Divisions Ambulancer. Denne ansvarsfulde og besværlige Post vedblev han at beklæde indtil han nogle Dage efter Stormen paa Dybbøl forlod den danske Armee, da han var kaldt tilbage til sit Fædreland.

Han fungerede saaledes i denne Stilling i næsten 6 Uger i den Tid, hvor Situationen var mest alvorlig, og hans Virksomhed var anerkjendt som saa tilfredsstillende, at det vakte almindelig Beklagelse da han maatte forlade den — — —».

M. Djørup,
Dr. medicinæ,
Stabslæge for den danske Hær og Flaade.

Rye, Hans Jacob, født i Kristiania d. 4/7 1816, er søn af assessor i høiesteret, senere byskriver i Kristiania Johan

Henrik Rye (f. 1787, † 1868) og hustru Jacobine Ulrika, f. Alstrup (f. 1784, † 1851). Han er brodersøn af den danske generalmajor Olaf Rye[1]) og blev gift i Eidsvold d. 19/9 1858 med Hanna Hermana Balthazara, (f. i Våge d. 14/4 1841, † på Tandberg på Ringerike d. 18/12 1867), datter af provst H. P. S. Krag, Eidsvoldsgalleriets stifter, (f. 1794, † 1855) og Hermana Tomine, f. Rognebye. De har havt: 1 søn, der blev kavalleriofficer 1886, og 3 døtre.

H. J. Rye tog uden at have været kadet officersexamen ved krigsskolen høsten 1837, blev sekondløitnant i 1ste brigade med anciennitet fra d. 11/10 s. år og ansat ved 2det kompani af Fredriksstadske gevorbne musketerkorps, blev premierløitnant d. 23/4 1842 og ansat ved Gudbrandsdalske nationale musketerkorps, blev kaptein d. 16/9 1854 og ansat som chef for Odalens landværnsdivision, forsat til 2den division af Smålenenes bataljon d. 13/4 1855, chef for Tønsétske kompani d. 7/9 1857, oberstløitnant og chef for Søndhordlandske nationale musketerkorps d. 1/3 1862, forsat til chef for Valderske nationale musketerkorps d. 4/10 s. år. (Fra 1/1 1867 fik korpset navn af Valders bataljon).

I 25 år har han nu hævdet denne sin stilling med kraft og humanitet og på en sådan måde, at enhver regner sig det til ære at have stået under riddersmanden Rye. Under feltmanøvret i Smålenene i august og september 1875 førte han 2den brigade.

Ved siden af sin militære embedsgjerning har oberstløitnant Rye med stort held i mange år arbeidet i veivæsenets tjeneste. Han har planlagt og bestyret flere af vore veianlæg, navnlig den vakre vei fra Lysaker i Bærum til Sundvolden, — den såkaldte Svangstrandsvei, — og veien fra Sundvolden til gården Vik i Hole m. fl. Ialt har han anlagt omtrent 55 kilometer vei.

---

[1]) I min bog: «330 generalspersoner» står s. 310 generalmajor Ryes søn feilagtigt betegnet. Skal være: dansk overretssagfører H. O. Rye (f. 19/10 1843).

I 1849 drog Rye til Danmark for som frivillig at deltage i den danske krig og blev ansat i 5te infanteribrigades stab. Angående hans færd i felten henvises til efterstående 2 skrivelser, som han modtog, da han i august måned s. år fratrådte sin tjeneste i den danske armé, hvilke skrivelser udgiveren kun med vanskelighed har fået oberstløitnantens tilladelse til her at gjengive:

«Lieutenant Rye indtraadte d. 23de April d. A. som Ordonnantz Officier ved den 5te Brigade under Generalmajor v. Rye og har i denne Egenskab forrettet Tjeneste ved Brigaden indtil Dato. Han har deeltaget i Affairen ved Eidstrup d. 23de April og i de Fægtninger, som forefaldt under Generalens Tilbagetog i Jylland, samt i Træfningen ved Fredericia d. 6te Juli.

Premierlieutenant Rye har under dette hele Felttog ved sin Tjenesteiver og sit uforfærdede Mod samt ved sin hæderlige Conduite erhvervet sine Foresattes og Kammeraters fuldkomne Tillid og Høiagtelse. Alles bedste Ønsker ledsage denne brave Officier, som saa freidig har deltaget i Kampen for Danmarks Ret og Hæder.

Langensøe den 16de August 1849.

Irminger,
Oberstlieutenant og Commandeur
for 5te Brigade.

Krigsministeriet,
Kjøbenhavn 20/8 1849.

Ifølge Hr. Lieutenantens derom indgivne Andragende tillader Ministeriet herved, at De fratræder den Dem tildeelte Ansættelse i den danske Armee.

Ved at meddele Dem dette, undlader Ministeriet ikke at bevidne Dem sin Paaskjønnelse af det Sindelag, der har bragt Dem til Danmark for at kjæmpe for dets Sag,

samt min Tak for den gode Tjeneste, De under Felttoget har ydet.

Hansen.

Til
Hr. Premierlieutenant H. J. Rye
af den Kongl. Norske Armee.

Rye var amtsingeniør i Buskeruds amt fra denne posts oprettelse til 1/1 1863, da han frasagde sig den, i hvilken anledning han modtog nedenstående skrivelse fra amtmand Breder:

«Idet jeg tjenestligst erkjender Modtagelsen af Hr. Oberstlieutenantens Skrivelser af 17de f. M., hvormed De har frasagt Dem Amtsingenieurposten her i Amtet fra 1ste Januar n. A., pligter jeg paa Amtskommunens og egne Vegne at udtale min Erkjendtlighed for den Nidkjærhed og udmærkede Duelighed, hvormed De har bestyret Posten fra dens Oprettelse.

Det er med Beklagelse, jeg giver Slip paa Hr. Oberstlieutenantens Medhjælp i Amtets Veibestyrelse.

Drammen, 5 Nov. 1862.

Breder.

Til
Hr. Oberstlieutenant, Ridder Rye.

Ved amtets distriktsforsamling d. 17/5 1865 blev Rye med 19 stemmer valgt til 3die suppleant til storthingsmand.

Af ordener er ham tildelt: Danebrogsordenen d. 5/9 1849, Sværdordenen d. 7/9 1862, St. Olafsordenen d. 21/1 1875; den danske erindringsmedalje fik han 1876.

Schiøtz, Søren Daniel, var født i Stavanger d. 24/12 1828 og døde på Augustenborg lasaret d. 8/3 1864 af gigtfeber, blev begravet på Augustenborg kirkegård d. 24/4 s. år. Han var søn af byfoged Søren Daniel Schiøtz og hustru Charlotte Petrea, f. Rosenkilde († 1850). Han blev gift i Drammen d. 26/7 1855 med Anna Cathrine Elisabeth Collett (f. 12/6 1832), datter af kjøbmand og skibsreder Herm. Chr. Collett og 1ste hustru Louise Vilhelmine, f. Arveschoug. De havde ingen børn. Fru Anna Schiøtz blev anden gang gift d. 9/1 1873 i New-York med norsk konsul dersteds Christian Børs (f. 1823).

Schiøtz tog artium 1846 og medicinsk embedsexamen 1852. Høsten 1853 fungerede han som koleralæge i Drammen. I 1855 nedsatte han sig som privatlæge på Kongsvinger, blev kompanikirurg i Trondhjemske brigade d. 21/8 1862, blev forsat til Kristiania d. 6/6 1863 og gjorde derefter tjeneste ved den norske garde i Stockholm.

Ved udbruddet af krigen mellem Danmark og Tyskland i 1864 begav han sig som frivillig til den danske armé, hvor han blev ansat som militærlæge i Sønderborg på Als.

Han var en mild og vennesæl personlighed, afholdt af alle, der kom i berørelse med ham.

Se Norges Læger, s. 370.

Schnitler, Marcus Sodemann Lyng, født i Vang i Valders d. 20/7 1839, er søn af sognepræst dersteds Peter S. (f. 8/4 1805, † 25/9 1844) og hustru Margrethe Kirstine, f. Lyng (f. 17/3 1805, † 26/4 1886). Ugift.

Dimitteret fra Lillehammer latinskole tog Schnitler examen artium 1859 og 2den examen 1860, begge med karakteren laudabilis. Siden 1881 har han gjort tjeneste som kopist i justitsdepartementet.

I 1862 deltog han i det norske studentermøde i Kjøbenhavn. For at bidrage sit til at indfri de ved denne anledning

givne løfter drog Schnitler i begyndelsen af 1864 til Danmark for som frivillig at indtræde i hæren. Han gjennemgik først en officersaspirantskole i Kjøbenhavn og blev senere ansat som menig ved 17de regiment af 3die brigade, der stod under oberst, senere generalmajor Wörishöffers kommando. Schnitler avancerede efterhånden til underkorporal og sergeant. Hans kompanichef var kapt. Valdemar Müller. Under den meste tid af sit ophold ved arméen var Schnitler på Fyen. Efterat våbenstilstand på 3 måneder var afsluttet d. 2den august, blev han forlagt til Holbæk og vendte senhøstes over Kjøbenhavn tilbage til Norge.

Schnitler har ikke meldt sig til den danske krigsmedalje.

Anm.: Om 17de regiments bevægelser, se kapt. C. T. Sørensen: Den 2den Slesvigske krig, 1ste del, s. 242 og 3die del, s. 230.

Schouw, Christian Jacob, var født i Kristiania d. 22/6 1820 og døde sammesteds efter et langt sygeleie d. 20/7 1875. Han var søn af skræddermester Schouw og hustru Anne, f. Barlin (døde i Laurvig som enke 26/2 1878, 84 år gammel). Ugift.

Schouw var kadet fra d. 17/1 1837 til d. 3/1 1839, da han blev sekondløitnant i 2den brigade. Den 6/5 1840 blev han surnumerær sekondløitnant i kavalleribrigaden, kom i no. d. 2/6 1846, blev premierløitnant d. 5/8 1853, hvorpå han ansattes som adjutant ved Oplandske ridende jægerkorps. Han blev forsat til Skognske eskadron d. 29/3 1857, til Stangeske eskadron d. 10/11 1858. Gjorde tjeneste ved arméens depôt fra d. 19/4 1858, blev ved kgl. res. af 17/3 1862 afgiven som assistent hos arméintendanten fra 1/5 s. år og blev brigadeintendant d. 7/6 s. år.

Schouw gjorde tjeneste ved det norske kavalleridetachement i Stockholm fra d. 1/4 1843 til d. 1/4 1845, han deltog som frivillig kavallerioffícer i den dansk-tydske krig fra d.

29de mai til sidst i august 1849, og var da ansat ved gardehusardivisionen.

Schroeter, Andreas Frederik Wilhelm, var født på Toten d. 20/7 1819 og døde ugift i Kristiania d. 15/8 1851. Han var søn af res. kapellan til Aker Jens Fr. Schroeter og hustru Dorothea Maria, f. Berg.

Han blev student 1838, tog 2den examen 1839 og medicinsk embedsexamen 1845. I 1847 nedsatte han sig i Kristiania, hvor han blev ansat ved rigshospitalet og hvor han i 1850 fungerede som koleralæge.

I 1849 deltog han i omtrent 3 måneder som frivillig militærlæge i den danske krig og gjorde tjeneste i Assens på Fyen under overlæge Hahn.

Se Norges Læger, s. 377.

Schyberg, Thorstein Devege, født i Oslo d. 12/7 1827, er søn af organist Peder S. (f. i Ringsaker 1792, † 1856) og hustru Marie, f. Andersen (f. i Gausdal 1790, † 1868). Han blev gift i Kristiania d. 27/8 1858 med Julie Magdalene Schweder (f. i Kristiania d. 29/7 1834). De har 3 sønner og 2 døtre.

Schyberg uddannede sig i sin ungdom til handelsmand, tog 1852 borgerskab i Kristiania og blev 1860 ansat i Norges hypotekbank, hvor han fremdeles fungerer.

I 1848 gik han som frivillig i dansk krigstjeneste og blev, efterat have gjennemgået en rekrutskole i Kjøbenhavn, ansat som menig i 10de bataljons 2det kompani, hvis chef var kaptein Pio. Bataljonen udgjorde en del af generalmajor Schleppegrells brigade, der var stationeret i Slesvig. I begyndelsen af juli deltog Schyberg i den hurtige og anstrængende retræt, som brigaden måtte foretage over Kongeåen for ikke at blive omgået af en overlegen fiende. Resten af

sommeren var brigaden henvist til at bevogte indmarschlinien; af og til lod den mindre rekognoseringer udføre sydover i det Slesvigske.

Efter våbenstilstanden søgte Schyberg afsked og forlod krigstjenesten i oktober.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Stang, Ulrik, født i Stavanger d. 27/6 1818, er søn af sorenskriver i Ryfylke Lauritz Leganger Stang (f. 29/12 1775, † 14/6 1836) og hustru Johanne Margrethe, f. Conradi (f. 1779, † 7/12 1820), altså broder til afdøde statsminister Fr. Stang. Er gift med Eleonore Dorothea Marie Bagge (f. 6/7 1829), datter af postmester på Fredrikshald Halvor B. (1790—1844) og Fredrikke Kirstine, f. Hjort († 1/1 1833). De har 5 sønner og 3 døtre.

U. Stang blev examinatus juris 1842, derefter kopist i revisionsdepartementet og senere kontrollør ved brændevinsbrændingen; blev undertoldbetjent på Kongsvinger 1853, grændseinspektør dersteds d. 12/7 1866 og toldinspektør i Stavanger d. 6/11 1875.

Greben af begeistring for Danmarks forsvar erholdt Stang sidst i april 1848 sin departementschef, statsråd Krogs tilladelse til foreløbig at være fraværende i 4 måneder med bibehold af sin gage. Han ankom til Kjøbenhavn d. 2den mai, meldte sig for krigsminister Tscherning og blev ansat ved 2den reservebataljon, hvis chef var major L. S. Schow. Medens han gjennemgik exercerskolen, fik bataljonen pludselig ordre til at afgå til Als, hvorefter Stang deltog i affærerne d. 28de mai og d. 5te juni.

I oktober s. år vendte han tilbage til Norge.

Har ikke hidtil meldt sig til den danske erindringsmedalje.

Steinert, Gotlieb, født i Kristiania d. 11/11 1822, er søn af bygmester Gottlieb Steinert (f. 1772, † 1841) og Berte Marie, f. Nilsen (f. 1784, † 1852). Gift med Marthe Marie Torstensen (f. 4/7 1815). De har ingen børn, men har taget et par forældreløse søskende som pleiebørn.

Steinert har i lang tid været murmester i Kristiania, men i de senere år har han trukket sig tilbage fra forretningerne på grund af en tunghørighed, som han har pådraget sig under feltlivet.

I august 1848 reiste han til Danmark, hvor han strax blev ansat som menig ved 4de kompani i 3die jægerkorps af Ryes brigade. Vinteren mellem 1848 og 49 gjorde han tjeneste, først i Nyborg, siden i Kjøbenhavn. Den 12te marts 1849 blev han ansat som underkorporal ved 4de kompani af 2den forstærkningsbataljon (den såkaldte frilodsbataljon) i Schleppegrells brigade.

Hans kompanikommandør var premierløitnant N. S. Kühle, der faldt i 1864, hans bataljonschef var oberstløitnant Dau.

Den første affære, hvori Steinert deltog, var den for de danske heldige fægtning ved Satrup by, hvor de kjæmpede mod en tre gange så talrig fiende, — det var langfredag d. 6te april 1849; — hans anden affære var d. 23de april ved Kolding, hvor mange kammerater faldt tæt omkring ham. Han deltog også i flere andre træfninger og endelig den 6te juli i slaget ved Frederits, hvor han under et håndgemæng blev såret i venstre håndled af en tysk officer, som han tog tilfange.

I september 1849 kom Steinert efter omtrent 13 måneders fravær tilbage til Kristiania. Han erholdt erindringsmedaljen 1876.

Hans afskedspas lyder således:

ad A. No. $\frac{3108}{1875}$

«Da norsk Frivillig ved 2den Forstærkningsbataljons 4de Compani, Underkorporal Gottlieb Steinert, ifølge Anbefaling af 25de f. M. afgaar fra Bataillonen efter at

have tjent ved samme fra 12te Marts d. A. indtil Datum og hæderligen deltaget i dette Aars Felttog, navnlig i Fægtningen ved Uldrup og ved Fredericias Forsvar, — saa undlader Bataillonen ikke herved at bevidne Undercorporalen sin særdeles Tilfredshed med hans udviste Iver i Tjenesten og uforfærdede Adfærd i Kampen.

Gjeldsted Præstegaard pr. Middelfart den 30 August 1849.

C. W. Dau,
Major og Commandeur
for 2den Forstærknings Bataillon».

Svendsen, Carl Emilius Schancke, født i Kristiania d. 15/4 1824, er søn af klokker ved Vor Frelsers kirke dersteds, Bastian Svendsen [1]) (f. 6/6 1795, † 4/3 1865) og hustru Elen, f. Evensen (f. 23/4 1790, † 4/12 1844). Han blev gift i Bergen 1864 med Marie Jeannette Rosendal (f. 1/11 1839), datter af kjøbmand Martin Andreas Rosendal og hustru Anna Henriette, f. Kiilstrøm. De har 2 døtre.

Svendsen var nogle år norsk kadet, men gik i desember 1846 ud af krigsskolen. Da krigen brød ud i 1848, gik han i dansk krigstjeneste og blev ansat ved 10de lette infanteribataljons 2det kompani. Den 26/1 1849 udnævntes han til dansk sekondløitnant i infanteriets krigsreserve med anciennitet fra 11/6 1848, hvilket synes at tyde på, at han sidstnævnte dato var trådt i dansk tjeneste. Senere erholdt han sin officersanciennitet henlagt til 30/4 1848. Den 10/9 1850 blev han premierløitnant i krigsreserven.

I den tid Svendsen stod ved 10de bataljon, deltog han i følgende affærer: I 1849: d. 3/4 ved Grøntoft, d. 6/4 ved Ullerup

---

[1]) Har efterladt 4 store, håndskrevne bøger, hvori han har optegnet Kristiania stifts prestehistorie. De tilhører nu universitetsbiblioteket i Kristiania.

og d. 13/4 i Sundeved, da 2 kanoner erobredes. I 1850: d. 24de og 25de juli ved Idsted, d. 12/9 ved Mysunde og d. 31/12 ved Mølhorst. Den 1/12 1851 blev han afgivet til den holstenske forbundskontingent, hvor han blev ansat som premierløitnant ved 2den bataljon, hvis chef var oberstløitnant Wörishöffer.

Ved udløbet af mai 1852 blev han tilligemed alle de andre officerer af krigsreserven permitteret fra aktiv tjeneste og sat på halv gage mod at stå til krigsministeriets rådighed. 11 måneder senere erholdt han d. 30/4 1853 på andragende nådigst afsked af dansk tjeneste og udnævntes umiddelbart efter til ridder af Danebrog.

I januar 1856 gik Svendsen i tyrkisk krigstjeneste.[1]) Da han, formentlig samme års høst, var kommen tilbage til Norge, blev han medlem af Halfdan Kjerulfs sangkvartet, hvilken kronprins Carl under sine ophold i Kristiania jævnlig så hos sig på slottet. Kronprinsen fattede interesse for den unge mand, der så ofte havde seet faren djervt i øinene, og udnævnte ham d. 1/12 1857 til sekondløitnant i Bergenske brigade. Svendsen blev premierløitnant d. 9/3 1859, var ansat ved h. m. Kongens norske garde i Stokholm fra 1/8 1859—1/8 1861, fungerede i september sidstnævnte år som kvartermester i en skydeskole på Gardermoen, gjennemgik manègen i Kristiania fra 1/11 1861 til 15/5 1862, blev ansat ved 2den Bergenhusiske halvbrigades depotkompani d. 14/9 1864 og erholdt samtidigt inspektionsofficersposten ved brigadens underbefalsskole, i hvilken stilling han virkede i henved 6 år. I 1867 fungerede han som sekretær i en undervisningskommission i Kristiania for det garnisonerende infanteri, blev kaptein og kvartermester ved Sogns bataljon d. 5/5 1870, chef for 2den division af Hardanger bataljon d. 15/7 1872, chef for 1ste depotkompani d. 10/1 1877 og blev medlem af en kommission i Kristiania til

[1]) Udgiveren har desværre ikke kunnet tilveiebringe nærmere oplysninger om denne del af kapt. Svendsens liv. Såvidt vides var han ansat ved den polske legion, der garnisonerede i Scutari.

ordning af undervisningen ved infanteriets underbefalsskoler fra d. 20/9 1875 (kgl. res. af 19/7 s. år). Erholdt den danske erindringsmedalje 1876.

Svenke, Peder Engebregtsen, var født på Svenkerud i Våler d. 15/1 1821 og døde d. 28/1 1872. Han var søn af gårdbruger Engebregt Paulsen Svenkerud og hustru Helene Olsdatter og blev d. 18/3 1867 gift i Vesterålen med Elise Marie Øverland (f. 4/10 1847). De havde 3 sønner.

Svenke drog i juni 1848 til Danmark og blev ansat som frivillig menig ved 3die kompani af 10de bataljon. Den 3/10 s. år rykkede han op til underofficer. Hans kompanichef, kaptein C. G. Müller, skriver om ham, «at han saavel under Bataillonens Affaire ved Dyppel d. 13de April 1849 som i alle øvrige Tjenesteforhold med roesværdig Iver har opfyldt de ham paalagte Pligter, saa at han har været Compagniet til megen Nytte».

Bataljonchefen anfører bl. a. følgende om ham:

«Peder Engebregtsen Svenke har tjent ved 10de lette Infanteri Bataillons 3die Kompani som frivillig Menig og som Underofficier fra 28/6 1848 til 25/8 1849. I denne Tid har han opført sig som en tro og brav Kriger og forrettet sin Tjeneste i Felten med Udholdenhed, Nøiagtighed og Orden.

Bataillonen udtaler sin bedste Taksigelse til Underofficier Svenke for hans tro, hengivne og vigtige Tjeneste.

Stabsqvarteret Sønderskov paa Als d. 25de August 1849.

Ræder,
Oberstlt. og Comdr.
for 10de lette Inf. Bataillon».

Den 29/6 1866 blev Svenke konstitueret og d. 20/12 det påfølgende år ansat som lensmand i Dverberg i Vesterålen. På grund af sygelighed tog han sin afsked d. 7/8 1871.

Sundt, Otto Vilhelm, var født på Mos d. 31/5 1820 (ikke 1821, som anført i militærkalendrene) og døde i Kristiania d. 6/2 1867. Han var søn af skibsreder og lodsoldermand Michael Fr. Sundt (f. 10/6 1795, † 21/3 1874) og hustru Anna Bendikte Sylvia, f. Hjermann (f. 5/11 1797, † 6/3 1875). Ugift.

Sundt blev kadet d. 1/1 1836, surnumerær sekondløitnant i 1ste brigade med anciennitet fra 22/12 1839, gjorde tjeneste ved Norske gevorbne jægerkorps fra 10/5 1840, blev virkelig sekondløitnant 2/4 1841, var ansat dels ved Fredrikstenske, dels ved Fredriksstadske korps, gjennemgik høiskolen fra 18/8 1844—1/9 1847, blev premierløitnant 2/6 1846, gjorde tjeneste dels ved Gudbrandsdalske, dels ved Fredrikstadske korps, blev kaptein og chef for Oplandske landværndivision 10/12 1857, forsat til chef for 2den Smålenenes division 17/8 1859, gjennemgik en skydeskole på Gardermoen fra 20/8—19/9 1861, blev chef for Ringeboske kompani 7/2 1862.

I 1850 deltog Sundt som frivillig i det danske feltliv og gjorde under oberst Helgesen tjeneste i Fredriksstad.

Teisner, Hans Christoffer, morbroder til førnævnte K. J. Lundh, var født i Arendal 1816 og døde i Kristiania 1877. Han var søn af gartner Carl Emilius Teisner (f. på Egholm i Sjælland 1767, † i Kristiania 1841) og hustru Olea, f. Hansen (norsk). Ugift.

Teisner var handelsfuldmægtig i Kristiania, da han i 1848 reiste ned til Danmark for som frivillig at deltage i krigen. Han blev ansat som menig ved 10de bataljons 3die kompani d. 28/8 1848 og avancerede til korporal d. 3/9 s. år. Han gjennemgik en kommandoskole i Kjøbenhavn fra d. 3/10 1848, gjorde derefter tjeneste ved bataljonens depot sammesteds til d. 26/8 1849, men findes ikke i bataljonens rulle for 1850. Senere opholdt han sig som handelsfuldmægtig i Kjøbenhavn og nedsatte sig i 1854 som kjøbmand i Kristiania.

Erholdt 1876 den danske erindringsmedalje.

Tønsberg, Nicolay Christian, født i Arendal d. 1/6 1825, er søn af toldbetjent Carl Andreas Tønsberg og Nicoline Clausine f. Ploug. Han blev i 1855 gift med Johanne Knudine Knudsen (f. i Aller ved Christiansfeldt d. 7/6 1835, eneste datter af gårdeier Knud Janus Knudsen og Cathrine, f. Fischer). De har havt 3 sønner, der døde som små, og 1 datter, nuværende enkefru Steenbuch i Kjøbenhavn. N. C. Tønsberg er en fætter af generalkonsul Chr. Tønsberg i Kristiania.

19 år gammel blev han høsten 1844 ansat som handelsbetjent og handelsreisende i Kristiania, hvor han blev til 1848. Smittet af den almindelige begeistring for den danske sag reiste han i mai sidstnævnte år til Kjøbenhavn, hvor han efter at have gjennemgået en rekrutskole d. 28/6 blev ansat som menig ved 10de bataljons 3die kompani. Allerede d. 3die september s. år avancerede han til underofficer og forblev i denne stilling henved 1 år, idet han ifølge armébefaling af 9/8 1849 meddeltes nådigst afsked fra den danske krigstjeneste fra 25de s. måned.

Han var med i affæren ved Sønderborg og Dyppel d. 13de april 1849 og deltog i erobringen af 2 saksiske kanoner.

I 1850 og 1851 var han ansat ved la Mottes boghandel i Sønderborg. I begyndelsen af 1852 blev han kopist ved Nybøls herredskontor i Broager på Sundeved, fra 1/6 1853 erholdt han ansættelse som kopist på Haderslev amtshus og fra 1/10 1856 blev han ansat som fuldmægtig ved Haderslev herredskontor hos herredsfoged Rumohr, (der som bekjendt har optrådt som forfatter under mærket P. P.) I denne stilling forblev Tønsberg indtil hans principal under krigen i 1864 blev afsat og udvist af tyskerne. Efter en længere, alvorlig sygdom modtog han en lignende ansættelse hos den advocat Salicath, der da var notarius publicus i Haderslev og som på grund af edsnægtelse blev afsat i 1868, men som nu — 1887 — er borgermester i Nestved i Sjælland.

Tønsberg har ikke søgt de tyske autoriteter om nogen officiel ansættelse, men har siden 1872 ført en kommissions-

forretning i Haderslev. 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Ved sin udtrædelse af den danske armé erholdt han følgende bevidnelser fra sine foresatte:

«Norsk Frivillig, Nicolai Christian Tønsberg, ankom til 10de Bataillon d. 28 Juni 1848 og indrangeredes som Menig ved 3die Compagni. Den 3 September s. A. avancerede han til Underofficier, i hvilken Egenskab han nu forlader den danske Krigstjeneste.

Ikke blot i Felten selv — og navnlig under Bataillonens Affaire d. 13 April d. A. — har Underofficier Tønsberg vist sig som en særdeles duelig, sin pligt hengiven Soldat, men ogsaa ved Redebonhed og nøiagtig Udførelse i den indre Tjeneste gjort sig værdig til sine Foresattes Tiltro og Velvillie. Desuden har han, ved at forene Dygtighed med et altid uforsagt og muntert Sind, lettet Soldatens ofte møisommelige Kald for sine nærmeste Omgivende, og saaledes ved mangen vigtig Leilighed været Kammerater og Undergivne et opmuntrende Exempel.

Compagniet skulde derfor med Beklagelse skilles fra den unge Soldat, naar det ei tillige holdt sig forvisset om, at han med saa rosværdige Egenskaber ogsaa i det civile Livs Forhold overalt vil møde Anerkjendelse af sin Duelighed og Hengivenhed for sin Person.

Sønderborg den 22de August 1849.

C. G. Müller,
Capitain, Chef for 3die Compagnie af
10de lette Infanteri-Bataillon».

«Foreviseren heraf, Nordmanden Christian Tønsberg, har tjent ved den Kongelige danske Armees 10de lette Infanteri-Bataillons 3die Compagni som frivillig Menig og Underofficier fra 28 Juni 1848 til 25 August 1849.

I denne Tid har Underofficier Tønsberg opført sig som

en tro og brav Kriger og forrettet den ham paalagte Tjeneste i Felten med Udholdenhed, Nøiagtighed og Orden. Men ifølge eget Ønske, overensstemmende med Armeebefaling af 9 August 1849, er ham meddelt Afsked af dansk Krigstjeneste, hvorfor han nu afgaar fra Bataillonen over Kjøbenhavn til sit Fædreland, Norge.

Bataillonen undlader ikke herved at udtale sin bedste Taksigelse til Underofficier Tønsberg for hans tro, hengivne og vigtige Tjeneste for den Tid, han har staaet ved Bataillonen.

Under min Haand og Bataillonens Segl.

Stabsquarteret Sønderskov paa Als d. 25 August 1849.

Ræder,
Oberstlieutenant og Commandeur
for 10de lette Infanteri-Bataillon.

Afsked
for Underofficier Christian Tønsberg».

Vogt, Carl Jacob, født i Kristiania d. 18/10 1827, er søn af byfoged på Mos, David Vogt, og Marie Magdalene, f. Juhl fra Danmark. Han blev gift i Land d. 27/12 1855 med Marie Caroline Wilhelmine Sophie Aabel, (f. 27/2 1835), datter af provst og sognepræst til Land Peder Pavels Aabel og Margrethe Engelcke Magdalene, f. Leigh. De har 3 sønner og 3 døtre.

C. J. Vogt blev kadet d. 1/1 1844 og blev 3 år derefter surnumerær sekondløitnant i 1ste akershusiske infanteribrigade med anciennitet fra 23/12 1846. Han deltog i den dansk-tyske krig 1849, blev r. D. o. den 5/9 s. år og virkelig sekondløitnant d. 17/5 1850, tog examen artium s. år, 2den examen 1851 og underkastede sig 2den afdeling af høiskoleexamen 1852. Derefter gik Vogt i veivæsenets tjeneste fra

juli 1852 til 1ste april 1856, da han blev ansat som inspektionsofficer ved krigsskolen og premierløitnant ved kadetkompaniet, hvilken stilling han indehavde i 6½ år indtil d. 16/9 1862. Han udnævntes til kammerjunker d. 15/5 1858 og til kammerherre på kong Carls og dronning Louises kroningsdag i Trondhjem d. 5/8 1860. Blev surnummerær kaptein i Trondhjemske infanteri brigade d. 12/8 1862 og kompanichef ved krigsskolen d. 16/9 s. år. Den 29/11 s. år blev han chef for Stør og Værdalens jægerdivision, men forblev i sin stilling ved krigsskolen. Han fik Sværdordenen d. 8/6 1864. Var sekretær i militærkommissionerne af 2/6 1858 og 2/9 1864. Den 12/5 1865 trådte han ind i generalstaben, efterat han d. 28/4 næstfør var bleven surnumerær major i Trondhjemske brigade. Han var oberstløitnant i generalstaben fra d. 27/9 1866 til d. 27/1 1872, da han blev chef for depotafdelingen i Kristianssand, hvor hans fortjenester af underofficersskolen og virksomhed forøvrigt påskjønnes over hele brigaden. Han fik St. Olafsordenen d. 24/11 1871 og den danske erindringsmedalje 1876.

Oberstløitnant Vogt er bleven meget benyttet i det offentliges tjeneste: Således har han fra september 1858 til juni 1859 været sekretær i reorganisationskommissionen af 2/6 1858, lærer ved krigsskolen i krigskunst, krigshistorie og militær administration m. m. fra 1/5 1857 til 15/8 1865, lærer ved høiskolen i krigshistorie, militær topografi og generalstabsfag fra d. 12/10 1861 til d. 31/12 1869. I 1859 tildeltes han stipendium for at studere udenlandske militærskoler. I 1864 var han medlem af en kommission til ordning af vordende reserveofficerers uddannelse og var fra 1/10 s. år til 1/6 1865 sekretær i militærkommissionen af 2/9 1864. Fra 30/9 1865 til 21/6 1866 var han medlem af en kommission til ordning af intendantur og administrationsforholdene i arméen. I 1866 medlem af bestyrelsen for foreningen: Vaabenbrødrene og i 1868 medlem af bestyrelsen for: Den skandinaviske Forening. I 1870 medlem af en beklædnings- og udrustningskommission. Var formand i bestyrelsen for den gymnastiske

centralskole fra 12/12 1870 til 30/4 1872. Sendtes i 1871 med stipendium til Preussen. Han fungerede som kampdommer under felttjenesteøvelserne i Smålenene i august og september 1875. Fra 18/9 1875 til 20/1 1876 var han medlem af en kommission vedrørende undervisningen på underbefalsskolen. Deltog i september 1881 i den tyske armés høstmanøvrer, erholdt da 2den klasse af den preussiske Kroneorden, var i juli 1882 chef for korpset B. under felttjenesteøvelserne på Jæderen.

Vogt har udgivet en lærebog i krigskunst 1860, i krigshistorie 1861 og i militæradministration 1862. I 1882 udgav han: Betragtninger over gamle og nye Hærordninger.

Om C. J. Vogts deltagelse i det danske feltliv kan meddeles, at efterat han om våren 1849 i det danske krigsministerium havde meldt sig som frivillig, gjennemgik han en kommandoskole i Kjøbenhavn, hvorefter han blev ansat som løitnant ved 5te brigade, hvis chef var generalmajor Olaf Rye, og blev beordret til tjeneste ved 7de liniebataljons 3die kompani. Bataljonschefen var daværende major, senere generalmajor C. A. Vogt, kompanichefen var kaptein, senere oberst Adolph Krieger. Brigaden stod dengang ved Skanderborg og fik ordre til at trække sig tilbage gjennem Jylland. Under denne retræt deltog løitnant Vogt i forpostfægtningerne ved Marselisborg- og Riis-skov i nærheden af Aarhus. Under sidstnævnte træfning indtraf en livlig og senere meget omtalt rytterfægtning mellem de danske dragoner og de preussiske Husarer. Den fandt sted i nærheden af 7de bataljon, som havde fået nogle af sine folk afskårne.

Fra Aarhus gik tilbagetoget op til Helgenæs, hvor bataljonerne indskibedes til Fyen for fra Bogense at marschere til Strib på nordpynten og derfra sættes over til Fredericia. Denne overfart over Storebelt foregik natten mellem d. 4de og 5te juli tildels under beskydning af de tyske batterier.

Under det voldsomme bombardement, som fienden d. 5te om morgenen åbnede mod Frederits, der da var opfyldt med danske tropper, slog en bombe ned i det gårdsrum, hvori 3die kompani, hvorved løitnant Vogt var ansat, stillede, ved hvilket tilfælde flere mænd dræbtes og såredes.

Kl. 1 nat til d. 6te juli rykkede Ryes brigade ud gjennem de ved stranden anbragte forskansninger. 7de bataljon, formeret i sluttet pelotonskolonne, blev tilligemed 6te bataljon, endel af 1ste reservebataljon og 1ste kompani af 9de bataljon samt 1 batteri sat under Ryes personlige ledelse. Efterat forterrænget og løbegravene var ryddede af avantgardebataljonen og af 1ste træfning, stormede Rye med de nævnte tropper tre gange frem til den store redut ved stranden, Treldeskansen kaldet; men folkene stoppede op ligeoverfor de høie profiler og palisaderinger, hvorfor de hver gang blev tilbageslåede med stort mandefald. Således havde 3die kompani, der var længer tilbage i kolonnen end 1ste og 2det kompani og derfor led ulige mindre end disse to kompanier, ikke mindre end 2 officerer og 38 mand dræbte eller sårede. Først efterat reduten og dens palisadering var bleven beskudt på nært hold med granater af det medsendte batteri, der stod under kapt. Marcussens, senere under kapt. Raasløffs kommando, gik man for 4de gang frem til storm og denne gang med held. Formeret i kompanikoloner foretog 7de bataljon en omgående bevægelse og angreb skansen fra dens sydvestlige side. Herunder blev løitnant Vogt såret i underlivet af et streifskud, der satte ham ud af striden og i flere uger fængslede ham til lasaretet.

Inden Vogt om høsten vendte tilbage til Norge, erholdt han under 24de og 27de august fra sin bataljonskommandør og fra sin kompanichef følgende anerkjendende udtalelser om sit forhold under krigen, hvilke udtalelser oberstløitnanten kun modstræbende har tilladt udgiveren at meddele:

«Ifølge Ordre fra den 5te Brigade af 21de Mai d. A. ansattes Secondlieutenant Carl Jacob Vogt af den norske Armee til Tjeneste ved den 7de Linie-Bataillon. I al den

Tid, Lieutenanten har været tjenestegjørende ved Bataillonen, har han viist et særdeles bravt Forhold ligesom han de Gange, Bataillonen har været i Ilden, har vist meget Mod og Conduite. Bataillonen maa meget beklage, at Omstændighederne ei tillade, at den fremdeles beholder en saa dygtig ung Mand til Tjeneste.

Fredericia den 24de August 1849.

Vogt,
Major og Bataillonscommandeur».

«Norsk Lieutenant Vogt indtraadte som frivillig Officier i Dansk Tjeneste ved 7de Bataillons 3die Compagnie den 23de Mai og forlod samme efterat være bleven saaret i Slaget ved Frederits den 6te Juli 1849.

Hr. Lieutenant(en) har i denne hans Tjenestetid udviist megen Lyst og Iver for Tjenesten, men hvad i Særdeleshed jeg troer at maatte fremhæve, er det Mod og den Rolighed, som denne unge, brave Officier har udvist ved de Affairer, hvori han deeltog, nemlig: ved de 2 Gange af de Fiendtlige ved Aarhus foretagne Angreb samt i det blodige Slag ved Frederits d. 6te Juli, hvor Compagniet mistede 1 Officier og 9 Mand Døde og 1 Officier og 29 Saarede.

I de af mig over disse Officierer indgivne Rapporter har jeg stedse fundet mig foranlediget til at fremhæve Lieutenant Vogt for udviist Mod og Conduite.

Skanderborg den 27de August 1849.

Adolph Krieger,
Capitain og Chef for 3die Comp.
af 7de Bataillon».

Vogt, David Monrad, var født i Kristiania d. 11/9 1821 og døde sammesteds d. 12/10 1860; han var broder til efternævnte brigadelæge Jacob Vogt. Ugift.

Han blev student 1841, juridisk kandidat 1848, arbeidede derefter en tid på høiesteretsadvokat, senere høiesteretsassessor Chr. Andresens kontor, derpå hos sorenskriver Rasch i Eger og Modum. Han blev kopist i statssekretariatet 1850 og fuldmægtig dersteds 2/5 1855.

Midt i mai 1848 reiste Vogt til Danmark sammen med endel andre landsmænd, som ved Leopold Løvenskiolds exempel var blevne grebne af begeistring for den danske sag. Underveis blev de i Gøteborg feirede ved en fest på Bloms sal, hvorfra de under musik fulgtes ombord i dampskibet igjen. Da de var komne til Kjøbenhavn, gjorde kong Frederik d. 7de d. 20de mai en fest for dem på Klampenborg.

Vogt blev ansat ved 2den reservebataljon i kapt. Bernstorffs kompani. Den 28de mai landsattes bataljonen i Høruphav på Als og beordredes samme dag over Sønderborg til Sundeved, hvor kampen var igang. Bataljonen kom frem, men blev kun anvendt som reserve, så den ved denne anledning ikke kom i ilden. Den 5te juni deltog Vogt i den alvorlige affære ved Nybøl. Han avancerede til underofficer og var med på feltvagter og rekognosceringer i Sundeved og på strandvagter på Als. Den 12te september fulgte han bataljonen til Fyen, hvor den indkvarteredes i Faaborg, Flemminge og Arreskov.

Midt i oktober kom han tilbage til Norge.

I 1852 fungerede han som proviantforvalter på et togt med kadetkorvetten «Ellida».

David Vogt var en særdeles vel udrustet mand med mange, især historiske kundskaber. Han havde et varmt hjærte og et letbevægeligt sind samt var en trofast ven, der var meget afholdt i sin kreds. Et hjerteonde, hvoraf han længe havde lidt, lagde ham i en tidlig grav.

Vogt, Jacob, født i Kristiania d. 26/4 1819, er søn af statsråd J. H. Vogt (f. 21/7 1784, † 12/1 1862) og første hustru, Ingeborg Marie, f. Lorentzen († september 1821). Han er ugift.

J. Vogt tog artium 1838 og medicinsk embedsexamen 1848, hvorefter han i 4 år var ansat ved rigshospitalet i Kristiania. I 1849 fungerede han dog nogen tid i Bergens by og stift som koleralæge. Samme år samt i 1850 gjorde han tjeneste som frivillig læge i den danske armé. Hjemkommen til Norge, fungerede han som koleralæge i Kristiania. Den 25/7 1851 blev han ridder af Danebrog. Fra mai til oktober 1853 fungerede han som skibslæge på korvetten Nordstjernen under dens togt til Østersøen og Edingburg. Han blev national korpslæge i Bergenske brigade d. 21/8 1862, blev forsat til 1ste brigade d. 3/12 1863. Ridder af Nordstjerneordenen d. 14/11 1864.

I 1866 udarbeidede Vogt sammen med overlæge Chr. Smith et senere befulgt forslag til sygeleirens anordning på Gardermoen. I flere år har han været medlem af Kristiania teaters repræsentantskab og var i 1864 formand i teatrets bestyrelse; er også bleven anvendt i flere kommunale hverv.

Han erholdt den danske erindringsmedalje 1876 og blev d. 20/1 1877 brigadelæge i 1ste brigades distrikt. Er bosat på Fredrikshald.

Om sit ophold i Danmark under krigen har brigadelæge Vogt bl. a. godhedsfuld tilskrevet udgiveren følgende:

«Hvad der er at fortælle om min deltagelse i de danske felttog er omtrent sagt, når deltagelsen er berettet. Min hensigt ved at indtræde i dansk tjeneste var — næst efter at kunne yde hjælpen — den at erhverve mig erfaring på krigskirurgiens område og jeg søgte derfor plads ved lasaret såvel i 1849 som i 1850. Jeg har således ikke deltaget i noget slag, sådant har jeg kun seet på afstand, idet jeg i 1850 fra bakkerne ved Slesvig by betragtede kampen ved Midsunde, da oprørerne og deres sub rosa allierede, Preusserne, søgte at forcere overgangen dersteds i september.

Jeg gjorde tjeneste som underlæge ved lasaretet i Faaborg fra mai til juli 1849 under overlæge L. Berthelsen; efter det mindeværdige slag ved Fredericia forflyttedes jeg til Odense lasaret under professor Buntsen. Her var nok at varetage, da de fleste hårdtsårede fra det blodige drama var anbragte i denne by. Med min indkvartering var jeg heldig, da jeg kom til at bo hos en kjøbmand Frydendal, der var gift med jernstøber Allerups's datter — en særdeles elskværdig familie, hos hvem jeg nød stor gjæstfrihed og som altid vil stå for mig i venlig erindring. I kammerherre Benzons familie på Christiansdal var jeg også et par gange. Fra den danske administration erholdt jeg tilbud at overtage lasarettjenesten i byen Slesvig medens den var besat af norske og svenske tropper under våbenstilstanden 1849—1850, hvilket jeg dog ikke kunde modtage, da jeg reiste hjem.

I 1850 forlod jeg sammen med doktor Parelius, nuværende korpslæge Heiberg og stud. med. Niels Jæger Kristiania d. 25de juli og kom til Slesvig d. 30te. Vi fik strax arbeide på lasareterne under professor Lehmann, jeg i Bischofshof og i jægerkasernen. Senere indtraf mine norske kolleger, A. Holst og Chr. Budde, den første fik tjeneste på Gottorp slot, den sidste ved en troppeafdeling, der senere deltog i slaget ved Midsunde. Efter denne affære fik vi det travlt i Slesvig; således blev vi ikke færdige med at modtage de sårede før kl. 4 om morgenen, uagtet vi havde begyndt dermed den foregående eftermiddag kl. 5. Vor evakuationsliste blev dog indleveret kl. 8 morgen. I Slesvig gjorde vi tjeneste til henimod udgangen af oktober og kom hjem igjen til Kristiania med sidste dampskib fra Kjøbenhavn d. 4de november.

Der er således i disse oplysninger ingen fremtrædende punkter, hverken af fare eller bravour. — Tilsidst skal jeg meddele en liden begivenhed, der har knyttet sig til min erindring:

En eftermiddag havde jeg, hvilket jeg ofte pleiede, taget en spadsertur for at bese forsvarsstillingen ved Danevirke.

Da jeg kom hjem, aflagde jeg de fortifikatoriske værker og deres bestykning på det detaljkart, som var mig tilhændet. I et brev til min broder, David Vogt, der senere er død som fuldmægtig i statssekretariatet, gav jeg ham en kopi af dette kart med de derpå anbragte defensionsarbeider for at han lettere kunde forstå de muligens indtrædende begivenheder.

En tid efter hændte det en vakker dag, at en dansk officer blev arresteret for at have givet korrespondance til et kjøbenhavnsk blad om krigsbegivenhederne. Da jeg hørte dette, blev jeg hed om ørene, idet jeg tænkte på min egen ubetænksomhed, og fik travlt med at tilskrive min broder om at holde min indiskretion for sig selv. Jeg var ikke rolig, før jeg atter fik brev fra ham, at al taushed var og skulde blive iagttaget. Han havde nemlig selv som soldat og underofficer deltaget i krigen i 1848 og havde således sær interesse for at følge begivenhederne».

Se Norges Læger, s. 443.

Wedel Jarlsberg, Ferdinand John, baron af, født på Elingård i Smålenene d. 11/11 1828, er søn af major og overhofstaldmester baron Wilhelm Frederik af Wedel J. (f. 29/3 1786, † 14/2 1855) og hustru Anna Dorothea, f. Elieson (f. på Evje i Rygge d. 28/8 1794, † på Skillebæk ved Kristiania d. 28/3 1878). Ugift.

Efterat have været kadet ved den kgl. norske krigsskole fra 1/1 1845 til 1848 blev Ferd. Wedel Jarlsberg udnævnt til sekondløitnant i 1ste brigade med anciennitet fra 11/12 1848. Efter at have taget høiskoleexamen blev han sekondløitnant i artilleriet d. 8/7 1853, men søgte allerede 3 år efter sin afsked, der nådigst bevilgedes ham i august 1856; han afgik fra tjenesten i september efter rekrutskolens slutning.

I krigsåret 1864 gik han som frivillig i dansk tjeneste,

meldte sig den 18de april i det danske krigsministerium og blev sendt til Als, hvor han d. 27de s. m. blev ansat ved artillerikaptein A. Groves fæstningsartillerikompani.

Ved Als' overrumpling d. 29de juni udmærkede han sig ved en mandig og uforfærdet optræden i kampen, men blev allerede kl. 8½ formiddag såret i høire fod, idet en musketkugle, der blev afskudt i omtrent 30 skridts afstand af en menig af Westphalske regiment, knuste vristen. Han blev nu liggende en tid på marken, idet fienden stormede over og forbi ham. Kort efter kom en soldat, der senere opgav, at det var ham, der havde skudt på baron Wedel, hen til denne for at plyndre ham; men da Wedel i det samme reiste sig overende og tiltalte ham lidt skarpt, bad soldaten om at måtte få en gave til erindring om, at han havde truffet ham! Wedel var da ædelmodig nok til at forære ham en prægtig distancekikkert, nylig kjøbt i Paris. General Witzingrode med sin stab passerede tæt forbi, hvor han lå såret. Prins Fr. Carls adjutant, v. Lohe, kom derefter tilstede; til denne overleverede nu Wedel sin sabel. Han blev erklæret for preussisk fange og en polsk underofficer blev sat til vagt over ham.

Efterat have ligget 5 timer på marken, hvor han imidlertid var bleven foreløbig forbunden af en sanitetsunderofficer, blev han kl. 1½ eftermiddag bragt til en i nærheden værende bondegård, Møllestedgård, hvor såret blev omhyggelig efterseet. Næste dags middag blev Wedel og en såret svensk løitnant, G. E. Påhlman af Skaraborgs regiment, lagte i en sygevogn og kjørte gjennem Sønderborg over flydebroen til Sundeved for at indlægges et eller andet sted der i egnen. Det lykkedes dog først henimod aften at finde lokale for dem i Broager prestegård, hvor Wedel blev opereret af professor dr. Langenbeck, der udførte operationen på en ny måde, der senere er bleven viden bekjendt. I september blev han flyttet til et lasaret i Flensborg, hvor han henlå vinteren over. Sommeren 1865 blev han flyttet til Sølvgadens kasernes officerslasaret i Kjøbenhavn, hvor udgiveren besøgte ham. Da han ikke blev bedre, reiste han som privatmand til professor

Langenbeck i Berlin, hvor han blev indlagt på dennes private klinik i Sommerstrasse og underkastede sig påny 2 operationer, hvorfor han måtte ligge vinteren over i Berlin. Først i mai 1866 var han såvidt frisk, at han kunde vende tilbage til Kristiania, hvor han ankom i juni. I flere år gik såret ofte op og der værkede bensplinter ud af det. Nu kan han gå uden stok og er i regelen smertefri.

Baron Wedel blev d. 1/10 1864 danebrogsridder og modtog 1876 den danske erindringsmedalje.

Wedel Jarlsberg, Ferdinand Julius, baron af, født på Brunlaug ved Fredriksværn d. 23/10 1823, er søn af amtmand baron Frederik Wilhelm Wedel Jarlsberg til Brunlaug (f. 22/5 1787, † 26/7 1863) og Ingeborg Margrethe, f. Haffner (f. 18/11 1793, † 22/7 1845). Gift 6/9 1855 med komtesse Clementine v. Wedel-Evenburg-Gødens fra Ostfriesland, (f. 15/6 1832), datter af oldenburgsk generalløitnant grev Wilhelm Fr. C. F. Wedel-Evenburg-Gødens (f. 28/3 1798, † 14/7 1872) og Bertha Sophie Amalie Pauline, f. baronesse v. Glaubitz (f. 21/6 1802). Komtesse Clementine Wedel havde siden 1849 været hoffrøken hos storhertugen af Oldenburgs datter og fra 10/2 1852 hos storhertuginde Elisabeth af Oldenburg, der er født prinsesse af Sachsen-Altenburg, (hvis ene søster, Alexandra, er gift med storfyrst Constantin af Rusland og hvis anden søster er dronning Marie af Hannover, enke efter kong Georg IV). Ferdinand Wedel Jarlsberg valgte ligesom to af sine ældre brødre søen til sit element. I mai 1835 blev han 11½ år gammel søkadet ved institutet i Fredriksværn, hvorfra han udexamineredes i juli 1842. Han udnævntes til sekondløitnant i marinen d. 8/8 1842 og blev strax styrmand — næstkommanderende — ombord i dampskibet Carl Johan, der gik rute mellem Kristiania og Kristianssand. Det følgende år var han i samme stilling på dampskibet Nordkap i rute Kristianssand—Trondhjem, medens han om

vinteren gjorde tjeneste ved det sømilitære korps i Fredriksværn.

I marts 1844 blev han ansat som skibsofficer på korvetten Nordstjernen, der blandt flere skibe sendtes til den marokanske kyst for at være tilstede, medens underhandlingerne om ophævelsen af tributen til Marokko stod på. Den 6/8 s. år blev han vidne til, at fæstningen Tanger i Marokko blev ødelagt af en fransk eskadre under h. k. h. prinsen af Joinvilles kommando. Den svensk-norske generalkonsul Ehrenhoff havde ved denne anledning måttet flygte ombord i korvetten, der, efterat have ligget vinteren over i Gibraltar i forening med svenske og danske krigsskibe, i mai 1845 kom tilbage til Norge efter et 14 måneders togt.

Fra 1ste april 1846 til 9de februar 1848 var han ansat som ékipagemester ved værftet i Trondhjem. Under en ildebrand i byen 1847 udmærkede han sig ved energi og konduite og det lykkedes ham at begrændse ilden.

Om sommeren 1847 var han udkommanderet på et 6 ugers togt med skonnerten Uller.

Våren 1848 stod Wedel Jarlsberg i begreb med at tiltræde en 3årig tjeneste i den franske orlogsmarine; men da han erfarede, at det slesvig-holstenske oprør var udbrudt, ansøgte han om istedet at gå i dansk krigstjeneste. Han reiste til Sønderborg, hvor han i mai ansattes ombord i dampbåden Skirner i egenskab af 3diekommanderende, nogen tid efter i samme egenskab på dampbåden Geiser, hvorfra kommandørkapt. F. Paludan — ligesom tidligere fra Skirner — førte kommandoen som chef for eskadren på Slesvigs østkyst.

Wedel Jarlsberg, som i 1848 var den eneste frivillige søofficer i dansk tjeneste, deltog nu i flere småtræfninger. Geiser var om høsten s. år blandt andet behjælpelig med at transportere svenske tropper fra Gøtheborg til Danmark og Slesvig samt med at slæbe norske transportfartøier did. Efter våbenstilstanden stationeredes den i Sønderborg. Den 27de december 1848 blev Wedel udnævnt til r. D. o. Geiser

benyttedes våren 1849 atter til troppetransport, hvorefter den indlemmedes i den eskadre, der beordredes til Eckernførde-fjord. I den træfning, der forefaldt der d. 5te april 1849, blev Geiser stærkt medtaget både på takkellage, skrog, maskine og inventarium, hvorhos dens besætning led meget. Da nogle feltkanoner under denne affære var kjørt op på kysten i en flankestilling, lod baron Wedel en af Geisers 60 ℔'s bombe-kanoner rettes mod disse. Da skuddene ikke traf, indtog han selv kanonkommandørens plads. Det første skud, han affyrede, gik lidt over batteriet, det andet slog ned i strand-kanten foran dette; men det tredie traf nøiagtig: bomben sprang midt i batteriet med den virkning, at dette aldeles for-svandt. Geiser kom ud af ilden, men måtte slæbes til Kjø-benhavn. Efterat dens skade der var udbedret, benyttedes den til at blokere Eckernførde- og Kielerfjord og blev derefter sat i kommandør Billes eskadre og anvendt til at blokere Elben og Weser. I forening med korvetten Valkyrien deltog den her i en træfning under Helgoland, hvor et angreb af 4 tyske dampskibe afsloges, hvorefter disse blev afskårne fra Weseren og jagede ind i Elben.

Efterat våbenstilstanden var sluttet i august 1849, be-ordredes Geiser atter til Kjøbenhavn, hvorpå Wedel afgik fra dansk krigstjeneste sidst i november s. år.

Fra Kjøbenhavn reiste han i december til Østerrig, hvor han havde fået ansættelse i krigsmarinen som kapteinløitnant. I januar 1850 kom han efter et kort ophold i Wien til Triest og indskibedes på den østerrigske fregat Venus, der begav sig ud på togt. I april s. år vistes der ham den tillid, at han, der da var norsk sekondløitnant og kun 26½ år gam-mel, udnævntes til chef for den østerrigske korvet Titania, der havde 16 kanoner og blev udrustet til kadetskib. 40 marine-kadetter, hvoraf kun meget få tidligere havde været tilsøs, skulde på det forestående togt indøves under Wedels ledelse. Dette foregik på krydstogter i Adriaterhavet. Om høs-ten s. år opviste han kadetterne for keiseren af Østerrig, der ledsagedes ombord i Titania af sin moder og af sine

3 brødre samt af den danskfødte, østerrigske viceadmiral og marinechef, baron Dahlerup m. fl. Om vinteren 1850—1851 lagdes korvetten i Triests indrehavn, hvor den tjente som skoleskib for omtrent 60 kadetter. Wedel var fremdeles dens chef samt tillige lærer i søvidenskab, maskinlære og manøverkunst, i hvilke fag han også under sommertogtet havde undervist. Næstkommanderende på Titania var da premierløitnant, den senere bekjendte admiral Tegetoff, der også var lærer ombord. I løbet af denne vinter udgav Wedel en lærebog i sømandsskab på tysk efter den norske, hvortil han havde føiet de italienske kommandoord; ligeledes udgav han en på tysk forfattet fortegnelse over alle de forskjellige dele, hvoraf et fartøi består. Han lagde den første grund til, at tysk kommando blev indført i den østerrigske krigsmarine idet al kommando måtte gjentages i begge sprog ombord under alle manøvrer. Da keiseren i 1850 gjorde et kort besøg i Triest, blev baron Wedel tilforordnet hans majestæts stab som adjutant. Derved kom han i berørelse med en hel del af den tids berømte mænd, såsom generalerne Gyulley, Hainau, Hess, Radetzky, Wimpfen, Kuhn, Clam-Gallas og Windischgrätz m. fl. Som kadetchef på Titania betroedes han særskilt tilsyn med prins Nicolaus af Würtemberg og hertugen af Dessau, der var ombord som nybagte søkadetter. Blandt andre kadetter ombord kan nævnes: Greverne Wimpfen, Kielmansegge og Montecuculi, samt baronerne Kübelck, Rössing, v. Bothmer m. fl.

Efterat søkadetterne våren 1851 var udexaminerede og nogle nye ansatte, udsendtes Titania på et nyt togt, fremdeles under Wedels kommando. Men da man i Østerrige ikke længer ønskede midlertidige officerer, tog han om høsten sin afsked og reiste tilbage til Norge, hvor han blev ansat som 2den adjutant i marinekommandoen i Kristiania. I december 1851 blev han opsynhavende officer ved vårsildfiskerierne på Norges vestkyst og fungerede som sådan også de 3 derpå følgende vintre. I 1852 var han skibsofficer på korvetten Ellida og senere styrmand på dampskibet Constitutionen. 1853

blev han ridder af æreslegionen i anledning af, at han 2 år tidligere havde frelst et fransk handelsskib fra at drive iland og knuses mod klipperne ved Triest. Samme år var han chef på postdampskibet Prinds Carl i rute mellem Hammerfest og Egersund. Sommeren 1854 var han skibsofficer på korvetten Nordstjernen. Blev premierløitnant d. 6/12 s år. Det var også i dette år, at han i Lübeck afsluttede indkjøbet af dampskibet Lindesnæs, som han derpå førte til Norge og i januar 1855 til London, hvor det blev repareret under hans tilsyn, inden han førte det i ruten: Kristiania—Egersund. I den første halvdel af 1856 var han navigationsexaminator i Kristianssands distrikt. Fra høsten 1857 til våren 1858 var han skibsofficer på korvetten Ørnen på dennes togt til Middelhavet. I 1859 førte han dampskibet Christiania, var derpå i 3 år ékipagemester i Fredriksværn og flyttede våren 1862 til Kristiania, overtog hofintendantposten, hvortil han havde fået udnævnelse d. 17de dec. det foregående år. I denne stilling var han også statens tilsynsmand ved slottet og palæet i Kristiania. Under sit ophold i Fredriksværn var han ordfører i formandskabet samt branddirektør. I 1861 var han chef på dampkanonbåden Rjukan og foretog oplodninger udenfor Egersund i anledning af den undersøiske telegrafkabel til England. Den 7/6 s. år blev han kammerherre. I 1862 blev han i anledning af et af ham konstrueret kontrolkompas ridder af den italienske St. M. og L. o.; erholdt s. år den danske fortjenstmedalje i guld. I 1863 fik Wedel anvist embedsbolig på slottet, bestyrede om sommeren s. år fyrdirektørembedet og blev den 2/6 kapteinløitnant. Fra den 6/3 1864 til udgangen af 1866 fungerede han som rullefører i Kristiania by. I 1864 blev han tillige r. Sv. o. og var næstkommanderende på kadetkorvetten Ellida. I 1868 blev han r. N. o. og i 1869 k. af Nitschi-Iftikar o. I 1869 var han chef for dampskibet Christiania og for lærlingebriggen Statsraad Erichsen, i 1871 for exercerskibet Desideria; s. år entledigedes han som hofintendant. I 1873 var han chef for korvetten Nornen, der indlemmedes i den eskadre, der ledsagede

kong Oskar d. 2den på reisen til Finmarken. Gjorde tjeneste i den geografiske opmåling vinteren 1873—1874. Den 28/11 sidstnævnte år blev han kommandørkaptein af 2den klasse; s. år medlem af den norsk-svenske signalkommission i Stokholm. Var referent hos h. m. kongen fra 1/9 1875—1/9 1876. Sidstnævte år erholdt han den danske erindringsmedalje. Var navigationsexaminator fra 1/1 1877—1/1 1885. Blev kommandørkaptein af 1ste klasse d. 13/3 1882. Siden d. 16/10 s. år er han tilforordnet medlem af høiesteret i militære sager og siden d. 27/10 1885 er han formand i en kommission til gjennemsyn af reglementet for søtjenesten.

Om baron Wedels virksomhed forøvrigt bør nævnes, at han om vinteren har holdt navigationsskole: i Trondhjem fra 1846 til 1848 og i Fredriksværn fra 1856—1862. Han har været direktør for Vaabenbrødreforeningen og medlem af bestyrelsen for Vallø glasværk, Hougsunds kobberværk og Eidsvolds guldværk. Han har konstrueret flere instrumenter, f. ex. en deviationsrose, 2 slags kontrolkompasser, en loggemaskine, et korrektionskompas og et natsignalsystem m. m. Ved udenlandske udstillinger er han herfor tildelt medaljer og diplomer.

Baron Wedel har udgivet mange skrifter, hovedsagelig af maritimt, også af personalhistorisk indhold. Men da fortegnelse over disse kan ventes optagne i Halvorsens norske forfatterlexikon, forbigåes de her.

Da han fratrådte sin tjeneste på dampskibet Geiser, modtog han et brev fra dettes chef samt afskrift af en skrivelse fra det danske marineministerium til chefen for den norske marinekommando:

Til Hr. Baron, Premierløitnant,
Ridder af Dannebroge Wedel Jarlsberg
af Dampskibet Geiser.

Ved at tilstille Hr. Lieutenanten vedlagte ministerielle Ordre om at fratræde Tjenesten paa Dampskibet Geiser, kan jeg ikke andet end beklage, at Omstændighederne ikke tillade

mig at nyde Nytten og Behageligheden af Deres særdeles Dygtighed og udmærkede Conduite indtil Commandoen blev strøget. Modtag Forsikkringen om min særdeles Høiagtelse.

Dampskibet Geiser den 31te August 1849.

Deres hengivne:

P. Wulff,
Chef.

Høivelbaarne

Hr. Contre-Admiral Petersen,
Høistbefalende for den Kongelige norske Marine,
Ridder af flere Ordener.

Den indtraadte Vaabenstilstand og deraf følgende Desarmering har medført, at D'Hrr. Officierer af den Kongelige norske Marine, der iaar have forrettet Tjeneste hos os, ere blevne dimitterede og hjemforløvede til deres Fædreland.

Alle Chefer have enstemmigen udtalt, hvorledes de norske Officierer have forbundet Dygtighed som Søofficierer med Behagelighed og Dannelse som Mennesker, og de, der have været i Ilden, have der gjort dem aldeles fortjente til de dem derfor tilstaaede Udmærkelser.

Jeg takker Dem derfor meget, Hr. Admiral, for at have understøttet vor retfærdige Sag med saa udmærkede Officierer og skulde Kampen atter komme til at gaae løs, saa stole vi paa, at de atter vil stille dem i vore Rækker, hvor de altid vil blive modtagne med aabne Arme.

Da det, jeg her har udtalt, er den danske Marines almindelige Stemme, saa vil det være mig kjært, jo mere det maatte blive almindelig bekjendt i Norge.

Marine-Ministeriet, Kjøbenhavn d. 4de September 1849.

Zartman.

Til Hr. Secondlieutenant
F. J. Wedel Jarlsberg af den norske Marine,
Ridder af Dannebroge.

Efter at den retlige Undersøgelse om Affairen ved Eckernførde nu er saavidt fremmet, at Deres Nærværelse her for at afgive Deres Vidnesbyrd i denne Sag ikke længer er nødvendig, foranlediger den med Vaabenstilstanden forbundne Desarmering, at jeg hermed maa dimittere Dem fra den Tjeneste, De har forrettet i den danske Marine og hjemforløve Dem til Deres Fædreland.

Det er mig ved denne Leilighed en kjær Pligt at meddele Dem, at Deres Chefs udmærkede Anbefalinger berettiger mig til at bevidne Dem min særdeles Tilfredshed med den Iver og Duelighed, hvormed De har udført ethvert Dem pålagt Hverv i den Tid, De har forrettet Tjeneste hos os.

Marine-Ministeriet, Kjøbenhavn den 18de October 1849.

Zartman.

Under sin tjenestegjøring i Østerrige tildeltes Wedel-Jarlsberg følgende vidnesbyrd:

Præs. $\frac{1120}{p.}$ Generalsbefehl No. 173.

Bei der gestern vorgenommenen Bisichtigung der k. k. Korvette Titania fand ich alle Ursache, sowohl mit dem Zustande dieses k. k. Fahrzeuges, als auch mit dem Fortschreiten im Manövriren und Schiffsdienste der zur Instruction darauf eingeschifften provisorischen Kadetten zufrieden zu sein, wodurch ich mich angenehm veranlasst finde, dem Kommandanten derselben, Baron Wedel-Jarlsberg, Schiffslieutenant, meine besondere Befriedigung und Anerkennung seines erfolgreichen Diensteifers öffentlich anzusprechen.

Triest am 17ten November 1850

Dahlerup $\frac{m}{p.}$,
V. A.

Ved sin afsked fra østerrigsk krigstjeneste modtog baron Wedel følgende

Abschieds-Patent.

Im Namen Seiner Oesterreichisch-Kaiserlichen, zu Hungarn und Böhmen Königlichen, Apostolischen Majestät wird hiermit beurkundet, dass der k. k. provisorische Schiffslieutenant, Ferdinand Baron Wedel Jarlsberg von Fredriksvärn, aus Norwegen gebürtig, 28 Jahre alt, anderthalb Jahr in der k. k. österreichischen Kriegs-Marine gedient, und nunmehr auf sein eigenes Ansuchen die Bewilligung erhalten hat, die bekleidete k. k. Schiffslieutenants Charge zu quittiren.

Diesem nach ist der Hr. Ferdinand Baron Wedel Jarlsberg mit 15ten Juni 1851 seines bisherigen Dienstleistung gänzlich erhoben.

Welches dem gedachten Hr. Ferdinand Baron Wedel Jarlsberg zum Beweise seiner oberwähnten treuen und guten Dienstleistung und des ihm bewilligten Austrittes aus k. k. Kriegsdiensten bestätigt wird.

Gegeben zu Wien am 15ten Juni 1851.

Der kais.-kön. Kriegsminister:

Fr. Gyulley.
F. M.

Der kais.-kön. Marine-Oberkommandant:

B. Dahlerup.
V. A.

Wedel Jarlsberg, Finn Fredrik Wilhelm, baron af, født d. 13/6 1815 på Mela gård ved Skien, er broder til foran anførte Ferd. Julius Wedel Jarlsberg. Ugift.

11½ år gammel blev han d. 5/5 1827 søkadet ved institutet i Fredriksværn og deltog som sådan i 8 orlogstogter. Han blev sekondløitnant d. 16/2 1835 og ansattes for nogen

tid som adjutant hos chefen for arbeidskompaniet ved Fredriksværns værft, kaptein J. Smith. I 1836 opholdt baron Wedel sig en 7 à 8 måneder i Frankrige for at udvide sine sprogkundskaber. I 1837 var han udkommanderet med korvetten Ørnen, chef kaptein Ryberg, til Middelhavet, anløb blandt andre steder: Marokko, Korfu, Smyrna og Ægypten. På Malta gjorde han i 3 uger lasarettjeneste iland, da omtrent 60 mand af besætningen lå syge der af Dysenteri. Han kom tilbage til Norge 1838 om sommeren. I 1839 var han med briggen Fredriksværn, chef kaptein Klinck, i St. Petersburg i anledning af den russiske tronfølgers formæling. I 1840 havde han i længere tid permission til udlandet, i 1841 var han ékipagemester først på Horten og siden i Fredriksværn, i 1843 var han chef på kanonjollen Tordenskjold, der hørte til en da udrustet kanonjolle-bataljon under kaptein Hesselberg, i 1844 var han på togt med fregatten Freia, chef kaptein P. Petersen, til Østersøen, Nordsøen og Gibraltar. I 1845 var han en tid i postvæsenets tjeneste, nemlig som styrmand på dampskibene Prinds Carl og Constitutionen i rute på Kjøbenhavn, senere på året næstkommanderende på skonnerten Vale, chef, kaptein Fasting, på togt i Østersøen. I 1846 fungerede han som inspektionsofficer ved det sømilitære korpses skole og var derefter skibsofficer på korvetten Ørnen, chef kaptein Albrechtson, på togt til Rusland. I 1847 erholdt han ansættelse i den franske marine, men på grund af indtrufne familieforhold blev han nødt til kort efter at reise hjem, fik dog sin ansættelse overdraget til sin yngre broder, marineløitnant baron Fr. Wedel Jarlsberg, der var ude i flere år.

Finn Wedel blev premierløitnant d. 22/12 1847. I 1848 var han ansat på korvetten Nordstjernen, chef kaptein Konow, der var underlagt en svensk eskadre under admiral Gyllengranat på fregatten Désirée. Sålænge eskadren var samlet, gjorde han tjeneste som norsk flagadjutant hos nævnte admiral. Derefter kom han atter ombord i Nord-

stjernen, der senere var med at føre norske tropper tilbage fra Danmark.

I marts 1849 fik baron Wedel permission at indtræde i dansk orlogstjeneste, hvorpå han seilede til Kjøbenhavn på jagten Fritzø, der nær havde forlist underveis. Den danske marineminister, admiral Zartmann, ansatte ham strax på det nye store linieskib Christian d. 8de, chef kommandørkaptein F. Paludan. Han meldte sig ombord d. 29de marts, netop ugedagen før linieskibets ødelæggelse. Han blev strax sat i virksomhed, idet ékiperingen påskyndedes dag og nat. Afseilingen fra Kjøbenhavn fandt sted tirsdag d. 3die april, Trekroner passeredes kl. 2 eftermiddag, hvorpå der sloges: «klart skib til batalje», og exerceredes natten igjennem. Den 4de april ved middagstider ankrede linieskibet ved Mumark færge på østsiden af Als. Chefen begav sig til en konference mellem de høistkommanderende for arméen og for den derværende del af flåden, general v. Krogh og kommandør Garde, der begge opholdt sig i byen Sønderborg. Paludan fik ordre til med linieskibet at løbe ind i Eckernførdefjord, hvor det den følgende dag, skjærtorsdag d. 5te april, efter en heltemodig kamp kom i brand på grund af, at det blev beskudt fra land med gloende kugler, hvorefter det sprang i luften kl. 8¾ aften.

Kampen i Eckernførdefjord vil her ikke blive beskrevet, idet udgiveren henviser til sin skildring af samme i «Aftenposten» for april 1886, oversat på svensk og indtaget i novemberheftet s. år af: Tidsskrift i sjöväsendet. Men baron Finn Wedels berømmelige deltagelse i affæren skal nu skildres også her:

Han var batterichef på dækket, hvor han havde 22 stykker 30ⓟdige kanoner under sin kommando. Under kampen udfoldede han en utrættelig virksomhed: Snart kommanderer han fyr, snart sigter og skyder han selv, snart tager han med bare hænder en brændende granat, der var faldt ned midt i en klynge af folk, og kaster den overbord, inden den sprang; snart sparker han til gloende kugler, der var

faldt ned på dæk, så det lykkedes ham at fjerne ikke mindre end 5 sådanne, — kort, han nød faren og var altid tilstede der, hvor han kunde gjøre størst nytte. Han måtte også agere læge og med sin norske tollekniv midt under slaget amputere en matros, der havde fået begge sine ben overskudte, så de kun hang i nogle sener. Engang blev han ganske overstænket med blod af en matros, der dræbtes ved hans side af en kanonkugle, og som tumlede over ham, så folkene tog feil og råbte: «Der faldt den norske løitnant!»

En halvanden times tid før linieskibet sprang, blev chefen hentet iland og ledsagedes da af Finn Wedel. De landede på stranden udenfor det vestlige batteri, hvor der var langgrundt og stærk sø, så de måtte vade et godt stykke i vand til midt på livet. De blev modtagne af en stor pøbelhob, der hoverende råbte hurra for dem, derpå blev de på en åben vogn ført til den høistkommanderende for den derværende preussiske styrke, hertugen af Sachsen-Koburg-Gotha, der havde sit kvarter i Eckernførde by og som modtog dem med stor forekommenhed samt komplimenterede kommandørkaptein Paludan for hans heltemodige forsvar. De måtte derpå begge give sit æresord på ikke at rømme og blev derefter fri for al bevogtning.

Kommandørkaptein Paludan havde imidlertid ikke såmeget som en tør skjorte at tage på sig; han var blottet for alt, hvorfor Finn Wedel tilbød sig strax at gå ombord igjen for at få fat på nogle af chefens effekter og om muligt redde krigskassen, 6 000 rdr. Efter en lang passiar med hertugen, der gjorde vanskeligheder, fik han tilladelse dertil, dog skulde han ledsages af dennes adjutant. Da de kom ned til stranden og adjutanten så, at der på flere steder stod lue op fra skibet og da han hørte, at der var meget krudt ombord, gik han ikke med, men vilde på stranden afvente Wedels tilbagekomst. Denne vadede nu ud til en liden båd for at ro hen til linieskibet, men han blev indhentet af et par sjouere, der troede, at han vilde rømme, hvorpå de uden videre tog ham på ryggen og bar ham iland igjen. For ikke at udhale tiden, gjorde

han ingen modstand. Da han var bragt iland, fik han atter fat i hertugens adjutant, der opklarede misforståelsen, hvorpå Wedel atter vadede ud til en anden båd, med hvilken han da endelig kom ud til linieskibet. Han bemærkede nu, at der ved faldrebet var stor trængsel af folk, som alle vilde iland og som ikke længer lystrede kommando, hvorfor han lagde til ved styrbords låring. Der stod 3die styrmand, som uden videre fra dækket hoppede ned i Wedels lille båd, som derved blev aldeles læk. Alligevel tog Wedel ned til sig i båden 6 mand, som derved frelstes fra at springe i luften med linieskibet; men om deres liv reddedes vides ikke. Nu hørtes pludseligt et stærkt brag og stumper og stykker fløi omkring ham. Endel af skibssiden sprængtes nemlig i det samme og Wedel blev af lufttrykket ført fra båden, hvori han stod opreist, gjennem luften langt ud i vandet. Han indså, at der var fare ved de nedfaldende vragstykker, dukkede derfor under og svømmede så dybt, han kunde, under vandet ind imod land. Han måtte dog snart op igjen for at trække veiret og mærkede nu til sin forbauselse, at kanonkugler fra hans eget skib susede over hovedet på ham. Kanonerne var nemlig blevne varme af den utålelige hede ombord, så de gik af af sig selv. Finn Wedel følte nu i sin høire skulder en svidende smerte, forårsaget af en nedfaldende vragstump. Han dukkede derfor påny under, men blev krampagtig greben i det ene ben af en halvdød mand, — måske en af de 6, han havde taget ned i båden, — hvorved han nær var bleven slæbt under for bestandig. Ved et energisk spark lykkedes det ham at slide sig løs fra denne farlige omfavnelse og da han atter kom op, havde hovedexplosionen fundet sted; thi alt lå da i det sorteste mørke, kun lyste nogle af skibets fyrværkerisager høit oppe i luften. Wedel var nu så heldig at få fat i et stykke træ, så han kunde svømme iland, støttet til dette. Her blev han vidne til mange såredes og døendes skrig og jammer samt til megen skræk og elendighed. — Den preussiske adjutant var væk. På stranden traf han en af sine skibskammerater, løitnant Rambusch, med hvem han aftalte

at tage en båd for at bjerge nogle af de danske sømænd, der lå i vandet. Men en tysk patrulje hindrede dette ved at drive de to officerer væk med bajonetten.

Wedel havde nu ikke andet at gjøre end at melde sig som krigsfange. På veien sprang han indom det vestlige batteri for at se dette, der havde voldt hans skib så stor skade. Hertugen af Sachsen-Koburg-Gotha vilde neppe tro sine egne øine, da han så Wedel stå lys levende for sig; thi hovedexplosionen, som hertugen troede, at Wedel havde været udsat for, havde været så stærk, at husene i Eckernførde havde dirret og sågodtsom alle vindusruder i byen var blevne sprængte. Ifald de før nævnte 2 sjouere ikke havde ført Wedel tilbage fra båden til stranden og derved opholdt ham noget, da han første gang forsøgte at komme ud til linieskibet, så var han rimeligvis kommen ombord i dette og vilde altså ikke have overlevet katastrofen.

Baron Wedel, der var medtaget af den lange, spændende dags svære anstrængelser, fik nu lidt at styrke sig på og kom endelig tilsengs; men de græsselige scener, han havde bivånet, luftreisen og svømmeturen m. m., bevirkede, at han ikke fik søvn på sit øie den nat, men lå i en slags feber. Næste morgen var han omtrent som før, dog var han i et par måneder plaget af døvhed. Med de øvrige danske krigsfanger blev han ført til Rensborg og senere til Segeborg.

Efter et fangenskab af 5 måneder og 10 dage blev han i september udvexlet og kom til Kjøbenhavn, hvor han nød megen hædersbevisning af publikum og strax blev opkaldt til kong Frederik d. 7de, der ikke alene prydede ham med Danebrogskorset, hvoraf han var bleven ridder d. 29de august, men også forærede ham en æressabel med indskrift til erstatning for Wedels egen sabel, som var bleven skjænket den preussiske kaptein Jungmann, der havde konstrueret det vestlige batteri. De andre fangne danske officerer havde fået sine sabler tilbage, kun ikke Wedel. Men kong Frederik holdt ham skadesløs.

Finn Wedel opholdt sig derefter ifølge ordre i Kjøbenhavn indtil krigsretssagen mod kommandørkaptein Paludan

var endt, hvorpå han tog afsked fra dansk tjeneste og kom d. 4de februar 1850 tilbage til Norge.

I 1850 blev baron Wedel Jarlsberg udkommanderet med korvetten Nordstjernen, chef h. k. h. prins Oscar Frederik, på togt til Østersøen og Nordsøen. I 1853 var han næstkommanderende med skonnerten Sleipner, chef kaptein H. Falsen, på togt til Nord- og Østersøen. Om vinteren var han på søsessioner i vestre Akershus sømilitære distrikt. I 1854 var han skibsofficer med fregatten Desideria, chef kommandørkaptein Valeur, på togt i Nordsøen og i Østersøen. Efter endt togt reiste han til Tyskland. Vinteren 1855—1856 fungerede han som censor ved navigationsexamen i Fredriksværn. I 1856 var han næstkommanderende med korvetten Nornen, chef kaptein Bonnevie. Ved skydning ombord sprang en kanon ved det 13de skud, hvorved kaptein Bonnevie dræbtes ved Wedels side. Denne blev danebrogsmand d. 22de september og udnævntes d. 13de oktober til chef for Nornen. Den $^{17}/_{7}$ 1857 blev han kapteinløitnant. I 1858 var han chef for dampskibet Vidar, der sattes til kronprinsregentens afbenyttelse. I 1859 var han chef for lærlingebriggen Statsråd Erichsen på øvelser langs kysten. I 1860 reiste han på sessioner i Drammens inrulleringsdistrikt, var censor ved den høiere navigationsexamen i Fredriksværn og var chef for Vidar under kroningsfærden i Trondhjem, førte de kongelige derfra til leiren på Størdalshalsen og tilbage samt fra Kristiania over Fredrikshald, hvor Carl d. 12tes monument afsløredes, til Gøtheborg. Blev $^{1}/_{9}$ s. år ridder af Sv. o. I 1862 var han 1ste ékipagemester på Carl Johansværns værft og gjorde i august adjutantstjeneste hos h. k. h. prins Oscar Frederik under en leir på Gardermoen. Den $^{2}/_{6}$ 1863 blev han kaptein, hvilken grad d. $^{10}/_{7}$ 1874 forandredes til kommandørkaptein af 2den klasse. Var s. år chef for kadetkorvetten Ellida på togt til Spanien og Frankrig. I 1864 var han divisionschef for 12 dampkanonbåde og chef for dampskibet Gleer. Divisionen var underlagt prins Oscar Frederik, der var chef for en svensk-norsk eskadre.

Den 14de oktober s. år blev han kommanderet til Stockholm som referent for marinens kommandosager. Blev r. St. Olafsordenen d. 28/1 1867. Samme år d. 11/9 blev han chef for korvetten Nordstjernen, der gik til Middelhavet og viste det norske flag i Piræus ved kong Georg og dronning Olgas ankomst til Grækenland. På denne tur var baron Wedel i en mission for kong Carl d. 15de i Konstantinopel og hos vicekongen af Ægypten. Ved Chios fik han anledning til at være behjælpelig med at trække den franske korvet Le Solon, kaptein Verneuil, af grund. På hjemveien hjemførte han fra Havre de norske og svenske udstillingsgjenstande fra Paris. Han strøg kommandoen d. 10/5 1868. Var d. 28/12 1867 bleven kommandør af den græske Frelserens orden blev og officer af æreslegionen d. 22/2 1868.

I 1868 og 1869 var baron Wedel en tid i Frankrig og Tyskland, blev d. 29/1 1869 kommandør af den hertugelig sachsiske Ernestiner o., 2den kl. og d. 11/5 1869 r. af den tyrkiske Medjidje o. Blev d. 1/1 1870 kommandør af den Tunesiske Nitschi Iftikar o. Den 26/5 1873 blev han chef for Fredriksværns værft. Kommanderedes at bivåne majestæternes kroning i Trondhjem d. 18/7 1873. Han blev kommandørkaptein af 1ste kl. d. 1/10 1875. I 1876 erholdt han den danske erindringsmedalje. 1881 blev han atter på 2 år kommanderet som referent til Stockholm. Den 6/6 1882 udnævntes han til hofmarschal og ledsagede h. m. kongen ved Trondhjems—Østersunds banens åbning og ved flere andre leiligheder. Blev s. år sendt til kongen af Danmark i mission for hans majestæt kongen.

I 1883 repræsenterede han kongen ved admiral Steen Billes begravelse i Kjøbenhavn, blev kommandør af D. o. 1ste kl. d. 9/5 s. år. Afløstes som referent i Stockholm og overtog atter værftschefsposten i Fredriksværn d. 6/10 s. år. I Brunlaugnes prestegjæld var han ordfører i 4 år og var i 1856 valgmand.

Den 16/2 1885 holdt baron Wedel Jarlsberg sit 50årige embedsjubilæum, ved hvilket han hædredes af høie og lave.

Han blev d. 9/7 1886 udnævnt til øverste kammerjunker.

I Fredriksværn udvikler han megen kommunal virksomhed og er på grund af sin godgjørenhed, sit gode hjertelag og sin vennesæle fremtræden meget afgjort af den fattige mand.

Wedel Jarlsberg, Wolfgang Christian, baron af, født på Brunlaug ved Fredriksværn d. 26/11 1828, er broder til de foran omtalte kommandørkapteiner baronerne Finn og Ferd. Jul. Wedel Jarlsberg. Han blev gift 1) 12/6 1855, med Amalie Isabella Sophie Crone (f. 12/10 1825, † 14/12 1856), 2) 12/2 1866 med Thomine Anny Elisabeth Sarauw (f. 6/7 1837). Ingen børn ilive.

Indtil sit 18de år havde han undervisning i sit hjem af huslærere og reiste i 1846 til Kjøbenhavn, hvor han indtrådte som elev ved den polytekniske læreanstalt. Efter udbruddet af den dansk-tyske krig i 1848 opløstes skolen, hvorpå han erholdt sin faders tilladelse til at søge om ansættelse som frivillig i den danske armé.

Den 29de april blev han ansat som menig i ingeniørkorpset, blev kort efter korporal og gjorde tjeneste dels på Als, dels i Jylland. Allerede d. 6te oktober s. år udnævntes han til sekondløitnant i reserven med anciennitet fra 30te april s. år og blev ansat ved det nyoprettede 1ste forstærkningsjægerkorps. I 1849 besluttede han at forblive i Danmark og erholdt s. år dansk indfødsret.

Året efter blev han sekondløitnant i linien, og blev d. 1/3 1851 forsat til 1ste jægerkorps, der ved krigens slutning afgik til Kjøbenhavn. Han blev premierløitnant d. 9/6 1860. Fra d. 28/5 sidstnævnte år til d. 2/7 1864 gjorde han tjeneste ved den på de danske øer i Vestindien forlagte styrke, derefter fungerede han som kompanikommandør ved 5te infanteriregiment til d. 2/12 1864, ved 14de bataljon til d. 30/5 1866 og ved 11te bataljon til d. 21/9 1867, da han blev kaptein og kompanichef ved 9de bataljon. 13 år senere blev han d. 19/10

1880 oberstløitnant og chef for 30te bataljon, der ligger i Aalborg. Han er r. af D. o.

Baron Wedel Jarlsberg har gjennemgået ingeniørskolen i 1848, gymnastikskolen i 1853, kavalleriskolen i 1855 og artilleriskolen i 1860.

I 1848 deltog han i felttoget mod de tyske, i 1849 ligeså, sidstnævnte år var han med i affærerne ved Ulderup, Satrup, Gravensteen og Nybøl m. m. samt i fægtningen ved Atsbøl d. 3die april, ligeledes i udfaldet fra Frederits d. 6te juli. Han deltog her i erobringen af 4 kanoner.

I 1850 var han atter i felten, men blev ved et armbrud hindret i at deltage i slaget ved Idsted.

Erholdt erindringsmedaljen 1876.

Nedenstående brev fra baron Wedel til familien på Brunlaug er af interesse:

Middelfart den 12te Juli 1849.

«Den 6te bankede vi da Slesvig-Holstenerne bort fra Fredericia. Det var en lystig Dag, især da 1ste Forstærkningscorps, ved hvilket jeg staaer, kom i Avantgarden, thi jeg var saaledes med min Peloton den hele Tid i Kjæde. Kl. 1 om Natten begyndte det at gaa løs. Det kostede meget, at faa Tydskerne ud af Løbegravene og at tage Skandserne, idet de overdyngede os frygteligt med Kardætsker og Geværkugler, inden vi kom saalangt; især var Ilden voldsom paa den store, flade Exercerplads, hvor vi ingen Dækning havde.

Jeg var helt ude paa høire Fløi og saa General Rye falde 100 Skridt fra mig, han var da ude i Kjæden og opmuntrede Mandskabet. Ved en af Skandserne toge Insurgenterne et heelt Compagnie af 1ste Reservejægercorps tilfange, men da vi senere trængte stærkt paa, maatte de lade dem løbe. Da vi først fik dem ud af Løbegravene, joge vi

dem fra Hegn til Hegn lige til Bredstrup og Gudsø. Ved Veiby Kirke tog jeg 50 Mand tilfange og afskar 200, som 3die Compagnie tog. Vort Corps tog ialt 520 Fanger og 4 Feltkanoner med fuld Bespænding og Mandskab og har saaledes været meget heldigt. Tabet var størst ved 1ste Compagnie, hvor jeg staar, idet vi havde 36 Døde og Saarede; ialt havde Corpset 3 Officierer og 80 Døde og Saarede. Jeg antager, at der paa Dansk Side var 15 000 og paa Tysk Side 11 à 12 000 Mand i Ilden. Vort Tab var mindst 1 200 Døde og Saarede, hvoraf omtrent 70 Officierer. Af Krigsbytte fik vi: 34 Kanoner, hvoraf 20 Stykker 84℔dere og 24℔dere, den store og den lille Bombegryde, som Tydskerne sige, 3 andre Morterer foruden 52 fulde Ammunitionsvogne, 36 000 Projektiler, og 2 000 Fanger, foruden 30 Officierer, desuden en Mængde Geværer og Tornystre. Med egen Haand har jeg taget en tydsk Hirschfænger. I mine Klæder har jeg faaet 3 Kugler, som dog ikke skadede mig, kun rev Tøiet dygtig itu».

Wedels kompanichef indmeldte det udviste gode forhold til bataljonskommandøren, major Schepelern, der foran fronten takkede Wedel, fordi han havde vist sig som en særdeles flink og modig mand, hvorefter han indmeldte Sagen til oberst Ræder.

Welhaven, Joachim Heiberg, var født i Bergen d. 17/12 1821 og døde i Kjøbenhavn d. 24/9 1878. Han var søn af res. kap. til Bergens domkirke Johan Ernst Welhaven, (f. 1777, † 1827) og hustru Else Margrethe, f. Cammermeyer (f. 1784, † 1852), altså broder til professor J. S. C. Welhaven (f. 1807, † 1873). Han giftede sig d. 21/3 1873, 52 år gammel, med Hansine Emilie Groth, der lever som enke med 1 datter i Kjøbenhavn.

Welhaven blev fra sit 14de år opdraget hos sin svoger, pastor senere professor Michael Sars på øen Mangor ved

Bergen. Han ønskede at blive kadet, men da han havde beskadiget sit ene ben på en ulvejagt, måtte han opgive det. I begyndelsen af firtiårene reiste han til Hellerød på Sjælland, erholdt en plads hos boghandler Vosbein, hvor han forblev til dennes død. Han stod just ifærd med at tiltræde en ny post som boghandlerfuldmægtig i Randers, da krigen i 1848 brød ud. Han kunde nu få sin lyst til det militære liv tilfredsstillet og meldte sig derfor som frivillig. Da han var en udmærket skytte, blev han uden videre indøvelse strax ansat. Han deltog i kampen i 1848, måske også i 1849 og 1850, avancerede til kommandersergeant og gjorde sig bemærket ved sin kjække optræden.

Da han kom tilbage til Norge, blev han ansat ved jernbanevæsenet; var derefter en kort tid skuespiller ved Kristiania teater, syslede også senere med scenisk kunst og holdt endel oplæsninger af æstetisk indhold.

Wille, Hans Jacob, var født i Trondhjem d. 5/11 1816 og døde i Kristiania d. 17/1 1863. Han var søn af magasinforvalter i Fredriksværn Peter Frederik Suhm Wille (f. i Trondhjem 18/7 1793, † 23/7 1851) og hustru Elisabeth Müller, f. Lie (f. 27/8 1796, † 19/2 1879). H. J. Wille blev gift d. 23/9 1856 med krigsråd Willes datter, Helle Charlotte Margrethe (f. i Kjøbenhavn 21/12 1831, † 23/3 1863). De havde en søn, der døde 1866.

Efterat Wille havde været søkadet i Fredriksværn fra 1832, blev han d. 26/3 1840 udnævnt til surnummerær sekondløitnant i marinen med anciennitet fra 17/10 1839; d. 9/4 1840 blev han ansat ved matroskompaniet, blev virkelig sekondløitnant d. 11/8 s. år, premierløitnant d. 11/1 1853 og kapteinløitnant d. 10/11 1858.

Han gjorde tjeneste som skibsofficer på briggen Lolland fra d. 27/4—1/8 1840, opholdt sig i Frankrig og England fra d. 10/1—30/9 1841, var skibsofficer på korvetten Ørnen fra

d. 28/4—31/7 1843, jollechef ved en bataljon kanonjoller til d. 1/9 s. år, var ékipagemester på Horten fra d. 22/2 1844—22/2 1846, skibsofficer med korvetten Nordstjernen fra d. 25/2 1846 til d. 13/1 1847, 2den adjutant ved søetatens kommando fra 15/5 1847—1/9 1851, skibsofficer på skonnerten Vale fra 26/6 til 26/8 s. år.

Han deltog som frivillig i dansk orlogstjeneste fra d. 8/3 til 19/4 1849 og var ansat på fregatten Thetis, chef: kaptein Secker, der blokerede Elben. Var skibsofficer med kadetkorvetten Ellida fra 1/5—19/8 1850, med korvetten Ørnen fra 21/8—29/5 1852, styrmand med Gler fra 19/10—19/12 1852, skibsofficer med fregatten Freya fra 31/3—4/9 1854. Gjorde tjeneste i den geografiske opmåling en 5—6 måneder årlig fra våren 1855 til høsten 1862, var skibsofficer på korvetten Ørnen under dennes langtogt fra 13/9 1859—1/6 1860. Blev formand i Kristiania distriktskommission fra 1/12 1862.

«Kaptein Wille var — ifølge sine kammeraters dom — en ædel personlighed, der nød en udelt agtelse og anseelse blandt sine foresatte og underordnede».

Winsnes, Frederik Vilhelm, født d. 19/1 1837 i Harhams prestegjæld på Søndmøre, er søn af sogneprest Gabriel Hofgaard Winsnes (f. 31/3 1806, † som sogneprest til vestre Slidre d. 8/7 1880) og Martha Vilhelmine, f. Willumsen (f. 20/12 1814, bor nu på Husaker i vestre Slidre). F. V. Winsnes er siden d. 17/7 1874 gift med Agnete Helveg (f. d. 29/11 1850 i Haderslev, datter af sogneprest i Kjøbeløv på Lolland Frederik Helveg, der ved krigens udbrud 1864 strax blev fordreven af Tyskerne). De har havt 7 børn, hvoraf de har mistet et.

På udgiverens opfordring om at tilstille mig oplysninger om sit liv, navnlig fra krigsåret 1864, har hr. sogneprest Winsnes havt den godhed at sende mig en kort livsskildring,

der er så smukt affattet, at jeg ikke nænner at forkorte den, men tillader mig med pastorens samtykke at gjengive den i sin helhed:

«Som den ældste af 10 søskende voxede jeg indtil mit 14de år op på den lille ø Lepsøen, på hvilken Harhams præstegård er beliggende ude i den søndmørske skjærgård.

Fra denne min barndomstid må jeg omtale minderne fra det bevægede år 1848. Det står levende for mig, dengang min fader fik aviserne med efterretning om revolutionen i Frankrig. Jeg ser ham endnu med avisen i hånden ile gjennem gangen, hvor vi to ældste gutter legte. Da døren til dagligstuen, hvor moder sad med de små børn, stod åben, hørte vi, at fader allerede i gangen udbrød: «Revolution i Frankrig, Ludvig Filip fordreven!» — Jeg vidste rigtignok ikke, hvad revolution betød eller hvem Ludvig Filip var, men noget mærkværdigt måtte det være, siden det satte begge mine forældre i sådan bevægelse; såmeget forstod jeg. Jeg måtte ind til moder for at spørge om revolution m. m. og fik så besked.

Fra den stund var også jeg opfyldt af de begivenheder, der nu fulgte slag i slag, især af den dansk-tyske krig. Moder fortalte os om påskedagsslaget ved Slesvig, da den danske hær efter den heltemodigste kamp måtte trække sig tilbage til Dyppel og Als, og jeg erindrer, at det glædede mig at tænke på, at den danske hær nu var i sikkerhed. Det gjorde et stærkt indtryk på mig at høre om, at den første norske frivillige, Leopold Løvenskiold, havde fundet heltedøden i Sundeved, og at høre om Olaf Rye, som moder tidligere havde seet i Bø i Telemarken.

Om vore bønders interesse for Danmark i dets kamp har jeg også bevaret et levende indtryk. Der holdtes dengang i vort prestegjeld neppe nogen avis af bønderne. Men jeg husker, at når jeg i den tid var med fader til kirkerne, så bemærkede jeg, at prestestuen efter gudstjenesten fyldtes med folk, til hvem han måtte fortælle, hvorledes det gik i den danske krig.

I mine studenterår, jeg blev student 1856, blev jeg stærkt greben af den nordiske enhedstanke, skandinavismen, således som den kom frem ved de nordiske studentermøder, af hvilke jeg deltog i mødet i Kjøbenhavn 1862. Det stod klart for mig, at skulde jeg være tro mod denne sag, måtte jeg bidrage min skjærv til, at det nordiske fostbrødrelag kunde stå sin prøve i farens stund. Den 15de juni 1863 blev jeg færdig med theologisk embedsexamen og ved årets slutning, da Tyskerne nærmede sig Danevirke, meldte jeg mig som frivillig. Mine forældre søgte ikke at holde mig tilbage. Jeg havde ikke tidligere exerceret, hvorfor jeg i Kjøbenhavn gik ind på reserveofficersskolen, der begyndte sin virksomhed i de første dage af januar 1864. Efterat have gjennemgået denne, kommanderedes jeg d. 15de marts som officersaspirant til 15de regiments 5te kompani, der gjorde tjeneste i Dyppelstillingen. Regimentet udgjorde sammen med 8de regiment: 5te brigade. Min kompanichef var kaptein T. F. A. v. Honnens, nuværende hofjægermester Honnens de Lichtenberg, eier af Bistrup nær Aarhus. Den 16de marts meldte jeg mig ved kompaniet, der lå på Als; dagen efter rykkede vi ud i Dyppelstillingen. Samme dag stod kampen ved Dyppel kirke. Vi marscherede over broen i den tanke, at vi skulde i ilden. Det var derfor i en underlig stemning, at jeg gjorde min første indtrædelse på Dyppel, men vi kom desværre ikke til at tage del i kampen, da den allerede var endt ved vor ankomst, men indtog vor stilling i skandserne.

Netop i de dage var det jo, at beleiringen af Dyppel for alvor begyndte og at de første granater fra Broager faldt ned i Sønderborg, så indbyggerne måtte se at flytte ud snarest ske kunde. Nogle dage senere var jeg fra skanserne vidne til Sønderborgs bombardement. Beskydningen af skanserne blev samtidigt for hver dag stærkere og stærkere og den varede uafbrudt fra morgen til aften. I den første måned gjorde jeg tjeneste som menig og deltog i træfningen 2den påskedag d. 28de marts, da Preusserne tidlig om morgenen, henimod kl. 3 rykkede frem med stærke troppeafdelinger og

på en gang angreb hele strækningen fra Vemmingbund indtil indsænkningen ved Øster-Dyppel.

Vor brigade lå som reserve i barakkerne, men da Preusserne stormede frem, rykkede vi strax ud hen til skanserne, hvor vi blev stående. Kaptein v. Honnens blev i det samme, vi kom henimod skanserne, ramt af en geværkugle, der gik gjennem våbenkjolen, — heldigvis uden at tilføie ham nogen skade. Fienden var i mørket nået frem indtil kun omtrent 100 alen fra vore løbegrave. Vort og de fleste af 15de regiments kompanier måtte stå stille i reserve lige bag skanserne, medens fiendens kugler hvislede os om ørene. Kl. 7 om morgenen var angrebet tilbageslået, der var da stor glæde og jubel. Just som solen brød frem, viste general Gerlach sig til hest ude i stillingen. Musikken spillede melodien til: «Vift stolt på Kodans Bølge», hvilken sang istemmedes af de opstillede regimenter og lød høitidsfuldt hin vakre 2den påskedags morgen. Men det var desværre sidste gang, at lykken smilte til os på Dyppel; dog bidrog denne dags seir til, at vi længe holdt modet oppe.

Den 15de april var vort regiment sidste gang i skanserne, — vi blev nemlig om aftenen afløste for at hvile ud til d. 18de april. Sidstnævnte dag blev vi vistnok allarmerede, men da vi lå omtrent halvanden dansk mil fra Sønderborg, var stillingen taget, inden vi nåede frem.

I stillingen var vi vistnok hver dag i livsfare, thi granaterne faldt idelig ned omkring os, men jeg var dog så heldig ikke at blive såret under hele beleiringen. Den dag, vort kompani havde det varmest i skanserne, var vistnok d. 8de april; thi da stod vi i en stærk krydsild og blev formelig overdængede med granater fra kl. 8 om morgenen til det begyndte at mørkne om aftenen. Min sidemand blev såret og jeg husker, at en del af folkene fra en løbegrav tæt ved kom løbende op til os og sagde: «Vi kan ikke nære os dernede længer». Derefter lå vi stille og kunde intet udrette, jeg erindrer, at kapteinen forbandt en såret, da vi ikke måtte bringe ham til lægen.

Jeg lærte at beundre de danske soldaters mageløse tålmod, pligtfølelse og gode humør. De trykkede sig aldrig ved at gå ud i skanserne, men havde gjerne en liden spøg eller vittighed på rede hånd. Når der var anledning til at høre Guds ord, viste de modtagelighed derfor. Jeg måtte sande, hvad en gammel feltpræst, der også havde været med i forrige krig, bl. a. skriver i sin bog: Præsten i Krigen: «Den sidste krig var en svær tid, ikke alene ved det udfald, den fik, men også ved de håbløse trængsler, der fulgte den fra først til sidst. Men derfor viste det sig også i den sidste mere end i den første krig, hvad det er, der støtter og trøster, når al menneskehjælp er ganske borte. I kirken eller på marken, i huse eller skove, allevegne flokkedes der en mængde i følelsen af, at det ene skridt, der var mellem dem og døden, ikke kunde gjøres i fred uden troen på den herre, der har uddraget dødens bråd og forvandlet den til liv».

Efter Dyppelstillingens fald stod vi på Als til de første dage af mai, da vor brigade organiseredes som en landgangsbrigade under oberst Max Müller og fik kvarter i Nyborg. Her blev jeg d. 30te mai udnævnt til sekondløitnant ved 15de regiments 8de kompani, hvis kommandør var premierløitnant Møller, søn af digteren Paul Martin Møller.

Efter Als's indtagelse d. 29de juni gik vor brigade atter ind i sin forrige stilling i tur med de andre brigader til forsvar af Fyens vestkyst. Da krigen var endt, blev 15de regiment hjemsendt til Helsingør, hvor jeg efter ansøgning fik afsked fra dansk krigstjeneste d. 18de august 1864, hvorpå jeg vendte hjem igjen til Norge.

Efter i omtrent 1 år at have været lærer ved den høiere almuskole i Sandefjord, blev jeg d. $^{27}/_{9}$ 1866 udnævnt til personelkapellan hos sogneprest R. Lyng til Faaberg; d. $^{11}/_{10}$ 1873 til residerende kapellan til Værdalen; d. $^{25}/_{5}$ 1878 til residerende kapellan til Melhus og d. $^{28}/_{10}$ 1882 til sogneprest i nordre Odalen.

Jeg kan ikke slutte denne min korte meddelelse uden med en hilsen og hjærtelig tak til de brave danske soldater, officerer som menige, i hvis rækker jeg havde den ære at deltage i den hæderlige kamp for Slesvig 1864. Gud holde sin hånd over Danmark!»

1876 erholdt pastor Winsnes den danske erindringsmedalje.

Ziegler, Herman Theodor, født på Strøm i Vaaler d. 28/2 1824, er søn af løitnant Jens Gregorius Ziegler, der var født på Fredrikshald, og hustru Anna Oline Thoresen, f. Strøm fra gården Berg i Smålenene. Han er gift med Anna Beate Larsson (f. 10/1 1850). De har 1 søn og 2 døtre.

I 1848 var det Zieglers hensigt at indtræde som frivillig i dansk krigstjeneste, men en gigtfeber hindrede ham heri. Våren 1849 var han så heldig at komme afsted. Han blev ansat ved de såkaldte voldriffelskyttere, der alle havde underofficers grad og løn. (De valgte til sin chef en civil mand, kandidat Reith?). Ziegler blev med endel af sine kammerater sendt til Frederits, hvor de ankom på bombardementets 2den dag. Han meldte sig hos kommandanten, ingeniøroberstløitnant Lunding og hos den ældste artilleriofficer, major Phal og blev ansat i et blokhus, hvis opgave var at hindre tyskerne fra at overskjære dæmningen og derved udtørre kanalen for lettere at bane sig vei til fæstningsværkerne. Men en bombe fra det fiendtlige batteri i Snoghøi exploderede inde i blokhuset, hvorefter det rømmedes af de danske og blev antændt af fienden. Dagen efter, d. 23de mai, deltog Ziegler i en skarp træfning ved den nævnte dæmning.

Han og nogle af hans kammerater løsnede ved denne leilighed skud mod general Bonin og dennes ordonants, hvorved sidstnævnte faldt. I de derpå følgende 7 uger deltog Ziegler i bevogtningstjenesten ved Frederits. Engang da han stod på post, tildels dækket af en skandsekurv, erholdt han

et ubetydeligt streifsår i høire knæ af en granatstump. Den 6te juli beordredes han med de øvrige riffelskyttere at tage post udenfor «Prinsens port», men her stod de uden at blive brugte den dag. I 1876 erholdt han erindringsmedaljen.

Ziegler, der ernærer sig ved grubedrift, boede en tid ved Grimstad, er nu bosat i Froland.

III.

Fortegnelse

over

121 andre norske frivillige.

Foruden de i afsnit II omtalte skal her anføres de frivillige, om hvem det ikke har lykkes udgiveren at erholde stort andre oplysninger end: deres navne, årstallet for deres deltagelse i krigen samt for nogles vedkommende: hvor de har gjort tjeneste og hvor de for et halvt snes år siden var bosatte hertillands:

I 1848.

(M.) betyder, at vedkommende besidder den i 1876 indstiftede danske erindringsmedalje.

Veiassistent Søren Christian Andresen (M.), var 1876 bosat i Kristianssand (måske dansk?). — Snedker Carl Vilhelm Bang (M.), Laurvig. — Skriftstøber Brede (M.) Kristiania. — Ebbesen. — Artillerist Handvig. — Jens Martin Hansen (M.), Kristiania. — N. E. Jensen. — Vognmand Anders August Mathiesen (M.), Kristiania. — Student Mathiesen, Trondhjem. — Fotograf Ferdinand Nielsen (M.), Arendal. — Redaktør N. Nielsen (M.), Tønsberg. — Snedker Peter Jørgen Petersen (M.), Skien. — Johannes Olsen (M.), Tønsberg. — Kandidat Chr. Vilhelm Poulsen (M.), formodentlig den Poulsen, der var født 1825 og som for nogle få år siden døde som proprietær i Eidsberg. — Student Jørgen M. Knudsen Udvig, f. 1819, † 1852.

I 1849.

Peter Carl Christian Höhle (M.), var 1876 bosat i Vefsen. — Værkseier Carl Eduard Jacobsen (M.), Kristiania. —

S. Sundblad (M.), Mos. — Søren Scharndorff, overjæger, blev danebrogsmand 9/9 1849, formentlig død 1856, Kristiania. — Ingebregt Nørve Togstad, danebrogsmand 9/9 1849.

I 1850.

Maler Dorus Andreas Hansen (M.), var 1876 bosat i Skien. — Fyrinspektør Peter Vilhelm Kolbjørnsen (M.), Sarpsborg. — Gårdbruger Hans Jørgen Lie (M.), Kongsberg. — Malermester Georg Fred. Vilh. Zachariæ (M.), Kristiania.

Anm. Foruden ovennævnte 24 og de i afsnit II behandlede 66 samt 2 af de i afsnit VI behandlede har yderligere 22 nordmænd, ialt 114, deltaget i krigen 1848—1850.

I 1864.

a. Ved den regulære armé.

G. A. Christophersen ved 18de regiment. — J. E. Elisar stod ved 11te regiment fra 16/5—2/9. — H. O. Flitz (M.), fra Brumundalen. — Nils Mortensen Fornæs (M.), født i Stods prestegjæld, korporal ved 18de regiments 8de kompani. — A. Jevanord stod ved 18de regiments 8de kompani fra 12/4—29/6, da han fangedes. — Jens Gustav Gjestvang, født på Hedemarken, underkorporal ved 5te regiments 6te kompani, deltog 29/6. — Engelbrecht Olaus Grenager ved 18de regiments 7de kompani, deltog 29/6. — Bogholder Johan Gustav Grønstad (M.), født i Hallingdal 1836, stod ved 20de regiment, deltog 18/4. — Frederik Georg Hansen (M.), Bergen. — Murmester Lars Hansen, (M.), Kristiania. — Former Vilhelm Chr. Ferd. Hansen, (M.), Arendal. — L. H. Hassowsky[1]) ved 11te regiment. — Værkseier Carl Edvard Jacobsen (M.), Kristiania, (måske

[1]) Dette navn og et par andre har jeg ikke fundet i danske kilder, men i A. W. Møllers: Berättelser o. s. v., Jönköping 1865, s. 134.

Udgiveren.

dansk?). — J. A. Jacobsen. — Handelsfuldmægtig Jens Emil Jensen (M.), Kristiania. — Kok Jens Peter Jensen (M.), Kristiania. — Hotelvært Lars Jensen (M.), Lillesand. — Gartner Daniel Jeppesen (M.), Bergen, (måske dansk?). — Bødkermester Einar Olaus Iversen (M.), Kristiania. — Hotelvært Johan Gustav Johannesen (M.), ved 1ste regiment, boede i Drammen til 1879, da han reiste til Amerika, hvor han døde 1883. — J. C. Johansen (M.), ved 1ste regiment, Kristiania. — Gartner Carl Jørgensen (M.), Kristiania. — Handelsmand N. C. Knudsen (M.), Lillesand. — Bager Johan Olsen Krogstad (M.), Horten. — Gartner Jens Ludvig Laursen (M.), Stavanger. — J. F. Lodtz, underkorporal ved 4de fæstningskompani, deltog 18/4. Boghandlerfuldmægtig Harald Sigurd Chr. Lund (M.), Kristiania. — N. Martensen, korporal ved 4de regiment. — Jacob Michaelsen, født i Stavanger 1844, deltog 29/6, stod ved 18de regiments 3die kompani. — Handelsmand Espen Rasmussen Midtlyng (M.), født i Trondhjem, stod ved 2det regiments 1ste kompani, fangedes 18/4. — Ivar H. Moe (M.), født i Gudbrandsdalen, stod ved 18de regiments 3die kompani, deltog 18/4 og 29/6. — Andreas Nilsen, født i Kristiania, stod ved 5te regiments 3die kompani, deltog 29/6. — S. Nilsen (M.), Kristiania. — Bogtrykkersvend Emilius Chr. Olsen (M.), Kristiania. — Kjøbmand Jørgen Olsen (M.), Laurvig, stod ved 11te regiment. — Mekanikus Hans Christian Pedersen (M.), Stavanger, stod ved 18de regiment til d. 29/6, da han blev fangen. — Møllermester Christen Pedersen (M.), Laurvig. — Bogbinder P. Petersen (M.), Kristiania. — Christian Poulsen, sergeant ved 18de regiments 1ste kompani, deltog med udmærkelse d. 18/4 og 29/6, Danebrogsmand 27/6. — Snedker Hans Christian Poulsen (M.), Bergen (nu bosat i Kjøbenhavn). — Gartner Claus Anton Vinzens Schafranck (M.), Skien. — O. C. Sieversen, stod ved 18de regiment. — Brandinspektør I. H. N. Smith (M.), født i Grimstad, underkorporal ved 11te regiments 1ste kompani, er reist til Amerika. — J. Engelbrechtsen Støve, stod ved

4de regiment, deltog 29/6. — Rebslager Niels Sørensen (M.), Fredriksværn.

Anm. Foruden ovennævnte 45 og de i afsnit II behandlede 21, tilsammen 66, har formodentlig endnu nogle nordmænd i 1864 været ansatte i den regulære armé.

b. Ved det Aarøeske streifkorps.[1])

Theodor Olsen Aasterud (M.), korporal, født på Hedemarken, forsat til streifkorpset d. 10/6 fra 16de regiments 2det kompani. — P. C. Ahrent, forsat til korpset d. 26/6 fra 19de regiments 1ste kompani. — Kontorist Hans Jakob Amundsen, født i Kristiania 1845, hertil forsat 26/6 fra 18de regiments 2det kompani. — Skomager Anders Andersen, født på Lerdalsøren 1839, ansat 1/5. — Hans Nilsen Berg (M.) fra Eidsberg, hertil forsat fra 11te regiment. — Typograf O. S. Berg fra Kristiania. — Theodor Berg, født i Trondhjem, korporal. — Henrik Martin Bredenbeck, hertil forsat 26/6 fra 18de regiments 7de kompani. — Forstmand Thorbjørn J. Bruland, født i Bergen 1841, ansat 7/3. — Polytekniker H. Böllemose, født i Kristiania. — Gustav Anton Christoffersen, født i Kristiania, hertil forsat 15/6 fra 18de regiments 1ste kompani. — Student Hans Theodor Christoffersen, født i Askim 1842, ansat 26/6. — Student Theodor Ellefsen, født i Fredriksstad 1844, hertil forsat 26/6 fra 18de regiments 2det kompani. — Typograf A. Engelbrechtsen, født i Trondhjem 1840, underkorporal, ansat 23/3, hårdt såret ved Sønderballe nat til 18/4. — Fred. Anton Finsen, født i Helgeland 1835, ansat 6/4, tog afsked 13/6. Forstmand Karl Adolf Fohlin, født på Rørås 1838, ansat 23/3. — Vagtmester Fougsted, ansat i juni. — Bogholder Anders Olsen Fæster (M.), født i n. Linås 1834, ansat 10/5. — Haagen Anders Haagensen (M.), født i Kristiania, hertil forsat fra 11te regiment. — Farmaceut Johan Hansen, født i Flekkefjord 1844, ansat 18/5. — Snedkersvend Mathias Hansen, født 1841, hertil 26/6 fra 18de regiments 2det kompani. — Student M. Hansen, født i Kristiania 1841, ansat 26/6. —

[1]) Se anm. s. 38.

Bager H. C. Andersen Hoel, født i Eidsberg 1825, ansat 7/5. — Skomager Syver H. C. Hoel, født i Vangen 1840, ansat 23/3. — Jens Andreas Jacobsen, født i Helgeland, hertil 26/6 fra 18de regiments 4de kompani. — Anton Jensen Korgen, født i Nordland, ansat 27/3, skal være udvandret. — Veiassistent Adolf J. E. Juul (M.), født i Kristiania 1838, ansat 26/6. — Arkitekt H. J. Knudsen, født i Kristiania 1838, ansat 23/3. — Peter Bovits Knudsen, hertil 15/6 fra 11te regiments 1ste kompani. — Poul Lund, født i Trondhjem 1846, hertil 10/7 fra 18de regiments 6te kompani. — Agent Hans Johansen Moe (M.), født i Kristiania, hertil i juni fra Gardehusarregimentet, hvor han var vagtmester. — Eduard Nielsen, født i Helgeland 1843, hertil 26/6 fra 18de regiments 6te kompani. — Hans Nielsen (M.), født i Eidsberg, hertil fra 11te regiments 1ste kompani. — Fyrbøder Johannes Eriksen Norberg (M.), født i Gudbrandsdalen, hertil 15/6 fra 11te regiments 1ste kompani. — Martin Olsen Nordli, hertil 15/6 fra 11te regiment. — Johannes Olesen (M.), født i Krokstad, hertil 18/6 fra 11te regiments 3die kompani. — Ole Olesen, hertil 15/6 fra 11te regiments 1ste kompani. — Claes Olsen, født i Kristiania 1825, hertil 26/6 fra 10de regiment, tog afsked 21/7. — Typograf Frants Olsen, født i Kristiania 1843, hertil 26/6 fra 18de regiments 2det kompani. — Bogbindersvend Hans Marius Olsen, født i Bergen 1844, hertil 26/6 fra 18de regiment. — Hans Olai Olsen, født i Kristiania 1839, ansat 10/5. — Skomager Andreas Ostensen, født i Stavanger 1827, hertil 26/6 fra 18de regiments 2det kompani. — Skuespiller Gerhard Louis Pedersen (M.), født i Bergen 1843, ansat 23/3 (bor nu i Bergen). — I. O. Pettersen, hertil 26/6 fra 10de regiment. — Skomager Andreas Rasmussen, født i Nordfjord 1833, hertil 10/5 fra 18de regiment. — Murer Peter Reinertsen, født i Kristiania 1844, hertil 26/6 fra 18de regiments 2det kompani. — E. C. I. Ristad, hertil 15/6 fra 11te regiments 1ste kompani. — Handelsmand Søren Christian Schandorff, korporal, født i Kristiania, hertil 26/6 fra 20de regiments 4de kompani, hvor

han havde stået siden 12/5. — Gustav Adolf Selmer, født i Trondhjem 1842, hertil 26/6 fra 18de regiments 6te kompani. — Knut Steffensen, født i Haus i Bergens stift 1840, ansat 6/4. — T. Taastensen, født i Fron, hertil 15/6 fra 11te regiments 1ste kompani. — Student Arthur Thrane, født i Kristiania 1844, ansat 23/3, blev sergeant. — Johan Peter Westin, født i Hammerfest, hertil 26/6 fra 18de regiments 4de kompani. — Johan Helfried Vold, hertil 26/6 fra 11te regiments 1ste kompani.

Anm. Foruden ovennævnte 54 og de i afsnit II behandlede 6, tilsammen 60, har efter kaptein Aarøes opgivende endnu 12 nordmænd, hvis navne ikke kan oplyses, gjort tjeneste ved streifkorpset.

IV.

Danske takkeskrivelser

til

de frivillige fra broderrigerne.

På universitetsbiblioteket i Kristiania opbevares i et brandfrit rum en stor, i rødt saffiansskind indbunden bog på 527 foliosider, der indeholder en trykt takkeskrivelse til de norske og svenske frivillige i Danmark fra 1848 og 1849 samt en afskrift af de 42 687 underskrifter, som denne adresse da fik. Navnene er ordnede stiftvis. På bogens sidste side er bemærket, at der senere er tilkommet 1 362 navne, — hvoraf 148 fra Færøerne —, så at det samlede antal underskrifter altså går op til 44 049.

De danske mænds ovennævnte skrivelse lyder således:

Til

de Frivillige fra Broderrigerne, som toge Deel i Kampen for Danmarks Sag i Aarene 1848 og 1849.

Vor broderlige Hilsen!

Medens vi Danske med rørte og taknemmelige Hjerter tiljuble vore egne hjemvendende Krigere vor Hilsen, gribes vi af den samme Taknemligheds Følelse imod vore heltemodige nordiske Brødre.

Da vort Fædreland i Farens Stund reiste sig til Nødværge, til Forsvar for sin Ret og Selvstændighed, til Værn for sit og Nordens ældgamle Grændseskjel, da trængte Kampraabet hinsides Sundet. Og ikke forgjæves lød det iblandt Nordens Urfjelde: mangen herlig Yngling, mangen ædel Mand ilede hid fra den fjerne Arne og stillede sig i de Kjæmpendes Rækker.

Med høimodig Djervhed have I, vore Fostbrødre! paa

Farens Dag blandet Blod med vore egne Krigere: i vor moderlige Jord bevares Støvet af Eders faldne Helte. At frede om disses Minde skal være os en hellig Pligt; deres og Eders Navne skulle være indskrevne med uudslettelige Runer i Dannerfolkets Hjerter.

Vel er Trængslernes Tid endnu ikke omme: snart ville maaskee Danmarks Sønner atter nødes til at drage Sværdet imod overmodige og underfundige Fiender. Men ikke destomindre føle vi allerede nu — medens Vaabnene hvile for en Stund — en levende Trang til at udtale for Eder, I dyrebare Brødre!, Dannemænds varmeste Tak og hjerteligste Hylding.

For ethvert Offer, I have bragt Danmarks hellige Sag, der er Retfærdighedens og Frihedens, velsigne Eder Gud!

I September 1849.

Paa 42 687 Medunderskrevnes Vegne som Indbydere:

Herpå følger 63 underskrifter, hvoraf kan mærkes følgende, også i Norge velkjendte Navne:

C. Alberti, H. C. Andersen, H. Bagge,
Aug. Bournonville, P. Faber, Fr. og N. Hammerich,
I. F. Hansen, C. Hauch, B. A. Hoppe,
Bianco Luno, M. G. Melchior, S. Middelboe,
I. F. C. Wilkens, I. I. A. Worsaae,
A. Øelenschläger, H. C. Ørsted.

Et exemplar af ovennævnte takkeskrivelse tilstilledes enhver, der frivillig havde deltaget i krigen. I ornamenterne rundt texten står oventil følgende navne på faldne frivillige: C. Cederstrøm, Lejonhufvud, Sommelius, A. Lagerbjelke, C. H. Holst, L. Løvenskiold, C. L. Hagberg, Aug. v. Duse og A. Lundbom. Nedentil står anført de vigtigste slagdage fra Bau 9/4 1848 til Fredericia 6/7 1849.

Under 2/11 1850 udsendtes fra Kjøbenhavn et trykt brev til hver af de svenske og norske frivillige. Det er underskreven af 9 mænd, hvoriblandt navnlig A. Bournonville, Hammerich, Constantin Hansen og C. Ploug er kjendte hos os, og lyder således:

«Paa danske Medborgeres Vegne have vi den Ære at tilsende Dem den medfølgende Skuepenge, som er præget til Erindringstegn for de Frivillige fra Broderrigerne, der have deltaget i Danmarks Kamp for Slesvig og som i billedlig Fremstilling minder om den Aand, der drev dem i Kampen. Vi bede Dem modtage den som en Tak ikke blot for deres personlige Bistand, men ogsaa for dette første Vidnesbyrd om et folkeligt Sammenhold i Farens Dage».

V.

Erindringslister

fra

1848, 49, 50 og 64.

1848.

18de marts udbrød oprøret i Rendsborg.

9de april blev oprørerne slåede og sprængte ved Bau. General Hedemann høistkommanderende over den danske armé.

23de april, 1ste påskedag, slaget ved Slesvig by. Efter 9 timers kamp trak den 12 000 mand stærke danske armé sig tilbage for 30 000 fiender.

Fegtning ved Mysunde.

24de april fægtning ved Overse, arméen trak sig til Als.

30te april og 1ste mai gik arméen over til Fyen.

2den mai gik fienden mod nord over Kongeåen.

6te—16de mai anlagde de danske brohovedet ved Dyppel.

25de—27de mai sloges en skibsbro over Alssund.

26de mai var fienden syd for Kongeåen.

27de og 28de mai samledes den danske armé på Als.

28de mai marscherede 14 000 danske over skibsbroen fra Sønderborg til Dyppel og forjog fienden fra Dyppel- og Nybølstillingerne.

31te mai fegtning ved Egernsund.

5te juni angreb 6 000 preussere de danske ved Nybøl, men blev tilbageslåede. General v. Wrangel opgav at gå over til Als.

6te juni forefaldt den uheldige affære ved Hoptrup.

4de—20de juni samledes 12 000 mand svenske og norske tropper i Skåne. 4—5 000 mand ankom d. 8de og 9de til Fyen, hvorfra de hjemsendtes i den sidste halvdel af september.

2den—24de juli og fra midten af august førtes fredsunderhandlinger.

25de juli overtog general v. Krogh kommandoen over den danske armé.

26de august afsluttedes i Malmø en 7 måneders våbenstilstand.

18de september holdt kong Frederik VII. revu i Veile. —

1849.

23de februar opsagde Danmark våbenstilstanden.

24de marts udvirkede England, at våbenstilstanden blev forlænget til 2den april, kl. 12 aften.

Den preussiske general v. Bonin rykkede med den slesvigholstenske armé frem til Sundeved.

3die april, kl. 1 morgen, begyndte den danske armé sin overgang fra Als til Sundeved. Generalmajor Rye rykkede med 8000 mand gjennem Kolding til det Slesvigske. Endel af flåden lå ved Als.

3die og 4de april heldige fegtninger ved Atsbøl. Generalmajor Rye slog en fiendtlig brigade ved Haderslev.

5te april den uheldige affære i Eckernførdefjord, hvor linieskibet «Christian VIII.» sprang i luften.

Fægtning ved Avnbøl.

6te april slog oberst Krabbe 8000 hannoveranere ved Ullerup.

8de april trak arméens hovedstyrke sig — ifølge krigsministeriets ordre til den kommanderende general — tilbage fra Dyppel til Als.

9de april overtog general v. Bülow kommandoen over tropperne på Als.

13de april bemægtigede fienden sig Dyppelbakke.

15de april overtog general v. Bülow kommandoen over hele arméen.

20de april besatte general v. Bonin Kolding.

22de og 23de april mindre heldige kampe ved Kolding, der blev besat af oprørerne.

7de mai fegtning ved Gudsø. Forbundsarméen rykkede ind i Jylland.

8de mai måtte generalmajor Rye rykke fra Veile til Horsens.

31te mai smuk kavallerifegtning ved Aarhus.

Frederits indesluttedes fra landsiden og bombarderedes fra midt i mai til 5te juli.

5te juni fegtning ved Dyppel.

6te juli blev oprørsarméen slået ved Frederits. Generalmajor Rye faldt.

10de juli underskreves en våbenstilstandskonvention i Berlin.

17de juli afsluttedes en 6 måneders våbenstilstand.

Mellem 21de august og midten af september besatte efterhånden 4000 mand svenske og norske neutrale tropper Nordslesvig, hvor de opholdt sig omtrent 11 måneder.

1850.

17de januar udløb våbenstilstanden, men fredsunderhandlingerne fortsattes.

I Marts udsåes general v. Krogh pány til høistkommanderende over den danske armé.

2den juli sluttede Danmark fred med Preussen i Berlin, hvorved den danske konges legitime myndighed over Holsten gjenoprettedes.

13de juli var de slesvigske oprørere gåede over Eideren og havde besat Eckernførde.

16de juli rykkede den danske armé ind i det slesvigske.

17de juli overførtes de 4000 mand svenske og norske tropper fra Slesvig til Fyen, hvorfra de efterhånden hjemsendtes i løbet af nogle uger.

24de og 25de juli vandt de danske slaget ved Idsted. Generalmajor Schleppegrell faldt. General v. Willisen gik med oprørsarméen tilbage over Eideren. De danske besatte Danevirkestillingen.

28de juli heldig kavallerifegtning ved Jagel.

12te september slog oberst Krabbe oprørerne ved Mysunde på stillingens venstre fløi.

Fra 29de september til 4de oktober beskjød general v. Willisen Fredriksstad på stillingens høire fløi, hvorfra oberst Helgesen fordrev ham.

29de november enedes Preussen og Østerrige om at besætte Holsten med tilsammen 35 000 mand, der ankom i februar 1851 og først forlod landet, da kongen af Danmark i januar 1852 havde bestemt hertugdømmets stilling i den danske stat i overensstemmelse med Tysklands fordringer.

12te december forlod alle preussiske soldater oprørshæren.

1864.

General de Méza høistkommanderende over den danske armé.

2den februar fik prins Fredrik Carl en varm modtagelse, da han angreb Mysunde.

3die februar fegtningerne ved Over-Selk, Kongshøi, Jagel, Bustrup, Hadeby m. fl.

5te februar rømmedes Danevirkestillingen.

6te februar arrièrgardekamp ved Sankelmark sø.

Fra 5te til 18de februar besatte den preussisk-østerrigske armé Slesvig og omringede den danske hær i Dyppelstillingen, der beskjødes i 2 måneder.

18de februar gik fienden over den jyske grænse. «Rolf Krake» kjæmpede i Egernsund.

22de februar forefaldt den første fegtning foran Dyppel.

1ste marts overtog general Gerlach kommandoen over den danske armé.

8de marts fegtninger ved Veile og ved Frederits.

11te marts begyndte 4de division sin retræt fra Skanderborg til Mors.

17de marts mindre heldig fegtning foran Dyppel.

Fregatten Sjælland kjæmpede under Rügen mod preussiske orlogsskibe.

20de og 21de marts bombarderedes Frederits.

28de marts afsloges fiendens storm mod Dyppelskanserne.

2den til 6te april bombarderedes Sønderborg.

18de april stormede og indtog fienden Dyppelskanserne, hvis besætning gik over til Als.

26de og 27de april rømmede general Lunding i al stilhed Frederits ifølge krigsministeriets ordre.

29de april besatte fienden Frederits.

7de mai besatte han Aalborg.

9de mai seirede orlogskaptein Suensson ved Helgoland over en tysk eskadre under admiral Tegethoff.

12te mai sluttedes en måneds våbenhvile; den forlængedes til 26de juni.

29de juni erobrede fienden Als.

3die juli forefaldt den uheldige affære ved Lundby.

5te juli overtog general Steinmann kommandoen over den danske armé, der nu var samlet på Fyen.

20de juli sluttedes våbenhvile til 31te; den forlængedes til 3die august.

2den august sluttedes våbenstilstand.

Kong Christian d. 9de udtalte sin tak til arméen d. 8de august og til flåden d. 17de oktober.

30te oktober undertegnedes freden i Wien, ifølge hvilken Danmark gav slip på sine rettigheder til Slesvig, Holsten og Lauenburg.

Det Aarøeske streifkorps 1864.

23de marts formeredes korpset ifølge kgl. res. af 20de næstfør.
5te april foretoges en expedition til Kalvø.
Nat til 9de april en landgang ved Orøsund færgegård.
10de april et overfald ved Løit Kirkeby.
14de april et overfald på strandvagten i Halk.
17de april et overfald på strandvagten ved Sønderballe og Hoptrup.
6te juli en landgang ved Grenaa.
8de juli en landgang ved Palsgaardpynt.
11te juli en expedition til Moesgaard ved Aarhus.
17de august aftakkedes korpset i Fyen.
23de august opløstes korpset.
Se anm. side 38.

VI.

Tillæg.

Efterstående oplysninger om 3 norske frivillige, hvoraf den ene, D. G. Martens, allerede er omtalt side 144—145, har udgiveren først indhentet, efterat 1ste og 2det hefte af denne bog var rentrykte.

Hirsch, Wilhelm Frantsicus Waldemar, født i Kristiania d. 18/11 1821, død i Minnesota omtrent 1861, var søn af regnskabsfører ved «Ingenieurcorpset», senere postmester i Bergen, krigsråd Christian Leuthäuser Hirsch (f. i Kjøbenhavn 9/11 1789, † i Vågen i Lofoten 9/4 1868) og 1ste hustru Amalie Vilhelmine Henriette Johanne, f. Schilling (død på gården Dal i østre Aker 23/6 1829). Han blev gift i Minnesota omtrent 1856 med en pige fra Toten. De fik 1 søn og 1 datter; enken blev senere gift påny. Et halvt års tid før sin død fik han et apoplektisk slag, der gjorde ham lam og stum. Samme dag dette hændte, mistede datteren ved et ulykkestilfælde sit ene øie.

Omtrent 17 år gammel blev Hirsch elev af Strøms institut i Kristiania, hvor han undervistes i henved 2 år. Derefter tog han præliminærexamen og begyndte på det juridiske studium, hvilket han senere opgav.

Da krigen brød ud 1848, trådte han i dansk krigstjeneste og blev ansat som menig ved 10de liniebataljon, hvor han avancerede til korporal. I 1850 vendte han tilbage til Norge, hvor han en kort tid var huslærer hos sorenskriver Heiberg i Østerdalen. Senere opholdt han sig 1 års tid hos sin ældste

broder, Patroclus, der fra 1849—1852 var distriktslæge i nordre Ryfylke (Nærstrand). I 1852 drog han over til Minnesota, hvor han levede som landmand til sin død.

Brigadelæge **D. G. Martens** har i august d. år blandt andet meddelt udgiveren følgende om sit ophold ved den danske armé i 1864:

Da Danevirkestillingen var rømmet og den danske armé havde trukket sig tilbage, dels bag Kongeåen, dels til Dyppelstillingen, hvor en af de mest heltemodige kampe, som historien kjender, skulde udkjæmpes, drog jeg over Kjøbenhavn til Sønderborg, hvor jeg ankom på en trist gråveirsdag i begyndelsen af marts. Medens jeg var på vei til arméens stabslæge, professor Rørbye, var jeg så heldig at træffe mit bysbarn, marineløitnant Herman Gade, der netop skulde begive sig til Augustenborg for at bivåne vor fælles landsmand, dr. Schiøtzes begravelse. Min sidstnævnte kjære kollega havde ved at ride om mellem forposterne pådraget sig en stærk forkjølelse, der på få dage endte hans unge liv. Jeg gik med til begravelsen og jeg glemmer ikke, hvilket høitideligt og stemningsfuldt øieblik det var, da vi trådte hen til hans kiste, der ved alterets fod stod omringet af 8 andre kister. Min landsmand og kollega, dr. Reymert, der nylig var kommen, men som allerede var i fuld virksomhed i Sønderborg, trådte hen til kisten og bragte vor afdøde kollega et smukt farvel i hans tilstedeværende hustrus og i den øvrige forsamlings navn.

Formiddagens alvorlige stemning blev dog efterhånden dæmpet ved den elskværdige modtagelse, jeg mødte hos stabslæge Rørbye og hos de øvrige danske kolleger og ved de nye og mærkelige forhold, jeg så pludselig var bleven kastet ind i. Mange yderst interessante bekjendtskaber blev gjorte og endnu idag har jeg efter de 23 års forløb den mest levende erindring om disse martsdage, hvor vi mødtes til middag i

«Holsteinisches Haus», diskutterende dagens begivenheder og om aftenen i teatret, hvor vi tiljublede en fransk danserinde og et nokså tarveligt dansk skuespillerselskab vort bifald og hvor vi efter forestillingen samledes i «Harmoniens» lokale. Her vrimlede af fremmede officerer, af læger og korrespondenter; vid og skjæmt kastedes ud og vexlede med beretninger om de stedfundne kampe under arméens lange retræt. Ja, stemningen var så belivet, at efterretningen om, at den eller den officer, som man kjendte, var såret eller falden i dagens løb ikke formåede at kaste mere end en forbigående skygge over vor munterhed.

Men glæden varede kun kort. De fiendtlige batterier på Broager var allerede monterede og den morgen, ilden åbnedes, samledes mange udenfor Møllebatteriet, spændte på at se om de fiendtlige projektiler virkelig kunde nå de danske skanser. Den første granat dumpede ned i søen foran skanserne til stor jubel for os alle. Men de følgende kastedes desværre indenfor skanserne og snart efter kom der én og atter én susende over vore hoveder og uden videre lige ned i byen. Vi skjønte da, at krigens farer også var rykket os ind på livet.

De fleste korrespondenter fortrak fra skuepladsen. Den familie, hos hvem jeg boede, flyttede, fordi der faldt granater i begge sidebygninger; jeg blev alene tilbage i huset. Så kom natten tilsidst; den gav ikke megen søvn; hvert skud fra Broager glimtede gjennem mine vinduer, — oprigtigt talt befandt jeg mig ikke vel. Mon det var kanonfeber? Først mod morgenstunden faldt jeg i en urolig slummer, hvoraf jeg forfærdet vågnede ved et kraftigt slag mod min dør; jeg tænkte det var en granat, som meldte sig, men nei, det var stabslægen, professor Rørbye i egen person. Han komplimenterede mig først for min trygge (!) søvn og tilbød mig derpå ledelsen af en ambulance, hvis bestyrer var bleven syg. Jeg fik da strax nok at gjøre. En granat var nemlig d. 16de marts om formiddagen trængt ind i blokhuset på skanse no. 1 og havde dræbt 16 og såret 49 personer. Blandt de dræbte var løitnanterne E. A. Bruhn og F. P. Q. Glöerfeldt, hvis legemer var helt

masakrerede og hvis sabler var ganske vredne og bøiede. Senere blev jeg også vidne til, hvilken forfærdelig ulykke en granat kan bevirke, når den springer i en kompakt menneskemasse; — det var den 2den april, da et regiment, såvidt jeg erindrer det 11te, stillede udenfor rådhuset. Bygningerne omkring var skudte i brand, mandskaberne stod færdige til at rykke ind i skanserne, da en granat sprang midt iblandt dem og sårede en hel del, jeg erindrer ikke nu hvor mange. Man kan neppe gjøre sig en forestilling om, hvilken forvirring der i et sådant øieblik kan opstå; men ved denne anledning var det beundringsværdigt, hvor hurtigt orden atter blev tilveiebragt gjennem disciplinens og chefernes styrkende indflydelse. De dræbte og sårede blev overladte til lægernes og sygebærernes behandling; regimentet førtes hurtigt afsted til sin uriaspost under en hagl af granater og gjennem en brændende by. Udover eftermiddagen tiltog bombardementet i heftighed og da enkelte huse i ambulancens nærhed var skudte i brand, måtte alle ambulancer flyttes til et høiere beliggende sted, hvor flere af de på rådhuspladsen sårede allerede var henbragte. Hele formiddagen havde det været et strålende forårsveir, men ud på eftermiddagen begyndte det at blæse, om aftenen blev det storm, torden og lynild, hagl og regn, branden i Sønderborg tiltog i heftighed, den fientlige ild rasede imod os, — det var som om alle furier var løsslupne.

Under sådanne forhold begyndte ambulancerne sin virksomhed på deres nye opholdssted, hvor de forblev til den skjæbnesvangre 18de april.

Jeg blev præsenteret for arméens høistbefalende, general Gerlach, for min umiddelbare chef, general P. H. C. du Plat, og for dennes stabschef, major E. F. Schau.

Hvad de sidstnævnte to var for prægtige helteskikkelser og ligesom de under hele Dyppelkampen havde kjæmpet sammen, således døde de også sammen hin 18de april! — Til hjælp ved ambulancen havde jeg en svensk læge, Lagerløf, og 3 yngre danske. Blandt disse var dr. Emil Arendrup, der senere gjorde sig hæderlig bekjendt under Paris's beleiring;

han var broder til den kaptein Arendrup, der faldt som tyrkisk oberst i Abyssinien.

Det var prægtige og dygtige mænd alle de danske kolleger, gamle professor Rørbye først og fremst, og Bondesen, Bricka, Clemmensen, Feveile og de øvrige; de stod i høide med deres tids videnskab, var koldblodige og selvbeherskede samt utrættelige til det yderste. Derfor var det også belærende og styrkende at arbeide sammen med dem; alle norske og svenske læger var enige heri. Dr. Reymert og jeg færdedes daglig sammen med de danske, hans ambulance var i samme bygning som min, — jeg tror til gjensidig hygge. Vi mødtes begge af vore danske kolleger både med forekommenhed og agtelse og jeg regner mit ophold sammen med dem for mine kjæreste erindringer fra et langt liv.

Dagen før skansernes stormning, altså søndag d. 17de april, var dr. Reymert og jeg budne til middag i hovedkvarteret, der var forlagt til Ulkebøl prestegård. General Gerlach, som nogle dage iforveien havde fået en alvorlig kontusion og som jeg havde den ære at tilse, bevægede sig kun med vanskelighed. Mange stabsofficerer var tilstede og der opstod snart en åbenhjærtig diskussion i anledning af det bekjendte telegram fra krigsministeriet, hvori det overlodes overkommandoen at træffe de nødvendige forføininger med hensyn til skansernes rømning, idet ministeriet samtidigt fandt, at det var af høieste vigtighed at holde dem til det yderste. Stemningen var trykket, thi man ventede hvert øieblik stormen og man vidste, at al modstand var brudt.

Den 18de om morgenen tog dr. Reymert og jeg ifølge stabslægens råd til Høruphav med vore effekter for at få dem oversendte til Fyen. Da vi kom frem, hørte vi, at der fremdeles var en stans i skydningen, hvorfor vi besluttede os til at aflægge et besøg hos løitnant Gade ombord i «Rolf Krake»; men neppe var vi komne i en båd, før pantserskibet satte sig i bevægelse og der hørtes en voldsom skydning fra batterierne samt geværild.

I karrière kjørte vi da tilbage til vor plads i ambulancen,

der flyttedes til Humleby, hvor de sårede strømmede ind. Efterat broerne omtrent ved middagstid var afkastede, blev jeg af stabslægen opfordret til at ledsage ham, medens han søgte at finde overkommandoen. Men det var ikke så let at finde frem under det forfærdelige virvar af skyts, tropper og træn, som rykkede ind på øen, medens vi skulde den modsatte vei. Vor kusk formåede ikke at få hestene frem, så vi måtte arbeide os videre tilfods. Ingen af dem, vi stødte på, vidste besked om, hvor overkommandoen var, så vi vankede om på lykke og fromme, indtil endelig en adjutant, der sprængte afsted, kunde give os en nogenlunde rigtig underretning. Derved traf vi da endelig disse mænd, der om formiddagen så smukt havde ledet tilbagetoget over broerne, men som nu stod og så ud over det terræng, som de blødende havde måttet forlade og hvorfra fiendtlige batterier allerede udsendte en hagl af granater.

I en hulvei traf vi levningerne af oberstløitnant Falkenskiolds regiment, det 22de, der om morgenen talte 1 100, men som nu var reduceret til 300 mand, der kommanderedes af en løitnant, — alle de øvrige var faldne eller fangne!

Den 19de april blev vi entledigede fra vore stillinger i den danske armé og modtog særdeles velvillige vidnesbyrd[1]) om vor virksomhed.

Blandt de mange fremmede, der var samlede i Sønderborg, kom jeg nærmest til at slutte mig til den franske oberst Fabvier, der var adjutant hos keiser Napoleon d. 3die, samt til en engelsk major Masom.

En dag da vi tre og den norske ingeniørmajor Bergh var på vei til skanserne, erfarede vi, at kongen af Danmark, ledsaget blandt andre af biskop Monrad, var derovre. Mærkeligt nok skjød Preusserne meget mindre den dag; man sagde det var af hensyn til kongen. De vidste nemlig i regelen besked om alt, hvad der foregik. Således hørte jeg fortælle, at påtænkte kombinerede bevægelser og udfald fra dansk side

[1]) Se side 167 og 168.

oftere måtte opgives i 11te time, fordi Preusserne havde fået rede på dem og taget sine forholdsregler.

Den 17de og 28de marts havde ambulancerne strengt arbeide; men det var interessant at bemerke, hvor alle danske sårede bar deres pinsler med selvbeherskelse og tålmodighed. Fra 2den til 18de april var arbeidet næsten modbydeligt; thi man vadede i blod og væmmedes ved, at vor tidsalder kunde tillade slige lemlæstelser. Der var granat- og bombesår, det ene værre end det andet; man havde neppe brug for plaster og nåle, men desto mere for kniv og sag; ofte slap man ikke ved at bortskjære et lem, men måtte tage to, ja flere. Således amputerede jeg på en stud. theol. Smidt, der blev såret på rådstuepladsen d. 2den april, hans høire underarm og hans venstre lårben; hans venstre læg var også knust.

Nogle dage før stormen besluttede jeg sammen med en svensk kollega at gjøre løitnant I. A. P. Ancker[1]), den tapre kommandør for skanse no. 2, en kontravisit. Han havde nemlig et par uger tidligere aflagt et ufrivilligt besøg i ambulancen, idet en af en granat oprodet lerklump havde ramt ham i tindingen og bedøvet ham. Vi gik altså derud en strålende forårsmorgen kl. 4, men da vi var komne op på skansekammen og så ud over det deilige landskab, vækkedes vi af vore drømme ved et høit råb! «Dæk jer, dæk jer, mennesker!» Vi fo'r da ned af brystværnet og fik såvidt vexlet en hilsen og et håndtryk med den tapre løitnant.

Tyve år senere gjennemvandrede jeg denne, nu klassisk blevne jordbund fra ende til anden — med hvilke følelser vil kun den forstå, der selv en tid har ført det potentserede liv, som krigen byder, og hvori hver åndelig og legemlig evne holdes oppe og spændes til det yderste.

Svendsen, Mathias August, født d. 5/10 1831, er broder til den side 178—180 omtalte kaptein C. E. S. Svendsen.

[1]) † 1876.

Han blev d. 22/12 1859 gift med Anne Elisabeth Marie Harbitz (f. 7/7 1828, † i Tønsberg 27/3 1879). De har ikke havt børn. Hun var datter af den mangeårige storthingspræsident, forhenværende sogneprest til Nøterø Georg Prahl Harbitz (der er f. 26/6 1802, og som nu bor på Abbediengen i vestre Aker) og hans i 1839 afdøde hustru Maren Mariken, f. Hoff fra vestre Aker.

August Svendsen begyndte i 1847 at fare tilsøs; det påfølgende år meldte han sig 16½ år gammel som frivillig i den danske flåde. Han blev påmønstret d. 18de mai 1848 ombord i fregatten Bellona, der talte 46 kanoner og hvis chef var kaptein H. Fæster. Bellona afseilede samme dag til Nordsøen for sammen med fregatterne Thetis, Gefion og Havfruen samt skonnerten Hermoder at blokere Elben, Weser og Jahde. Ud på sommeren blev kommandør Steen Bille chef for denne eskadre. En mængde tyske handelsfartøier blev beslaglagte, men til nogen kamp kom det ikke. Efter våbenstilstanden gik Bellona tilbage til Kjøbenhavn, hvor Svendsen afmønstredes d. 12te oktober. Derefter fo'r han tilsøs i 19 år, blev d. 28/12 1867 beskikket til undertoldbetjent og d. 13/2 1882 udnævnt til overtoldbetjent i Arendals tolddistrikt, i hvilken stilling han fremdeles virker.

1876 erholdt han den danske erindringsmedalje.

Ved sin afgang fra dansk krigstjeneste erholdt han følgende bevidnelse:

«At Mathias August Svendsen, der som søvandt har gjort Tjeneste ombord i Fregatten Bellona i Sommeren 1848, i den Tid, han har været ombord, i enhver Henseende har opført sig til min fuldkomne Tilfredshed, gjør jeg mig en Fornøielse af at bevidne, idet jeg efter min fulde Overbevisning tør anbefale ham til Enhver.

Fregatten Bellona den 11te October 1848.

H. P. Rothe,
Kaptain-Lieutenant, Næstcommanderende».

VII.

Personregister.

Personregister.

De personnavne, der findes i textens kildeangivelser samt i afsnittene III. og IV., er ikke opførte i dette register.

Aabel, Margrethe Engelche Magdalene, f. Leigh, 184.
— P. P., prest, 184.
Aaboe, prest, 156.
Aarøe, kaptein, 20, 154.
Adler, A. B., til Gjemso, 51.
Ahlefeldt, 117.
— greve, 116.
— Nathalie, grevinde, f. Rye, 116.
Alberti, C., 232.
Albrechtson, marinekapt., 203.
Aucker, J. A. P., løitnant, 251.
Andersen, A. E., maler, 1, 2, 3.
— Berthe Nilsdatter, 26.
— C., gårdbruger, 26.
— H. C., professor, digter, 232.
— H. P., organist, 1.
— Inger, f. Trulsen, 3.
— J., politibetjent, 3.
— Karen Marie, f. Svendsen, 1.
— Maren Sophie, 1.
— T., sekondløitnant, 3, 37.
Anderson, C, svensk frivillig, 17, 18.
Andresen, Chr., høiesteretsassessor, 189.
Anker, Betsy, f. Sneedorff, 3.
— C., kavalleriløitnant, senere oberst, 3—8, 30, 119.
— E., generalmajor, 3.
— H., postmester, 129.
— Marie Elisabeth, f. Wolff, 3.
— Marie Elisabeth, f. Bojsen, 129.
Arbo, konsul, 146.
Arendrup, E., læge, 161, 248.
— dansk kaptein, senere tyrkisk oberst, 249.
Auer, A., buråchef, 13.
Augustenborg, Christian, hertug af, 113.

Bagge, Fredrikke Kirstine, f. Hjort, 176.
— H., 232.
— H., postmester, 176.
Baggesen, I. P., artillerikaptein, 53.
— L. F. A. H., oberst, 53.
Balling, Christine, f. Zündorff, 9.
— J., skomager, 9.
— O. P. H., portrætmaler, 9, 10, 128.
— Marie, f. Rantzou, 9.

Bang, T. C., borgermester, senere statsråd, 91.
Bauman, W. J. R., sekondløitnant, 17.
Bazaine, marschal af Frankrige, 6.
Beck, ritmester, 59.
Beer, C., vicekonsul, 158.
— Dorthea, f. Soland, 158.
Behmann, kaptein, 148.
Bendtz, J. C., stabslæge, 54, 100, 101.
Bentz, underlæge, 96.
Bentzen, Anna, f. Stabell, 10.
— Bent, rådmand, 51.
— C. M., lensmand, 10—13, 141.
— Elise Johanne, f. Øverland, 10.
— kaptein, († 6/7 1849), 50.
— O. J., sekondløitnant, 13, 14.
— Louise Augusta, f. Juell, 10.
— P., postmester, 10.
— Sophie, f. Auer, 13.
Benzon, kaptein, († 1/6 1848), 114, 116.
— G. M. R., major, 110, 111, 114.
Berg, H. H., viceguvernør på St. Thomas, 97.
Bergh, Caroline Johanne, f. Cappelen, 14.
— C. J. I., læge, 14.
— ingeniørmajor, 250.
— Julie Augusta, f. Halling, 14.
— P. G., kjøbmand, 14.
Bernstorff, kaptein, 189.
Berthelsen, L., overlæge, 191.
Besche, J. de, overtoldbetjent, 15.
— J. G. de, livmedikus, 15, 54.
— Marie de, f. Hviid, 15.
Bie, G. M., major, 67.
Bille, S., kommandør, 252.
Bjørck, C. T. A., løitnant ved Helsinge regiment, 67.
Bjørnson, B., digter, 37.
Blix, 127.
Blom, G. P., amtmand, 15.
Blom, H. Ø., kopist, 15, 16, 44, 142.
— Valborg Marie, f. Ørn, 15.
Bonnevie, marinekaptein, 208.
Bondesen, V. C. F., overlæge, 161, 249.
Bonin, v., general, 219, 238.
Bothmer, baron v., søkadet, 197.
Bournonville, A., balletmester, 232, 233.
Breder, P. P. W., amtmand, 172.
Bricka, F. W. T., overlæge, 161, 249.
Broch, T., ingeniørkaptein, senere generalmajor, 54.
Brodersen, N., guldsmedsvend, 16—18.
Brodtkorb, F., premierløitnant, 72.
— Sophie, f. Hotzkjær, 72.
Bruhn, E. A., løitnant, 38, 247.
Bruun, C. A., kand. theol., 18—22.
— Hansine Nicoline Sybille Juliane, f. Stenersen, 18.
— J. P., overretsprokurator, 18.
— Kari Olafsdatter, f. Skar, 18.
Budde, Anna Cathrine, f. Suenson, 22.
— C. P., livmedikus, 22—24, 191.
— C. S., sogneprest, 22.
— Laura Mathilde, f. Dahl, 22.
Budtz, C. L., kopist, 24.
Buhl, kaptein, 143.
Bundtsen, professor med., 191.
Burman, løitnant, 53.
Burnside, general, 9.
Bülow, Anna S. D., f. Jenssen, 25.
— Annette Sofie Edel, f. Bülow, 25.
— F. R. H., oberst, senere generalløitnant, 11, 72, 73, 88, 89, 95, 117, 125, 238.
— J. C., skovinspektør, 24—26,
— kaptein, 114.
— L. W., løitnant, 24.
— løitnant, 125.

Bülow, ritmester, 59.
Bækken, C., 49.
Børs, C., konsul, 173.
Bøye, underlæge, 100.

Carl (XV) som kronprins og konge, 7, 179, 185, 209.
Carl Johan, konge af Norge og Sverige, 4, 29, 34.
Caroc, F. C. W., kaptein, 114, 117, 120, 124, 125.
Canning, greve, generalguvernør, 43.
Carstensen, prest, 113, 114.
Carøe, overlæge, 101, 102.
Castenskjold, kavalleriløitnant, 55.
Cathala, I. E., kaptein, 12, 13.
Cavaignac, general, 4, 5, 124.
Cederstrøm, C., baron, svensk løitnant, 232.
Christensen, J., orlogsmatros, 71.
— løitnant, 38.
— Synnøve, f. Gundersen, 71.
Christian d. 9de, konge af Danmark, 241.
Christoffersen, A., bundtmager, 26.
— Petronelle, f. Olsen, 26.
Clam-Gallas, general, 197.
Clemmensen, J. L., overlæge, 42, 161, 249.
Colbjørnsen, J. E., kaptein, 46.
Collett, H. C., kjøbmand, 173.
— Louise Vilhelmine, f. Arveschoug, 173.
Conradi, A. C., professor, 27.
— J. G., læge, 27, 28.
— Germine Sophie, f. Gorm, 27.
— Mette Amalie Vilhelmine, f. Kirsebom, 27.

Daae, L. K., professor, 107.
Dahl, A., apoteker, 156.
— H. H., kjøbmand, 22.
— Lydia, f. Angeli, 22.
Dahlerup, baron, viceadmiral, 197, 201, 202.
Dahm, A., proprietær, 28.
— Cathrine, f. Olrog, 28.
— E., læge, 28.
— Ninna, f. Gram, 28.
Danchertsen, D., generalkonsul, 28.
— Karen Marie, f. Krohn, 29.
Danckertsen, Jonette Dorothea, f. Gade, 29.
— J. W. K., kammerherre, kaptein, 28—33, 51, 109.
Denoon, D., kaptein, 158.
Dessau, hertug af, søkadet, 197.
Deurs, C. van, overlæge, 45.
Dinesen, løitnant, 25.
Diricks, overlæge, 96.
Djørup, M., stabslæge, 100, 168, 169.
Dorn, artilleriløitnant, 126.
Drachmann, A. G., professor med., 62.
Dreyer, kaptein, 121.
d'Unker, Annette Christiane, f. Brunstedt, 34.
— C., kammerherre, ritmester, 32, 34, 142.
Dunker, Bernhard, regjeringsadvokat, 35.
d'Unker, Conradine Birgitte, f. Hansteen, 35.
Dunker, Elisabeth Charlotte, f. Arntzen, 35.
d'Unker, Elisabeth Charlotte, f. Lützow, 34.
Dunker, G., postmester, 44.
d'Unker, H., generaladjutant, 34.
— J. F. W., bergamtsassessor, 34.
Dunker, N. G. C., postmester, 34, 35.
du Plat, P. H. C., general, 248.
Duse, A. v., 232.

Ebbesen, 142.
Edholm, E. M., overfeltlæge, 161.
Ehrenhoff, sv.-norsk generalkonsul, 195

Ellefsen, D., kjøbmand, 35.
— Ingeborg Anneken, f. Hasberg, 35.
— W. T., læge, 35.
Erlandsen, C. S., veiinspektør, 36.
— Ida Amalie, f. Pedersen, 36.
— Inger Marie, f. Embretsen, 36.
— R. E., sorenskriver, 36, 142.
— Zerafia Hanna Marie, f. Heidenreich, 36.
Esmann, N. C., kaptein, senere oberstløitnant, 3.

Faber, P. C., polytekniker, 232.
Fabvier, oberst, 164, 250.
Falkenskjold, frøken, 114.
— kaptein, senere oberstløitnant, 11, 250.
Falsen, H., kommandør, 208.
Farragut, admiral, 10.
Fasting, marinekaptein, 203.
Fensmark, F. C., artilleriløitnant, 55.
Feveile, F. C., overlæge, 161, 249.
Fleischer, frue, f. Juell, 72.
Flood, Elise Christiane Marie, f. Bugge, 38.
— J. M., læge, 38, 39.
— N. B., sogneprest, 38.
Flindt, oberst, senere generalmajor, 56.
Flood, Theresia Anna, f. Ludvig, 38.
Frederik Carl, prins af Preussen, 193, 240.
Frederik VI., konge af Danmark, 3.
— VII., konge af Danmark, 6, 53, 72, 79, 88, 89, 189, 207, 238.
Fredriksen, Anna Elisabet, f. Berger, 36.
— C., bogbinder, 36.
— H. C., sekondløitnant, 36—38.
— Maria, f. Petterson, 37.
Frydendahl, kjøbmand, 191.
Fæster, H., marinekaptein, 252.

Gaarder, A. M., prest, 66.
Gaarder, Marcelia Hegge, f. Parelius, 66.
Gade, Anna, f. Brunchhorst, 39.
— F. G., til Frognergård, 39.
— F. L. E., underlæge, 161,
— H. A., kabinetskammerherre, marinekaptein, 29, 39—41, 246, 249.
— Ida, f. Rehbinder, 39, 41.
Garde, kommandør, 204.
Gardener af Montjoy, general, 46.
Georg IV., konge af Hannover, 194.
— I., konge af Grækenland, 209.
Gerlach, general, 240, 248, 249.
Giebelhausen, C. C., skuespiller, 42.
— F. V., læge, 42, 43.
— Juliane Georgine, f. Winsløw, 42.
— Marie Elisabeth, f. Friis, 42.
Gjertsen, F., konsul, 43.
— Fanny, f. Randall, 43.
— G. T., oberst, 43, 44, 142.
— Louise Frederikke, f. Haste, 43.
Glad, C., generalmajor, 4.
Glæsel, F. E., 102.
Gløerfeldt, F. P. Q., løitnant, 38, 247.
Gosch, F. A., major, 60, 61.
Gram, Frederikke S. M., f. Stabell, 28.
— Inger Marie, f. Bing, 155.
— J. G. B., generalmajor, 28.
— J. S., konsul, 155.
Grant, general, 9, 10.
Grove, A., artillerikaptein, 193.
Grøn, A., kjøbmand, 45.
— A. F. S., læge, 45.
— Berthe Kirstine, f. Schroeter, 45.
— Maren Bergithe, f. Schroeter, 45.
Grundt, J., kavallerimajor, 60.
— Martha Møller. f. Dahl, 60.
Gulbrandsen, G., sekondløitnant, 45—47.
— L., lensmand, 45.
— Metea Katarina, f. Heyerdahl, 45.

Gulbrandsen, T. G., kammerherre, major, 46.
Guldberg, C. R., korporal, 2.
Gyllengranat, admiral, 203.
Gyulley, Fr. feltmarschal, 197, 202.
Göttsche, frue, f. Heltberg, 63.
— H., foged, 63.
Haasle, J., gårdbruger, 48, 49.
Haak, C. A., feltlæge, 161.
Hagberg, C. L., 232.
Hage, Hother, 118.
Hagemann, B. H., kaptein, 49—51, 55, 68, 103.
— Caroline Johanne, f. Hagemann, 49.
— C., toldbetjent, 49.
— Elisabeth, f. Melberg, 49.
— J. L., generalløitnant, 50.
— Maren Sabine W., f. Støren, 49.
— O. H., oberstløitnant, 49.
Hahn, overlæge, 161, 175.
Hainau, general, 197.
Halkett, hannoveransk general, 114.
Hallas, læge, 161.
Halling, P. H., sogneprest, 14.
Hammerich, Fr., 232.
— M., 233.
— N., 232.
Hannover, Marie, dronning af, 194.
Hansen, C., genremaler, 233.
— C. F., general, krigsminister, 33, 61, 113, 142, 172.
— I. F., 232.
— J. F., skomager, 9.
— kammertjener hos kong Christian d. 8de, 69.
— kaptein, 70.
— Karen, 9.
Harløw, menig, 87, 88.
Hartman, løitnant, 120.
Hall, A., skibsfører, 51.
— Christiane Edel Marie, f. Werner, 51.
Hall, M. B.. major, 51—57.
— Mogensine, f. Bentzen, 51.
Harbitz, G. P., sogneprest, storthingspræsident, 251.
— Maren Mariken, f. Hoff, 252.
Harboe, Julie Gertrude, f. Mourier, 57.
— H., amtmand, 57.
— L. J. T., kavalleriløitnant, 29, 30, 57, 58, 109.
Hauch, C., digter, professer, 232.
Haxthausen, C. M. E., artillerikaptein, 54, 55, 57.
— kaptein, 112.
Hedemann, general, 112, 117—121, 237.
Hegermann-Lindencrone, J. H., generalløitnant, 47.
— ritmester, 46.
Helgesen, H., kaptein, senere oberst, 94, 114, 116, 117, 125, 126, 127, 128, 181.
Hertel, I. L., underlæge, 159, 161.
Hess, general, 197.
Hesselberg, kaptein, senere kontreadmiral, 203.
Heiberg, G. S., korpslæge, 58, 101, 191.
— G. S., provst, 58.
— Henrikka, f. Finne, 58.
— læge, 161.
— sorenskriver, 245.
Helveg, F., sogneprest, 214.
Heramb, A., officersaspirant, senere prest i Amerika, 59.
— L. O., undertoldbetjent, 59.
— Martha, f. Poulsen, 59.
Hertell, artillerikaptein, 1, 2, 3.
Helvig, A. O., skræddersvend, 59.
Helweg, F., prest, 144.
Helvig, Marthe Karine, f. Jensen, 59.
— O. O , handelsmand, 59.

Hindenburg, W., generalmajor, 95.
Hiort, Betsy, f. Hindenburg, 62.
— N. B., sorenskriver, 62.
— N. H., kaptein, 44, 62, 63, 142.
Hirsch, Amalie Vilhelmine, H. J., f. Schilling, 245.
— C. L., postmester, 245.
— P., distriktslæge, 246.
— W. F. W., landmand, 245, 246.
Hjort, Aarselle Thorine, 59.
— Emilie Anne Otilie, f. Grundt, 60.
— H. J. L., sekondløitnant, senere ritmester, 54, 59—61. 148.
— J. J., brigadelæge, 61.
— Johanne Elisabeth, f. Falsen, 61.
— J. S. A., professor med., 61, 62.
— Lovisa Augusta, f. Petersen, 61.
Hjorth, P. C., løitnant, 59.
Holm, kaptein, 150, 151.
— major, 31.
Holmsen, A., postmester, 63.
— Anne Margrethe, f. Vangensteen, 63.
— Clara Elise, f. Göttsche, 63.
— H. V., oberstløitnant, 63, 64.
— Valborg, f. Göttsche, 63.
Holst, A., korpslæge, 64, 65, 191.
— Anna Charlotte Mathilde, f. Fremming, 64.
— Cathrine Dorothea, f. Behmann (?), 65.
— C. H., sekondløitnant, 65, 66, 69, 232.
— F., professor med., 64.
— J. C., buråchef, 65.
— Dorothea Christierne, f. Steffens, 64.
— Peter, 108.
Holstein, overlæge, 96.
Holsten, hertug af, 72.
Holtermann, A. E. B., godseier, 66, 142.
Holtermann, Ane Elisabeth P., f. Thrane, 66.
— Augusta Marcelia Hegge, f. Gaarder, 66.
— Marcelia, H., f. Gaarder, 66.
— O. B., til Østeraat, kancelliråd, 66.
Honnens de Lichtenberg, T. F. A., hofjægermester, 216, 217.
Hoppe, B. A., 232.
Horn, Gundine, f. Evensen, 67.
— Karen Olisa, f. Vanneboe, 67.
— F. L., amtsfysikus, 66.
— J., stabssergeant, 66, 67.
Hornemann, Henriette Sofie, f. Kintling, 68.
— H., kavalleriløitnant, 68.
— C. L., kaptein, 68, 69, 125.
— Maren, f. Buck, 68.
Huusher, Amalie, 69.
— Caroline, f. Hansen, 69.
— T. G. F. V., kaptein, 20, 22, 67, 69—71.
— J. C., toldassistent, 69.
Hviding, H. C. M., overlæge, 161.
Høhling, løitnant, senere oberst, 110, 125.
Høst, I. D., general, 96.

Irminger, I. H. G., obersløitnant, 171.
Ismael Pascha Hamdy, generalguvernør, 39.
Jacobsen, J., premierløitnant, 129.
— underlæge, 102.
Jantzen, G. W., overlæge, 98.
Jens, oppasser, 83.
Jensen, 142.
— Catrine Margrethe, 156.
Jenssen, L., kandidat, 25.
Jensen, N. E., 44.
Jeppesen, H., skibskaptein, 96.
— Karen Martha Marie, f. Meier, 97.
Jespersen, overlæge, 98.

Johannesen (Storhoug) C. J. A., kommandersergeant, 71, 72.
Juel, N. F. G., kavalleriløitnant, 55, 56.
Juell, C. C., kaptein, 72—96, 116.
— Christiane Johanne Fredrikke, f. Brodtkorb, 72.
— G., premierløitnant, 72.
— Sophie Augusta, 89.
— Sophie Augusta Elisabeth, f. Bülow, 72.
Junghans, H., kaptein, 12.
— løitnant, 118.
Jungmann, kaptein, 207.
Jürgensen, F., artillerikaptein, 53.
Jæger, Elisabeth Marie, f. Berg, 96.
— Margrethe Birgitte. f. Jeppesen, 96.
— N. H., byfoged, 96.
— N. J., læge, 96—99, 191.

Kaas, premierløitnant, 146, 147.
Kahrs, C. A. v. W. S. K., foged, 99.
— C. O. H., læge, 99.
— Olava, f. Blom, 99.
Kervel, van, kaptein i marinen, 7.
Kielmansegge, greve af, søkadet, 107.
Kierulf, Anne Marie Sophie, f. Winge, 100.
— C., foged, 100.
— C., oberstløitnant, 100.
— C. T., læge, expeditionschef, 54, 99—103.
— Mathilde Marie, f. Hübert, 100.
— R., statsminister, 100.
Kirsebom, Franciska Birgitte, f. Bock, 27.
— G. B., konsul, 27.
Klaaving, stenhugger, 79.
Klinck, marinekaptein, 203.
Klink (eller Klint), underofficer, 161.
Kloumann, F. L., generalmajor, 72.
— Vilhelmine Christine, f. Juell, 72.
Klüver, kaptein, 25.
Kløcker, H. R., løitnant, 137.
Knudsen, Birgitte Lucie, f. Gude, 103.
— Cathrine, f. Fischer, 182.
— G. F., skibskaptein, 103.
— H. C., skuespiller, 104.
— J. F. E., bibliotekar, 103, 104.
— Knud Janus, gårdeier, 182.
Koren, Aletta Petronella Elisabeth, f. Böyesen, 104.
— Caroline Christine, f. Grøntoft, 104.
— C. G. M., korpslæge, 104—106, 159, 161.
— Johanne Marie, f. Hougland, 104.
— W. F., provst, 104.
Konow, kaptein, senere kontreadmiral, 203.
Krabbe, oberst, 239, 240.
Krag, H. P. S., provst, 170.
Krieger, A., kaptein, 186, 188.
— J. W. C., kommandør, 56.
— kaptein, 143.
Krog, J. N. L., statsråd, 176.
Krogh, v. general, 6, 121, 204, 238, 239.
— v., ritmester, 55.
Krohg, C., portrætmaler, 106.
— C., statsråd, 106.
— G. A., kgl. fuldmægtig, 106—128.
— Sofie Amalie, f. Holst, 106.
— Stine Meincke, f. Krohg, 106.
Kübelck, baron v., søkadet, 197.
Kühle, N. S., premierløitnant, 109, 177.
Kuhn, general, 197.
König, overførster, 60.

La Cour, kaptein, senere generalmajor, 108, 109, 142.
Lagerbjelke, greve, sv. løitnant, 232.

Lagerheim, baron, gesandt, 30, 33.
Lagerløf, M., bataljonslæge, 159, 160.
Lange, Elisabeth Cathrine, f. Degen, 128.
— F. C., general, 95.
— J. C. V., premierløitnant, 128.
— J., grosserer, 128.
— W. A., overretsprokurator, 128.
Langenbeck, professor med., 193, 194.
Larsen, I. L., premierløitnant, 129, 131.
— kand. jur., 162.
Lechve, T., sogneprest, 104.
— Lovise, f. Broch, 104.
Lehman, adjutant, 118.
Lehmann, professor med., 191.
Lejonhufvud, baron, sv. løitnant, 232.
Lie, Ida, 153.
Lillienskiold, artilieriløitnant, 55, 56.
Lindberg, J. F. O., sv. løitnant, 131.
Lohe, v., adjutant hos prins Frederik Carl, 193.
Lorentzen, major, 114.
Louise, dronning af Norge og Sverrige, f. prinsesse af Holland, 40, 185.
Ludvig (d. 19de) Filip, hertug af Orleans, senere konge af Frankrige, 104, 215.
Lumholtz, M., artillerikaptein, 53.
Lund, Lise Christine Frederikke, f. Teisner, 128.
— major, 38.
— N. L., kirketjener, 128.
— P., generalmajor, 59.
Lundbom, A., 232.
Lundh, Caroline Wilhelmine, f. Hiem, 128.
— K. J., overtoldbetjent, 128—131, 181.
Lunding, N. C., oberstløitnant, senere generalløitnant, 219.
Luno, B., boghandler, 232.
Lyng, R., sogneprest, 218.
Lytzen, kavallerimajor, 59.
Læssøe, major, 112, 115.
Lønborg, oberst, 48.
Løvenhjelm, C., greve, general, 119.
Løvenskiold, baron, 137.
— E., hofmarschal, 112, 134.
— Leopold, løitnant, 9, 13, 16, 44, 46, 80, 104, 110—112, 114, 132 til 141, 143, 189, 215, 232.
— O., høiesteretsassessor, 90.
— Sophie Hedevig, f. Knuth-Lilliendal, 132.
— S., statholder, 132.

Mamen, D. K., grosserer, 141.
— G. V., sekondløitnant, 44, 141—144.
— Kirstine R., f. Andersen, 141.
Manicus, C., underlæge, 100.
Manthey, A. C., expeditionssekretær, senere statsråd, 121.
Marcussen, L. S., artillerikaptein, 187.
Marie, tjenestepige, 37.
Martens, D., bagermester, 144.
— D. G., brigadelæge, 105, 144, 145, 159, 160, 162, 163, 168, 245—251.
— M., Lovise, f. Petersen, 144.
— Thomassine Georgine, f. Tobiesen, 144.
Masom, major, 250.
Mathiesen, student, 44, 142.
Mathiessen, H. J., fysikus, 161.
Meidell, C. G., oberstløitnant, 146.
— Johanne Petrea, f. Thams, 146.
— L. M. H., landhandler, 146, 147.
— Marie, f. Hille, 146.
Melchior, M. G., 232.
Messelt, Nils, gårdbruger, 7.
Messerschmidt, F. W. F., artilleriløitnant, 53.

Meza, de, general, 240.
Middelboe, kaptein, 16.
— S., 232.
Mogstad, Elise Marie, f. Breche, 147.
— H. B., maler, 147, 148.
— J. I., kirkesanger, 147.
— Rachel Oline Birgitte, f. Matheson, 147.
Moltke, C. F., general, 125.
Monrad, biskop, 250.
Morgenstierne, oberstløitnant, 115, 119.
Mosetig, A., v., professor, 152.
Motzfeldt, K., søløitnant, senere statsråd, 49, 112.
— P., statsråd, 49.
Muus, løitnant, 115.
Myndy, I., baron v., militærlæge, 152, 154.
Myhre, A. S., oberstløitnant, 26.
Müller, C. G., kaptein, 53, 180, 184.
— Dr., 99.
— Max, oberst, senere general, 218.
— stabslæge, 101.
— V., kaptein, 174.
Møller, C., sekondløitnant, senere ritmester, 54, 55, 148, 149.
— Haagine Martha, f. Falsen, 148.
— J. C., oberstløitnant, 148.
— P. M., digter, 218.
— premierløitnant ved 15de batn., 218.
— prest, 116.
Montecuculi, greve af, søkadet, 197.

Napoleon Jerome, keiserlig prins, 7.
Napoleon III., de franskes keiser, 39.
Neergaard, kaptein, 124, 125.
Neumann, C., provst, 46.
Nilsen, degn, 109.
Nimb, W. L., kaptein, 44, 142, 148—151.
Nissen, C. H., distriktslæge, 151.
— E. G. O., læge, 16, 17, 18, 19, 151—154.
— Erika R. M., f. Lie, pianistinde, 151, 153.
— Fayette Hendrine Georgia, f. Ørbeck, 151.
Nystrøm, læge, 161.
Nöer, prins af, 77.

Oldenburg, Elisabeth, storhertuginde af, f. prinsesse af Sachsen-Altenburg, 194.
Olga, dronning af Grækenland, 209.
Olsen, apoteker, 82, 83.
Onserud, E. G., generalmajor, 46.
— major, 46.
Orthmann, underlæge, 96.
Oscar I., konge af Norge og Sverige, 88, 101, 109, 120.
— (II.), Frederik, arveprins, senere konge af Norge og Sverige, 40, 41, 68, 86, 91, 208.

Påhlman, G. E., løitnant, 193.
Palmerston, engelsk udenrigsminister, 124.
Paludan, F., kommandørkaptein, 195, 204, 205, 207.
— major, 30.
Pape, I. H., divisionslæge, 28.
Parelius, Fredrikke, f. Gram, 155.
— J. v. d. L., provst, 155.
— Margrethe Elisabeth, f. Parelius, 155.
— N. R., korpslæge, 154, 155, 191.
Paus, T. L., kaptein, 63.
Petersen, 113.
— Betsy, f. Mørch, 155.
— C. O., postmester, 155, 156.
— J. F., apoteker, 156, 157.
— løitnant, 25.
— Marie, f. Hofgaard, 156.

Petersen, P., marinekaptein, 203.
— P. C., kontreadmiral, 155, 200.
— ritmester, 156.
Phal, major, 126, 219.
Philp, O. M. W., løitnant, 1.
Pio, F. L. T., kaptein, 175.
Plesner, Anne Marie Elisabeth, f. Schjermann, 157.
— B., foged, 157.
— E. C. G., kand. jur., 44, 142, 157.
Ploug, C., digter, 24, 120, 233.
Prahl, G. C. C. W., kaptein, 69.
Poulsen, C. V., kandidat, 44, 142.

Quaade, P. F., ingeniørgeneral, 118.

Raab, H., baron, premierløitnant, 17, 18, 37.
Raasløff, W. R., artillerikaptein, 187.
Radetzky, general, 197.
Rambusch, étatsråd, 13.
— marineløitnant, 206.
Randall, James, kaptein, 43.
Rasch, 127.
Rasmussen, overlæge, 96.
Rathje, A. F., overlæge, 98.
Reedtz, kammerherre, 121.
Rehbinder, G. C., oberst, 39.
Reimann, overlæge, 144.
Reith, kandidat, 219.
Reymert, Anna Malene, f. Beer, 158.
— C., toldkasserer, 158.
— Jeannet, f. St. Clair Denoon, 158.
— T. D., brigadelæge, 105, 158—169, 246, 249.
Reynolds, general, 10.
Rhoweder, major, 160.
Riegel, kammerherre, 116.
Ringsted, P. J., artillerikaptein, 71, 72.
Roosing, 118.
Rosendal, Anna Henriette, f. Kiilström, 178.
— M. A., kjøbmand, 178.
Rosing, 111.
Rothe, H. P., orlogskaptein, 40, 41, 42, 252.
Rumohr, herredsfoged, 182.
Rusland, Alexandra, storfyrstinde af, 194.
Ræder, J. P. T., major, senere generalløitnant, 9, 11, 12, 31, 32, 118, 122, 132, 180, 184, 212.
Ryberg, marinekaptein, 203.
Rye, Hanna Hermana B., f. Krag, 170.
— H., byskriver, 170.
— H. J., løitnant, senere oberstløitnant, 56, 101, 169—172.
— H. O., dansk overretssagfører, 170.
— Jacobine Ulrika, f. Alstrup, 170.
— O., generalmajor, 47, 55, 94, 143, 170, 171, 186, 187, 215, 238, 239.
Rørby, professor med., 145, 158, 167, 168, 246, 249.
Rössing, baron v., søkadet, 197.

Sachsen-Coburg-Gotha, hertug af, 205, 207.
Salicath, C., borgermester, 182.
Santesson, professor med., 161.
Sars, M., professor, 212.
Schack, løitnant, 114.
Schaffalitsky de Muckadell, baron, kaptein, 36.
Schau, E. F., major, 248.
Schepelern, I. B., major, 70, 212.
Schindel, major, 125.
Schiøtz, Anna Cathrine Elisabeth, f. Collett, senere fru Børs, 173.
— Charlotte Petrea, f. Rosenkilde, 173.
— S. D., byfoged, 173.

Schiøtz, S. D., kompanikirurg, 105, 173, 246.
Schleppegrell, F. A., generalmajor, 32, 94, 111, 112, 114, 116, 117, 119, 123, 124, 125, 126, 133, 175, 239.
Schnitler, Margrethe Kirstine, f. Lyng, 173.
— M. S. L., kopist, 173, 174.
— P., prest, 173.
Schou, farver, 164.
Schougaard, sekondløitnant, 131.
Schouw, Anne, f. Barlin, 174.
— C. J., brigadeintendant, 174, 175.
— skræddermester, 174.
— L. S., major, senere oberst, 16, 36, 44, 142, 176.
Schroeter, A. F. W., læge, 175.
— Dorthea Maria, f. Berg, 45, 175.
— J. F., prest, 45, 175.
Schultz, A., artillerikaptein, 57.
— premierløitnant, 37.
Schyberg, Julie Magdalena, f. Schweder, 175.
— Marie, f. Andersen, 175.
— P., organist, 175.
— T. D., fuldmægtig i hypothekbanken, 175, 176.
Schädtler, O. H., kaptein, 60.
Secher, M. P., marinekaptein, 214.
Sedgevick, general, 10.
Selves (Suliman Bey), fransk oberst, 127.
Sissener, W., apoteker, 34.
Skar, Mari, gift med O. Skar, 18.
— Mathias, folkehøiskolebestyrer, 19.
— Olaf Thorsteinsøn, 18.
Smidt, reserveofficer, 162, 251.
Smith Chr., overlæge, 190.
— J., marinekaptein, 203.
Solms-Solms, prins af, 55, 101.
Sommelius, sv. løitnant, 232.
Stabell, P. U., sogneprest, 10.
Stampe, baron, hofjægermester, 48.
Stang, Eleonore, Dorothea, M., f. Bagge, 176.
— Johanne Margrethe, f. Conradi, 176.
— L. L., sorenskriver, 176.
— U., toldinspektør, 176.
St. Aubain, generalmajor, 11.
Steenbuch, enkefrue, f. Tønsberg, 182.
Steinert, Berte Marie, f. Nilsen, 177.
— G., murmester, 177, 178.
— G. (senior), murmester, 177.
— Marthe Marie, f. Torstensen, 177.
Steinmann, P. F., generalløitnant, 241.
Stenkula, Z. F. A., regimentslæge, 159, 161.
Stjerneld, baron, svensk udenrigsminister, 30.
Stjernstam, artilleriløitnant, 55.
Studsgaard, læge, 161.
Suensson, E., orlogskaptein, senere admiral, 241.
Sundt, Anna Bendikte S., f. Hjermann, 181.
— M. F., skibsreder, 181.
— O. V., kaptein, 181.
Svendsen, Anne Elisabeth Marie, f. Harbitz, 252.
— B., klokker, 178.
— C. E. S., kaptein, 178—180, 251.
— Elen, f. Evensen, 178.
— M. A., overtoldbetjent, 251, 252.
— Marie Jeannette, f. Rosendal, 178.
Svenke, Elise Marie, f. Øverland, 180.
— P. E., lensmand, 180.
Svenkerud, E. P., gårdbruger, 180.

Svenkerud, Helene Olsdatter, 180.

Tann, v. d., general, 46.
Taube, greve, premierløitnant, 55, 56.
Tegethoff, admiral, 241.
Teisner, C. E., gartner, 181.
— Olea, f. Hansen, 181.
— H. C., kjøbmand, 181.
Thams, landhandler, 147.
Thaulow, J., professor, 72.
Thesen, ritmester, 4.
Thestrup, E. E. S., artilleriløitnant, 53.
— kaptein, 110, 111, 137.
Thomas, general, 10.
Thornam, professor med., 159.
Tscherning, krigsminister, 30, 135.
Tønsberg, C. A., toldbetjent, 182.
— Chr., generalkonsul, 182.
— Johanne Knudine, f. Knudsen, 182.
— N. C., fuldmægtig, 182—184.
— Nicoline Clausine, f. Ploug, 182.

Udvig, J. K., student, 44, 142.

Valeur, kommandør, 208.
Vaux, de, kaptein, 133, 134.
Vosbein, boghandler, 213.
Verneuil, marinekaptein, 209.
Vett, major, 148.
Villemoes, stiftsfysikus, 156.
Vogt, C. A., major, senere, generalmajor, 50, 146, 186, 188.
— C. J., oberstløitnant, 50, 55, 68, 153, 184—188.
— D., byfoged, 184.
— D. M., kopist, 44, 189, 192.
— høiskoleelev, 112.
— Ingeborg Marie, f. Lorentzen, 190.
— J., brigadelæge, 100, 189—192.
— J. H., statsråd, 190.
Vogt, Marie Caroline Sophie, f. Aabel, 184.
— Marie Magdalene, f. Juhl, 184.

Walther, oberstløitnant, 150.
Wedel-Evenburg-Gødens, Bertha Sophie A. P., grevinde af, f. baronesse v. Glaubitz, 194.
— -Evenburg-Gødens, W. F. C., greve af, generalløitnant, 194.
— Jarlsberg, Amalie Isabella Sophie, baronesse af, f. Crone, 210.
— Jarlsberg, Anna Dorothea, baronesse af, f. Elieson, 192.
— Jarlsberg, W. C., baron af, oberstløitnant, 210—212.
— Jarlsberg, Clementine, baronesse af, f. komtesse Wedel-Evenburg-Gödens, 194.
— Jarlsberg, F. C., baron af, general, 30.
— Jarlsberg, Ferd. Julius, baron af kommandørkaptein, 194—202, 210.
— Jarlsberg, Finn F. W., baron af, kommandørkaptein, 202—210.
— Jarlsberg, F. John, baron af, artilleriløitnant, 192—194.
— Jarlsberg, Fr., baron af, kommandørkaptein, 203.
— F. W., baron af, amtmand, 139, 194.
— Jarlsberg, Ingeborg Margrethe, baronesse af, f. Haffner, 194.
— Jarlsberg, Thomine Anny Elisabeth, baronesse af, f. Sarauw, 210.
— Jarlsberg, W. F., baron af, major, 192.
Wegener, Chr., oberst, 7.
Welhaven, Else Margrethe, f. Cammermeyer. 212.
— Hansine Emilie, f. Groth, 212.

Welhaven, J. E., res. kappellan, 212.
— J. H., 212—213.
— J. S. C., professor, 212.
Wergeland, H., digter, 135.
Werner, A., læge hos h. k. h. kronprinsen, 161, 165.
— H. P., ritmester, 51.
Westengaard, O., kaptein, 137.
Wilkens, I. F. C., 232.
Wille, Elisabeth, f. Müller, 213.
— Helle Charlotte Margrethe, f. Wille, 213.
— H. J., kapteinløitnant, 213, 214.
— krigsråd, 213.
— P. F. S., magasinforvalter, 213.
Willemoes, dansk frivillig, 115, 118.
Willisen, general, 239, 240.
Wilster, major, 101.
Wimpfen, general, 197.
— greve v., søkadet, 197.
Windischgrätz, general, 197.
Winsnes, Agnete, f. Helvig, 214.
— F. W., sogneprest, 214—219.
— G. H., sogneprest, 214, 215.
— Martha Vilhelmine, f. Willumsen, 214, 215.
Wissing, konsul, 116.
With, amtmand, 122.
Witzingerode, general, 193.
Wolff, B., etatsråd, 3.
Worsaae, I. I. A., konferentsråd, 232.
Wrangel, greve, general, 120.
— v., feltmarschal, 237.
Wulff, P., marinekaptein, 200.
Würtemberg, Nicolaus, prins af, søkadet, 197.
Wörishöffer, I. P. A., oberstløitnant, senere general, 96, 174, 179.

Zachariassen, kaptein, 48.
Zartman, admiral, 200, 201, 204.
Ziegler, Anna Beate, f. Larsson, 219.
— Anna Oline, f. Thoresen, 219.
— H. T., ingeniør, 219, 220.
— J. G., løitnant, 219.
Zytphen-Adeler, baron, pr. lt., 85.

Øckenholt, kammerråd, 147.
Øelenschläger, A., digter, 232.
Ørsted, H. C., forfatter, 232.
Øverland, O., maskinist, 10.

Ialt 950 personer.

VIII.

Trykfeil og rettelser.

Side 13 står: Cattala, skal være: I. E. Cathala.
— 13, 12te l. f. n. tilføies: † 23/6 1887.
— 16, 11te l. f. o. står: Schouw, skal være: Schow.
— 33, 4de l. f. o. « : 9de — : 7de.
— 36, 13de l. f. n. « : Schouw, — : Schow.
— 38, 16de l. f. o. « : Bruun, — : Bruhn.
— 53, nederste l. « : Møller, — : Müller.
— 55, 3die l. f. n. « : Juell. — : Juel.
— 71, 14de l. f. n. « : villet, — : kunnet.
Erindringsmedaljen uddeltes nemlig kun til dem, der havde stået ved dansk militærafdeling, medens den var opsat på feltfod.
— 128, 5te l. f. n. står: Lund, skal være: Lundh.
— 131 står: Skougaard, — : Schougaard.
— 144, 6te l. f. n. står: borgermester, skal være: bagermester.

Indhold.

Side.

I. Forord.

II. Personalia om 93 norske frivillige.

Andersen, A. E.,	deltog	1864	1
Andersen, T. A.,	—	1864	3
Anker, C. C.,	—	1848 og 1849	3
Balling, O. P. H.,	—	1848, 1849 og 1850	9
Bentzen, C. M.,	—	1848 og 1849	10
Bentzen, O. J.,	—	1848, 1849 og 1850	13
Bergh, O. J. I.,	—	1850	14
de Besche, J. G.,	—	1849	15
Blom, H. Ø.,	—	1848	15
Brodersen, N.,	—	1864	16
Bruun, C.,	—	1864	18
Budde, C. P., 1850	—	1850	22
Budtz, C. L.,	—	1848	24
Bülow, J. C.,	—	1864	24
Christoffersen, A.,	—	1848	26
Conradi, J. G.,	—	1864	27
Dahm, E.,	—	1864	28
Danckertsen, J. W. K.,	—	1848	28
d'Unker, C. H. L.,	—	1848 og 1849	34
Dunker, N. G. C.,	—	1848	34
Ellefsen, W. T.,	—	1848	35
Erlandsen, R. E.,	—	1848	36
Fredriksen, H. C.,	—	1864	36
Flood, J. M.,	—	1865	38
Gade, H. A.,	—	1864	39
Giebelhausen, F. V.,	—	1864	42
Gjertsen, G. T.,	—	1848	43
Grøn, A. F. S.,	—	1850	45

			Side.
Gulbrandsen, G.,	deltog	1848 og 1849	45
Haasle, J.,	—	1848	48
Hagemann, B. H.,	—	1849	49
Hall, M. B.,	—	1849	51
Harboe, L. J. T.,	—	1848	57
Heiberg, G. S.,	—	1850	58
Helvig, A. O.,	—	1864	59
Heramb, A.,	—	1864	59
Hjort, H. J. L.,	—	1849	59
Hiort, N. H.,	—	1848, 1849, 1850 og 1864	62
Hjort, J. S. A.	—	1864	61
Holmsen, H. V.,	—	1848	63
Holst, A.,	—	1850	64
Holst, C. H.,	—	1848 og 1849	65
Holtermann, A. E. B.,	—	1850	66
Horn, J., 1864	—	1864	66
Hornemann, C. L.,	—	1849	68
Huusher, T. G. F. V.,	—	1848, 1849, 1850 og 1864	69
Johannesen, C. J. A.,	—	1864	71
Juell, C. C.,	—	1848, 1849, 1850 og 1864	72
Jæger, N. J.,	—	1850	96
Kahrs, C. O. H.,	—	1864	99
Kierulf, C. T.,	—	1849	99
Knudsen, J. F. E.,	—	1848	103
Koren, C. G. M.,	—	1864	104
Krohg, G. A.,	—	1848	106
Lange, J. C. V.,	—	1848, 1849 og 1850	128
Lundh, K. J.,	—	1864	128
Løvenskiold, L. H. S.,	—	1848	132
Mamen, G. V.,	—	1848 og 1849	141
Martens, D. G.,	—	1864	144
Meidell, L. M. H.,	—	1849	146
Mogstad, H. B.,	—	1864	147
Møller, C. C.,	—	1849 og 1850	148
Nimb, W. L.,	—	1848, 1849 og 1850	149
Nissen, E. G. O.,	—	1864	151
Parelius, N. R.,	—	1849	154
Petersen, C. O.,	—	1849	155
Petersen, J. F.,	—	1848	156
Plesner, E. C., G.,	—	1848	157
Reymert, T. D.,	—	1864	158
Rye, H. J.,	—	1849	169
Schiøtz, S. D.,	—	1864	173

Side.

Schnitler, M. S. L., ... deltog 1864 173
Schouw, C. J., ... — 1849 174
Schroeter, A. F. W., .. — 1849 175
Schyberg, T. D., ... — 1848 175
Stang, U., ... — 1848 176
Steinert, G., ... — 1849 177
Sundt, O. V., ... — 1850 181
Svendsen, C. E. S., ... — 1848, 1849 og 1850 178
Svenke, P. E., ... — 1848 og 1849 180
Teisner, H. C., ... — 1848 og 1849 181
Tønsberg, N. C., ... — 1848 og 1849 182
Vogt, C. J., ... — 1849 184
Vogt, D. M., ... — 1848 189
Vogt, J., ... — 1849 og 1850 190
Wedel Jarlsberg, F. John, — 1864 192
Wedel Jarlsberg, F. Julius, — 1848 og 1849 194
Wedel Jarlsberg, Finn, — 1849 202
Wedel Jarlsberg, W. C., — 1848, 1849 og 1850 210
Welhaven, J. H., ... — 1848 212
Wille, H. J., ... — 1849 213
Winsnes, F. V., ... — 1864 214
Ziegler, H. T., ... — 1849 219

III. Fortegnelse over 121 andre norske frivillige 221
IV. Danske takkeskrivelser til de frivillige i broderrigerne 229
V. Erindringslister fra 1848, 1849, 1850 og 1864 ... 235
VI. Tillæg:
Hirsch, F. W., ... deltog 1848 245
Martens, D. G., ... — 1864, (se s. 144) 246
Svendsen, M. A., ... — 1848 251
VII. Personregister 253
VIII. Trykfeil og rettelser 268

Møller, C. C., 1849 og 50.
Nimb, W. L., 1848, 49 og 50.
Nissen, E. G. O., 1864.
Parelius, N. R., 1849.
Petersen, C. O., 1849.
Petersen, J. F., 1848.
Plesner, E. C. G., 1848.
Reymert, T. D., 1864.
Rye, H. J., 1849.
Schiøtz, S. D., 1864.
Schnitler, M. S. L., 1864.
Schouw, C. J., 1849.
Schroeter, A. F. W., 1849.
Schyberg, T. D., 1848.
Stang, U., 1848.
Steinert, G., 1849.
Sundt, O. V., 1850.
Svendsen, C. E. S., 1848, 49 og 50.
Svenke, P. E., 1848 og 49.
Teisner, H. C., 1848.
Tønsberg, N. C., 1848 og 49.
Vogt, C. J., 1849.
Vogt, D. M., 1848.
Vogt, J., 1849 og 50.
Wedel Jarlsberg, F. John, 1864.
Wedel Jarlsberg, F. Julius, 1848 og 49.
Wedel Jarlsberg, Finn, 1849.
Wedel Jarlsberg, W. C., 1848, 49 og 50.
Welhaven, J. H., 1848.
Wille, H. J., 1849.
Winsnes, F. V., 1864.
Ziegler, H. T., 1849.

III. Fortegnelse over 119 andre norske frivillige.
IV. Danske takkeskrivelser til de frivillige fra broderrigerne.
V. Erindringsliste fra 1848, 49, 50 og 64.
VI. Personregister.

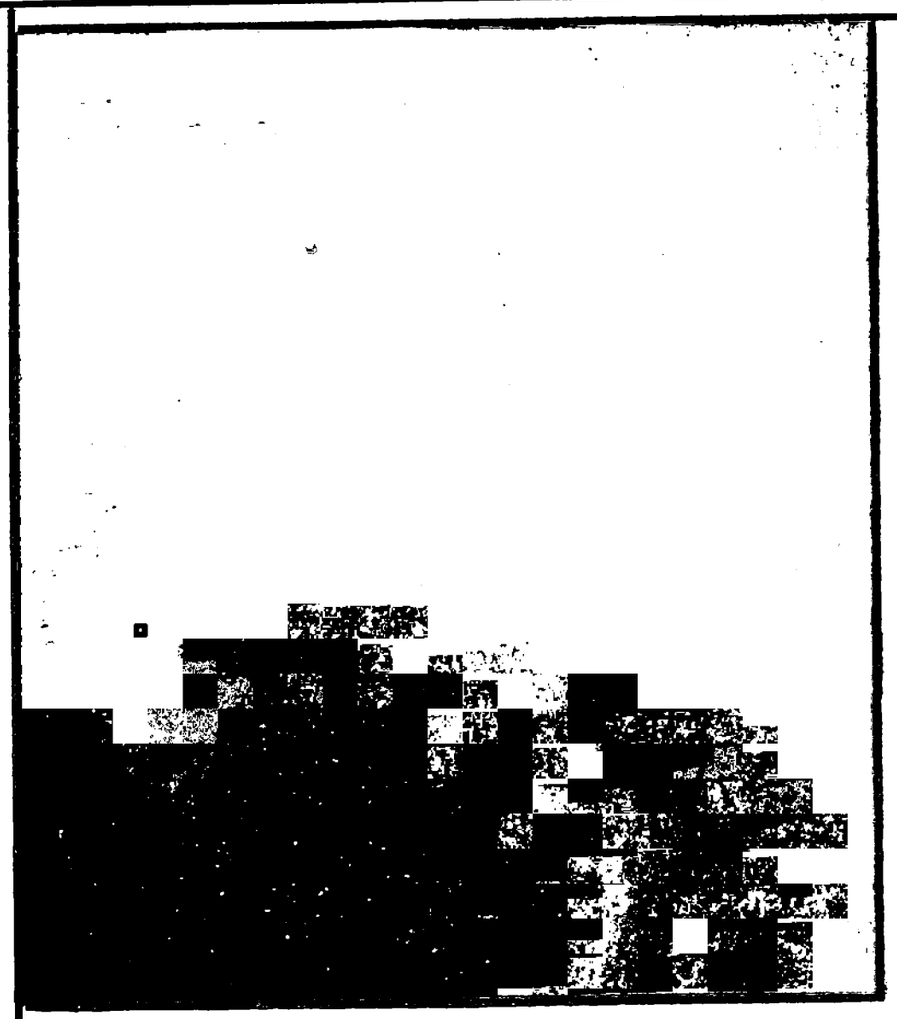

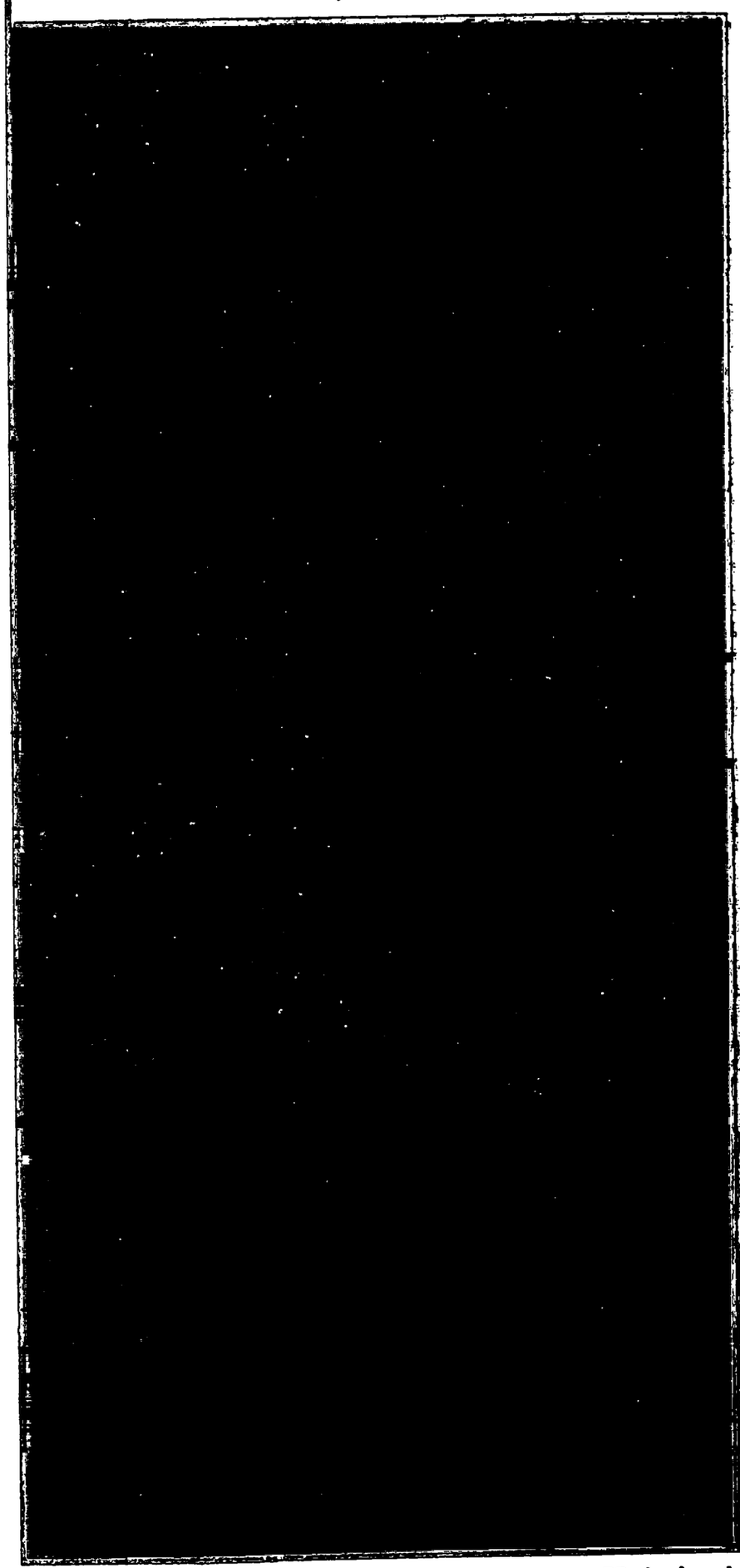

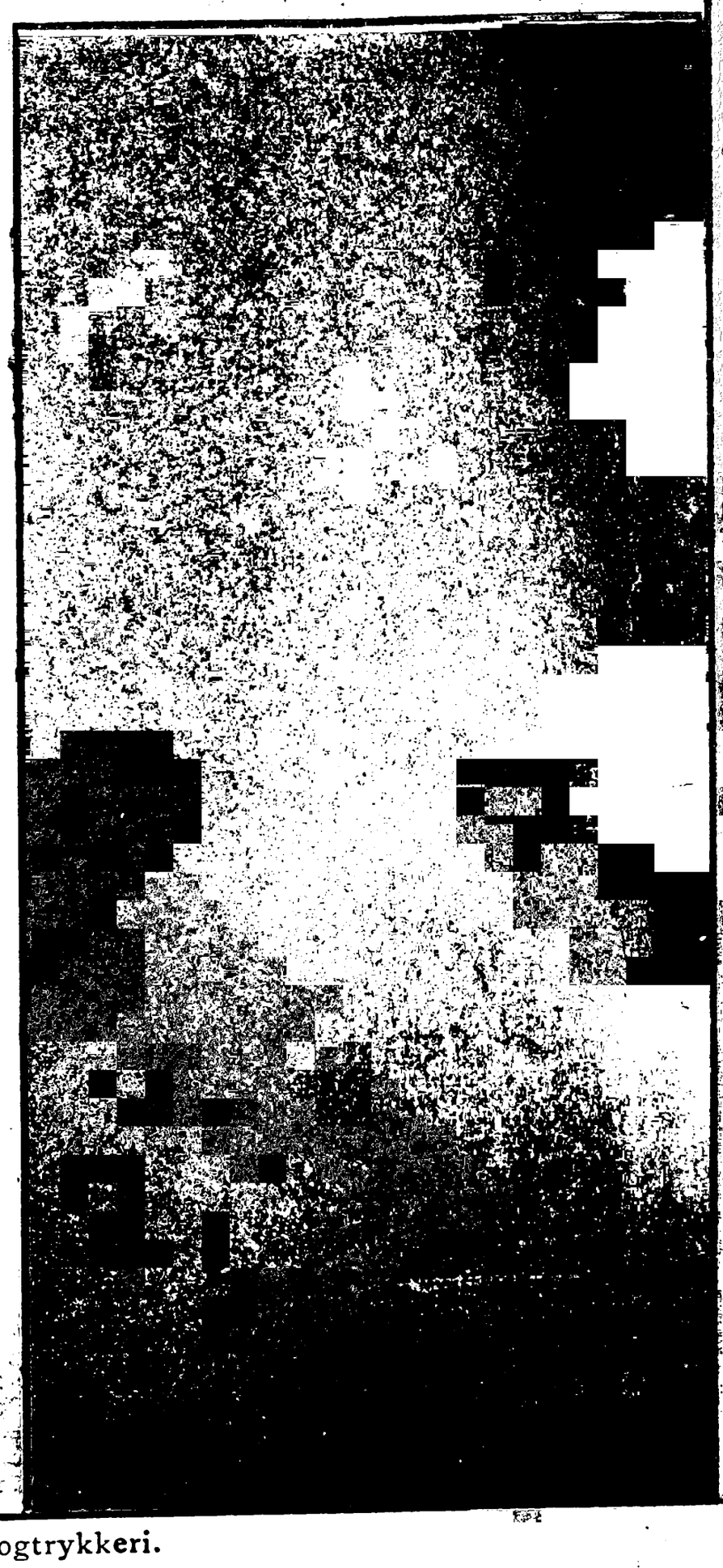

Kristiania. Det Steenske Bogtrykkeri.